

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Veronika Strížová, MSc.

**Aktuální otázky přeshraničních
insolvenčních řízení**

Disertační práce

Školitelka: Prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Studijní program: Teoretické právní vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 18.06.2019

Čestné prohlášení

Tímto prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne 18. června 2019

Mgr. Veronika Střížová, MSc.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla srdečně poděkovat paní prof. Pauknerové za její zápal pro obor, který mi byl motivací ve slabých chvílích a za její ohleduplný způsob vedení, bez kterého bych tuto práci nikdy nedokončila.

Obrovský dík patří také Zúze, mámě, tátovi a Pét'ovi za psychickou podporu. Děkuju vám! ♥

Obsah

Čestné prohlášení	3
Poděkování.....	4
Anotace	9
Klíčová slova	10
Abstract.....	11
Keywords	12
Výzkumná otázka, metodologie a členění práce.....	13
Výzkumná otázka.....	13
Metodologický přístup.....	13
Členění práce	14
Seznam použitých zkratk	16
Úvod.....	17
1. Evropské insolvenční právo - úvodní poznámky.....	19
1.1 Podstata insolvenčního práva obecně	20
1.2 Základní principy insolvenčního práva.....	22
1.3 Nařízení jako institut unijního práva.....	23
1.4 (Ne)harmonizace evropského insolvenčního práva	24
1.5 Universalismus + teritorialismus = modifikovaný universalismus	25
1.6 Přeshraniční insolvenční řízení ve vztahu k cizím (nečlenským) státům.....	26
1.7 Závěry kapitoly	27
2. Působnost Nařízení	29
2.1 Místní působnost.....	29
2.1.1 Mezinárodní prvek	29
2.2 Časová působnost.....	32
2.3 Osobní působnost.....	33
2.4 Věcná působnost	33
2.4.1 Příloha A	34
2.4.2 Veřejnost & kolektivnost	35
2.5 Vztah Nařízení a nařízení Brusel I bis	36
2.6 Závěry kapitoly	37
3. Mezinárodní příslušnost dle Nařízení	38
3.1 Centrum hlavních zájmů dlužníka – COMI (<i>center of main interests</i>).....	38
3.1.1 Znaky a definice COMI	40
3.1.2 Rozhodnutí Eurofood.....	42

3.1.3	Rozhodnutí Interedil	45
3.2	Sídlo mimo EU	50
3.3	Fenomén “forum shopping”	51
3.3.1	Rozhodnutí Susanne Staubitz-Schreiber (perpetuatio fori).....	53
3.4	Přezkoumání příslušnosti a důkazní břemeno (čl. 4 a 5 Nařízení).....	55
3.5	Konflikty příslušnosti.....	58
3.6	Žaloby přímo vyplývající z insolvenčního řízení a úzce s ním související (čl. 6 Nařízení).....	59
3.6.1	Rozhodnutí Seagon x Deko Marty.....	60
3.7	Soudní příslušnost pro členy skupiny společností	62
3.8	Závěry kapitoly	63
4.	Rozhodné právo dle Nařízení.....	65
4.1	Lex fori concursus.....	66
4.2	Věcná práva třetích osob.....	69
4.3	Započtení pohledávek	73
4.4	Výhrada vlastnictví	74
4.5	Nemovité věci	76
4.6	Platební systémy a finanční trhy	77
4.7	Pracovní smlouvy.....	77
4.8	Účinky na práva podléhající zápisu	79
4.9	Evropské patenty s jednotným účinkem a ochranné známky Společenství	79
4.10	Jednání poškozující všechny věřitele.....	80
4.11	Ochrana kupující třetí osoby	82
4.12	Účinky insolvenčního řízení na probíhající soudní nebo rozhodčí řízení	85
4.13	Závěry kapitoly	88
5.	Uznávání a výkon rozhodnutí	90
5.1	Zásady a účinky uznávání	91
5.2	Pravomoci insolvenčního správce (čl. 21)	103
5.3	Povinnost vrátit výnos & zásada shodného podílu (čl. 23).....	104
5.4	Zavedení insolvenčních rejstříků (čl. 24-27)	105
5.5	Splnění závazku ve prospěch dlužníka	106
5.6	Výkon insolvenčních rozhodnutí	107
5.7	Závěry kapitoly	108
6.	Hlavní a vedlejší řízení	110
6.1	Soudní rozhodnutí formující přepracovanou podobu vedlejších řízení	111
6.1.1	Bank Handlowy.....	112

6.2	Provozovna a majetek dlužníka	118
6.2.1	MG Rover	121
6.2.2	Collins & Aikman	121
6.3	Účelnost vedlejšího řízení	122
6.3.1	Burgo & Illochroma	122
6.4	Závěry kapitoly	126
7.	Informování věřitelů a přihlašování jejich pohledávek.....	127
7.1	Závěry kapitoly	129
8.	Insolvenční řízení proti členům skupiny společností	130
8.1	Definice členů skupiny společností.....	131
8.2	Spolupráce a komunikace	134
8.2.1	Spolupráce insolvenčních správců.....	135
8.2.2	Spolupráce insolvenčních soudů.....	136
8.2.3	Spolupráce soudů a správců navzájem.....	136
8.2.4	Pravomoci insolvenčního správce.....	137
8.3	Koordinace.....	138
8.3.1	Koordinovaný restrukturalizační plán dle čl. 56 Nařízení x Návrh na zahájení koordinovaného řízení dle čl. 61 Nařízení	140
8.3.2	Pravidlo priority	141
8.3.3	Návrh na zahájení koordinačního řízení a jeho přezkum.....	142
8.3.4	Přezkum návrhu na zahájení koordinačního řízení	143
8.3.5	Výkon funkce koordinátora & jeho pravomoc.....	144
8.4	Kolik COMI v rámci skupiny?.....	145
8.5	Závěry kapitoly	147
9.	Shrnutí a závěry	149
9.1	Kapitola č. 1 - Úvod do evropského insolvenčního práva	150
9.2	Kapitola č. 2 - Působnost Nařízení.....	151
9.3	Kapitola č. 3 - Mezinárodní příslušnost dle Nařízení	153
9.4	Kapitola č. 4. - Rozhodné právo dle Nařízení.....	154
9.5	Kapitola č. 5. - Uznání a výkon rozhodnutí	155
9.6	Kapitola č. 6. – Hlavní a vedlejší řízení	157
9.7	Kapitola č. 7. – Informování věřitelů a přihlašování pohledávek podle Nařízení.....	157
9.8	Kapitola č. 8. – Řešení úpadku skupin společností.....	158
9.9	Závěrečné zamyšlení.....	160
10.	Summary and conclusions	161

10.1	Chapter 1 - European Insolvency Law - an introduction	162
10.2	Chapter 2 - Scope of the EIR	164
10.3	Chapter 3 - Jurisdiction under the EIR.....	165
10.4	Chapter 4 - Choice of Law under the EIR.....	166
10.5	Chapter 5 - Recognition and enforcement under the EIR	167
10.6	Chapter 6 - Secondary Proceedings under the EIR.....	169
10.7	Chapter 7 - Notification of creditors and lodging of claims under the EIR.....	170
10.8	Chapter 8 - Insolvencies of members of a group of companies	171
10.9	Final thoughts.....	172
	Seznam použité literatury	174
	Monografie a učebnice.....	174
	Odborné články, vč. elektronických, studie a akademické práce	176
	Judikatura SDEU a stanoviska generálních advokátů.....	178
	Judikatura členských států	178
	Právní předpisy	180

Anotace

Cílem této disertační práce je zanalyzovat současný stav evropského insolvenčního práva, a za pomoci národní i evropské judikatury vytvořit přehled praktických problémů, kterým insolvenční soudy, dlužníci, věřitelé a insolvenční správci čelí napříč Evropou v rámci přeshraničních insolvenčních řízení.

V jádru této problematiky stojí evropské insolvenční nařízení (*Nařízení evropského parlamentu a rady (EU) 2015/848*), které bylo přijato v roce 2015 a je účinné v členských státech od června 2017. Vzhledem k tomu, že toto nařízení bylo vytvořeno jako přepracovaná verze svého předchůdce, tj. původního insolvenčního nařízení z roku 2000, které bylo v účinnosti od roku 2002 do 2017, přirozeně se výzkum v této práci orientuje na porovnání obou těchto právních předpisů. Práce zejména míří na zhodnocení toho, zda se přepracované nařízení dokázalo vypořádat s nepřesnostmi v textu původního nařízení, které vedly k protichůdným interpretacím, v jejichž důsledku bylo k Soudnímu dvoru Evropské Unie podáno značné množství předběžných otázek.

Kromě rozboru klasických institutů mezinárodního práva soukromého, jako je působnost, soudní příslušnost, rozhodné právo nebo otázka uznání a výkonu podle nařízení, se tato práce zaměřuje také na témata, která jsou zcela specifická pro oblast insolvenční a v základu se zcela odlišují od norem, které známe z jiných odvětví práva. Mezi tyto speciality řadíme zejména zvláštní procesní pravidla nařízení, která rozlišují mezi hlavními a vedlejšími insolvenčními řízeními, kdy tato byla v minulosti založena na mechanismu záchrany pouze privilegovaného hlavního řízení a povinné likvidace/konkursu ve všech ostatních řízeních vedlejších. Přepracované nařízení přináší klíčovou změnu, která prakticky mění kompletní doktrínu evropského insolvenčního práva, když nově povoluje, aby veškerá insolvenční řízení směřovala, pokud možno, k restrukturalizaci. Tato zásadní transformace paradigmatu, společně s novým začleněním zvláštních pravidel pro řešení úpadku společností, které jsou členy jedné skupiny společností, ukazuje, jak zásadně insolvenční právo ovlivňuje přeshraniční obchod a ekonomický růst v evropském hospodářském prostoru a jak ochotně evropští zákonodárci upravují insolvenční předpisy, tak, aby se zabránilo zbytečným likvidacím životaschopných podniků.

Signál je jasný – restrukturalizace podniku při zachování jeho provozu, pracovněprávních a obchodních vztahů, je v současnosti protěžovaným a žádaným způsobem řešení přeshraničních insolvenčních řízení v rámci EU.

Klíčová slova

Evropské insolvenční nařízení, přeshraniční insolvenční řízení, korporátní restrukturalizace, COMI, úpadek členů skupiny společností, spolupráce a koordinace, politika „druhé šance“

Abstract

The aim of this PhD thesis is to analyse the current status of European insolvency law and with the help of both national and European judicial decisions put together an overview of practical obstacles that insolvency courts, debtors, creditors and insolvency trustees across Europe are facing when dealing with cross-border insolvencies.

At the very core of this topic stands the European Insolvency Regulation (“**EIR**”) which was adopted in 2015 and is effective within the member states as of June 2017. Since this regulation was put together as a recast of its predecessor, i.e. the original insolvency regulation adopted in 2000 and effective as of 2002, naturally this research is oriented at comparing the two legislative acts and mainly assessing whether or not the recast EIR managed to overcome some of the inconsistencies in the wording of the original EIR, often resulting in conflicting interpretations and a great deal of preliminary rulings filed with the Court of Justice of the EU. Apart from looking into good old instruments of private international law such as the scope, the jurisdiction, the choice of law and the recognition and enforcement rules governed by the EIR, this thesis also focuses on topics that are very bankruptcy-specific and dissimilar to anything we know from other fields of law. These areas include the special procedural rules distinguishing between main and secondary insolvency proceedings which have previously always been governed by the rule of the first proceeding having the privilege of maintaining the going-concern value of the debtor’s business whereas all the other secondary proceedings had to by operation of law result in liquidation of the assets.

The recast EIR brings a fundamental twist which basically changes the whole doctrine of EU insolvency law by allowing all proceedings to aim at restructuring. This major transformation in paradigm together with the inclusion of special rules on dealing with insolvencies of members of one group of companies shows just how much insolvency law affects businesses and economic growth within the European Economic Area and how willingly EU lawmakers are adjusting insolvency legislation to prevent unnecessary winding-up of vital businesses.

The signal is clear - restructuring a business while preserving its operations, employment and business relationships is the desired outcome of cross border insolvencies within the EU.

Keywords

European Insolvency Regulation, EIR Recast, cross-border insolvency, corporate restructuring, corporate bankruptcy, COMI, bankruptcy of groups of companies, cooperation and coordination, 2nd chance framework

Výzkumná otázka, metodologie a členění práce

Výzkumná otázka

Vypořádalo se přepracované Nařízení s kritikou, které čelilo původní Nařízení 2000? Byla související národní a evropská judikatura vhodným způsobem reflektována v textu přepracovaného Nařízení? Přineslo zakomponování pravidel o řešení úpadku společností spadajících do jedné korporátní skupiny zásadní posun pro praxi? Jaké jsou důvody pro a následky upuštění od likvidační povahy vedlejších řízení? Bude přepracované Nařízení potřebovat další novelizaci?

Metodologický přístup

Metoda zpracování této práce odpovídá způsobu vypracování obdobných prací v rámci studijního programu *Teoretické právní vědy* a oboru *Mezinárodní právo soukromé a právo mezinárodního obchodu*, tj. je založena na výzkumu ve smyslu humanitních věd-využívajícím obecně teoretické metody. Zpracování poznatků je zejména založeno na vztahové analýze, kdy jsou zkoumány a popisovány vzájemné podstatné souvislosti předchozí a aktuální právní úpravy daného tématu. Analýza je na mnoha místech doplněna o komparaci právní úpravy národní a nadnárodní; okrajově i o porovnání různých interpretací Nařízení soudy jednotlivých členských států. Místy práce využívá právní analogii k poskytnutí širšího pohledu na zkoumané téma. Syntetickou metodou jsou vyvozeny závěry a zodpovězeny výzkumné otázky vytyčené výše.

Práce využila řady odborných publikací, komentářů, konferenčních sborníků a právních databází ASPI¹ a Beck² online, která jsou doplněna o judikaturu Soudního dvora Evropské unie získanou z databáze EUR-lex³ a judikaturu (týkající se výkladu evropského insolvenčního nařízení) národních insolvenčních soudů členských států získanou prostřednictvím rejstříku národních soudních rozhodnutí (*European Insolvency Regulation Case Register*)⁴, který je zpracován na prostředí LexisNexis® knihovny a aktualizován pomocí příspěvků členů profesního spolku evropských odborníků specializujících se na problematiku insolvenčního práva - INSOL

---

¹ <https://www.wolterskluwer.cz/cz/aspi/o-aspi/o-aspi.c-24.html> [18.06.2019].

² <https://www.beck-online.cz/> [18.06.2019].

³ <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html> [18.06.2019].

⁴ <https://www.insol-europe.org/technical-content/european-insolvency-regulation> [18.06.2019].

Europe⁵. Vzhledem k tomu, že práce má ambici analyzovat praktické právní dopady, je rozboru judikatury věnován značný prostor, a to cíleně na úkor pouhého kompilování teoretických poznatků. Veškerá statistická data jsou převzata z již existujících studií a nebyla zpracována speciálně pro účely této práce. S využitím výše popsaných podkladů, je podroben kritické analýze vlastní text zkoumaného předpisu, v tomto případě, přepracovaného evropského insolvenčního nařízení a jeho dopady do právní praxe. Závěr práce obsahuje zhodnocení aktuální úpravy, zejména z toho pohledu, zda přepracované insolvenční nařízení “drží krok” s pestrou paletou praktických problémů evropských přeshraničních insolvencí a dokáže na ně dostatečně flexibilně reagovat. Vyvstanou-li v průběhu zpracování daného tématu konkrétní doporučení na úpravu textu Nařízení či způsob vyřešení otevřených otázek, budou tato rovněž uvedena v závěru práce.

Členění práce

Práce je členěna do celkem devíti kapitol, z nichž každá obsahuje ve svém závěru krátké shrnutí nálezů a/nebo doporučení k danému tématu.

Po úvodní kapitole, která se věnuje obecnému vymezení insolvenčního práva, řešení úpadku v českém právním řádu, zásadám evropského insolvenčního práva, analýzou principu modifikované univerzality a konečně vymezení vztahu Nařízení a nařízení Brusel I bis, následují 4 kapitoly, které lze označit za tradiční v nauce mezinárodního práva soukromého.

Jedná se o kapitoly 2–5, které se zabývají (i) působností Nařízení, (ii) soudní příslušností dle Nařízení, (iii) rozhodným právem dle Nařízení, a (iv) pravidly pro uznání a výkon rozhodnutí dle Nařízení. Byť jsou tato pravidla upravena specifickým způsobem právě pro potřeby evropského přeshraničního řízení, jedná se o dobře známé, konvenční instituty mezinárodního práva soukromého.

V dalších kapitolách 6–8 jsou pak popsány ty oddíly Nařízení, které jsou v rámci oboru mezinárodního práva soukromého zcela unikátní a úzce spjaté právě jen s problematikou přeshraničních insolvencí. V 6. kapitole je popsán vztah hlavního a vedlejšího řízení a jejich souběžné fungování dle pravidel Nařízení. Kapitola 7. obsahuje jen krátké pojednání o pravidlech

---

⁵ <https://www.insol-europe.org/> [18.06.2019].

informování věřitelů a přihlašování jejich pohledávek a konečně 8. kapitola pojednává o dlouho očekávané úpravě společného insolvenčního řízení pro členy skupiny společností.

Poslední, 9. kapitola je věnována celkovému shrnutí a vyvozeným závěrům práce. Její součástí je i závěrečné zamyšlení poskytující podněty pro budoucí právní analýzy a úvahy nad otevřenými otázkami, které v souvislosti se zpracováním této práce vyvstaly.

Seznam použitých zkratk

Brusel I bis	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění)
Cizí stát	Stát mimo EU (nečlenský stát)
COMI	Centrum hlavních zájmů dlužníka
Členský stát	Stát EU vyjma Dánska
Hlavní insolvenční správce	Insolvenční správce jmenovaný soudem v hlavním insolvenčním řízení
Insolvenční Úmluva	Úmluva Evropské unie o insolvenčním řízení ze dne 23. listopadu 1995
IS	Insolvenční správce
ISIR	Insolvenční rejstřík
IZ	Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon
Komise	Evropská komise
Nařízení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (přepracované znění)
Nařízení 2000	Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení
NSČR	Nejvyšší soud České republiky
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Příloha A	Příloha Nařízení, která obsahuje soupis národních insolvenčních řízení, na něž se vztahuje Nařízení
Rada	Rada Evropské unie
Restrukturalizační směrnice	Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU (COM(2016)0723 – C8-0475/2016–2016/0359(COD))
Řím I	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).
SDEU	Soudní dvůr Evropské Unie
SEU	Smlouva o Evropské unii, Úř. Věst. C 202, 07.06.2016, s. 13-46
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie, Úř. věst. C 83, 30.03.2010, s. 366-388
SHA	Dohoda akcionářů/společníků o nakládání s akciemi/podíly
VSR	Virgos Schmit Report (expertní zpráva zpracovaná Miguelem Virgosem a Etienne Schmitem k Insolvenční úmluvě)
ZDP	Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
ZDPH	Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
ZOK	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

Úvod

Jak vyplývá ze samotného názvu této disertační práce, předmětem právního rozboru jsou aktuální otázky přeshraničních insolvenčních řízení. Vzhledem k tomu, že bez bližšího upřesnění by uvedené téma bylo pro jedinou akademickou práci příliš rozsáhlé, byl předmět výzkumu zúžen a pozornost zaměřena pouze na **korporátní přeshraniční insolvenční řízení v rámci EU**.

Působnost této disertační práce je tak omezena co do teritoria na území členských států EU a osobní působnost je limitována na právnické osoby – korporátní dlužníky.

Práce se vůbec nezabývá úpadkem fyzických osob (a to ani těch podnikajících – osob samostatně výdělečně činných), tzv. osobních bankrotů/oddlužení, nýbrž se omezuje pouze na ta řízení, která řeší úpadek právnických osob, nejčastěji obchodních společností či jejich skupin.

Je tomu tak proto, že právě k obchodním korporacím se upíná pozornost Komise, Rady i Evropského parlamentu ve snaze zavést taková opatření, která by umožnila korporacím odvrátit úpadek v okamžiku, kdy se ocitnou ve finančních nesnázích. Tato tendence je maximálně podporovaná aktuální evropskou legislativou s cílem ochránit evropské podniky a pracovní místa, když podle průzkumu Evropského hospodářského a sociálního výboru ztratí v EU každý rok práci 1,7 milionu zaměstnanců z důvodu úpadku jejich zaměstnavatele.⁶ Aktuálně je tedy v EU maximálně propagován trend tzv. “druhé šance pro podnikatele” který je patrný jednak z přepracovaného znění textu Nařízení, a nově i z platného znění restrukturalizační směrnice.⁷ Cílené upřednostňování sanačního způsobu řešení úpadku dlužníků prostřednictvím evropské legislativy je opodstatněné i při pohledu na statistické údaje ohledně počtu prohlášených konkursů a reorganizací v České republice.

Za rok 2016 připadlo na 902 konkursů 26 reorganizací. V roce 2017 byl poměr 784:17. V roce 2018 připadlo na stejný počet reorganizací (17) celkem 664 konkursů a do konce května 2019

---

⁶ Důvodová zpráva k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU, s. 2.

⁷ Ke dni uzavření rukopisu této práce bylo znění Restrukturalizační směrnice již schváleno Radou, a to dne 06.06.2019 a nyní se již očekává pouze její formální podpis a vydání v úředním věstníku EU, kdy účinnou se stane 20. dnem po vydání ve věstníku.

to bylo na 298 konkursů 10 reorganizací.⁸ Vzhledem k tomu, že v roce 2019 navíc ještě došlo k přeměně 3 reorganizací v konkurs, je nežádoucí převaha likvidačního způsobu řešení úpadku dlužníků zcela zjevná.

---

⁸ https://www.surveilligence.com/content/3-vzdelavacie-centrum/4-aktuality/20190605-insolvency-report-05-2019/insolvency-report-2019-05-by-surveilligence_s-akt.pdf [18.06.2019]

1. Evropské insolvenční právo – úvodní poznámky

Evropské insolvenční právo je bez nadsázky nejdynamičtěji se rozvíjejícím právním odvětvím posledních let. Když v roce 2002 vstoupilo v účinnost Nařízení Rady (ES) č.1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení (dále jako “**Nařízení 2000**” nebo “**EIR 2000**”⁹), jednalo se o přelomové nařízení, které položilo základy hmotného i procesního práva pro řešení přeshraničních insolvenčních řízení. Nařízení 2000 přineslo zejména normy vymezující jeho působnost ve vztahu k jiným unijním předpisům, pravidla pro stanovení mezinárodní soudní příslušnosti, pravidla pro určování rozhodného práva a postup pro vzájemné uznávání a výkon insolvenčních rozhodnutí mezi členskými státy. Z uvedeného výčtu je seznatelné, že evropská insolvenční úprava je všeobjímající, když obsahuje „vše v jednom“ unijním předpisu. Evropské insolvenční právo se navíc odlišuje tím, že pracuje s procesní dichotomií, když rozlišuje mezi dvěma typy řízení (hlavním x vedlejším), která mohou být vedena zároveň, vedle sebe, a to s různými účinky ve vztahu k účastníkům řízení a sobě navzájem.

Po více než dekádě fungování Nařízení 2000, kdy jednotlivé členské státy toto aplikovaly v rámci svých národních právních řádů, se ukázalo, že v praxi činí interpretace Nařízení 2000 jisté obtíže, které byly částečně odstraněny judikaturou a následně byly podrobně popsány ve Zprávě o uplatňování Nařízení 2000¹⁰, která byla spolu s návrhem na přepracování Nařízení 2000 předložena Komisi Evropskému parlamentu, Radě a Hospodářskému a sociálnímu výboru dne 12.12.2012.

Výsledkem této Zprávy je přepracované znění Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (dále jako “**Nařízení**” nebo “**EIR**”). Přepracované Nařízení zcela zásadně mění nosnou myšlenku přeshraničních insolvenčních řízení v EU, kdy je nově upřednostňována reorganizace dlužníka a zachování jeho životaschopnosti před konkursem, jakožto likvidačním způsobem řešení úpadku. Přepracované Nařízení rovněž zavádí novou kapitolu, která řeší úpadek členů skupiny společností¹¹ a v reakci na nesprávnou interpretaci

---

⁹ Podle obecně vžitého označení *European Insolvency Regulation 2000*.

¹⁰ Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení ze dne 12.12.2012, COM (2012) 743 final.

¹¹ Kapitola V. Nařízení.

odstraňuje některé nepřesnosti původního znění.

1.1 Podstata insolvenčního práva obecně

Insolvenční právo je právním odvětvím zabývajícím se právním řešením situace, za které osoba dlužníka není po určitou dobu a v určitý čas schopna plnit své závazky vůči svým věřitelům. Tento stav dlužníka je označován jako úpadek. Insolvenční právo je o řešení úpadku. Jádrem problému jsou tedy finanční potíže dlužníka, které jsou následně do jisté míry přeneseny na věřitele, kteří očekávali, že jejich pohledávka bude v ujednané výši a čase splněna; k čemuž nedojde. Insolvenční právo musí v takové chvíli nastolit pravidla, jakými se bude nastalá situace řešit. Narozdíl od jiných právních odvětví se insolvenční právo neptá „Proč?“. Není primárně podstatné, z jakého důvodu se dlužník dostal do finanční tísně. Insolvenční právo nehledá polehčující okolnosti (zda se např. dlužník, sám v pozici věřitele, dostal do potíží zaviněním jiného obchodního partnera, který nesplnil dluh vůči němu), nezkoumá, zda dlužník vědět měl a mohl, že míra určitého podnikatelského rizika je natolik vysoká, že může skončit bankrotem, atp. Přitom úpadek způsobený právě tzv. domino efektem, kdy z důvodu úpadku jediného dodavatele je ohrožen celý obchodní řetězec, je v praxi velice častý.¹² Insolvenční právo je maximálně pragmatické a v zásadě se na počátku ptá na jedinou otázku: „Lze skutečně deklarovat úpadek?; Je situace dlužníka natolik závažná, aby spadala do působnosti insolvenčního práva?“. Odpověď na tuto otázku pak dává insolvenční zákon, a to pomocí určitého „vstupního testu“.¹³ Projde-li dlužník tímto testem, resp. naplní-li zákonné podmínky, které pro prohlášení úpadku daný právní řád stanoví, pak se celá kauza přesouvá pod působnost insolvenčního zákona a jeho specifických pravidel.

V České republice jsou zákonné podmínky pro prohlášení úpadku následující. Dlužník musí splňovat kritérium úpadku, které lze naplnit dvěma různými způsoby, které se někdy rozlišují jako úpadek zjevný a úpadek skrytý.¹⁴ V obou případech je úpadek dlužníka definován mnohostí

---

¹² Wood, P. (2007). *Law and Practise of International Finance. Principles of International Insolvency*. London: Sweet & Maxwell, s. 9.

¹³ Nezaměňovat s „insolvenčním testem“ dle § 40 ZOK.

¹⁴ SMRČKA, Luboš, Jan PLAČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing, 2016. ISBN 9788074311512. s. 24.

věřitelů.¹⁵ Jedním způsobem je naplnit znaky platební neschopnosti dle ust. § 3 odst. 1 a 2 zák. č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon (dále jen „IZ“). Ten definuje platební neschopnost třemi znaky: (i) mnohostí věřitelů, (ii) peněžitými závazky, které jsou po splatnosti déle než 30 dnů, (iii) neschopností dlužníka tyto závazky plnit.¹⁶

Je-li zde pojednáváno o platební neschopnosti jako formě úpadku dle českého insolvenčního práva, je nutno zmínit i nově zavedenou možnost se z naplnění definičních znaků platební neschopnosti vymanit, a to za prokázání, že neschopnost plnit závazky byla způsobena jen tzv. mezerou krytí. Mezerou krytí je označován rozdíl mezi výší splatných peněžitých závazků a výší disponibilních prostředků stanovenou ve výkazu stavu likvidity, případně výhledu vývoje likvidity, kdy oba tyto dokumenty musí sestavit auditor, znalec nebo osoba, která se zabývá ekonomickým poradenstvím v oblasti insolvencí a restrukturalizací.¹⁷

Dlužník, podnikatel, který vede účetnictví tak může využít popsané mezery krytí k prokázání, že se nenachází v platební neschopnosti.

Úpadek z důvodu platební neschopnosti je v zahraniční literatuře tradičně označován jako *equity insolvency* nebo *cash-flow insolvency*.¹⁸ Obě označení zřetelně vyjadřují, že důvodem úpadku je výpadek v kapitálu, v peněžních tocích. Druhým způsobem naplnění znaků úpadku je předlužení, v zahraniční literatuře označováno jako *balance-sheet insolvency*.¹⁹ Podnikatel je dle IZ předlužený, pokud je naplněn znak mnohosti věřitelů (stejně jako u platební neschopnosti) a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.²⁰

---

¹⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Pro praxi. ISBN 9788073805685. s. 22.

¹⁶ Jak se posuzuje neschopnost dlužníka plnit je rovněž podléhá přesným parametrům, které stanoví § 3 odst. 2 IZ.

¹⁷ Ust. § 3 odst. 3 IZ.

¹⁸ Brodec, Pauknerová, Pfeiffer in QUEIROLO, Ilaria a DOMINELLI, Stefano. *European and national perspectives on the application of the European Insolvency Regulation*. Rome, Italy, Aracne Editrice, 2017, s. 257.

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ Ust. § 3 odst. 4 IZ.

Podle českého IZ tak na dlužníka může být prohlášen úpadek pro kterýkoliv jeden ze dvou důvodů: a) pro platební neschopnost nebo b) pro předlužení.²¹

Jsou-li tyto naplněny, prohlásí insolvenční soud na dlužníka úpadek a usnesení o tomto závěru vyvěsí do veřejného insolvenčního rejstříku, který je přístupný online na www.isir.cz. Od okamžiku uveřejnění usnesení o prohlášení úpadku již všichni bezpečně ví, že nadále se bude situace dlužníka a jeho věřitelů řešit ve speciálním režimu. Jakmile je úpadek osvědčen a prohlášen, přispěchá insolvenční právo s účinnými mechanismy ochrany dlužníka a věřitelů před sebou samými a zejména zarazí nekoordinované snižování hodnoty majetku dlužníka. Úpadek dlužníka logicky předpokládá, že není možné uspokojit všechny věřitele v plné výši. Takového výsledku nelze dosáhnout, čehož si jsou všichni (dlužník/věřitelé) vědomi. Jednou z otázek, které bude insolvenční řízení řešit je kdo bude, jak uspokojen, tzn. v jaké míře. Tento údaj je při zahájení insolvenčního řízení neznámý. Nezná jej dlužník, věřitelé ani insolvenční správce či insolvenční soud. Právě tato velká neznámá, tato nejistota, vzbuzuje ve věřitelích obavy a živí určitou nedůvěru v celý proces. Instinkt věřitelům napovídá, aby se bez ohledu na ostatní věřitele/dlužníka (jeho zaměstnance) pokusili si vlastními prostředky „ukrojit svůj kus koláče“ z dlužníkovy majetku (majetkové podstaty). Agresivní vymáhání dluhu věřiteli na vlastní pěst by ovšem veškerý majetek dlužníka zlikvidovalo dříve, než by se vůbec jiní věřitelé o úpadku dlužníka dozvěděli.

1.2 Základní principy insolvenčního práva

Výše popsané jednání, tedy individuální vymáhání po zahájení insolvenčního řízení, je v rozporu s veškerými zásadami insolvenčního práva.

Těmi esenciálními jsou zejména:

- (i) maximalizace hodnoty majetku dlužníka,
- (ii) co nejvyšší poměrné uspokojení věřitelů,
- (iii) rovné zacházení s věřiteli stejného postavení (*pari passu*).

Jednání v souladu s uvedenými zásadami vyžaduje chladnou hlavu a chladný kalkul – něco, čeho nervózní dlužník ani většina věřitelů zpravidla nejsou v danou chvíli schopni. V tom právě

---

²¹ Novelu IZ č. 298/2016 Sb., a č. 64/2017 Sb. zavedly záchrannou brzdu v podobě mezery krytí.

spočívá role insolvenčního řízení – koordinuje jednání zúčastněných subjektů tak, aby se sami a sebe navzájem nepřipravili o potenciálně vyšší míru uspokojení nějakým krátkozrakým a nekvalifikovaným řešením situace. Problematika maximalizace hodnoty majetku a jeho nejvýhodnějšího zpeněžení je složitou právně-ekonomickou disciplínou, jejíž správné vyhodnocení zpravidla vyžaduje znalecký posudek a odborný úsudek/doporučení profesionála, kterým je mj. insolvenční správce. Insolvenční řízení garantuje vypořádání popsáných ekonomických aspektů a udržení chování všech zúčastněných v určitých civilizovaných mantinelech.

Z výše popsaných důvodů, byť to tak není dlužníky vždy vnímáno, je režim insolvenčního řízení privilegovaným. Insolvenční řízení bere situaci dlužníka takovou, jaká je a racionálně se z ní snaží vytěžit co nejvíce pro všechny zúčastněné. Insolvenční řízení inklinuje k řešením typu „win-win“ a jak zde ještě mnohokrát zazní, není v zájmu dlužníka jeho zahájení oddalovat, je-li dána indikace úpadku. Nejen proto, že čím dříve se finanční potíže začnou řešit, tím pravděpodobnější je úspěšná reorganizace dlužníka, ale i z důvodů zákonných, kdy statutární orgán má, podle českého práva, povinnost podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl o úpadku společnosti²² a udělat vše proto, aby byl hrozící úpadek odvrácen.²³

1.3 Nařízení jako institut unijního práva

Nařízení je jedním ze základních nástrojů unijního práva, tak jak jej definuje čl. 288 SFEU. Dle citovaného článku má nařízení obecnou působnost, je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech. Vzhledem k nadřazenosti unijního práva právu národnímu, je Nařízení členským státům direktivně implementováno do právního řádu bez dalšího a jakékoliv pochybnosti a dotazy členských států ohledně jeho aplikace a interpretace jsou řešeny prostřednictvím SDEU. Preambule Nařízení stanoví, že Nařízení vzniklo v souladu s článkem 81 SFEU, který stanoví, že v rámci EU musí být přijímána opatření pro sbližování právních předpisů a rozvíjení justiční spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem. Přepřacované Nařízení zároveň vzniklo v důsledku návrhu Komise. Tento návrh byl výsledkem požadavku, který byl v Nařízení 2000 zakotven v čl. 46 a stanovil Evropské komisi povinnost nejpozději 1. června 2012 a poté každých 5 let předkládat Evropskému parlamentu, Radě a Hospodářskému a

---

²² Ustanovení § 98 IZ.

²³ Ustanovení § 68 ZOK.

sociálnímu výboru zprávu o uplatňování Nařízení s tím, že v případě potřeby má být zpráva doprovázena návrhem na změnu Nařízení. Tento návrh Komise předložila dne 12.12.2012.²⁴ Návrh legislativního aktu byl následně předložen vnitrostátním parlamentům a k návrhu dal své stanovisko Evropský hospodářský a sociální výbor.²⁵ Výsledkem této iniciativy je přepracované Nařízení.

1.4 (Ne)harmonizace evropského insolvenčního práva

Již Nařízení 2000 odůvodňovalo potřebu pro nadnárodní regulaci mezinárodních insolvenčních řízení, když stanovilo, že řádné fungování vnitřního trhu vyžaduje, aby mezinárodní úpadková řízení probíhala účinně, čímž má být dosaženo cíle vytyčeného rovněž čl. 65 Smlouvy, který podporuje soudní spolupráci členských států v občanských věcech.²⁶ Potřebu nadnárodní úpravy přeshraničních insolvenčních řízení vysvětlovalo Nařízení 2000 vzrůstající přeshraniční činností podniků, kdy platební neschopnost takových podniků ovlivňuje rovněž řádné fungování vnitřního trhu. Tím vyvstává potřeba aktu Společenství, který by koordinoval opatření, která je třeba učinit vůči majetku dlužníka neschopného plnit své peněžité závazky. Pro řádné fungování vnitřního trhu je nutné vyhnout se podnětům, které motivují zúčastněné strany k převodům majetku nebo soudních řízení z jednoho členského státu do druhého za účelem výhodnějšího právního postavení (tzv. forum shopping). Těchto cílů nemůže být uspokojivě dosaženo na vnitrostátní úrovni, a proto je opatření na úrovni Společenství odůvodněné.²⁷

Třemi hlavními cíli Nařízení 2000 byly: větší (1) efektivita a (2) koordinace mezinárodních insolvenčních řízení a (3) boj proti forum shopping. V odůvodnění Nařízení přepracovaného tyto cíle zůstaly zachovány s tím, že byl přidán důraz na některé nové cíle, jako například preference sanační strategie před tou likvidační. Původní Nařízení 2000 i přepracované Nařízení vychází ze skutečnosti, že z důvodů značných odlišností v oblasti hmotného práva, není účelné zavádět insolvenční řízení s obecnou působností v celé EU. Tato myšlenka, která byla v Nařízení 2000 rozvedena v čl. 11 byla přenesena do Nařízení v podobě recitálu č. 22 a stanoví, že bezvýjimečné uplatňování práva státu, který řízení zahájil, by vedlo k obtížím, což tím spíše platí pro roztržštěnou

---

²⁴ Evropská komise: Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení. COM(2012) 744 final.

²⁵ Úřední věstník C 271, 19.9.2013, s. 55.

²⁶ SEU.

²⁷ Recitál 2-5 Nařízení 2000.

úpravu zajištění závazků. Také přednostní práva, která mají někteří věřitelé v průběhu insolvenčního řízení, jsou v různých národních úpravách zcela odlišná, a proto by *toto nařízení mělo tuto odlišnou vnitrostátní právní úpravu brát v úvahu dvěma způsoby. Za prvé tím, že stanoví zvláštní pravidla pro rozhodné právo v případě zvláště významných práv a právních vztahů (například věcná práva nebo pracovní smlouvy). Za druhé tím, že souběžně s vnitrostátními řízeními, která se týkají pouze majetku nacházejícího se ve státě, který řízení zahájil, umožní rovněž hlavní insolvenční řízení s obecnou působností.*²⁸

O zvláštní úpravě zmíněných významných práv a právních vztahů je blíže pojednáno ve 4. kapitole, věnující se rozhodnému právu. O rozlišování hlavních a vedlejších řízení bude pojednáno rovněž detailně dále v kapitole 6.

1.5 Universalismus + teritorialismus = modifikovaný universalismus

Modifikovaný universalismus je termín, který se používá v souvislosti s mezinárodním insolvenčním právem pro označení hybridního principu, který vznikl skloubením dvou tradičních protichůdných právních zásad mezinárodního práva soukromého – principu univerzality a principu teritoriality. Zatímco univerzalizmus vyznává nadřazenost jediného řízení, které má univerzální účinky napříč všemi členskými státy, čímž zasahuje do jejich právních řádů, teritorialismus naproti tomu propaguje myšlenku mnoha teritoriálně omezených řízení, která mají účinky výsostně na území daného členského státu, který řízení zahájil.²⁹ V praxi by tak čistě univerzální přístup řešil insolvenční řízení striktně podle právního řádu státu, který zahájil jako první insolvenční řízení s tím, že tento soud i insolvenční správce v tomto řízení jmenovaný by měli neomezené pravomoci i na území ostatních členských států a místní věřitelé by neměli žádnou speciální ochranu. S majetkovými podstatami na území všech členských států by nakládal pouze tento jediný insolvenční správce a všichni věřitelé by pak byli uspokojováni z této jediné nadnárodní majetkové podstaty. Naproti tomu čistě teritoriální přístup by znamenal zcela oddělené řešení jednotlivých národních insolvenčních řízení bez jakékoliv nadnárodní koordinace spolupráce a bez jakýchkoli zásahů do suverenity těchto států. Čistě univerzální přístup příliš nabourává ochranu místních

---

²⁸ Recitál 22 Nařízení.

²⁹ Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony, s. 621.

věřitelů, kteří přichází o svou právní jistotu co do pořadí a míry uspokojení v rámci insolvenčního řízení, pokud je toto najednou ovládáno právním řádem, o němž nemají žádné informace.

Evropské insolvenční právo oba tyto principy funkčním způsobem kombinuje, když Nařízení rozlišuje dva typy insolvenčních řízení, a to řízení hlavní, které má univerzální účinky a jedno či více řízení vedlejších, které mají účinky teritoriální. Propracovaným vymezením pravomocí subjektů v obou typech řízení dosáhlo Nařízení stavu, kdy obě řízení mohou vedle sebe úspěšně koexistovat. Zachování obou těchto přístupů je nutné pro vyrovnaní protichůdných zájmů, a to ochrany místních věřitelů při zachování nadnárodní spolupráce.³⁰ Protože tento systém zvláštní duality různých typů řízení je na evropské úrovni zcela ojedinělým procesním řešením, vžil se pro tento přístup termín *modifikovaný univerzalizmus*, který je zmiňován právě v souvislosti s Nařízením.

1.6 Přeshraniční insolvenční řízení ve vztahu k cizím (nečlenským) státům

Přestože se tato práce zabývá pouze přeshraničními insolvenčními řízeními v rámci EU, je zapotřebí pro úplnost výkladu, alespoň okrajově zmínit, jak jsou upravena řízení ve vztahu k cizím státům, to znamená ve vztahu k nečlenským státům EU.

Insolvenční řízení analyzovaná v této práci jsou taková, která spadají do působnosti Nařízení. V souladu s principem aplikační přednosti práva EU³¹ je tak na tyto případy přímo použitelné Nařízení s tím, že národní právo členského státu je použito pouze v případě, pokud na něj Nařízení odkáže. Nařízení v takovém případě funguje jako primární speciální zdroj právní úpravy, který může být doplněn právním řádem členského státu, nicméně je mu nadřazen.³²

Vzhledem k tomu, že jak bude detailně popsáno dále, je působnost Nařízení omezena pouze na členské státy EU, respektive na insolvenční řízení vedená proti dlužníkům, jejichž centrum hlavních zájmů se nachází v některém členském státě EU a Nařízení neposkytuje pravidla pro

---

³⁰ WESSELS, B., Bruce A. MARKELL a Jason J. KILBORN. International cooperation in bankruptcy and insolvency matters. New York: Oxford University Press, c2009, s. 40.

³¹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck), s. 47.

³² KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk), s. 59.

úpravu řízení týkajících se cizích nečlenských států, vypořádává se s touto otázkou národní právní předpis, a to konkrétně zákon o mezinárodním právu soukromém.

Konkrétně se jedná o ustanovení § 111 ZMPS,³³ které Nařízení doplňuje, resp. rozšiřuje jeho působnost. Dá se říci, že předmětné ustanovení naplno využívá propracovanosti Nařízení a využívá jeho úpravy i v případech, na které by se dle textu Nařízení jeho pravidel nepoužilo. První odstavec komentovaného ustanovení stanoví, že je-li dána pravomoc českého soudu k zahájení insolvenčního řízení podle Nařízení, bude se toto řízení vztahovat i na majetek dlužníka, který se nachází na území cizího státu, to znamená mimo členské státy EU. Druhý odstavec umožňuje českým soudům zahájit insolvenční řízení proti dlužníkovi, který sice v České republice nemá ani sídlo ani centrum hlavních zájmů, ale má zde provozovnu a současně byl návrh na zahájení takového řízení podán věřitelem, který má obvyklý pobyt nebo sídlo v České republice anebo pokud se jedná o pohledávku, která vznikla v souvislosti s činností této provozovny. Komentované ustanovení rovněž zakotvuje pravidlo, podle kterého lze přiměřeně použít kolizní ustanovení samotného Nařízení i na případy mimo působnost Nařízení. Čtvrtý odstavec upravuje problematiku rozhodnutí o úpadku účastníka platebního systému a poslední 5 odstavec upravuje podmínky uznávání cizích rozhodnutí.³⁴

1.7 Závěry kapitoly

Evropské insolvenční právo není o sjednocování a přibližování vnitrostátních úprav řešení úpadku dlužníka. Evropské insolvenční právo je o nastavení takových nadnárodních pravidel, které usnadní spolupráci mezi soudy, insolvenčními správci napříč EU, pokud zahájené insolvenční řízení obsahuje mezinárodní prvek, ve smyslu, že zahrnuje záležitosti více členských států. Cílem je tedy zefektivnění přeshraničních řízení, při zachování procesní pozice dlužníka a věřitelů, jež jim přiznává právo rozhodné pro dané řízení.

Mezi základní zásady insolvenčního řízení, které jsou vlastní téměř každému právnímu řádu v rámci EU, patří (i) maximalizace hodnoty majetku dlužníka, (ii) co nejvyšší poměrné uspokojení věřitelů, a (iii) rovné zacházení s věřiteli stejného postavení (*pari passu*). Přesto, odlišnosti

---

³⁴ Horák, Bříza in Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony, s. 620.

národních úprav jsou velmi výrazné. Zatímco v České republice lze úpadek korporátního dlužníka řešit reorganizací nebo konkursem, v některých zahraničních úpravách jsou zakomponovány různé druhy hybridních a předinsolvenčních řízení, která mohou být zahájena dokonce dříve, než je úpadek shledán.³⁵

Pro všechny členské státy EU ovšem platí, že pro vnitrouijní insolvenční řízení jsou rozhodné jednak insolvenční zákony jednotlivých členských států a Nařízení 2000, které je automaticky součástí vnitrostátních právních řádů. Český insolvenční zákon např. výslovně v ust. § 426 a násl. IZ na použití přímo použitelného předpisu práva EU upozorňuje. Naopak, kolizní normy pro řešení mimounijních přeshraničních insolvenčních řízení jsou upraveny v normách mezinárodního práva soukromého každého členského státu, tak, jako např. v ust. § 111 ZMPS.

---

³⁵ V České republice lze zástupce předinsolvenčních řízení také nalézt, a to např. v podobě možnosti podat předem schválený (někdy zvaný předbalený) reorganizační plán spolu s insolvenčním návrhem. O takovém plánu tak bylo hlasováno mimo schůzi věřitelů, a to ještě před zahájením insolvenčního řízení.

2. Působnost Nařízení

Působnost jakéhokoliv právního předpisu vymezuje okruh právních vztahů, na něž daný právní předpis dopadá. Působnost vymezuje rozsah realizace a aplikace dané právní normy/právního předpisu.³⁶ Působnost Nařízení stanoví, které právní vztahy budou Nařízením upraveny a budou se jím řídit. Vymezení působnosti právního předpisu bývá logicky umístěno v jeho úvodní sekci, což platí i pro Nařízení, které upravuje oblast své působnosti v 1. článku. Jeho znění bylo přepracováno poměrně zásadně. Oblast působnosti je vymezena v prvním odstavci čl. 1 pozitivně, tedy popisem typů řízení, na která se Nařízení vztahuje, i negativně, kdy naopak v druhém odstavci jsou vyjmenovány typy řízení, která zůstávají mimo působnost Nařízení.

Právní teorie tradičně vymezuje působnost čtyřmi faktory, a to jako působnost (i) místní, (ii) časovou, (iii) osobní a (iv) věcnou.³⁷ Společně tyto faktory zodpovídají jedinou otázku – kde, kdy, na koho a za jakých podmínek se Nařízení použije.

V čl. 1 je přímo vymezena pouze působnost věcná. Zbývající vymezení lze nalézt na jiných místech Nařízení či prostřednictvím odkazu přímo v právních řádech členských států.

2.1 Místní působnost

Teritorium, v němž je Nařízení použitelné je vymezeno v recitálu 25 Nařízení, který výslovně stanoví, že Nařízení se týká jen těch řízení, ve kterých je centrum hlavních zájmů dlužníka umístěno v Unii. Místem, kde se může COMI nacházet, aby bylo pro insolvenční řízení proti dlužníkovi s tímto COMI zahájeno insolvenční řízení podle pravidel Nařízení, je pouze jakýkoliv členský stát EU – s výjimkou Dánska podle výluky uvedené v recitálu č. 88 Nařízení.³⁸

2.1.1 Mezinárodní prvek

Přepracované Nařízení i jeho předchůdce Nařízení 2000 slouží k úpravě přeshraničních insolvenčních řízení. Skutečně?

---

³⁶ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk), s. 75.

³⁷ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnícké učebnice, s. 165.

³⁸ V souladu s čl. 1 a 2 Protokolu č. 22 o postavení Dánska, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a ke Smlouvě o fungování Evropské unie, se Dánsko neúčastní přijímání tohoto nařízení a toto nařízení pro ně není závazné ani použitelné.

Je až s podivem, že tato elementární otázka nebyla podrobena rozboru v rámci širšího odborného pléna. Obecně se nutná přítomnost „přeshraničního prvku“ dovozuje ze znění recitálů Nařízení. Konkrétně recitál 3 hovoří o „přeshraničním insolvenčním řízení“, recitál 4 o „míře přeshraničních účinků“ a nejvýznamněji recitál 8, který stanoví, že pro naplnění účelu zvyšování účinnosti a zrychlování insolvenčních řízení s **přeshraničním dopadem** je vhodné, aby ustanovení o příslušnosti, rozhodném právu a uznávání rozhodnutí byla obsažena přímo v právním aktu EU, který je závazný a přímo použitelný ve všech členských státech.³⁹

Jistě lze dojít k závěru, že právě výše zmíněné oblasti rozhodného práva či mezinárodní příslušnosti logicky vyžadují angažovanost více právních řádů⁴⁰, jejichž kolize má být řešena, více soudů, jejichž pozitivní kompetenční spor má být řešen. Nicméně, pokud je přítomnost mezinárodního prvku nezbytná, mělo toto, dle názoru autorky, zaznít v čl. 1 Nařízení výslovně, čímž by se předešlo předkládání předběžných otázek k SDEU, tak jako v níže popsaném případě.

Výkladem pravidel místní působnosti Nařízení se zabýval SDEU ve věci *Schmid proti Hertel*⁴¹, kdy Schmid, jako insolvenční správce jmenovaný německým soudem v rámci tamního insolvenčního řízení, podal odpůrčí žalobu proti Lily Hertel, a to pro navrácení částky ve výši cca EUR 8,000, - do majetkové podstaty dlužníka. Bydliště Lily Hertel se nachází ve Švýcarsku (mimo EU). Zmíněná odpůrčí žaloba byla německými soudy prvního a druhého stupně odmítnuta pro nepřípustnost z důvodu nedostatku mezinárodní příslušnosti. Opravným prostředkem podaným k Bundesgerichtshof insolvenční správce na své žalobě trval. Zmíněný odvolací soud otázku předložil SDEU k posouzení, kdy zodpovězeny měly být v zásadě dvě otázky:

- 1) Zda se Nařízení 2000 použije v případě, že insolvenční řízení bylo zahájeno v členském státě, ale žalovaný, proti němuž byla podána odpůrčí žaloba z tohoto řízení vyplývající, má bydliště/statutární sídlo mimo území EU, tj. ve třetím státě⁴²; a v souvislosti s touto otázkou zmínil předkládající soud i problematiku související:

---

³⁹ Recitál č. 8 Nařízení.

⁴⁰ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 69.

⁴¹ Schmid v. Hertel, rozsudek SDEU ze dne 16.01.2014, sp.zn. C-328/12.

⁴² Postačí, pokud má dlužník své COMI v EU, čímž je založena místní působnost.

- 2) Zda použití Nařízení 2000 předpokládá existenci cizích prvků v tom smyslu, že do rozsahu působnosti Nařízení 2000 spadají pouze situace, které vykazují vazby na dva či více členských států⁴³, přičemž předkládající soud současně upozornil na to, že přítomnost mezinárodního prvku ze znění Nařízení 2000 výslovně nevyplývá.⁴⁴

K prvnímu bodu SDEU uvedl, že soudy členského státu, na jehož území bylo zahájeno insolvenční řízení, jsou příslušné rozhodnout o odpůrcí žalobě podané v rámci tohoto řízení proti žalovanému, který nemá bydliště na území členského státu. Z toho vyplývá, že ačkoliv je místní působnost nařízení limitována na území EU, neplatí toto absolutně. V EU musí být umístěno COMI dlužníka, kdy tato splněná podmínka slouží jako můstek otevírající cestu působnosti i do jiných teritorií v záležitostech, které bezprostředně z insolvenčního řízení zahájeného členským státem vychází.

Přepřepované Nařízení závěry tohoto rozhodnutí zapracovalo do recitálu č. 35, který výslovně stanoví, že stejně, jako jsou soudy členského státu oprávněny zahájit insolvenční řízení, měly by být rovněž příslušné pro žaloby, které z daného řízení přímo vyplývají nebo s ním souvisí. Kromě vylučovacích žalob se může jednat o žaloby týkající se závazků, které vznikají v průběhu insolvenčního řízení. Jako související naopak nejsou považovány žaloby na plnění závazků vyplývajících ze smlouvy, kterou dlužník uzavřel před zahájením řízení. Insolvenčnímu správci je ponechána možnost podat žalobu související s jinou žalobou založenou na obecném občanském a obchodním právu k soudu bydliště žalovaného, považuje-li to za účelné.⁴⁵

Před zodpovězením druhé otázky se vraťme k termínu „**přeshraniční účinek**“. Tento není v Nařízení definován. Podle *Borka* představuje jednu z těchto situací: (i) dlužníkovo COMI se nachází v členském státě, ale jeho majetek a/nebo věřitelé se nachází v jiném státě, (ii) dlužník (právnícká osoba) je založen a zřízen dle práva a v místě jednoho členského státu (tj. má zde statutární sídlo), ale veškerý majetek a provoz (tj. veškerá operativa) se nachází v jiném státě.⁴⁶

K druhé otázce se SDEU nevyjádřil přímo v právní větě, nýbrž vyšel z názoru generální

---

⁴³ Případně členský stát a třetí stát.

⁴⁴ Což vytvářelo dohady o tom, zda nelze Nařízení 2000 použít i na čistě vnitrostátní řízení.

⁴⁵ Recitál 35 Nařízení.

⁴⁶ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 70.

advokátky Eleanor Sharpston a v rámci rozboru situace odůvodnil, že z textu Nařízení 2000 nevyplývá, že by do rozsahu působnosti Nařízení 2000 spadaly pouze situace, které vykazují vazby na dva či více členských států, resp. že žádná taková absolutní podmínka z Nařízení nevyplývá.⁴⁷

Zda toto odvážné tvrzení významným způsobem ovlivní rozhodování národních soudů, se teprve ukáže. Zde se patří uvést, že český insolvenční zákon, na rozdíl od Nařízení, vlastní definici **evropského mezinárodního prvku** podává, a to v ust. § 426, v jehož 2. odstavci se uvádí, že evropským mezinárodním prvkem je zejména skutečnost, že hlavní zájmy dlužníka jsou soustředěny v některém členském státě EU a současně alespoň jeden z věřitelů nebo část majetkové podstaty se nachází v jiném členském státě.

Jak shrnuje *Maršíková*, evropský mezinárodní prvek je v českém právu definován dvěma znaky:

- 1) COMI dlužníka se nachází v některém z členských států, a
- 2) v jiném členském státě se nachází buď (i) alespoň jeden z věřitelů nebo (ii) část majetkové podstaty dlužníka.⁴⁸

2.2 Časová působnost

Časová působnost Nařízení je stanovena o něco jasněji, když k její interpretaci dosud nebylo zapotřebí pokládat předběžné otázky k SDEU. Přesto, s ohledem na důležitost daného ustanovení nelze ponechat jeho současné znění bez oprávněné kritiky.

Čl. 84 Nařízení stanoví, že Nařízení je použitelné pro ta řízení, která byla zahájena *po 26. červnu 2017*. Vzhledem k tomu, že čl. 92 Nařízení zároveň stanoví, že Nařízení je (ve své podstatné části) účinné *od 26. června 2017*, jeví se nejasné, proč by Nařízení nemělo být použitelné pro řízení zahájená právě i 26. června, a nejen na ta, zahájená *po* tomto dni.

K přisvědčení závěru, že se jedná jen o nešťastnou formulaci, nikoliv záměr ponechat řízení zahájená v pondělí 26. června 2017 mimo působnost Nařízení, přispívá znění 2. odst. čl. 84

---

⁴⁷ Bod 31 stanoviska generální advokátky Eleanor Sharpston předneseného dne 10.09.2013 ve věci C – 328/12.

⁴⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční zákon: ve znění zákona č. 64/2017 Sb. s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy. 3. aktualizované vydání podle stavu právní úpravy k 1.1.2018. Praha: Leges, 2018. Glosátor, s. 993.

Nařízení, který stanoví, že na řízení zahájená před 26. červnem 2017 se použije Nařízení 2000. Porovnáním obou odstavců komentovaného ustanovení lze dovodit, že nemohlo být záměrem legislativce ponechat tento jediný den v právním vakuu. Přepracované Nařízení se tak použije na řízení zahájená od 26. června 2017 (tedy včetně tohoto data).⁴⁹

2.3 Osobní působnost

Co se týká vymezení osobní působnosti, stanoví recitál 9 Nařízení jasně, že se Nařízení může vztahovat jak na právnické osoby, tak na fyzické osoby, a to podnikatele i nepodnikatele. Faktický okruh adresátů je však dán národním právem, neboť právě členské státy stanoví, které osoby jsou způsobilé dle národního práva, být dlužníky v rámci jednotlivých insolvenčních řízení vyjmenovaných v Příloze A k Nařízení.⁵⁰

2.4 Věcná působnost

Vymezení věcné působnosti bylo oproti původnímu znění značně rozšířeno.⁵¹ Nařízení nyní pojímá širší okruh národních insolvenčních řízení, když výslovně zmiňuje i **předběžná řízení či hybridní řízení**, která mají v některých členských státech speciální úpravu.⁵² Jelikož se národní právní řády ve svém vývoji a legislativní pokrokovosti liší, je v EU aktuálně nehomogenní stav, kdy některé členské státy již tato předběžná/hybridní řízení zavedla, zatímco jiné členské státy se teprve chystají národní legislativu v tomto směru upravit. Nařízení každopádně s těmito typy řízení dopředu počítá a bude se na taková rovněž vztahovat, budou-li obsaženy v Příloze A. Působnost Nařízení je popsána záměrně extenzivně, aby se nabídla co nejširšímu okruhu adresátů.

Z předposlední věty prvního odstavce čl. 1 Nařízení⁵³ je zřejmé, že tato míří i na situace typu „**hrozící úpadek**“, který je např. v českém právním řádu zakotven v ust. § 3 odst. 4 IZ.

---

⁴⁹ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 521.

⁵⁰ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 44.

⁵¹ Čl. 1 Nařízení.

⁵² Např. tzv. hybridní řízení (hybridní proto, že nejsou vždy vedena po celou dobu před insolvenčními soudy a mohou mít podobu jakýchsi méně formálních méně autoritativně dohlížených řízení; oproti „čistým“ soudním insolvenčním řízením se jedná o jakési „hybridy“).

⁵³ Tento výslovně stanoví, že pokud lze řízení podle tohoto odstavce zahájit v situaci, kdy existuje pouze určitá pravděpodobnost úpadku, musí být jeho účelem zabránit úpadku dlužníka nebo ukončení jeho obchodní činnosti.

I takovým dlužníkům, kterým úpadek teprve hrozí, nabízí Nařízení možnost vést řízení pod taktovkou jeho pravidel, ovšem pouze za předpokladu, že nepůjde o řízení likvidační. Pokud je úpadek pouze pravděpodobný, nikoliv však deklarovaný, může být zahájeno insolvenční řízení podle pravidel Nařízení, nicméně, toto musí směřovat k zachování obchodní činnosti dlužníka a odvrácení úpadku. Přidaná hodnota, kterou Nařízení takovému dlužníkovi nabízí, spočívá např. v přeshraniční koordinovanosti osob na řízení zúčastněných.

Toto rozšíření působnosti lze jen kvitovat, když umožňuje privilegované zacházení podle Nařízení širšímu okruhu adresátů. Poněkud nedostatečně formulovaná je ovšem poslední věta prvního odstavce, která stanoví, že seznam řízení podle prvního odstavce je obsažen v Příloze A.

2.4.1 Příloha A

Příloha A Nařízení obsahuje soupis národních řízení, jež jsou považována za insolvenční řízení ve smyslu Nařízení. Žádoucí je působnost rozšiřovat na co nejširší okruh řízení za účelem dosažení maximální efektivity a rychlosti přeshraničních insolvenčních řízení. Vzhledem k rozsáhlým ustanovením o mezinárodní kooperaci a koordinaci přeshraničních řízení je bez debat, že řízení, která do působnosti Nařízení spadají, budou řešena schůdněji, rychleji a efektivněji než řízení, která se ocitnou mimo jeho působnost, čímž budou odkázána na obecné normy mezinárodního práva soukromého.

Článek 1 je tedy nutné vykládat takto: primárně je působnost stanovena přílohou A, kdy se Nařízení vztahuje na veškerá řízení zde uvedená – za ČR zde figurují konkurs, reorganizace a oddlužení. Naopak v odst. 2 komentovaného článku je uveden negativní výčet subjektů, kterých pokud se řízení týká, Nařízení použít nelze (a to dokonce ani v případě, že by tato řízení byla obsažena v příloze A či jinak splňovala kritéria daná čl. 1 odst. 1 Nařízení).

Vedle výše citovaného článku je zapotřebí působnost Nařízení vykládat i v souladu s recitály 10–17, které působnost Nařízení podrobněji vykládají a upřesňují.

Recitál 10 navrhuje členské státy, aby tyto rozšiřovaly přílohu A o nejrůznější poloformální či hybridní řízení, která mají sloužit k odvrácení úpadku či záchraně dlužníka v případě, že se již v platební neschopnosti nachází.

Oblast působnosti má být rozšiřována, aby zahrnovala řízení, která usilují o záchranu životaschopných podniků, jež se nachází v obtížné situaci, čímž má být těmto podnikatelům

poskytnuta druhá šance. Zahrnuta mají být i řízení ohledně dlužníků, kteří se nachází ve fázi zatím jen pravděpodobného úpadku anebo řízení proti dlužníkům s dispozičním oprávněním (takovému, který má částečnou či plnou kontrolu nad majetkem a záležitostmi).⁵⁴

Recitál 11 doplňuje, že insolvenčními řízeními ve smyslu přílohy A jsou i nejružnější moratoria, tedy postupy operující s odkladem návrhu na výkon rozhodnutí ze strany věřitelů v případě, že by tyto návrhy mohly bránit vyhlídkám na restrukturalizaci činnosti dlužníka tak, aby takové postupy nepoškozovaly společný zájem věřitelů.⁵⁵

2.4.2 Veřejnost & kolektivnost

Recitál 12 zdůrazňuje dva podstatné atributy předmětných řízení, a to sice jejich **veřejnost** a **kolektivnost**. Za veřejná řízení považuje Nařízení ta (aniž by stanovil pevnou definici v čl. 2 Nařízení), jejichž zahájení se zveřejňuje tak, aby se o řízení věřitelé dozvěděli a mohli přihlásit ve stanovené lhůtě své pohledávky.⁵⁶ Nařízení by se tak nemělo vztahovat na důvěrná insolvenční řízení, a to zejména proto, že o zahájení takového řízení se nemohou dozvědět věřitelé nebo soudy jiných členských států, což znemožňuje nebo při nejmenším ztěžuje uznání účinků takového řízení v celé EU.⁵⁷

Naproti tomu definice kolektivního řízení je obsažena přímo v čl. 2 Nařízení, který jej vymezuje jako řízení, které buď zahrnuje všechny věřitele dlužníka, anebo zahrnuje jejich významnou část a nedotýká se pohledávek těch věřitelů, kteří nejsou účastníky tohoto řízení. Požadavek kolektivního řízení je tedy dán jednoduše mnohostí věřitelů, která vyplývá z povahy úpadku jako takového. Tato definice je pak dále rozvedena recitálem 14, který stanoví, že kolektivní insolvenční řízení by mělo zahrnovat jen finanční věřitele dlužníka a veškeré vůči nim nesplacené dluhy by měly být předmětem daného řízení. Rozdílně je nahlíženo na kolektivní řízení reorganizačního a likvidačního typu, kdy v prvním jmenovaném se nutně neočekává účast všech věřitelů, a naopak v posledně jmenovaném, ano.⁵⁸ Kolektivními řízeními jsou pouze ta, uvedená v příloze A. Veškerá řízení v Příloze A uvedená by měla vycházet z insolvenčních zákonů, resp.

---

⁵⁴ Recitál 10 Nařízení.

⁵⁵ Recitál 11 Nařízení.

⁵⁶ Recitál 12 Nařízení.

⁵⁷ Recitál 13 Nařízení.

⁵⁸ Recitál 14 Nařízení.

z předpisů, které se zabývají řešením platební neschopnosti dlužníka, nikoliv z obecných předpisů o obchodních společnostech.⁵⁹

Recitál 15 Nařízení nově výslovně rozšiřuje oblast působnosti i na předběžná či dočasná insolvenční řízení, která vyžadují následné vydání rozhodnutí, potvrzujícího, že došlo k formálnímu zahájení řízení.

Recitál 17 Nařízení dále uvádí na pravou míru, že Nařízení lze použít i na řízení, která řeší situaci dlužníka, jehož schopnost dostat splatným závazkům a pokračovat v jeho činnosti, je ohrožena z důvodu obtíží nefinanční povahy. Příkladem takové situace je například ztráta pro dlužníka klíčové zakázky.

2.5 Vztah Nařízení a nařízení Brusel I bis

Nařízení Brusel I bis ve svém čl. 1 odst. 2 písm. b) výslovně stanoví, že do jeho působnosti nespádají insolvenční a podobná řízení. Nařízení se naproti tomu vztahuje pouze na ta insolvenční řízení, která jsou obsažena v jeho příloze A. Domnívám se, že definice použitá v Brusel I bis není vhodná, neboť umožňuje zavádějící interpretaci. Vymezení v Brusel I bis je natolik generické, že působí absolutně – žádná insolvenční řízení nemohou spadat do působnosti tohoto nařízení. Uvedené znění by nepůsobilo potíže v případě, že by i působnost Nařízení byla vymezena genericky, tj. např. tak, že se Nařízení aplikuje na veškerá insolvenční a jim podobná řízení. Opak je ale pravdou. Jelikož Nařízení limituje svou působnost jen na ta řízení uvedená v příloze A, zjevně nepojímá všechna řízení, která mohou v národních právních řádech v souvislosti s úpadkem existovat. Striktní výklad nařízení Brusel I bis by pak způsobil, že bude existovat určitá skupina insolvenčních či jim podobných řízení, která nebudou regulována ani jedním z popsaných nařízení. Tento stav není žádoucí a rozhodně nebylo záměrem evropského zákonodárce toto právní vakuum vytvořit. To potvrdil i SDEU, který v rozhodnutí *Nickel*⁶⁰ vyložil, že obě nařízení mají být vykládána tím způsobem, že veškerá insolvenční řízení, která nespádají do působnosti Nařízení, spadají automaticky do působnosti Brusel I bis, a to z toho důvodu, že „insolvenční a jim podobná řízení“ tak jak je definuje Brusel I bis znamenají jednoduše ta řízení, na která se vztahuje Nařízení.

Aktuální znění recitálu 7 Nařízení sice stanoví, že insolvenční a podobná řízení jsou vyňata

---

⁵⁹ Recitál 16 Nařízení.

⁶⁰ *Nickel & Goeldner*, rozsudek SDEU ze dne 04.09.2014, sp.zn. C-157/13.

z působnosti nařízení Brusel I bis a tlumočí sice záměr Nařízení v co největší možné míře vyloučit právní mezery mezi těmito dvěma nástroji, nicméně, vzápětí uvádí problematickou dedukci, že pouhá skutečnost, že určitý vnitrostátní postup není uveden v Příloze A Nařízení, by však neměla znamenat, že se na něj vztahuje nařízení Brusel I bis. Tato dedukce se jeví v praxi problematickou, když naopak vytváří prostor pro existenci řízení, která nespádají ani do jedné z obou množin.

2.6 Závěry kapitoly

Hlavním důvodem pro rozšíření působnosti Nařízení je záměr legislativce umožnit co největšímu množství dlužníků reorganizaci podle režimu Nařízení. Skutečnost, že Nařízení obsahuje propracovaný soubor pravidel, jej činí pro dlužníky atraktivním, neboť nabízí např. pravidla povinné komunikace a koordinace, která šetří náklady i čas insolventní společnosti. Nařízení se zároveň snaží toto privilegované zacházení otevřít pro co možná nejvíce typů řízení a přesto, že není možné komplexně vymezit všechny typy upravené v národních právních řádech, předvídá Nařízení rozvoj hybridních řízení a již do budoucna s nimi počítá.

Značné změny v oblasti působnosti vedly i k aktualizaci Přílohy A k Nařízení, která byla rozšířena o další typy insolvenčních řízení. Přes záměr Nařízení, kterým je pokrýt co možná největší množství řízení, se musí vždy jednat pouze o taková, která jsou obsažena v Příloze A. Nařízení nelze aplikovat na insolvenční řízení, které, ač by jinak splňovalo veškeré podmínky Nařízením stanovené, nebylo výslovně uvedeno v Příloze A. Příloha sice není definitivní a může být členskými státy doplňována, ale její aktuální obsah je vždy závazný.

3. Mezinárodní příslušnost dle Nařízení

Pravidla určující soudní příslušnost tradičně odpovídají na otázku: „Který soud je příslušný ve věci rozhodovat“? V případě, že ale soudní řízení nebo jeho předmět v sobě zahrnuje záležitosti více členských států, zní tato otázka jinak: „Soud, kterého členského státu je příslušný ve věci rozhodovat“? Zcela precizní instrukci ovšem stanoví jediné replika k dotazu: „Který soud, kterého členského státu bude příslušný ve věci rozhodovat“? Kompletní a zcela uspokojivou odpověď lze nalézt na různých místech Nařízení a odkazem následně i v národních právních řádech členských států.

Již v preambuli Nařízení je vysvětleno, že Nařízení stanoví pouze pravidla mezinárodní soudní příslušnosti. Určí tedy, který členský stát, resp. soudy kterého členského státu jsou příslušné rozhodovat v dané insolvenční věci (zahájit řízení). O jaký konkrétní soud půjde v rámci daného členského státu, již upravují národní procesní pravidla daného členského státu, obsažená ve vnitrostátních zákonech.⁶¹

V samotném těle Nařízení je o soudní příslušnosti pojednáno v člancích 3 až 6, které jsou postupně označeny jako (čl. 3) Mezinárodní příslušnost, (čl. 4) Přezkoumání příslušnosti, (čl. 5) Soudní přezkum rozhodnutí o zahájení hlavního insolvenčního řízení, (čl. 6) Příslušnost pro projednání žalob přímo vyplývajících z insolvenčního řízení a úzce s ním souvisejících.

Všechny výše zmíněné články, jakož i další problematika s určením soudní příslušnosti související, budou předmětem právní analýzy v této kapitole.

3.1 Centrum hlavních zájmů dlužníka – COMI (*center of main interests*)

Ústředním pojmem ustanovení o mezinárodní příslušnosti, jakož i celého Nařízení, je COMI, coby označení místa/centra hlavních zájmů dlužníka. Z pohledu právní teorie se jedná o hraniční určovatel, který v tomto případě stanoví rozhodné právo nepřímou – přes určení sudiště.

Sousloví *hlavní zájmy dlužníka* bylo užito již v souvislosti s vymezením místní působnosti Nařízení, kdy recitál 25 Nařízení stanovil, že Nařízení se vztahuje pouze na insolvenční řízení vedená proti dlužníkovi, jehož COMI se nachází v EU. Vzhledem k tomu, že typickým hraničním určovatelem je v prostředí mezinárodního práva soukromého tradičně sídlo nebo obvyklý pobyt

---

⁶¹ Recitál 26 Nařízení.

dotčeného subjektu, je již z Preambule Nařízení, které přikládá váhu *místo*, v němž jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka zřejmé, že úprava přeshraničních insolvenčních řízení je originální a unikátní.

Mezinárodní příslušnost je stanovena v článku 3 odst. 1 Nařízení tak, že příslušné k zahájení (hlavního) insolvenčního řízení jsou soudy členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka (COMI). Jelikož COMI není definováno v čl. 2 Nařízení, kde jsou vysvětleny některé jiné klíčové pojmy v Nařízení užívané, obsahuje definici přímo čl. 3 Nařízení, který stanoví, že místem, kde jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka, je **místo, ze kterého dlužník své zájmy pravidelně spravuje a které je zjistitelné třetími osobami**.⁶² Druhá věta citovaného ustanovení byla do Nařízení přidána poté, kdy původní pojetí COMI v Nařízení 2000 se ukázalo být nedostačujícím.⁶³ Nařízení 2000 sice představilo pojem COMI, nikoliv však jeho přesnou definici, což působilo v praxi problémy. Tyto problémy byly odstraněny pomocí judikatury, přičemž za nejzásadnější lze v tomto směru považovat rozhodnutí *Eurofood*⁶⁴ a *Interedil*⁶⁵ (k oběma blíže pojednáno dále).

První odstavec čl. 3 Nařízení kromě preciznější definice COMI uvádí tři domněnky, které stanoví, jakým místem je COMI v případě (1) společnosti nebo právnické osoby, (2) osoby samostatně výdělečně činné, anebo (3) ostatních fyzických osob.

S ohledem na zaměření této práce, je dále pojednáno pouze o COMI společností a právnických osob. Ohledně těch Nařízení stanoví, že za místo jejich hlavních zájmů je považováno **sídlo, pokud není prokázán opak**. Uvedenou domněnku lze uplatnit pouze v případě, že v období 3 měsíců před podáním insolvenčního návrhu⁶⁶, nedošlo k přesunu sídla do jiného členského státu.

Uvedená časová hranice má za cíl regulovat jev zvaný *forum shopping*, kterým se označuje účelové přemísťování sídla společnosti k zajištění výhodnějšího postavení dlužníka díky mírnější právní úpravě daného členského státu, kam se za tímto cílem dlužník přemístí. Z logiky věci se

---

⁶² Čl. 3 odst. 1 věta druhá Nařízení.

⁶³ Čl. 3 Nařízení 2000 pouze stanovilo, že soudy členského státu, na jehož území se nachází středisko hlavních zájmů dlužníka, jsou příslušné k zahájení řízení s tím, že u společností a právnických osob se za COMI považuje sídlo, pokud není prokázán opak.

⁶⁴ Eurofood, rozsudek SDEU ze dne 02.05.2006, sp.zn. C-341/04.

⁶⁵ Interedil, rozsudek SDEU ze dne 20.10.2011, sp.zn. C-369/09.

⁶⁶ Nebo jiného typu návrhu na zahájení insolvenčního řízení.

podává, že čím výhodnější je právní úprava pro dlužníka, tím méně výhodná může být pro jeho věřitele. Z uvedeného důvodu je *forum shopping* převážně vnímán jako jev negativní, který má být v mezinárodním právu soukromém eliminován.⁶⁷

Druhý odstavec čl. 3 Nařízení stanoví mezinárodní příslušnost k zahájení vedlejších řízení. K zahájení vedlejšího řízení jsou příslušné soudy členského státu, na jehož území má dlužník (jehož hlavní zájmy se nachází v jiném členském státě) provozovnu. Účinky takového vedlejšího řízení jsou pouze teritoriální, tedy omezené na území daného státu (který vedlejší řízení zahájil). Na rozdíl od centra hlavních zájmů, které může mít dlužník jen jedno, provozoven může mít na území různých členských států neomezeně mnoho. Proto se obecně předpokládá, že vedlejších řízení, běžících současně s řízením hlavním, může být hned několik.⁶⁸

Třetí odstavec téhož článku uvádí, že insolvenční řízení zahájená před zahájením hlavního insolvenčního řízení v jiném členském státě (místní řízení), se okamžikem zahájení řízení hlavního stávají vedlejšími insolvenčními řízeními.

3.1.1 Znaky a definice COMI

COMI jako specifický pojem evropského insolvenčního práva musí být vykládán uniformním způsobem tzn., stejně ve všech státech bez ohledu na místní hmotněprávní odlišnosti. COMI bylo vytvořeno záměrně, aby se jednalo o takový nový pojem, který bude možno v každém členském státě vykládat totožně bez ohledu na místní legislativu. S tímto odůvodněním přišel již SDEU v *Eurofood*, kde stanovil, že COMI je specifickým pojmem Nařízení, má samostatný význam a vykládá se nezávisle na vnitrostátních předpisech.⁶⁹

Nabízí se otázka, proč si Nařízení nevystačí s některým z tradičních hraničních určovatелů. Proč není rozhodnou skutečností jednoduše sídlo dlužníka bez dalšího. Je tomu tak proto, že pokud se insolvenční řízení řídí zásadou, co možná nejvyššího uspokojení věřitelů, nemělo by hraničním určovatelem být místo, které je pouze formálním sídlem dlužníka, nýbrž místo, kde dlužník

---

⁶⁷ K pojmu *forum shopping* blíže v čl. 3.2 této práce.

⁶⁸ Carruthers in QUEIROLO, Ilaria a DOMINELLI, Stefano. *European and national perspectives on the application of the European Insolvency Regulation*. Rome, Italy, Aracne Editrice, 2017, s. 68.

⁶⁹ Bod 31 *Eurofood*, rozsudek SDEU ze dne 02.05.2006, sp.zn. C-341/04.

fakticky vykonává své aktivity, tyto řídí, generuje zde zisk a dost možná se zde nachází podstatná část jeho aktiv.

Jak uvádí *Mangano*,⁷⁰ je pojem COMI širší než doktrína statutárního sídla. COMI zkoumá, odkud je společnost skutečně řízena, nikoliv jen, kde je formálně registrována, viz problematika tzv. prázdných společností (*shelf companies*), které mají v obchodním rejstříku zapsané virtuální sídlo, na jehož adrese ovšem fakticky nejsou nikdy k zastížení pro třetí osoby. Zájmy, jejichž centrem má být COMI nejsou pouze zájmy ekonomické, nýbrž i zájmy ve smyslu řízení a rozhodování dlužníka. Jedná se tedy o místo, kde pracuje management dlužníka, kde se nachází za účelem strategického plánování a přijímání rozhodnutí.⁷¹

Zajímavé je analyzovat COMI v rámci přeshraničně fungujících skupin společností. Judikatura anglických soudů v případech (i) *Enron Directo SA* tak například stanoví, že ačkoliv dceřiná (ovládaná) společnost sídlí v jednom členském státě (konkrétně ve Španělsku), kde se rovněž nachází převážná část výroby a všichni zaměstnanci, přesto není COMI ve Španělsku, nýbrž v Anglii, když se hlavní sídlo, kde docházelo k strategickému řízení všech evropských dceřiných společností, nacházelo v Londýně; anebo (ii) *MG Rover I*, kde anglický soud opět dospěl k závěru, že se COMI nachází v Anglii, a to přesto, že dlužník měl v jednotlivých členských státech své zastoupení a management, byť menšího rozsahu. Jednotlivé dceřiné společnosti měly dokonce své finance, které ovšem, jak vyšlo v rámci řízení najevo, byly každoročně přidělovány a distribuovány právě z hlavního vedení v Anglii. Žádná z dceřiných společností tak nebyla finančně nezávislá, a proto i v tomto případě bylo soudem rozhodnuto, že se COMI nachází v Anglii.⁷²

Právě anglické soudy bývají kritizovány pro příliš extenzivní výklad pojmu COMI, který směřuje k „legitimizaci“ soudní příslušnosti britských soudů, když právě Londýn je místem přijímání strategických řídicích rozhodnutí dlužníka, nikoliv již tolik jeho místem činnosti.⁷³

---

⁷⁰ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. ISBN 9780198729099, s. 79.

⁷¹ WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod 10546.

⁷² BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 81.

⁷³ Brodec in PAUKNEROVÁ, Monika. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. Komentáře (Wolters Kluwer ČR), s. 701.

Jak správně upozorňuje *Mangano*⁷⁴, ačkoliv byla prvotní reakce odborné veřejnosti a SDEU vůči těmto rozsudkům značně kritická, postupem času odborná debata dozrála v podporu principu **“jedna skupina – jedno COMI”** a tento princip má dnes své místo v přepracovaném Nařízení viz recitál 53, který stanoví, že soud by měl mít možnost, v případě, že má celá skupina jedno centralizované COMI pro více členských států, zahájit v místě COMI insolvenční řízení proti několika společnostem náležejícím do téže skupiny. Rovněž by daný soud měl mít možnost jmenovat stejného insolvenčního správce ve všech dotčených řízeních, pokud to není neslučitelné s pravidly daného řízení.

3.1.2 Rozhodnutí Eurofood

Na precizaci definice COMI se podepsal zejména SDEU (tehdy ještě ESD), který v rozsudku *Eurofood*⁷⁵ odpověděl na předběžné otázky národního soudu ohledně COMI. Společnost Eurofood IFSC Ltd., byla společností sídlící v Irsku a založenou podle irského práva (dále jen „Eurofood“ nebo „Dlužník“). Jednalo se o dceřinou společnost italské společnosti Parmalat SpA, která vlastnila 100% podíl v Eurofood. V prosinci 2003 bylo v Itálii zahájeno řízení o mimořádné správě společnosti Parmalat a pro toto řízení byl jmenován i mimořádný správce, pan Bondi. V lednu 2004 podala Bank of America u irského soudu návrh na zahájení řízení o nucené likvidaci společnosti Eurofood, a to spolu s návrhem na jmenování dočasného správce. Návrh se opíral o tvrzení, že společnost Eurofood není schopna plnit své splatné závazky. V únoru 2004 došel italskému soudu návrh na prohlášení konkursu společnosti Eurofood. Uvedený soud majíc za to, že se COMI společnosti Eurofood nachází v Itálii, dne 20. února 2004 rozhodl, že je mezinárodně příslušný k tomu, aby určil, že se tato společnost nachází ve stavu, kdy není schopna plnit své závazky. Rozsudkem ze dne 23. března 2004 rozhodl irský soud podle irského práva, že úpadkové řízení v Irsku bylo zahájeno ke dni podání návrhu věřitelem Bank of America, tzn. ke dni 27. ledna 2004. Irský soud rovněž rozhodl o tom, že toto úpadkové řízení je řízením hlavním ve smyslu Nařízení 2000 neboť měl za to, že se hlavní zájmy Eurofood soustřeďují v Irsku. Irský soud se rovněž domníval, že pro podmínky, za nichž bylo vedeno řízení v Itálii, je oprávněn odmítnout uznat rozhodnutí italského soudu, a to s odůvodněním rozporu s veřejným pořádkem Irska.⁷⁶ Irský

---

⁷⁴ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. ISBN 9780198729099, s. 81.

⁷⁵ Eurofood, rozsudek SDEU ze dne 02.05.2006, sp.zn. C-341/04.

⁷⁶ Čl. 26 Nařízení 2000.

soud svým rozsudkem nařídil likvidaci společnosti Eurofood a jmenoval irského likvidátora pana Ferella (téhož, který byl dříve jmenován dočasným/předběžným likvidátorem) ke spravování majetku Dlužníka. Proti zmíněnému rozsudku podal odvolání pan Bondi – mimořádný správce jmenovaný dříve italským soudem. Irský odvolací soud (*Supreme Court*) se před rozhodnutím ve věci rozhodl položit SDEU 5 předběžných otázek, z nichž alespoň dvě prokázaly svou značnou důležitost tím, že jejich zodpovězení podané SDEU bylo následně zakomponováno do samotného textu přepracovaného Nařízení.

Pro definici COMI je významná zejména čtvrtá otázka, která zní:

Pokud

- a) jsou sídla mateřské společnosti a její dceřiné společnosti v různých členských státech,
- b) dceřiná společnost spravuje obvykle své zájmy způsobem zjistitelným třetími osobami a za úplného a stálého respektování vlastní identity společnosti v členském státě, kde je umístěno její sídlo, a
- c) mateřská společnost má na základě svého podílu a pravomoci jmenovat členy představenstva takové postavení, že může kontrolovat a skutečně kontroluje politiku dceřiné společnosti,

jsou z hlediska určení místa, kde jsou soustředěny hlavní zájmy rozhodujícími ty faktory, které jsou zmíněny výše pod písm. b), či naopak ty, které jsou zmíněny výše pod písm. c)?

SDEU nejdříve shrnuje, že předkládající soud se ptá, který z uvedených faktorů je v případě, že mateřská a dceřiná společnost sídlí v jiných členských státech, rozhodný pro stanovení COMI dceřiné společnosti. Předkládající soud dále otázku rozvádí, když se ptá, jaké je zapotřebí provést poměrné vážení mezi jednak tím, že dceřiná společnost obvykle spravuje své zájmy způsobem zjistitelným třetími osobami a při respektování vlastní identity společnosti v členském státě, kde se nachází její sídlo, a jednak tím, že mateřská společnost má na základě svého podílu v kapitálu a pravomoci jmenovat členy představenstva dceřiné společnosti takové postavení, že může dceřinou společnost kontrolovat.

Vzhledem k tomu, že původní Nařízení 2000 neobsahovalo perfektní definici COMI, musel SDEU v tomto případě vyložit, že **místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy, musí být určeno**

podle kritérií, která jsou objektivní a současně zjistitelná třetími osobami. Tato objektivita a možnosti zjištění třetími osobami jsou nezbytné k zajištění právní jistoty a předvídatelnosti ohledně určení soudu příslušného k zahájení hlavního úpadkového řízení.⁷⁷ Tato právní jistota a předvídatelnost jsou významné tím spíš, že z určení příslušného soudu plyne podle čl. 4 odst. 1 Nařízení 2000 rozhodné právo. Z toho vyplývá, že k určení místa, kde jsou soustředěny hlavní zájmy společnosti, která je dlužníkem, může být vyvratitelná domněnka stanovená unijním zákonodárcem ve prospěch sídla této společnosti vyvrácena pouze tehdy, jestliže skutečnosti, jež jsou objektivní a zjistitelné třetími osobami, umožní prokázat existenci skutečné situace odlišné od té, kterou má odrážet umístění do místa předmětného sídla. Tak by tomu mohlo být zejména v případě společnosti typu “poštovní schránky”, která nevykonává žádnou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo. Vykonává-li naopak společnost svou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo, pouhá skutečnost, že mateřská společnost se sídlem v jiném členském státě může kontrolovat nebo kontroluje její rozhodnutí v hospodářské oblasti, nestačí k vyvrácení domněnky stanovené nařízením.⁷⁸ Dané rozhodnutí vyslalo jasný signál o tom, že teorie sídla, jako COMI, obстоjí pouze v případě skutečného sídla, nikoliv jen formálního.⁷⁹

Rovněž třetí předběžná otázka, napomohla formovat znění přepracovaného Nařízení. Předkládající soud se jejím prostřednictvím tázal, zda příslušnost k zahájení hlavního úpadkového řízení, kterou deklaroval soud členského státu, může být přezkoumána soudem jiného členského státu, ve kterém je požadováno uznání.⁸⁰ Pravidla uznávání cizích rozhodnutí byla rovněž předmětem páté předběžné otázky, která spočívá v dotazu, zda je členský stát povinen na základě článku 17 Nařízení 2000 (čl. 20 přepracovaného Nařízení) uznat úpadkové/insolvenční řízení zahájené v jiném členském státě, pokud bylo rozhodnutí o zahájení tohoto úpadkového/insolvenčního řízení vydáno při porušení procesních podmínek zaručených v prvním státě na základě požadavků jeho veřejného pořádku. SDEU odkazuje jednak na odůvodnění Nařízení 2000 zdůrazňující, že důvody pro neuznání by měly být omezeny na nezbytné

---

⁷⁷ Bod 31-33 Eurofood, rozsudek SDEU ze dne 02.05.2006, sp.zn. C-341/04.

⁷⁸ Bod 34-36 Eurofood, rozsudek SDEU ze dne 02.05.2006, sp.zn. C-341/04.

⁷⁹ Irit Mevorach (2010) Jurisdiction in Insolvency: A study of European Courts' decisions, *Journal of Private International Law*, 6:2, 327-357, DOI: 10.5235/174410410792166502, s.332.

⁸⁰ Bod 38 Eurofood, rozsudek SDEU ze dne 02.05.2006, sp.zn. C-341/04.

minimum⁸¹, jakož i na jeho čl. 26 (čl. 33 přepracovaného Nařízení), který stanoví, že členský stát může odmítnout uznat úpadkové řízení zahájené v jiném členském státě, pokud by byly účinky tohoto uznání ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem tohoto státu, zejména s jeho základními zásadami nebo s ústavními právy a svobodami jednotlivce. V odpovědi na tuto otázku SDEU potvrdil, že skutečně čl. 26 Nařízení 2000 (čl. 33 Nařízení) musí být vykládán v tom smyslu, že členský stát může odmítnout uznat úpadkové řízení zahájené v jiném členském státě, jestliže bylo rozhodnutí o zahájení řízení přijato při zjevném porušení základního práva být vyslechnut, kterého požívá osoba dotčená takovým řízením.⁸² K pojmu veřejný pořádek a k uznávání rozhodnutí insolvenčních soudů blíže v 5. kapitole této práce.

Nařízení původní i přepracované jsou v oblasti uznávání a výkonu cizích rozhodnutí ovládány zásadou vzájemné důvěry. SDEU vysvětluje, že zásadě vzájemné důvěry je vlastní, že soud členského státu, ke kterému je podán návrh na zahájení hlavního insolvenčního řízení sám ověří svou příslušnost s ohledem na čl. 3 odst. 1 nařízení (Nařízení 2000), tedy přezkoumá, zdali jsou hlavní zájmy dlužníka soustředěny v tomto členském státě. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že takový přezkum musí být proveden při dodržení podstatných procesních záruk, které spravedlivý proces vyžaduje. SDEU tak uzavírá⁸³, že čl. 16 odst. 1 první pododstavec nařízení (čl. 19 přepracovaného Nařízení) musí být vykládán v tom smyslu, že hlavní insolvenční řízení zahájené soudem členského státu musí být uznáno soudy ostatních členských států, aniž by tyto soudy byly oprávněny přezkoumávat příslušnost soudu státu, ve kterém bylo řízení zahájeno.

3.1.3 Rozhodnutí Interedil

Co se týká významu pro formování definice a výkladu pojmu COMI, je vedle rozsudku Eurofood stejně důležitá i věc týkající se sporu ohledně konkursu společnosti Interedil Srl v likvidaci.⁸⁴ Interedil byla italská společnost, tj., sídlící v Itálii a založená podle italského práva. V červenci 2001 bylo její sídlo přemístěno do Londýna, v důsledku čehož byla společnost vymazána z italského obchodního rejstříku, a naopak zapsána do rejstříku společnost ve Spojeném království (s poznámkou FC pro Foreign Company – zahraniční společnost). Zároveň

---

⁸¹ Čl. 26 Nařízení.

⁸² Bod 67 Eurofood, rozsudek SDEU ze dne 02.05.2006, sp.zn. C-341/04.

⁸³ Bod 44 Eurofood, rozsudek SDEU ze dne 02.05.2006, sp.zn. C-341/04.

⁸⁴ Interedil, rozsudek SDEU ze dne 20.10.2011, sp.zn. C-369/09.

s přemístěním sídla došlo k akvizici společnosti Interedil britskou skupinou Canopus – byly podepsány smlouvy o prodeji podniku⁸⁵. V návaznosti na tento prodej podniku byly o několik měsíců později převedeny nemovitosti nacházející se v Itálii na společnost Windowmist Limited, a to jakožto části převáděného podniku. V důsledku uzavření akvizice byla společnost Interedil v červenci 2002 vymazána z rejstříku společností Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (dále jen “UK”). V říjnu téhož roku podal věřitel – společnost Intesa u italského soudu (*Tribunale di Bari*) návrh na prohlášení konkursu společnosti Interedil. Interedil zpochybnila příslušnost tohoto soudu z důvodu, že v důsledku přemístění jejího sídla do UK byly k zahájení úpadkového řízení příslušné pouze soudy UK. Interedil proto podala v prosinci 2003 žádost k odvolacímu soudu (*Corte suprema di cassazione*) o posouzení příslušnosti italského soudu. Italský prvostupňový soud považoval námitku nepřislušnosti za zjevně neodůvodněnou, a proto v květnu 2004 prohlásil na majetek společnosti konkurs. Interedil podala proti usnesení o prohlášení konkursu opravný prostředek. V květnu 2005 rozhodl italský odvolací soud o příslušnosti italského prvostupňového soudu tak, že je prohlásil za příslušný ve věci rozhodnout. Toto rozhodnutí odůvodnil názorem, že domněnka o COMI, které je odlišné od sídla společnosti je podpořena existencí nemovitého majetku Interedil v Itálii, nájemní smlouvou na dva hotelové komplexy a smlouvou uzavřenou s bankovní institucí, jakož i neoznámením přemístění sídla společnosti v do rejstříku podniků v Bari (italský obchodní rejstřík). Jelikož měl prvostupňový italský soud pochybnosti o právním posouzení provedeném odvolacím soudem, rozhodl se řízení přerušit a podat k SDEU čtyři předběžné otázky k posouzení. První tři otázky se týkaly výkladu pojmu COMI a čtvrtá otázka se týká možnosti odchýlení se předkládajícího soudu (v tomto případě italského prvostupňového soudu) od posouzení vyššího soudu (v tomto případě italského soudu odvolacího) domnívá-li se, že vzhledem k výkladu poskytnutému SDEU, není toto posouzení v souladu s unijním právem. Předběžné otázky byly položeny následovně:

První otázka: Je třeba pojem, místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka ve smyslu čl. 3 odst. 1 nařízení (Nařízení 2000) vykládat v souladu s právem Společenství nebo vnitrostátním právem, a v případě, že na první alternativu je potřeba odpovědět kladně, co tento pojem znamená a jaké jsou rozhodující faktory nebo prvky pro určení místa, kde jsou soustředěny hlavní zájmy?

---

⁸⁵ Přesněji řečeno o převodu závodu.

Druhá otázka: Může být domněnka stanovená čl. 3 odst. 1 nařízení (Nařízení 2000), podle níž se v případě společnosti nebo právnické osoby za místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy považuje sídlo, pokud není prokázán opak, vyvrácena na základě zjištění skutečné podnikatelské činnosti v jiném státě než v tom, kde se nachází sídlo společnosti, nebo je nezbytné ověřovat, že společnost nevyvíjela žádnou podnikatelskou činnost ve státě, kde má sídlo, aby tato domněnka mohla být vyvrácena?

Třetí otázka: Je existence nemovitostí společnosti v jiném členském státě, než je sídlo společnosti, nájemní smlouvy na dva hotelové komplexy uzavřené společností, jež je dlužníkem, s jinou společností a existence smlouvy uzavřené společností s bankovní institucí dostatečným prvkem nebo faktorem, který by umožňoval považovat domněnku stanovenou článkem 3 nařízení (Nařízení 2000) ve prospěch sídla společnosti za vyvrácenou, a jsou tyto okolnosti dostatečné k tomu, aby bylo možno mít za to, že společnost má ‚provozovnu‘ v tomto státě ve smyslu čl. 3 odst. 2 nařízení (Nařízení 2000)?

Čtvrtá otázka: V případě, že se rozhodnutí o soudní příslušnosti, které přijal Corte suprema di cassazione (italský odvolací soud) zakládá na výkladu článku 3 nařízení (Nařízení 2000) odlišném od výkladu SDEU, brání článek 382 italského občanského soudního řádu, na jehož základě Corte suprema di cassazione rozhoduje s konečnou platností a závazně o soudní příslušnosti, použití uvedeného ustanovení Společenství, jak je vykládáno Soudním dvorem?

SDEU vyhodnotil všechny čtyři předběžné otázky za přípustné. Nejprve se vyjádřil k otázce čtvrté, tzn. k vázanosti soudu nižšího stupně právním posouzením soudu vyššího stupně, má-li za to, že je toto posouzení v rozporu s unijním právem. Ačkoliv se SDEU k dané problematice již dříve vyjadřoval, zopakoval, že vnitrostátní soudy, které nerozhodují v posledním stupni, mají možnost předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, mají-li pochybnosti ohledně výkladu unijního práva. Toto platí (jako je tomu v posuzovaném řízení) i v případě, že nadřízený soud již vydal své stanovisko, které je pro soud nižšího stupně tradičně závazné podle vnitrostátních procesních předpisů. Z ustálené judikatury SDEU dále vyplývá, že předkládající soud je pro účely vyřešení předmětného sporu vázán, pokud jde o výklad či platnost dotčených aktů unijních orgánů, rozsudkem SDEU o předběžné otázce. Nastane-li situace, kdy je posouzení nadřízeného soudu a SDEU v rozporu, je soud nižšího stupně, který žádost o posouzení předběžné otázky podal, povinen akceptovat a řídit se posouzením SDEU, a naopak nepoužít posouzení vyššího stupně má-

li za to, že s ohledem na výklad poskytnutý SDEU je posouzení vyššího soudu v rozporu s unijním právem. SDEU v bodě 38 rozsudku *Interedil* dále poskytuje praktickou instruktáž pro vnitrostátní soudy předkládající předběžné otázky, když doplňuje, že je povinností vnitrostátního soudu při plnění účelu unijního práva v případě potřeby využít své pravomoci tak, že ponechá nepoužité takové vnitrostátní normy, které jsou v rozporu s unijním právem, a to bez nutnosti nejprve žádat o jejich odstranění z vnitrostátního právního řádu (ústavně) legislativní cestou.

Následně se SDEU zabýval první částí první otázky, tzn. dotazem na to, zda má být pojem COMI vykládán v souladu s vnitrostátním či unijním právem. Vzhledem k tomu, že rozbor věci *Interedil* předcházela rozbor rozsudku *Eurofood*, je zjevné, že COMI musí být jakožto specifický pojem nařízení vykládán právě nezávisle na vnitrostátních předpisech (přeci právě proto užil evropský normotvůrce zcela nový pojem odlišný od běžně užívaných určovateli jako je domicil atp.), tedy eurokonformním způsobem, jednotně ve všech členských státech.

SDEU dále analyzoval druhou část první otázky, a to spolu s druhou otázkou a první částí třetí otázky, které všechny spolu úzce souvisí a zabývají se výkladem COMI, a to zejména co do (i) rozhodného okamžiku, (ii) relevantních kritérií. Jelikož se v rámci předmětného řízení řešila otázka přemístění sídla z Itálie do UK, otevřela se otázka časového aspektu, tzn., který okamžik, je rozhodný pro určení COMI. S odkazem na stanovisko generální advokátky a další judikaturu SDEU (*Staubitz-Schreiber*) došel SDEU k závěru, že pokud dojde k přemístění sídla úpadce před podáním návrhu na zahájení insolvenčního řízení, uplatní se domněnka, že COMI se nachází v tomto novém sídle.

Otázka nemovitostí umístěných na území Itálie a vliv tohoto aspektu na určení COMI přiměl SDEU aby se opětovně vyjádřil ke kritériím, která jsou pro určení COMI významná. SDEU vyložil, že při stanovení COMI je nutné upřednostnit místo ústřední správy dlužníka, které je objektivně zjistitelné pro třetí osoby. Pokud jsou řídicí a kontrolní orgány v daném sídle a rovněž jsou zde přijímána rozhodnutí o správě dlužníka, přičemž toto vše je zjistitelné třetími osobami, stává se domněnka sídla nevyvratitelnou. Pokud se ústřední správa dlužníka v sídle nenachází, pak skutečnost, že aktiva společnosti a jejich finanční využití se nachází v jiném členském státě, postačují k vyvrácení domněnky o sídle jakožto COMI, opět za předpokladu, že je toto objektivně

zjistitelné třetími osobami.⁸⁶

Konečně se SDEU zabýval i druhou částí třetí otázky, která se týkala výkladu pojmu „provozovna“. Nařízení 2000 definovalo provozovnu jako *jakékoli provozní místo, kde dlužník vykonává nikoli přechodnou hospodářskou činnost za pomoci lidských a materiálních zdrojů*. Při zodpovězení této otázky akcentoval SDEU nepostradatelnost lidského faktoru, tzn. nutné přítomnosti lidského kapitálu k proklamaci „provozovny“ ve smyslu Nařízení 2000. SDEU vyložil, že pro kvalifikaci provozovny se vyžaduje existence struktury s alespoň minimální mírou organizace a stability, a to za cílem výkonu hospodářské činnosti s tím, že pouhá existence jednotlivých majetkových hodnot nebo bankovních účtů tuto kvalifikaci nesplňuje.⁸⁷

Závěry rozhodnutí *Interedil* se mj. promítly i do recitálů Nařízení. Např. recitál 30 výslovně stanoví, že domněnka COMI jako sídla je vyvrátitelná a je na příslušném soudu členského státu, aby pečlivě COMI posoudil. Dále rozvádí, které faktory postačí k vyvrácení domněnky v případě obchodních společností. K vyvrácení domněnky by mělo postačit, že se ústřední správa obchodní společnosti nachází v jiném členském státě než její sídlo a z komplexního hodnocení všech relevantních faktorů způsobem zjistitelným pro třetí osoby vyplývá, že skutečné středisko správy, kontroly a řízení jejich zájmů se nachází v tomto jiném členském státě.⁸⁸

Přepřpracovaná definice COMI (zohledňující závěry rozhodnutí *Interedil*) tak výslovně počítá s možností vyvrácení domněnky o COMI v sídle, a to buď za situace, kdy je sídlo pouhou „schránkou“, aniž by zde skutečně docházelo ke správě záležitostí dlužníka anebo v případě, kdy sice v sídle je umístěn management a vedení společnosti, ale ten je fakticky „podroben“ vedení (typicky centralizovanému pro celou EU), které se nachází v jiném členském státě, a které svým strategickým rozhodováním, přidělováním finančních prostředků atp. fakticky vykonává hlavní správu dlužnických zájmů. Stanovení centra hlavních zájmů podle formálního sídla, které je často pouhým štítkem s označením názvu společnosti v prostorách tzv. office houses, které za měsíční poplatek nabízí „pronájem“ virtuálního sídla, tak neobstojí.

Závěrem, je důležité připomenout, že přesné určení COMI je důležité nejen pro stanovení

---

⁸⁶ Bod 59 *Interedil*, rozsudek SDEU ze dne 20.10.2011, sp.zn. C-369/09.

⁸⁷ Bod 62 *Interedil*, rozsudek SDEU ze dne 20.10.2011, sp.zn. C-369/09.

⁸⁸ Recitál 30 Nařízení.

sudiště, ale následkem aplikace lex fori concursus, i pro stanovení rozhodného práva řízení.

Na Interedil navázalo další rozhodnutí SDEU, které je výsledkem předběžné otázky položené tentokrát italským soudem.

Rozhodnutí C-353/15⁸⁹ Leonmobili Srl, Gennaro Leone v Homag Holzbearbeitungssysteme GmbH & Ors se zabývalo situací, kdy italská společnost přemístila své sídlo v září 2012 z Itálie do Bulharska a o pár měsíců později podalo osm věřitelů s pohledávkami v celkové výši cca EUR 3 mil proti této společnosti insolvenční návrh v Itálii s odůvodněním, že zde má (nadále) středisko svých hlavních zájmů. Italský prvostupňový soud v červnu 2013 zahájil insolvenční řízení v Itálii a věc předal k posouzení příslušnosti nadřízenému soudu. V květnu 2014 italský vrchní soud potvrdil příslušnost italských soudů s tím, že nebyla dostatečně prokázána faktická operativa dlužníka v Bulharsku a že přesun sídla do Bulharska byl účelový a fiktivní. K odvolání dlužníka byla věc předložena italskému nejvyššímu soudu, který z důvodu pochybnosti o správnosti rozhodnutí podřízeného soudu věc předložil SDEU. V tomto případě SDEU vyložil, že pokud je sídlo dlužníka přemístěno z jednoho členského státu do jiného ještě předtím, než je podán insolvenční návrh ve státě, kde byla společnost založena (a původně zde sídlila), může být domněnka o tom, že COMI se nachází v novém sídle, vyvrácena pouze, pokud je dostatečně prokázáno, že COMI nenásledovalo osud přemístěného sídla.

3.2 Sídlo mimo EU

Aktuální definice COMI připouští situaci, kdy sídlo dlužníka bude umístěno v jiném státě, než ve kterém je umístěno jeho centrum hlavních zájmů. Podle Nařízení je rozhodné umístění COMI. Podle téhož Nařízení se toto použije pouze v rámci EU, resp. použije se pouze v případě, pokud je COMI umístěno v EU. Z kombinace obou tvrzení vyvstává otázka, zda je Nařízení použitelné v případě, že má dlužník COMI v EU a sídlo v třetí zemi (mimo EU). Vzhledem k tomu, že jsou obchodní korporace z důvodu příznivější daňové regulace často zakládány ve státech jako např. Delaware (USA), se uvedenou otázkou v roce 2003 zabýval anglický soud v případě *BRAC Rent-A-Car International Inc.*⁹⁰

---

⁸⁹ Rozhodnutí SDEU ze dne 24.05.2016, sp.zn. C-353/15.

⁹⁰ Rozhodnutí komentováno např. ve WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod 10572.

Daná společnost, byť založená právě v Delaware, provozovala po celou dobu svého trvání veškeré obchodní aktivity v UK. Po celé Evropě měla rovněž dceřiné společnosti. Zaměstnanci pracovali v UK a jejich pracovní smlouvy se řídily tamním právem (stejně jako další obchodní smlouvy). Vzhledem k tomu, že celá skupina v USA včetně dlužníka BRAC zahájila sanační typ řešení úpadku dle amerického insolvenčního zákona, dle tzv. Chapter 11, potřebovala společnost BRAC ochranu před věřiteli v UK, když moratorium dle amerického insolvenčního práva zde nemělo účinky. BRAC proto podalo dlužnický návrh přímo v UK. Proti tomuto podali námítky evropské věřitelé, kteří rozporovali příslušnost anglického soudu. Koncentrovanou podobu daného soudního rozhodnutí lze dnes nalézt v recitálu 25 Nařízení, který již výslovně stanoví, že použitelnost Nařízení je podstatné umístění COMI v některém z členských států. A contrario není podstatné, kde byla daná právnická osoba založena, či kde má formální sídlo.⁹¹

3.3 Fenomén “forum shopping”

Forum shopping je jev, který, se může vyskytovat v různých odvětvích mezinárodního práva soukromého procesního, tj., kdekoliv, kde se žalobce snaží si pro sebe vyhledat nejvýhodnější soudiště dle specifických výhod, které pro něj z hmotného práva konkrétního národního právního řádu vyplývají. S přeshraniční insolvencí je ale tento jev spojován zdaleka nejčastěji. Pro insolvenční je vlastní mnohost věřitelů, přičemž primárním instinktem každého věřitele, jehož dlužník se ocitne v platební neschopnosti, je urychleně jednat bez jakékoliv koordinace s ostatními věřiteli a bez ohledu na jejich zájmy, samostatně tak, aby dlužník přednostně dostal právě závazku konkrétního věřitele a včasně jej splnil ideálně v plné výši, byť na úkor ostatních věřitelů. Tento „hon na dlužníka“, v zahraniční literatuře všeobecně označovaný jako „race to collect“ je typický i pro vnitrostátní insolvenční právo a je tradičně postihován odporovatelností takových nekoordinovaných úkonů, které zkracují budoucí majetkovou podstatu. Pokud insolvenční řízení obsahuje přeshraniční prvek, jsou věřitelé opět instinktivně řízeni primárně ekonomickými motivy. Odpovědí dlužníka je snaha majetek chránit. Je-li zjevné, že je úpadek dlužníka nevyhnutelný, ten pečlivě zvažuje, jaké procesněprávní možnosti se mu otevírají a ve spolupráci se svými právními zástupci analyzuje, který právní řád je pro podání dlužnického insolvenčního návrhu nejvhodnější.

Jedním z hlavních kriticky nefunkčních bodů Nařízení 2000 bylo právě to, že jeho hlavním

---

⁹¹ WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod 10572.

cílem bylo zabránit forum shoppingu, což se ve skutečnosti, právě kvůli vágní definici COMI nepodařilo.

Kvůli tomuto slabému místu Nařízení 2000 se pojem „forum shopping“ zapsal minimálně v oboru přeshraniční insolvence jako jev negativní a nežádoucí. Někteří autoři⁹² vnímají forum shopping tak negativně, že dokonce označují za nemorální tu část právnické obce, která svým klientům při výběru nejvýhodnějšího sudiště asistuje. Mám za to, že advokátní stav musí tuto kritiku odmítnout, když dle ust. § 16 ZoA⁹³ platí, že advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy svého klienta a řídit se jeho pokyny, dokud jsou v souladu s právními a stavovskými předpisy. Druhý odstavec citovaného ustanovení dokonce výslovně advokáta nabádá, aby vždy využíval důsledně všech zákonných prostředků a v jejich rámci uplatňoval v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení považuje za prospěšné.

Má-li zákon (v tomto případě nařízení) mezery, je jistě nevyhnutelné, že tyto budou v praxi využívány pro uspokojování zájmů dotčených klientů (ať už z řad dlužníků či věřitelů). Tento právní „koloběh života“, kdy až praxe samotná odhalí úskalí norem, které jsou často tvořeny profesionálními legislativci, kteří zpravidla nemají bližší zkušenost s businesssem a s dravostí, jakou obchodní klienti brání či rozmnožují svůj majetek, je naprosto přirozený jev. Spolu s rozhodovací činností justice, která se musí jako první s nedostatky právních předpisů vypořádat, jsou advokáti či jiní poradci, kteří napomáhají svým klientům v rámci zákona optimalizovat jejich postavení, hnacím motorem právního řádu, který napomáhá k precizaci právních norem a evoluci právního prostředí daného státu (či v tomto případě všech členských států EU).

Dnes, za účinnosti přepracovaného Nařízení se již nabízí zcela nová možnost přezkumu příslušnosti, která v původním znění chyběla. Propracovaná argumentace profesionálních právních poradců ohledně umístění COMI a odůvodnění soudní příslušnosti insolvenčního soudu tak dnes, jde-li zjevně proti smyslu Nařízení, narazí. Přesto, je minimálně z recitálu 5, 29 a 31 Nařízení zjevné, že je forum shopping stále aktuálním problémem, proti kterému chce Nařízení bojovat. Recitál 5 Nařízení stanoví, že je nutné vyhnout se podnětům, které motivují strany k převodům majetku nebo soudních řízení z jednoho členského státu do druhého za účelem získání

---

⁹² BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. ISBN 9780198729099, s. 92.

⁹³ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii.

výhodnějšího sudiště na úkor společného zájmu věřitelů.

O důslednosti EU v tomto boji proti forum shoppingu svědčí i znění čl. 90 odst. 4 Nařízení, který ukládá Komisi předložit Evropskému parlamentu a Radě nejpozději 27. června 2020 studii týkající se otázky nekalého jednání, kterým si chce dlužník zajistit nejvýhodnější sudiště. Z uvedeného není zcela zřejmé, zda evropské orgány rozlišují, mezi forum shoppingem povoleným a tím nekalým, anebo považují v zásadě každý forum shopping za nekalé jednání. Zřejmě i tato otázka bude avizovanou studií zodpovězena.

Recitál 29 jednoduše stanoví, že cílem Nařízení je zavést opatření, jež zabrání nekalému jednání, kterým si chce dlužník zajistit nejvýhodnější sudiště a recitál 31 zavádí novou pojistku v podobě časového testu.

Nařízení tak přináší další instrument obrany před forum shopping, a to sice časový test v délce 3 měsíců u korporací a 6 měsíců u fyzických osob podnikatelů, kdy v případě, že k přesunu sídla došlo v této lhůtě před podáním insolvenčního návrhu, domněnka COMI coby sídla se neuplatní.

3.3.1 Rozhodnutí Susanne Staubitz-Schreiber (perpetuatio fori)

V souvislosti s časovým testem, je nutné zmínit rozsudek SDEU sp.zn. C-1/04 ve věci *Susanne Staubitz-Schreiber*, který se zabýval přemístěním COMI do jiného členského státu po zahájení insolvenčního řízení. Skutkové okolnosti tohoto případu byly následující. Navrhovatelka měla bydliště v Německu, kde jakožto osoba samostatně výdělečně činná vedla podnik obchodující s telekomunikačními přístroji a příslušenstvím. Během roku 2001 přestala tento podnik provozovat a začátkem prosince 2001 podala u německého insolvenčního soudu návrh na zahájení úpadkového řízení týkající se jejího majetku. V dubnu 2002 se přestěhovala do Španělska za účelem tam žít a pracovat. Proti prvnímu rozhodnutí – usnesení německého insolvenčního soudu, který návrh na zahájení úpadkového řízení zamítl pro nedostatek majetku, podala navrhovatelka odvolání. Toto odvolání bylo nadřízeným soudem zamítnuto s odůvodněním nepřislušnosti německých soudů s odkazem na ust. čl. 3 odst. 1 Nařízení 2000 a na skutečnost, že se hlavní zájmy navrhovatelky nacházejí ve Španělsku. Proti uvedenému rozhodnutí podala navrhovatelka opravný prostředek s tvrzením, že mezinárodní příslušnost měla být přezkoumána s ohledem na situaci v okamžiku, kdy byl podán návrh na zahájení úpadkového řízení, tedy

v projednávaném případě se zohledněním jejího bydliště v Německu v prosinci 2001. Soud, který měl danou otázku posoudit podal k SDEU předběžnou otázku. Předkládající soud nejprve vylíčil, že předmětná věc spadá do působnosti Nařízení 2000, které vstoupilo v účinnost 31. května 2002, a které stanovilo, že se ustanovení Nařízení 2000 vztahují pouze na insolvenční řízení zahájená po vstupu tohoto nařízení v platnost (pozn. rozuměj účinnost). Naopak úkony učiněné předtím, se nadále řídí právem, které se na ně vztahovalo před účinností Nařízení 2000. Následně předkládající soud osvětlil, že navrhovatelka do Španělska přemístila své COMI. Předběžná otázka předkládajícího soudu zněla:

Je soud členského státu, u kterého byl podán návrh na zahájení úpadkového řízení, i nadále příslušný k zahájení uvedeného řízení, pokud dlužník přemístí středisko svých zájmů na území jiného členského státu po podání návrhu, ale před zahájením řízení, nebo se stane příslušným soud tohoto jiného členského státu?

SDEU nejprve potvrdil, že předkládající soud je skutečně povinen se řídit textem Nařízení 2000, které se dle výkladu SDEU použije tehdy, jestliže nebylo přijato žádné rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení před vstupem tohoto nařízení v platnost dne 31. května 2002, i když podání návrhu na rozhodnutí o zahájení řízení tomuto datu předcházelo. SDEU uzavřel, že v projednávaném případě je situace právě taková, jelikož návrh navrhovatelky v původním řízení byl podán 6. prosince 2001 a před 31. květnem 2002 nebylo vydáno žádné rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení. Předkládající soud tedy byl povinen svou příslušnost posuzovat dle ustanovení Nařízení 2000. SDEU vysvětlil, že ačkoliv Nařízení 2000 v sobě neobsahuje instrukci, jak danou situaci řešit (tehdy ještě nebyl včleněn časový test), je zjevné, že přemístování COMI po zahájení řízení by bylo v rozporu s cíli sledovanými Nařízením 2000. V bodě 25 rozhodnutí SDEU vyložil, že nebylo záměrem zákonodárce umožnit zúčastněným stranám převádět svůj majetek nebo soudní řízení z jednoho členského státu do jiného v době mezi podáním insolvenčního návrhu a vydáním rozhodnutí o zahájení řízení a není cílem Nařízení 2000 takové podněty poskytovat. Pokud by takovým přesunem mohl dlužník moderovat příslušný soud a rozhodné právo, nebylo by toto v souladu s cíli Nařízení 2000.

V projednávané věci přitom podal návrh na zahájení insolvenčního řízení sám dlužník, a proto jeho následné přemístění COMI nepůsobí na první pohled tak provokativně, jako když takto dlužník reaguje na věřitelský návrh.

V neposlední řadě, jak uvádí SDEU v bodě 27, je důležité pro zajištění právní jistoty věřitelů, aby byla zachována příslušnost soudu, kterému byla věc předložena jako prvnímu. S jeho příslušností totiž věřitelé počítali, když s dlužníkem do právních vztahů vstupovali. Z uvedeného vyplývá, jak klíčová byla ochrana věřitelů tehdy (za účinnosti Nařízení 2000), stejně jako nyní (za účinnosti Nařízení).

O předkládané předběžné otázce tak SDEU ve velkém senátu rozhodl tak, že soud členského státu, na jehož území se nachází COMI, je příslušný k zahájení řízení i v případě, že dlužník přemístí své COMI po podání insolvenčního návrhu, ale před vydáním soudního rozhodnutí o zahájení řízení.

Ochrana věřitelů byla primárním motivem i v případě rozhodnutí hamburského soudu, který zkoumal svou příslušnost k projednání insolvenčního návrhu podaného samotným dlužníkem – společností, která od svého založení ve Velké Británii vykonávala svou podnikatelskou činnost výhradně v Hamburku, kde také po skončení podnikatelských aktivit podala insolvenční návrh. Hamburský soud v této věci rozhodl, tak, že pro dané řízení příslušným byl, a to s odvoláním na ochranu věřitelů, když se vesměs všichni věřitelé nacházeli v Německu, kde také s dlužníkem vstupovali do obchodních smluvních vztahů, které se tak všechny řídily německým právem. Jelikož tak věřitelé oprávněně předpokládali, že spory vyplývající z těchto smluv se budou řídit německým právem a budou rozhodovány německými soudy, bylo by neodůvodněným zásahem do jejich právní jistoty, mělo-li by se insolvenční řízení řešit před anglickým soudem, potažmo dle anglického práva na základě *lex fori concursus*.⁹⁴

3.4 Přezkoumání příslušnosti a důkazní břemeno (čl. 4 a 5 Nařízení)

Nařízení stanoví, že každý insolvenční soud, k němuž je podán návrh na zahájení řízení, by měl z vlastního podnětu přezkoumat, zda se COMI (nebo provozovna) nachází v oblasti jeho příslušnosti.⁹⁵

Nařízení, jako další nástroj v boji proti *forum shopping* zavádí možnost přezkumu

---

⁹⁴ Rozhodnutí AG Hamburg 67a IN 450/05, NZI 2006 komentováno např. v BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 95.

⁹⁵ Recitál 27 Nařízení.

příslušnosti, a to přijetím nových článků 4 a 5. Dle čl. 4 Nařízení, má insolvenční soud povinnost odůvodnit svou příslušnost k zahájení řízení a rovněž musí uvést o jaké řízení se jedná (hlavní x vedlejší). Dále, pokud je dle vnitrostátního práva řízení zahájeno nikoliv rozhodnutím soudu, je k přezkumu oprávněn insolvenční správce.

Se zařazením výše uvedeného ustanovení do přepracovaného znění Nařízení, nelze než souhlasit. Jedná se o jednoduché ustanovení, jehož funkčnost je však prověřena letitou soudní praxí mnohých členských států. Komentované ustanovení je obdobou ust. § 104a odst. 1 o.s.ř., podle kterého soud zkoumá věcnou příslušnost kdykoli za řízení. Ve vnitrostátní praxi je kontrola příslušnosti ex officio samotným soudem, kterému je procesní návrh předložen zavedenou a osvědčenou praxí. Již na justiční akademii jsou údajně budoucí soudci školeni tak, že kontrola příslušnosti je jedním z prvních kroků, které musí po obdržení daného spisu učinit. Na rozdíl od vnitrostátního procesního pravidla, že námitky proti příslušnosti lze vznášet pouze do skončení prvního jednání ve věci, Nařízení žádný mezní limit nestanoví a příslušnost tak zřejmě musí/může být přezkoumávána po celou dobu trvání řízení.

Uvedená dedukce je v souladu s instrukcí uvedenou v recitálu 32 Nařízení, který pro případ pochybností o příslušnosti soudu stanoví, že soud by měl mít možnost požadovat po dlužníkovi doložení relevantních podkladů, na základě, kterých příslušnost zakládá a rovněž možnost vyzvat věřitele k vyjádření se. I rozhodovací praxe evropských insolvenčních soudů ukázala, že se soud může skutečného COMI dobrat až v průběhu řízení po prozkoumání listinných důkazů dlužníkem předložených. Jako tomu bylo např. v případě francouzské kauzy M.X. v *Procureur de la République*, jejíž shrnutí poskytuje *Mangano*⁹⁶. V uvedené věci na sebe německý dlužník podal insolvenční návrh k francouzskému soudu. Dlužník tvrdil, že jeho COMI bylo přestěhováno do Francie. Ze soudem provedeného dokazování ovšem vyplynulo, že bankovní účty vedené u francouzských bank vykazovaly pouze nepatrné pohyby, a to v drobných částkách, které odpovídaly měsíčním úhradám za pronájem a s tím souvisejícím úhradám za služby. Na druhé straně bankovní operace v Německu, konkrétně cca 450 km od tvrzeného COMI byly časté (výběry alespoň 2x týdně) a ve větších objemech. Dlužník dále nedokázal doložit, že a jakým způsobem ve Francii vykonává samostatnou výdělečnou činnost, když a) neuměl francouzsky a b)

---

⁹⁶ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 100.

z daňových příznání/podkladů vyplynulo, že jeho výdělečná činnost je v podstatě neexistující. Rovněž bylo prokázáno, že dlužníkova ex-manželka s jejich synem, stejně jako dlužníkova současná družka, žijí v Německu. Na základě všech těchto zjištění insolvenční soud uzavřel, že není příslušným k zahájení insolvenčního řízení, neboť dlužníkovo COMI se ve Francii nenachází. V popsaném případě šlo o zjevně uměle vytvořené COMI a ze strany dlužníka šlo o nekalé jednání řízené ekonomickými zájmy dlužníka, na úkor jeho německých věřitelů.

Dalším případem, který byl z moci úřední přezkoumán a řízení o zahájení insolvenčního řízení ex officio zrušeno je případ německého dlužníka pokoušejícího se o zahájení insolvenčního řízení v Anglii. Souhrn případu *Mitterfellner* rovněž poskytuje *Mangano*⁹⁷. Dlužnický návrh na zahájení insolvenčního řízení byl podán německým dlužníkem u anglického soudu s tvrzením, že právě tam se nachází jeho centrum hlavních zájmů. Vzhledem k tomu, že se jednalo o návrh dlužnický, neobsahoval spis jiná tvrzení a důkazy než ta, poskytnutá dlužníkem. Dlužník ve svém návrhu zdánlivě prokázal (i) COMI, (ii) svůj úpadek, (iii) příslušnost daného soudu. Anglický insolvenční soud vydal usnesení o zahájení insolvenčního řízení tentýž den, v němž dlužník podal svůj návrh. Následně ovšem ustanovený správce⁹⁸ podal návrh na zrušení předmětného usnesení. Po bližší inspekci tvrzených okolností se důkazy předložené dlužníkem ukázaly být jednak nepravdivými a rovněž vzájemně si protiřečícími. Z dlužnickových tvrzení se za lživá ukázala ta o nabídce práce v Hastings, otevření dvou bankovních účtů v Anglii a sjednaném pojištění v Anglii. COMI bylo zjevně fiktivní a soud tedy rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení zrušil.

Čl. 5 Nařízení pak doplňuje možnost dlužníka a kteréhokoliv z věřitelů rozhodnutí o zahájení hlavního řízení napadnout, a dokonce rozšiřuje okruh osob takto aktivně legitimovaných o další osoby, pokud jim tuto možnost přiznává vnitrostátní právo.

Hlas věřitelů má při stanovení soudní příslušnosti váhu i podle recitálu 28 Nařízení, který stanoví, že právě jejich názoru musí být věnována pozornost při určování COMI, neboť oni nejlépe ví, kde dlužník skutečně spravuje své zájmy.

---

⁹⁷ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. ISBN 9780198729099, s. 100.

⁹⁸ V daném případě nešlo přímo o insolvenčního správce, nýbrž o jakéhosi obecného správce majetku dlužníka, tzv. „Official Receiver“.

3.5 Konflikty příslušnosti

Přepřpracované Nařízení, ani Nařízení 2000 neobsahovaly žádné instrukce pro postup v případě konfliktů příslušnosti. V insolvenční věci si přitom lze snadno představit, že mají v praxi místo oba typy konfliktů, které právní teorie rozlišuje, tj., jak ten pozitivní konflikt, kdy se vícero soudů považuje za příslušné k zahájení řízení (v přeshraniční insolvenční věci myšleno hlavního řízení), tak i konflikt negativní, kdy se žádný ze soudů nepovažuje za příslušný zahájit řízení. Jak popisuje *Mangano* s odkazem na VSR⁹⁹, Nařízení obsahuje dostatečné množství nástrojů, které by měly konfliktům příslušnosti zabránit. V prvé řadě se jedná o povinnost vlastního přezkumu a řádného odůvodnění příslušnosti/nepříslušnosti insolvenčního soudu. Dále jde o pravidlo vzájemné důvěry (*principle of mutual trust*), o kterém bude podrobně pojednáno později v sekci věnující se uznávání rozsudků, a které přikazuje soudům ostatních členských států respektovat a uznat rozhodnutí jiného členského státu o zahájení hlavního insolvenčního řízení. Zde je vhodné poznamenat, že v případě, že by došlo k téměř současnému vydání rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení ve více členských státech, uplatní se pravidlo přednosti prvního, tzn. soud, který jako první o zahájení rozhodl, má přednost před dalšími a toto jeho rozhodnutí, jakož i veškerá navazující rozhodnutí předmětného soudu musí být soudy ostatních členských států uznány¹⁰⁰. Nadále zůstává soudům v případě zásadního konfliktu možnost obrátit se k SDEU s předběžnou otázkou ohledně uvedeného konfliktu, tj. ohledně výkladu čl. 3 Nařízení. Úskalím pravidla priority je skutečnost, že některé vnitrostátní právní řády vydávají usnesení o zahájení insolvenčního řízení zpětně k datu podání insolvenčního návrhu, zatímco jiné považují za den zahájení insolvenčního řízení den zveřejnění usnesení o zahájení insolvenčního řízení, které je vydáváno v různě dlouhých lhůtách po doručení insolvenčního návrhu soudu.

Zde je vhodné zmínit případ *Václava Fischera*¹⁰¹, proti němuž byl v únoru 2005 podán věřitelský insolvenční návrh v Praze, a ještě předtím, než český soud o návrhu rozhodl, podal dlužník dlužnický insolvenční návrh v Hamburgu, kdy tento německý soud o zahájení řízení rozhodl v březnu 2005. Následně, český soud vydal rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení v

---

⁹⁹ VSR bod 79.

¹⁰⁰ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 102.

¹⁰¹ Usnesení NSČR ze dne 11.02.2008, sp.zn. 29 Odo 164/2006.

ČR v dubnu 2005. Dlužník se proti tomuto rozhodnutí odvolal a následně, když odvolací soud v září 2005 vydal rozhodnutí, kterým to prvoinstanční potvrdil, konkludentně tím řízení vedené v ČR “pasoval” na řízení vedlejší, jelikož nelze mít vedle sebe zároveň vedená dvě řízení hlavní a jak vyplývá z daného případu, soud německý jednal rychleji.

Naopak v případě negativních konfliktů dosud nebylo judikaturou prověřeno, zda by fungoval institut přikázání jinému soudu, jako je tomu ve vnitrostátních procesních předpisech. V případě, že by se tedy soud, u kterého byl návrh podán necítil příslušným, byla by zainteresovaná strana pravděpodobně nucena zahájit řízení o předběžné otázce dle čl. 267 SFEU.

Z díkce čl. 39 Nařízení (*Soudní přezkum rozhodnutí o zahájení vedlejšího insolvenčního řízení*) pak vyplývá, že zatímco článek 4 Nařízení se vztahuje jak na řízení hlavní, tak i vedlejší, tj. všechny soudy zahajující jakékoliv řízení dle Nařízení jsou povinny svou příslušnost zkoumat a řádně odůvodnit, článek 5 se s ohledem na jedinečnost hlavního řízení uplatní pouze ve vztahu k hlavnímu řízení.

3.6 Žaloby přímo vyplývající z insolvenčního řízení a úzce s ním související (čl. 6 Nařízení)

Článek 6 Nařízení byl včleněn do přepracovaného znění Nařízení zcela nově, když v původním Nařízení 2000 vůbec nefiguroval. Jeho přidáním dochází k rozšíření působnosti Nařízení i o tyto „související žaloby“. Přestože Nařízení nepodává žádný soupis žalob, které by mohly být za související považovány, uvádí alespoň příkladem žalobu vylučovací. Další náповědou je recitál č. 35, který stanoví, že soudy, které jsou příslušné k zahájení řízení, by měly rovněž být příslušné k rozhodování o žalobách, které z daného insolvenčního řízení vyplývají a úzce s ním souvisejí. Mezi tyto žaloby by měly patřit vylučovací žaloby proti žalovaným v jiných členských státech a žaloby týkající se závazků, které vznikly v průběhu insolvenčního řízení.

Článek 6 se zjevně uplatní jak pro řízení hlavní, tak i vedlejší, neboť se vztahuje na řízení zahájená podle čl. 3 Nařízení bez specifikace konkrétního odstavce, z čehož vyplývá, že se vztahuje na obě řízení. K témuž závěru lze dospět i logickou dedukcí – Nařízení příkladem vyjmenovává jako příklad „žaloby související“ vylučovací žalobu, která nutně souvisí s majetkovou podstatou a stanovením toho, co je/není jejím obsahem. Logicky se samostatná majetková podstata projednává jak v hlavním, tak i ve vedleším řízení a může být ohledně jejího rozsahu veden spor zahájený vylučovací žalobou. U vylučovacích žalob je tak stanovena povinnost

nikoliv možnost (jako je tomu v odst. 2) příslušných soudů k jejich projednání.

Naopak insolvenčnímu správci, který je žalobcem z vylučovací žaloby je poskytnuta možnost podat žalobu k soudu v jiném členském státě za předpokladu, že proti stejnému žalovanému je u tohoto soudu vedena žaloba v občanských a obchodních věcech – typicky žaloby na plnění ze smluv. Otázkou žalob úzce souvisejících s úpadkovým řízením se zabýval SDEU již v roce 2007 ve věci obecně označované jako kauza *Seagon vs Deko Marty*.

3.6.1 Rozhodnutí Seagon x Deko Marty

Ve věci C-339/07 žalobce Christophera Seagona, insolvenčního správce dlužníka – společnosti Frick Teppichboden Supermarkte GmbH (“Frick”) proti společnosti Deko Marty Belgium NV (“DMB”) šlo o následující spor. Dne 14. března 2002 zaplatila společnost Frick, která má sídlo v Německu, částku EUR 50.000,- společnosti DMB, která sídlí v Belgii, a to převodem na její bankovní účet vedený u KBC Bank v Düsseldorfu. Následujícího dne (15. března 2002) na sebe podala společnost Frick dlužnický insolvenční návrh k německému insolvenčnímu soudu, který 1. června 2002 zahájil úpadkové řízení proti dlužníkovi. Insolvenční správce dlužníka, pan Christopher Seagon podal u místně příslušného německého soudu odpůřící žalobu požadující uložení povinnosti společnosti DMB soudem, k vrácení předmětné částky ve výši EUR 50.000,- do majetkové podstaty dlužníka. Tento soud žalobu zamítl s odůvodněním, že není příslušný ve věci rozhodnout, neboť žalovaná má své sídlo v jiném státě (Belgii) a Nařízení 2000 se nepoužije na odpůřící žaloby podané v úpadkovém řízení. Správce podal opravný prostředek (dovolání) k Bundesgerichtshof. Bundesgerichtshof se rozhodl řízení přerušit a podat k SDEU následující předběžné otázky:

- 1) Jsou soudy členského státu, na jehož území bylo zahájeno úpadkové řízení na majetek dlužníka, mezinárodně příslušné podle Nařízení 2000 rozhodovat o odpůřící žalobě podané v úpadkovém řízení vůči dlužníkovi, který má statutární sídlo v jiném členském státě?
- 2) V případě záporné odpovědi na první otázku:

Vztahuje se čl. 1 odst. 2 písm. b) nařízení č. 44/2001 (Brusel I) na odpůřící žalobu podanou v úpadkovém řízení?

Generální advokát Dámas Ruiz-Jarab Colomer se k dané problematice vyjádřil ve svém

stanovisku.¹⁰² Zde rozvedl, že se odpůrcí žaloby podané v insolvenčním řízení vyvinuly z *actio pauliana* (věřitelská odpůrcí žaloba), tj. z občanskoprávního ochranného mechanismu, který poskytuje ochranu věřitelům před úkony učiněnými jejich dlužníky s úmyslem přivodit věřitelům majetkovou újmu. Většina právních řádů uznává, že *actio pauliana* nesměruje k odškodnění, nýbrž k zachování věřitelových práv k majetku dlužníka. Z procesního hlediska směřuje tato žaloba proti třetí osobě, jež nabyla sporný majetek, i když jako další účastník řízení bývá na stranu žalovanou často přizván též dlužník, aby rozsudek mohl být uplatňován také vůči němu. Vývoj *actio pauliana* prodělal v oblasti úpadkového práva zásadní změny. První zlom nastal z hlediska názvosloví, neboť předpisy úpadkového práva zavedly pro tento právní institut nový název „odpůrcí žaloba“. Podstatný rozdíl mezi občanskoprávní odpůrcí žalobou a odpůrcí žalobou podanou v insolvenčním řízení spočívá v jejich právních následcích, neboť obecná úprava má omezenou působnost pouze vůči jednotlivým žalujícím věřitelům, zatímco ustanovení insolvenčního práva dopadají na majetkovou podstatu v celém jejím rozsahu, čímž poskytuje výhodu všem věřitelům; jde o typický znak, který se na základě latinského přísloví „par conditio creditorum“ vyvinul ve všeobecnou zásadu úpadkového práva.

S přihlédnutím k těmto úvahám rozhodl SDEU tak, že soudy členského státu, na jehož území bylo úpadkové řízení zahájeno, jsou příslušné rozhodnout o odpůrcí žalobě podané v daném řízení a směřující proti žalovanému, který má statutární sídlo v jiném členském státě. V daném případě tak nebylo nutné odpovídat na druhou předběžnou otázku.¹⁰³

Jen pro úplnost lze doplnit, že v českém insolvenčním právu je od účinnosti insolvenčního zákona aktivně legitimován k podání odpůrcí žaloby pouze insolvenční správce, zatímco za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání byli tímto právem legitimováni i věřitelé dlužníka. Odpůrcí žaloba je v insolvenčním zákoně vyjmenována jednak v ust. § 159 odst. 1 písm. d) IZ, kde jsou spory na základě odpůrcí žaloby výslovně zahrnuty jako druh incidenčního sporu, dále je pak blíže definována v ust. § 239 IZ, kdy v odst. 1 je stanoveno, že odporovat právním úkonům dlužníka může v insolvenčním řízení pouze insolvenční správce, i když nejde o osobu s dispozičními oprávněními, a to odpůrcí žalobou podanou proti osobám, které mají povinnost

---

¹⁰² Stanovisko generálního advokáta Dámasa Ruiz-Jaraba Colomera přednesené dne 16.10.2008 ve věci C-339/07.

¹⁰³ Bod 28 a 29 Seagon v. Deko Marty, rozsudek SDEU ze dne 12.02.2009, sp.zn. C-339/07.

vydat dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů do majetkové podstaty a dále v odst. 4 téhož ustanovení se stanoví, že dlužníkovu plnění z neúčinných právních úkonů patří do majetkové podstaty právní mocí rozhodnutí, kterým bylo odpůrčí žalobě vyhověno. Insolvenčnímu správci v případě, že šlo o peněžité plnění nebo že má jít o peněžitou náhradu za poskytnuté plnění, svědčí právo požadovat odpůrčí žalobou vedle určení neúčinnosti dlužníkovu právního úkonu i toto peněžité plnění nebo peněžitou náhradu plnění. Vylučovací žaloba přípustná není.

Závěrem je podstatné zmínit rozhodnutí *Daisytek*, které je dle *Bělohlávka*¹⁰⁴ dokonce více impaktové (pro oblast soudní příslušnosti) než výše uvedené rozhodnutí *Susanne Staubitz-Schreiber*, a které je blíže analyzováno v sekci 8.4 této práce.

3.7 Soudní příslušnost pro členy skupiny společností

Nařízení definuje skupinu společností jako „mateřský podnik a všechny jeho dceřiné podniky“. Nařízení dále upřesňuje, že „mateřským podnikem“ rozumí podnik, který má přímou nebo nepřímou kontrolu nad jedním či více dceřinými podniky. Podnik, který sestavuje konsolidovanou účetní závěrku v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU, se považuje za mateřský podnik.

Přestože je skupinám společností věnována celá kapitola V. Nařízení, speciální úpravu soudní příslušnosti Nařízení neobsahuje. Ostatně už jen to, že Nařízení nově reflektuje, že v mezinárodním obchodě nějaké skupiny společností existují, lze považovat za úspěch, vezmeme-li v potaz, že až do účinnosti Nařízení (červen 2017 z největší části) nebyly skupiny společností v Nařízení 2000 vůbec řešeny. Toto bylo také předmětem časté kritiky Nařízení 2000. Na jednu stranu bylo toto omluvitelné v roce 2002, kdy vstoupilo Nařízení 2000 do účinnosti. V této době totiž nebyly mezinárodní koncerny natolik běžné a v Evropě tedy zřejmě tou dobou působila hrstka velkých koncernových kolosů, ale vedle těch bylo podnikání koncentrováno do samostatně působících entit. Na druhou stranu se během následující dekády po účinnosti Nařízení 2000 přeshraniční obchod natolik rozvinul, že nadnárodní skupiny společností se staly běžným jevem napříč EU. Praxe tak v tomto případě obrovským tempem předběhla zákonodárce a už v době

---

¹⁰⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Evropské a mezinárodní insolvenční právo: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 199.

vypracování pravidelné zprávy v souladu s čl. 46 Nařízení 2000 bylo se začleněním skupin společností do působnosti přepracovaného Nařízení počítáno.

Vrátíme-li se k výše uvedené definici mateřské a dceřiné společnosti, zdá se tato být srozumitelná. Jak je to ale s příslušností provozovny ke skupině společností?

Nařízení definuje provozovnu jako jakékoli provozní místo, kde dlužník vykonává nebo po dobu tří měsíců před podáním návrhu na zahájení hlavního insolvenčního řízení vykonával nikoli přechodnou hospodářskou činnost za pomoci lidských zdrojů a majetku. Může se pod tuto definici schovat i dceřiná společnost? A má celá skupina jediné COMI a jediné sudiště anebo každá entita ve skupině vlastní COMI? Těmito otázkami se zabývá osmá kapitola této práce.

3.8 Závěry kapitoly

Pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti tvoří nedílnou součást Nařízení a vždy byla podnětem pro odborné diskuze a významným zdrojem nové judikatury. Vymezení soudní příslušnosti je klíčové z pohledu praxe nejen proto, že stanoví, který soud bude ve věci daného dlužníka o úpadku rozhodovat, ale přímo ovlivňuje i právo, které bude v daném řízení rozhodné (jak je blíže popsáno dále).

Ačkoliv podstata stanovení soudní příslušnosti nebyla úpravami oproti původnímu Nařízení 2000 dotčena, byly nově včleněny určité pojistky proti *forum shopping* a definice COMI, jako centra hlavních zájmů dlužníka, byla upravena tak, aby zohlednila závěry zásadních soudních rozhodnutí. V této souvislosti jsou ve 3. kapitole podrobně analyzována dvě rozhodnutí, která k nové formulaci COMI zásadně přispěla, a to rozhodnutí *Eurofood* a *Interedil*.

Přestože se tato disertační práce soustředí výhradně na přeshraniční insolvenční řízení uvnitř EU, byla pro úplnost doplněna i zmínka o tom, jak budou posuzovány situace, kdy se sídlo dlužníka (jehož COMI je v EU) nachází ve třetím státě (mimo EU). Vzhledem k tomu, že tato problematika není řešena v Nařízení výslovně, odpověď poskytl SDEU v rozhodnutí *BRAC Inc.*¹⁰⁵

Zde SDEU dospěl k závěru, že je-li splněna podmínka COMI v EU, jsou soudy členských

---

¹⁰⁵ Rozhodnutí komentováno např. ve WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod 10572.

států příslušné k projednání insolvenčního řízení ohledně dlužníka, i když se jeho sídlo nachází ve třetí zemi.

Často se debata o prokazování COMI stočí k debatě o forum shopping, což se potvrdilo i ve třetí kapitole této práce. Navzdory obecně přijímanému vnímání forum shopping jako čistě negativního jevu, který je zapotřebí zcela vymýtit, poskytuje autorka odlišný názor, a to z pohledu advokáta, jehož povinností v souladu se stavovskými předpisy, je v mezích zákona plnit pokyny klienta a prosazovat jeho oprávněné zájmy. Touto optikou pak nelze kritizovat advokáta, který v rámci toho, co právní předpisy dovolují, hledá pro klienta nejvýhodnější řešení jeho situace, přičemž na takové jednání by, dle názoru autorky, nemělo být nahlíženo pejorativně jako na cosi nekalého.

Nově zavedený časový test vychází z rozhodnutí *Susanne Staubitz Schreiber*, které je v této kapitole rovněž analyzováno a které dochází k závěru, že pro stanovení příslušnosti je zlomovým okamžikem zahájení insolvenčního řízení, nikoliv samotné podání insolvenčního návrhu. Pokud tedy dojde k přemístění COMI sice po podání insolvenčního návrhu, ale před formálním zahájením řízení, zůstává příslušným původní soud, u kterého byl insolvenční návrh podán.

Tento závěr logicky vede k vyvození tzv. pravidla priority, které se uplatní v případě konfliktů příslušnosti.

Posledním rozebíraným rozhodnutím je *Seagon x Deko Marty*, které bylo klíčové pro vymezení toho, co lze považovat za žaloby přímo vyplývající z insolvenčního řízení jak o nich hovoří čl. 6 Nařízení, resp. kdo je příslušný o nich rozhodovat.

Závěrem je jen okrajově zmíněna problematika určení soudní příslušnosti pro skupinu společností. V této souvislosti lze konstatovat, že Nařízení speciální pravidlo pro sudiště v případě skupin společností neobsahuje, což v kombinaci s tím, že ani definice COMI nebyla skupinám společností příliš přizpůsobena možná zbytečně otevírá prostor pro další interpretační nejasnosti, které budou muset být odstraněny prostřednictvím národních soudů členských států a SDEU.

4. Rozhodné právo dle Nařízení

Tak jako má určení rozhodného práva klíčovou roli v obecných občanskoprávních a obchodněprávních přeshraničních vztazích, je i pro účastníky přeshraničních insolvenčních řízení jeho vymezení podstatné. Předvídatelné stanovení rozhodného práva je významným činitelem ve stanovení míry právní jistoty, která je adresátům daných právních norem poskytnuta. Vzhledem k tomu, že otázky insolvenčního práva stojí mimo režim Řím I, musí tak Nařízení tuto kolizní problematiku řešit izolovaně¹⁰⁶ a stanovit pravidla pro určení toho, které právo je pro dané insolvenční řízení rozhodné.¹⁰⁷

Úprava rozhodného práva doznala v přepracovaném Nařízení jen drobnějších změn. Zachován zůstal počet článků, které se problematikou zabývají (celkem 12), zachována zůstala i struktura úpravy, kdy první ustanovení – čl. 7 (dříve čl. 4) stanoví základní generální pravidlo pro určení rozhodného práva, a dále následují jednotlivé právní vztahy, u kterých lze očekávat možnou kolizi právních řádů, pročež je nutné těmto kolizím předcházet a pro jednotlivé oblasti stanovit zvláštní pravidla. Těmito zvláštními pravidly jsou v Nařízení: čl. 8 - věcná práva třetích osob, čl. 9 – započtení, čl. 10 – výhrada vlastnictví, čl. 11 – smlouvy týkající se nemovitostí, čl. 12 – platební systémy a finanční trhy, čl. 13 – pracovní smlouvy, čl. 14 – účinky na práva podléhající zápisu, čl. 15 – evropské patenty s jednotným účinkem a ochranné známky Společenství, čl. 16 – jednání poškozující všechny věřitele, čl. 17 – ochrana kupující třetí osoby, čl. 18 – účinky insolvenčního řízení na probíhající soudní nebo rozhodčí řízení.

Důvodem, proč musí Nařízení obsahovat takto detailní soupis instrukcí pro určení rozhodného práva v různých situacích, je již zmíněná rozštěpenost právních norem upravujících pravidla insolvenčních řízení v rámci jednotlivých členských států. Když se pak různé právní úpravy v praxi setkají, dochází ke kolizím právních řádů, kterým se snaží Nařízení tímto podrobným návodem předejít. Nařízení stanoví jednotná nadnárodní pravidla, která určí, který z možných právních řádů se na danou otázku, použije. Národní úprava insolvenčního řízení, jakož i volba práva podle vnitrostátních pravidel mezinárodního práva soukromého musí, ustoupit

---

¹⁰⁶ Izolovaně ve smyslu mimo režim Nařízení Řím I.

¹⁰⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem, s. 206.

pravidlům Nařízení.¹⁰⁸ Nutno podotknout, že takto direktivně Nařízení zasahuje pouze do těch práv, která považuje za zvláště závažná, a která si tak žádají zvláštní stupeň ochrany a jejich držitelé si zaslouží maximální stupeň právní jistoty. Za zvláště závažné právní vztahy jsou považovány vztahy z pracovních smluv a za osoby hodné zvláštní ochrany např. osoby jimž svědčí věcná práva.¹⁰⁹

4.1 Lex fori concursus

Přednost Nařízení před kolizní úpravou národních norem mezinárodního práva soukromého potvrzuje i recitál č. 66 Nařízení, který stanoví, že kolizní normy mezinárodního práva soukromého jednotlivých států jsou nahrazeny právě ustanoveními Nařízení. Nařízení pak direktivně stanoví, že právem rozhodným je právo státu, který zahájil insolvenční řízení (hlavní nebo vedlejší). Uplatní se tedy **lex fori concursus**, které stanoví veškeré hmotněprávní i procesní účinky daného insolvenčního řízení. Zejména tedy podmínky pro zahájení, vedení a skončení daného insolvenčního řízení.¹¹⁰

Takto pevně vymezené pravidlo pro určení rozhodného práva má sloužit k posílení právní jistoty jednotlivých věřitelů a v konečném důsledku k podpoře přeshraničních investic. Díky čl. 7 Nařízení mohou věřitelé už v okamžiku navazování obchodních vztahů předvídat důsledky případného úpadku svého obchodního partnera, a podle míry „přísnosti“ rozhodného insolvenčního práva učinit kvalifikované rozhodnutí ohledně svých investic.¹¹¹

Druhý odstavec čl. 7 odst. 2 pak vyjmenovává demonstrativně, jaké záležitosti se tak v rámci daného insolvenčního řízení budou řešit dle lex fori concursus. Daný výčet blíže konkretizuje, co všechno pod zahájení, vedení a skončení řízení spadá. Lex fori concursus tak upravuje zejména:

- a) *Proti kterým typům dlužníků může být insolvenční řízení zahájeno;*
- b) *Majetek, který tvoří součást majetkové podstaty, a způsob nakládání s majetkem,*

---

¹⁰⁸ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 339.

¹⁰⁹ Recitál 22 Nařízení.

¹¹⁰ Čl. 7 odst. 1 Nařízení.

¹¹¹ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. European cross-border insolvency law. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 117.

který dlužník nabyl po zahájení insolvenčního řízení;

- c) Oprávnění dlužníka a insolvenčního správce;*
- d) Podmínky, za kterých může dojít k započtení pohledávek;*
- e) Účinky insolvenčního řízení na probíhající smlouvy, jichž je dlužník smluvní stranou;*
- f) Účinky insolvenčního řízení na řízení zahájená jednotlivými věřiteli, s výjimkou probíhajících soudních řízení;*
- g) Pohledávky, které mají být přihlášeny proti majetkové podstatě dlužníka, a způsob nakládání s pohledávkami, které vznikly po zahájení insolvenčního řízení;*
- h) Pravidla pro přihlašování, přezkoumání a přiznávání pohledávek;*
- i) Pravidla pro provedení rozvrhu výtěžku ze zpeněžení dlužníkova majetku, pořadí pohledávek a práv věřitelů, kteří byli částečně uspokojeni po zahájení insolvenčního řízení na základě věcného práva nebo započtením pohledávek;*
- j) Podmínky a účinky skončení insolvenčního řízení, zejména vyrovnáním;*
- k) Práva věřitelů po skončení insolvenčního řízení;*
- l) Kdo má nést náklady vzniklé v insolvenčním řízení;*
- m) Pravidla týkající se neplatnosti, odporovatelnosti nebo neúčinnosti právních jednání poškozujících společný zájem věřitelů.¹¹²*

Článek 7 byl v přepracovaném Nařízení upraven jen kosmeticky, a to v druhém odstavci, písmeni a), c) a m) Nařízení. Níže je jen ve stručnosti uvedeno pár poznámek k daným úpravám.

Byť by se mohlo zdát, že vymezení “hlavních postav” insolvenčního řízení bude ve všech členských státech zákonitě stejné, není tomu zcela tak. Proto i tak zřetelné ustanovení jako je **čl. 7 odst. 2 písm. a)** má v Nařízení své místo. Jak poznamenává *Moss*, shodnou se sice členské státy na tom, že insolvenční řízení lze zahájit jen proti dlužníku – podnikateli, nicméně existují rozdíly

---

¹¹² Čl. 7 odst. 2 Nařízení.

v definicích podnikatele. Zejména u podnikatelů fyzických osob pak některé státy nadto rozlišují např. mezi středními a malými/drobnými podnikateli¹¹³, přičemž drobní podnikatelé fyzické osoby dlužníky ve smyslu insolvenčního řízení být nemohou.¹¹⁴ Podobně budou značné rozdíly v národních úpravách majetkové podstaty, resp. majetku do ní spadajícího. Zcela zásadní význam mají také pravidla pro přihlašování a přezkum přihlášek, jakož i pravidla týkající se neplatnosti, neúčinnosti a odporovatelnosti právních jednání.¹¹⁵

Čl. 7 odst. 2, písm. c) přepracovaného Nařízení byl terminologicky upraven tak, že nově používá místo „liquidator“ přesnější označení „insolvency practitioner“. Česká jazyková verze již v původním znění Nařízení 2000 nepoužívala označení „likvidátor“, neboť tento termín slouží v českém právním prostředí jako *terminus technicus* pro označení osoby pověřené k úkonům směřujícím k **likvidaci** (nikoliv k řešení úpadku) společnosti, nýbrž používala označení „správce podstaty“. Nově užívá již zcela přesné označení „insolvenční správce“.

Pozměněno bylo také znění již komentovaného ustanovení **čl. 7 odst. 2 písm. m)**, které původně znělo: „*pravidla týkající se neplatnosti, odporovatelnosti nebo neúčinnosti právních úkonů poškozujících všechny věřitele*“. Při porovnání s novým zněním: „*pravidla týkající se neplatnosti, odporovatelnosti nebo neúčinnosti právních jednání poškozujících společný zájem věřitelů*“, jsou zjevné dvě věci:

- 1) Znění přepracovaného Nařízení zohledňuje moderní českou právní terminologii zavedenou OZ a správně, na rozdíl od insolvenčního zákona, který byl novelizován již po účinnosti OZ zákony č. 183/2017 Sb. a č. 291/2017 Sb., používá namísto staršího označení *právní úkony*, aktuální označení *právní jednání* – viz ust. § 545 a násl. OZ.¹¹⁶
- 2) Poslední tři slova původního znění činila v praxi potíže, jelikož mohla být interpretována

---

¹¹³ Jedná se o období kategorizace SME - Small Medium Enterprise v korporátním právu.

¹¹⁴ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart. ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 75.

¹¹⁵ V českém IZ upravená v hlavě VII a stále označovaná jako právní úkony.

¹¹⁶ Vyskytují se i názory, že pojem právní jednání má být používán v souvislosti s hmotněprávními akty a pojem právní úkon v souvislosti s procesními úkony. Takto by se v insolvenčním zákoně, který obsahuje úpravu hmotněprávní i procesněprávní měla objevovat jazyková verze obojího. Nadpis hlavy VII insol. zákona by dle názoru autorky měl znít „Neplatnost a neúčinnost právních jednání“, jelikož pojednává o jednáních, týkajících se majetku dlužníka, když zpravidla půjde o smluvní (hmotněprávní) jednání jako např. zcizení části majetkové podstaty ve prospěch třetí osoby atp.

tak, že *lex concursus* určuje pouze pravidla pro neplatnost, odporovatelnost a neúčinnost těch jednání, která poškozují *všechny* věřitele, myšleno každého jednotlivého věřitele s tím, že pokud některý věřitel tímto jednáním poškozen nebyl, nebyla by tato podmínka naplněna a rozhodným právem určujícím pravidla pro odporovatelnost hypoteticky nemuselo být *lex concursus*. Nepřesné znění bylo upraveno do současné podoby, která již prostor pro takový výklad vylučuje.

Základní pravidlo uvedené v čl. 7 Nařízení se užíje vždy, nestanoví-li Nařízení něco jiného. To „něco“ jiného stanoví Nařízení v člancích 8–18 Nařízení. Uvedené články stanoví výjimky z obecného pravidla, které jsou ve vztahu k němu speciální a uplatní se tak přednostně. Tato ustanovení mají přednost před automatickým uplatněním *lex fori concursus*.

4.2 Věcná práva třetích osob

Speciální úpravě věcných práv je v rámci výjimek z *lex fori concursus* věnován největší prostor. Věcná práva třetích osob si žádají speciální ochranný režim. Pro svůj význam si v mezinárodním právu soukromém vysloužily obecně uznávanou pozici práv, do nichž není zvykem zasahovat, případně jen velmi omezeně. Vzhledem k tomu, že z jejich povahy budou věcná práva třetích osob přeshraničními insolvenčními řízeními často dotčena, je žádoucí zachovat ohledně jejich statusu co nejvyšší míru právní jistoty.

První odstavec čl. 8 Nařízení stanoví, že ani zahájením insolvenčního řízení nejsou dotčena věcná práva věřitelů nebo třetích osob, pokud se tato práva váží k majetku dlužníka (ať už hmotnému, nehmotnému, movitému, nemovitému, individuálně nebo genericky určenému a tento majetek se v okamžiku zahájení insolvenčního řízení nachází na území jiného členského státu.

Praktický dopad uvedeného ustanovení spočívá v tom, že umožňuje věřitelům přímou cestu k uspokojení jejich pohledávek/uplatnění zajišťovacích institutů v případě, že dlužník neplní své závazky, a tím spíše pokud je neplní z důvodu svého úpadku. Jak zdůrazňuje *Moss*¹¹⁷ klíčovým poselstvím ust. čl. 8 Nařízení je, že jsou členské státy povinny akceptovat, že platnost a výkon věcných práv nejsou dotčeny úpadkem dlužníka, pokud je dané věcné právo platné a vykonatelné podle *lex rei situs*, tedy podle práva polohy dané věci, k níž se právo vztahuje. Tuto tezi potvrzuje

---

¹¹⁷ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart. ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 76.

i recitál č. 68 Nařízení, který stanoví, že věcná práva jsou natolik významná, že si “zaslouží” zvláštní právní režim – odchylný od *lex fori concursus*.

Věcná práva se tak řídí *lex situs*, tj. právem místa, kde se věc nachází a nejsou dotčena zahájením insolvenčního řízení a režimem *lex fori concursus*. Účinky, které s sebou nese zahájení insolvenčního řízení (tj. zejména zákaz individuálního vymáhání pohledávek za dlužníkem), se neuplatní ve vztahu k osobě, které věcné právo náleží a té je tak umožněno nadále pokračovat v uplatňování jejího práva na oddělené vypořádání zajištění závazku. *Lex fori concursus*, tak “neprolomí” právo daného (jiného členského) státu, v němž se majetek (ke kterému se věcné právo vztahuje) nachází. Pokud se majetek, k němuž se věcné právo váže nachází v jiném státě, než ve kterém probíhá hlavní insolvenční řízení, může hlavní insolvenční správce podat návrh na zahájení vedlejšího insolvenčního řízení v místě, kde existuje věcné právo, za předpokladu, že tam má dlužník provozovnu. Pokud k zahájení vedlejšího insolvenčního řízení nedojde, měl by být jakýkoli přebytek z prodeje majetku, ke kterému se vztahuje věcné právo, zaplacen insolvenčnímu správci v hlavním řízení.¹¹⁸

Při znalosti obecných principů a účelu Nařízení je zjevné, že uvedené ustanovení má zejména chránit veškerá zajištění a jiná věcná práva úvěrujících osob, kdy k podpoře obchodu jsou úvěry nezbytné a k tomu, aby byly úvěry poskytnuty, potřebují úvěrující instituce nejen zajištění, ale rovněž stoprocentní jistotu ohledně právního režimu, kterým se toto zajištění řídí. Zjevně tak komentované ustanovení slouží k zachování právní jistoty ohledně zástavních práv a podpoře investic. Jinými slovy se dá říci, že ustanovení slouží k maximální ochraně zajištěných věřitelů. Bork¹¹⁹ se v této souvislosti ptá, proč mají právě zajištění věřitelé být neustále zvýhodňováni? – nejprve co do pořadí uspokojení pohledávek, a nyní ještě ohledně stoprocentní jistoty rozhodného práva, kterým se jejich zajištění řídí. Toto je obzvlášť v nepoměru k režimu nezajištěných věřitelů, kteří by jistě také preferovali, aby se jejich pohledávky ze smluv řídily právem, které si pro danou smlouvu s dlužníkem zvolili, ale namísto toho jsou nuceni akceptovat, že posouzení jejich pohledávek se bude řídit *lex fori concursus* podle toho, kde má dlužník COMI.

Nezřídka kdy pak může nastat situace, kdy *lex situs* dovoluje věřiteli zajištění uplatnit, což

---

¹¹⁸ Recitál 68 Nařízení.

¹¹⁹ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 136.

může být zcela v rozporu se zásadami, které stanoví *lex concursus*. Přesto je nutné, takové úkony týkající se zajištěného majetku dlužníka, které se nacházejí mimo členský stát, ve kterém bylo insolvenční řízení zahájeno, akceptovat. Moss¹²⁰ dodává, že článek 8 se použije pouze v případě, pokud se takový majetek nachází na území striktně jen členských států s tím, že nacházel-li by se na území třetího státu, nebude režim *lex situs* použitelný, resp. rozhodné bude *lex concursus*, které určí, do jaké míry se dané právo třetí země použije či nepoužije vůbec.

Moss¹²¹ se správně zabývá pro praxi zcela zásadní otázkou, podle čeho se poloha (*situs*) majetku určí. Základní klasifikaci nalezneme v definici čl. 2, který v odst. 9 popisuje, co se rozumí „členským státem, ve kterém se nachází majetek“ a stanoví, že v případě:

- i) akcií na jméno jiných než uvedených v bodě ii) Členský stát, na jehož území má společnost vydávající akcie své sídlo,
- ii) finančních nástrojů, u kterých je vlastnické právo prokazováno záznamem v rejstříku nebo na účtu vedených zprostředkovatelem nebo na jeho jméno („zaknihované cenné papíry“), členský stát, ve kterém je veden rejstřík nebo účet se záznamy,
- iii) hotovosti na bankovních účtech u úvěrové instituce Členský stát uvedený v čísle IBAN účtu, nebo, v případě hotovosti na bankovních účtech u úvěrové instituce, která nemá číslo IBAN, Členský stát, v němž má úvěrová instituce, u níž je účet veden, ústředí, nebo pokud je účet veden u pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny, členský stát, v němž se daná pobočka, zastoupení nebo provozovna nachází,
- iv) majetku nebo práv, v souvislosti, s nimiž se vlastnictví nebo nároky zapisují do veřejného rejstříku a které nejsou majetkem ani právy uvedenými v bodě i), členský stát, pod jehož pravomoc rejstřík spadá,
- v) evropských patentů členský stát, pro který byl evropský patent udělen,
- vi) autorských práv a souvisejících práv členský stát, na jehož území má vlastník těchto

---

¹²⁰ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart. ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 77.

¹²¹ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart. ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 78.

práv obvyklé místo pobytu nebo sídlo,

- vii) *hmotného majetku, který není majetkem uvedeným v bodech i) až iv), členský stát, na jehož území se daný majetek nachází,*
- viii) *pohledávek vůči třetím osobám, které nejsou pohledávkami vztahujícími se k majetku uvedenému v bodě iii), členský stát, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy povinné třetí osoby, určený v souladu s čl. 3 odst. 1;*

Tím, že Nařízení stanoví tento výčet, podle kterého se určí poloha majetku, znamená, že místo splnění závazku, které si věřitel s dlužníkem sjednali, stejně jako soudiště pro případ dlužníkovy prodlení či neplnění, nezakládá *lex situs* pro potřebu čl. 8 Nařízení.¹²²

I národní insolvenční právo může mít speciální úpravu věcných práv oproti obecnému právu civilnímu, tak jako je tomu např. v případě českého insolvenčního zákona, který za zajištění považuje pouze instituty výslovně v něm vyjmenované viz ust. § 2 písm. g) IZ, které stanoví, že za zajištěného věřitele považuje IZ věřitele, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který spadá do majetkové podstaty a zajišťovacím institutem je zástavní právo, zadržovací právo, omezení převodu nemovitosti, zajišťovací převod práva, postoupení pohledávky k zajištění či obdobné právo podle zahraniční úpravy.

Jedná se tedy o užší výčet zajišťovacích institutů oproti výčtu, který uvádí např. OZ. Je-li pohledávka věřitele zajištěna jiným zajišťovacím institutem, jako např. ručením, smluvní pokoutou, jistotou, uznáním dluhu atp., nebude mít věřitel postavení zajištěného věřitele dle insolvenčního zákona¹²³. V rámci insolvenčního řízení tak nebude mít výhodnější postavení, které je tradičně se zajištěnými pohledávkami spojeno. Jelikož je režim věcných práv speciální i v rámci národních úprav, je zjevné, že Nařízení nemůže v žádném případě předvídat, jaké různé podoby věcných práv mohou být v národních insolvenčních předpisech zakotveny. Nařízení se proto ani nepokouší zavádět jednotnou nadnárodní úpravu věcných práv pro případ úpadku dlužníka. Co je a není věcným právem podle Nařízení, dané ustanovení nestanoví, resp. nikoliv taxativně. V druhém

---

¹²² MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart. ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 78.

¹²³ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb.* Praha: Leges, 2011, s. 30.

odstavci čl. 8 Nařízení stanoví pouze příkladem, co lze za věcné právo považovat s tím, že úplné vymezení ponechává národním úpravám. Namísto toho volí cestu pro zainteresované subjekty nejvíce jistou a předvídatelnou – odkazuje na právo polohy majetku.

Závěrem je vhodné zmínit rozbor *Mosse*, ohledně v čase proměnlivého typu zajištění, které má tradici zejména ve Velké Británii – tzv. *floating charge security*. *Moss* má za to, že i tato práva spadají pod režim čl. 8 Nařízení za předpokladu, že tato zajištění fakticky vznikla před zahájením insolvenčního řízení, tzn., že v době zahájení insolvenčního řízení již existovala.¹²⁴ Hypoteticky by bylo možné přes právní analogii tyto závěry aplikovat na budoucí zástavní práva dle českého právního řádu.

4.3 Započtení pohledávek

Další oblastí, která si vyžaduje úpravu speciální – odchýlnou od “nadvlády” *lex fori concursus* je možnost zápočtu pohledávek mezi dlužníkem a věřitelem v průběhu insolvenčního řízení.

Podle recitálu 70 Nařízení platí, že pokud *lex fori concursus* nepřipouští započtení pohledávek dlužníka a věřitele, ale právo, kterým se pohledávka dlužníka v úpadku řídí jej umožňuje, může se věřitel započtení domáhat v rámci insolvenčního řízení, které je ovládané *lex fori concursus*. Postavení věřitele je tímto chráněno, když započtení pohledávky tímto plní funkci určité záruky dle právních předpisů, na které věřitel spoléhal v době vzniku pohledávky.¹²⁵

*Moss*¹²⁶ uvádí, že napříč EU jsou v podstatě pouze dva zcela si odporující přístupy k zápočtům dlužníka v úpadku, a to sice jeden, který takové jednání zcela zakazuje nebo značně limituje z důvodu ochrany věřitelů podle zásady *pari passu* a druhý směr, typický pro právní řád Velké Británie, který započtení respektuje i v rámci insolvenčního řízení.

Dvojitý režim započítávání pohledávek rozeznává i český IZ. Jeden režim se uplatní pro započítávání po zahájení insolvenčního řízení a druhý režim se uplatní poté, co již soud rozhodl o

---

¹²⁴ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart. ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 80.

¹²⁵ Recitál 70 Nařízení.

¹²⁶ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart. ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 82.

úpadku. Prvně popsany režim upravuje započtení nepřímo v ust. § 111 odst. 1 IZ, které stanoví, že pokud insolvenční soud nerozhodne jinak, musí se dlužník zdržet jakéhokoliv nakládání s majetkovou podstatou, pokud by výsledkem takového nakládání měly být podstatné změny ve skladbě, využití či určení majetku do majetkové podstaty spadajícího. Peněžité závazky je dlužník oprávněn plnit jen dle podmínek stanovených IZ.

Ust. § 140 odst. 2 a násl. IZ pak upravuje možnost započítávání poté, co již soud rozhodl o úpadku, tak, že vzájemné započítávání pohledávek dlužníka a věřitele je přípustné, jestliže zákonné podmínky takového započtení byly splněny před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku. Započtení dle dalších odstavců citovaného ustanovení naopak není přípustné, pokud: *dlužníkův věřitel (a) se ohledně své započitatelné pohledávky nestal přihlášeným věřitelem, nebo (b) získal započitatelnou pohledávku neúčinným právním úkonem, nebo (c) v době nabytí započitatelné pohledávky věděl o dlužníkově úpadku, anebo (d) dosud neuhradil splatnou pohledávku dlužníka v rozsahu, v němž převyšuje započitatelnou pohledávku tohoto věřitele. (4) Započtení podle odstavce 2 není rovněž přípustné v případech stanovených dále tímto zákonem nebo předběžným opatřením insolvenčního soudu*.¹²⁷

Výše popsaná pravidla by se tak uplatnila v případě, že by se pohledávka řídila českým právem, byť by právem, kterým se řídí celé (zahraniční) insolvenční řízení bylo právo odlišné.

4.4 Výhrada vlastnictví

Dalším institutem, který vyžaduje speciální úpravu, je výhrada vlastnictví. Přestože se národní úpravy mohou ve vymezení výhrady vlastnictví v detailech odlišovat, objevuje se klauzule o výhradě vlastnictví v závazkovém právu napříč celou EU. V ČR podává základní definici výhrady vlastnictví OZ v ust. § 2132, který stanoví, že pokud si prodávající vyhradí vůči kupujícímu vlastnické právo, stane se kupující vlastníkem teprve až úplným zaplacením kupní ceny. Nebezpečí škody na věci nicméně přechází na kupujícího již převzetím dané věci.

Český insolvenční zákon a Nařízení pak pracují se situací, kdy je prodávající nebo kupující v pozici insolventního dlužníka. V případě, že ještě před uzavřením kupní smlouvy existuje určitá míra rizika, že by jedna či druhá smluvní strana mohla v průběhu transakce spadnout do úpadku,

---

¹²⁷ Ust. § 140 IZ.

je zakomponování klauzule o výhradě vlastnictví do dané kupní smlouvy více než rozumné.¹²⁸

V IZ je úprava výhrady vlastnictví obsažena v ust. § 260, který stanoví, že *(1) Jestliže dlužník před prohlášením konkursu věc prodal s výhradou vlastnictví a kupujícímu ji předal, může kupující věc vrátit nebo trvat na smlouvě. (2) Jestliže dlužník před prohlášením konkursu koupil a převzal věc s výhradou vlastnictví, aniž by k ní nabyl vlastnické právo, nemůže prodávající uplatňovat vrácení věci, jestliže insolvenční správce splní povinnosti podle smlouvy bez zbytečného odkladu poté, co k tomu byl prodávajícím vyzván*“.

Z výše citovaného ustanovení jasně vyplývá, že výhrada vlastnictví chrání druhého kontrahenta v případě úpadku jedné smluvní strany. Tuto ochranu přiznává i Nařízení, které obdobně, v čl. 10 odst. 1 stanoví, že právo prodávajícího (založené na výhradě vlastnictví), není dotčeno zahájením insolvenčního řízení proti kupujícímu, pokud se věc v okamžiku zahájení insolvenčního řízení nacházela na území jiného členského státu než toho, který řízení zahájil. Dané ustanovení tak odpovídá ust. §260 odst. 2, pouze s tím rozdílem, že se odehrává na poli mezinárodním.

Druhý odstavec čl. 10 Nařízení zase odpovídá českému ust. § 260 odst. 1, tedy popisuje situaci, kdy se úpadcem stane prodávající. V takovém případě, nezakládá zahájení insolvenčního řízení proti prodávajícímu důvod pro zrušení kupní smlouvy ani důvod odstoupení od ní. Smlouva tak může být naplněna a kupní cena uhrazena za předpokladu, že se věc nachází v okamžiku zahájení insolvenčního řízení na území jiného členského státu (než toho, který řízení zahájil).

Komentované ustanovení tak rozlišuje oba případy, tj. úpadek kupujícího i prodávajícího poté, co již byla věc předána, nicméně předtím, než přešlo vlastnické právo (jelikož nebyla dosud uhrazena kupní cena). Klíčovým určovatelem je tedy *situs* tzn. poloha předmětu koupě v době zahájení insolvenčního řízení. Pokud je poloha věci v době zahájení insolvenčního řízení mimo území státu, který řízení zahájil, pak se uplatní pravidla obsažená v čl. 10 Nařízení, která mají ochranný charakter. Pokud se ovšem věc nachází na území státu, který řízení zahájil, uplatní se *lex fori concursus*. Pokud se uplatní *lex concursus* a dlužníkem je prodávající, stává se věc, kterou již předal kupujícímu součástí majetkové podstaty. Pokud navíc kupující již zaplatil kupní cenu, musí

---

¹²⁸ Střížová in WILLEMS, Marcel. *Retention of title in and out of insolvency*. Woking: Globe Law and Business Ltd. 2015, s. 89.

si kupující tuto pohledávku za dlužníkem v rámci insolvenčního řízení přihlásit.¹²⁹

V případě sporu o tom, zda kupní cena nebo předmět koupě spadá do majetkové podstaty dlužníka, je otevřena možnost podání odpůrcí žaloby, jak naznačuje třetí odstavec čl. 10 Nařízení.

4.5 Nemovité věci

Speciální režim, stejně jako je tomu v mnoha jiných evropských předpisech¹³⁰, přisuzuje Nařízení závazkové oblasti týkající se nemovitých věcí. Standardně je přijímána premisa, že po jmenování IS, jsou na něj v menší či větší míře (podle typu insolvenčního řízení, resp. způsobu řešení úpadku) převedena dispoziční oprávnění dlužníka. Rovněž v souladu s ust. čl. 7 odst. 2 písm. e) Nařízení se nabízí domněnka, že *lex fori concursus*, jako právo státu, který řízení zahájil, se použije i ke stanovení účinků insolvenčního řízení na probíhající smlouvy, jichž je dlužník smluvní stranou. V případě smluv týkajících se nemovitostí tomu tak ovšem není. Nemovitosti jsou z tohoto režimu podle čl. 11 Nařízení vyňaty.

Článek 11 v prvním odstavci stanoví, že účinky insolvenčního řízení na smlouvy zakládající právo na nabytí nebo užívání nemovitosti se řídí výhradně právem státu, v němž se nemovitost nachází. Druhý odstavec pak vymezuje roli daného insolvenčního soudu, který musí právo místa nemovitosti vzít v potaz a stanoví, že soud je příslušný ke schválení výpovědi nebo změny takové smlouvy, jen pokud právo státu, v němž se nemovitost nachází tuto pravomoc insolvenčnímu soudu přiznává a zároveň jen pokud v místě nemovitosti (v daném členském státě) nebylo zahájeno žádné insolvenční řízení.

Z komentovaného ustanovení jasně vyplývá, že rozhodným právem bude *lex situs*, tedy právo dle polohy nemovité věci. Typově se pak má jednat o takové smlouvy, které zakládají právo na nabytí nemovitosti, tj. typicky smlouvy o převodu nemovité věci či smlouvy, které zakládají právo nemovitost užívat, tj. zejména smlouvy o nájmu, podnájmu či pachtu nemovité věci.

---

¹²⁹ Brodec in QUEIROLO, Ilaria a DOMINELLI, Stefano. European and national perspectives on the application of the European Insolvency Regulation. Rome, Italy, Aracne Editrice, 2017, s. 95.

¹³⁰ Např. Nařízení Řím I nebo nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 04.07.2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

Z prvního odstavce citovaného ustanovení rovněž konkludentně vyplývá, že nachází-li se nemovitá věc na území třetího státu (mimo EU), nelze na něj toto ustanovení aplikovat a otázka rozhodného práva bude ponechána kolizním normám daných právních řádů. Obecně lze ovšem predikovat, že i tyto normy ve většině případů povedou k závěru, že má být aplikováno *lex situs*.¹³¹

4.6 Platební systémy a finanční trhy

Následující článek 12 pak také vylučuje aplikaci *lex concursus*, a to tentokrát ve prospěch práva členského státu, kterým je vázán platební systém či finanční trh. Adresáty článku 12 tak budou strany, které se účastní platebního systému, systému vypořádání a finančního trhu. Právě jejich práva a povinnosti jsou z působnosti *lex fori concursus* vyňata.

Citované ustanovení má opět za cíl chránit smluvní strany a účastníky platebního systému před právní nejistotou ohledně práva rozhodného v případě úpadku kterékoliv strany. Jak správně upozorňuje *Wessels*¹³², je praktické využití této výjimky minimální proto, že dotčenými stranami v rámci platebních systémů bývají úvěrující instituce, které jsou ovšem z působnosti Nařízení plošně vyňaty viz. čl. 1 odst. 2 písm. b) Nařízení.

Zatímco pojem finanční trh je obecně rozšířen a chápán jako trh, na kterém dochází k obchodu s finančními instrumenty, komoditami, futures, opcemi atp. Pojem platební systém je pak obsáhle definován ve směrnici 98/26/ES o neodvolatelnosti zaúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodu s cennými papíry.

4.7 Pracovní smlouvy

Nejen analyzované Nařízení, ale unijní právo obecně tradičně zdůrazňuje ochranu pracovněprávních vztahů, a to zejména ochranu práv zaměstnanců, jako je tomu např. v nařízeních Řím I (čl. 8) či Brusel I bis (čl. 20-23). Budou-li soudy členského státu hledat pravidlo rozhodného práva pro pracovněprávní vztah či vztahy z něj vyplývající, budou se primárně řídit ustanoveními čl. 3, 8 a 9 Řím I. Pokud je na základě těchto článků rozhodným právem právo některého členského státu, pak se uplatní i čl. 13 Nařízení.

Ten stanoví, že účinky insolvenčního řízení na pracovní smlouvy a pracovněprávní vztahy

---

¹³¹ VSR bod 118.

¹³² WESSELS, B., Bruce A. MARKELL a Jason J. KILBORN. International cooperation in bankruptcy and insolvency matters. New York: Oxford University Press, 2009, bod 10691.

se řídí výhradně tím právem členského státu, kterým se řídí daná pracovní smlouva.¹³³

Druhý odstavec čl. 13 pak výslovně uděluje pravomoc místním soudům, které by mohly zahájit vedlejší řízení k tomu, aby schvalovaly výpovědi či měnily smlouvy i v případě, že v daném státě insolvenční řízení zahájeno nebylo.

Naopak, pokud by se rozhodným právem stalo právo třetího státu, pak by se Nařízení nepoužilo a účinky insolvenčního řízení by byly předmětem výkladu příslušných norem mezinárodního práva soukromého; ve většině případů pak *lex concursus*.¹³⁴

Z výše citovaného ustanovení je čitelná tendence maximalizovat a udržet právní jistotu stran pracovněprávního vztahu tak, aby nemohla nastat situace, kdy úpadek té, které smluvní strany vnese do tohoto vztahu neznámý element např. zcela odlišného právního řádu. Zaměstnavateli a zaměstnanci je tak garantováno, že i pro případ zahájení insolvenčního řízení se účinky insolvenčního řízení na jejich pracovněprávní poměr řídí právě právem, kterým se řídí pracovněprávní smlouva.

Uvedené je opět zdůrazněno již v preambuli Nařízení, konkrétně v recitálu 72: „*Pro zajištění ochrany zaměstnanců a pracovních míst by měly být účinky insolvenčního řízení na trvání nebo skončení pracovního vztahu nebo na práva a povinnosti všech stran podílejících se na takovém vztahu stanoveny rozhodným právem dotyčné pracovní smlouvy v souladu s obecnými kolizními normami. V případech, kdy je k výpovědi pracovních smluv nezbytný souhlas soudu nebo správního orgánu, by si měl členský stát, v němž se nachází provozovna dlužníka, ponechat soudní příslušnost pro udělení tohoto souhlasu, přestože v tomto členském státě nebylo zahájeno insolvenční řízení. Jakékoli další otázky související s úpadečným právem, jako zda jsou pohledávky zaměstnanců chráněny přednostními právy a jaké právní postavení mají taková přednostní práva zaujímat, by se měly řídit právem členského státu, v němž bylo hlavní či vedlejší insolvenční řízení zahájeno, s výjimkou případů, kdy byl v souladu s tímto nařízením učiněn příslib v zájmu nezahájení vedlejšího insolvenčního řízení“.*¹³⁵

---

¹³³ Čl. 13 odst. 1 Nařízení.

¹³⁴ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 88.

¹³⁵ Recitál 72 Nařízení.

*Moss*¹³⁶ věcně připomíná, že právo, kterým se řídí pracovněprávní smlouva se opravdu užije pouze ve vztahu k účinkům úpadku na vztah touto smlouvou založený, a nikoliv již na otázky, které se zdánlivě týkají tohoto vztahu jako např. pořadí pohledávek zaměstnanců vůči dlužníku – zaměstnavateli. Tato konkrétní otázka spadá výslovně pod *lex concursus*, a to v souladu s ust. čl. 7 odst. 2 písm. h) Nařízení, dle kterého se právem státu, který řízení zahájil řídí zejména pravidla pro přihlašování, přezkoumání a přiznávání pohledávek (tj. včetně pohledávek zaměstnanců).

Co ještě spadá pod pojem „pracovní smlouva“ se samozřejmě v jednotlivých národních právních řádech značně liší. Evropské právo ovšem tento pojem vykládá autonomně, a to v souladu s výkladem SDEU v případě C-66/85 *Lawrie Blum*, který definuje, že základním znakem pracovněprávního vztahu je, že osoba po určitou dobu vykonává práci pro někoho a pod jeho vedením (jako závislou činnost), za což mu náleží odměna.¹³⁷

4.8 Účinky na práva podléhající zápisu

Speciální režim mají také věcná práva dlužníka k nemovitostem, plavidlům či letadlům. Tak jako čl. 8 Nařízení stanoví speciální režim pro věcná práva třetích osob, tak čl. 14 stanoví obdobné pravidlo, ovšem tentokrát ve vztahu k dlužníkovi.

Má-li tedy dlužník výše popsané právo k nemovitosti, plavidlu či letadlu, které je předmětem zápisu do veřejného rejstříku, pak je takové právo vyňato z režimu *lex concursus*, a naopak se řídí právem státu, který rejstřík „spravuje“, resp. v jehož pravomoci rejstřík operuje.

Aktuální lokalizace dané nemovité věci, plavidla či letadla není významná, rozhodné je umístění příslušného registru.¹³⁸

4.9 Evropské patenty s jednotným účinkem a ochranné známky Společenství

Speciální režim mají i evropské patenty a ochranné známky Společenství, a to dle čl. 15 Nařízení. Zvláštností příslušného článku je, že se nevyjadřuje ani tak k rozhodnému právu jako spíše k soudní příslušnosti, když výslovně stanoví, že evropské patenty a ochranné známky

---

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ *Lawrie Blum*, bod 17 rozhodnutí SDEU sp.zn. C-66/85.

¹³⁸ Brodec in QUEIROLO, Ilaria a DOMINELLI, Stefano. *European and national perspectives on the application of the European Insolvency Regulation*. Rome, Italy, Aracne Editrice, 2017, s. 99.

společenství mohou být zahrnuta pouze do hlavního insolvenčního řízení, nikoliv vedlejšího.¹³⁹

Na první pohled se tak pravidlo jeví spíše jako procesní pravidlo, tj. ohledně příslušnosti soudu státu, v němž je zahájeno hlavní insolvenční řízení, a naopak o nepřislušnosti soudů, které zahájily řízení vedlejší. Definici patentu s jednotným účinkem pak nalezneme v nařízení 1257/2012 a ochrannou známkou Společenství se zabývá Nařízení 207/2009.

4.10 Jednání poškozující všechny věřitele

Čl. 16 Nařízení je nutné vykládat spolu s účelem čl. 7 Nařízení, na který odkazuje. Čl. 16 Nařízení totiž stanoví, že *lex concursus* určuje zejména pravidla týkající se neplatnosti, odporovatelnosti nebo neúčinnosti právních jednání poškozujících společný zájem věřitelů a stanoví, že toto pravidlo o užití *lex concursus* na odporovatelnost se nepoužije, pokud se osobě, která má z takového poškozujícího jednání prospěch podaří prokázat, že:

- i) právem rozhodným pro toto jednání je jiné právo než *lex concursus* (za předpokladu, že se jedná o právo některého členského státu), a
- ii) Zároveň je podle tohoto práva dané jednání „škůdce“ v souladu s danými právními normami, resp. nelze jej právně napadnout.

Zatímco čl. 7 odst. 2 písm. m) Nařízení stanoví obecné pravidlo, čl. 16 stanoví pravidlo speciální, které připouští odchylku od *lex fori concursus* v tom směru, že se možnosti napadení dané transakce žalobou na odporovatelnost řídí stejným právním řádem, kterým se řídí transakce samotná.

Jak správně připomíná Wessels¹⁴⁰ naopak, v případě, že nejsou splněny jakékoliv podmínky pro aplikaci čl. 16, řídí se pravidla ohledně napadení transakce pro neplatnost, odporovatelnost nebo neúčinnost právě *lex fori concursus* dle obecného pravidla uvedeného v čl. 7 Nařízení.

Článek 16 umožňuje druhé smluvní straně bránit se proti věřitelům dlužníka a

---

¹³⁹ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. European cross-border insolvency law. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 154.

¹⁴⁰ WESSELS, Bob. International Insolvency Law Part II European Insolvency Law. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod 10717.

insolvenčnímu správci, kteří se budou snažit namítat odporovatelnost a předmět transakce napadat prostřednictvím zmiňovaného čl. 7 Nařízení.

Čl. 7 Nařízení předvídá logickou snahu věřitelů co možná nejvíce rozšířit majetkovou podstatu a navýšit tak míru svého uspokojení. Čl. 16 Nařízení naproti tomu chrání oprávněné očekávání druhé smluvní strany, která v době před zahájením insolvenčního řízení s dlužníkem obchod uzavřela, na nedotknutelnost takového úkonu, pokud ten byl v souladu s právem rozhodným pro daný smluvní vztah. Tento soulad se bude posuzovat z hlediska národního insolvenčního práva, jakož i obecného civilního práva, kdy se bude zkoumat, zda toto obsahuje instrumenty, kterými by mohl být uzavřený obchod s dlužníkem napaden.¹⁴¹

Ochrana náleží smluvním stranám takové transakce, která se řídí právem členského státu, a kdy podle insolvenčního práva ani jiného právního odvětví daného právního řádu, není transakce zpochybnitelná, a to ani v případě úpadku kterékoliv smluvní strany. Právní jistota a legitimní očekávání (vyplývající ze znalosti právního řádu, jímž se transakce řídí) obou smluvních stran v platnost a nenapadnutelnost dané transakce musí mít přednost před ekonomicky motivovaným jednáním věřitelů dlužníka.

Pokud tedy právo rozhodné pro daný obchod mezi dlužníkem a třetí stranou neupravuje ve vztahu k takovému jednání v určité době před úpadkem *privilegium insolvenčního správce* na tzv. *claw-back claims*, tj. nedává mu možnost obchod odporovat, pak musí toto být respektováno i v režimu *lex fori concursus*.

Kromě insolvenčního práva *lex causae* se zkoumá i obecné právo civilní, kdy některé právní řády umožňují napadnout transakci institutem jako *actio Pauliana*¹⁴². Možnost napadení se pak musí vztahovat přímo ke konkrétnímu případu, tzn., že nestačí obecná možnost či dokonce zásada zachycující eventualitu možného napadení. Zkoumání by musely být podrobeny konkrétní podmínky dané transakce a jejich možnost napadení přímo za okolností daných tímto případem.¹⁴³

Moss správně upozorňuje, že tuto ochranu ztrácí taková transakce, která se řídí právem

---

¹⁴¹ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 156.

¹⁴² BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 158.

¹⁴³ VSR bod 137.

třetího státu. V takovém případě, bude-li *lex concursus* umožňovat odporovat takový úkon, pak nelze čl. 16 Nařízení vůbec využít. Ochrany článku 16 logicky rovněž nelze využít, pokud k předmětné transakci došlo až po zahájení insolvenčního řízení. Moss uvádí, že je tomu tak proto, že od okamžiku zahájení insolvenčního řízení již mají všichni obchodní partneři/věřitelé dlužníka možnost dostatečně určitě předjímat účinky zahájení insolvenčního řízení dle aplikovaného *lex fori concursus* na jejich obchodní vztahy s dlužníkem. Po zahájení insolvenčního řízení bude striktně uplatňován režim *lex concursus* a věřitelé plošně ztrácí možnost využití čl. 16.

Jak správně napovídá Moss¹⁴⁴, lze v praxi smluvním stranám, které uzavírají přeshraniční obchod, doporučit využít možnosti volby práva, kterou dává a respektuje Řím I a zvolit rozhodným takové právo, které možnost napadení odpůrcími žalobami zcela vylučuje či značně limituje. Vzhledem k tomu, že již není debat o tom, že dané právo může být zvoleno bez ohledu na to, zda má k transakci či některé smluvní straně konkrétní vazbu, je stranám ponechána neomezená smluvní volnost ve výběru nejvhodnějšího právního řádu, dokud se jedná o právní řád členského státu.

4.11 Ochrana kupující třetí osoby

Další ustanovení stanovující výjimku z *lex fori concursus* je stanovena v čl. 17 Nařízení, které slouží k ochraně třetích osob, které, jako osoby kupující od dlužníka nabyli za úplatu nemovitost, plavidlo nebo letadlo podléhající zápisu do veřejného rejstříku nebo cenné papíry, jejichž existence vyžaduje zápis do zákonem stanoveného rejstříku. Platnost těchto prodeju/koupí se řídí právním řádem toho státu, na jehož území se nemovitost nachází anebo do jehož pravomoci rejstřík spadá.

Podmínky pro aplikaci citovaného ustanovení se jeví být jasné. Dlužník musí za úplatu převést, a to až po zahájení insolvenčního řízení, na kupujícího některou z věcí vymezených pod písm. a) - c) citovaného ustanovení a v takovém případě se dané jednání (převod) řídí právem státu buď ve kterém se nachází daná nemovitost anebo do jehož pravomoci rejstřík spadá. Teoreticky mohly být i nemovitosti podřazeny právu státu do jehož pravomoci rejstřík spadá, když národní registry nemovitostí (viz český katastr nemovitostí) vždy registrují nemovitosti nacházející se na

---

¹⁴⁴ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 359.

území daného státu.

Za zmínku jistě stojí rozšiřující výklad vyplývající ze VSR, která pod úplatný převod nemovitosti řadí i úplatné zřízení věcného práva k takové nemovitosti.¹⁴⁵ Vzhledem k tomu, že pod pojmem zcizení nemovitosti si (byť) odborná veřejnost představí převod vlastnického práva k nemovitosti, má autorka za to, že rozšíření i na ostatní věcná práva, je tak zásadní informací, že měla být do znění přepracovaného Nařízení výslovně zapracována např. slovy: „za úplatu zcizí či zatíží”.

Jak připomíná *Bork*¹⁴⁶ je nutné pamatovat, že musí jít o zcizení věci, která spadá do majetkové podstaty dlužníka. Těžko může dlužník převádět něco, co mu nepatří (resp., pokud tak učiní, nelze tento úkon subsumovat pod režim čl. 17 Nařízení). Co se týká pojmu za úplatu, zjevně není sporu o tom, že dar danou podmínku nenaplní. Posouzení ostatních variant úplaty, jako např. úplata jiným než peněžitým plněním anebo úplata nižší než obvyklá v daném místě a čase bude záležet na výkladu daného práva, jímž se převod řídí, tj. *lex rei sitae*.

Naopak k posouzení účinků takového převodu, který pod čl. 17 nespadá (např. věci movité) se použije *lex fori concursus*, a to opět prostřednictvím ust. čl. 7 odst. 2 písm. m).

Vzhledem k tomu, že veřejné rejstříky zpravidla slouží k plnění určité informační povinnosti za současné garance minimální míry spolehlivosti a aktuálnosti v nich zveřejňovaných údajů – viz princip materiální publicity v ČR, slouží citované ustanovení k ochraně třetích osob, které s dlužníkem uzavřely obchod v okamžiku, kdy dlužník již fakticky byl v úpadku, ale údaj o zahájení insolvenčního řízení proti němu dosud nebyl ve veřejném rejstříku uveřejněn.

Vzhledem k tomu, že daná situace může nastat i vnitrostátně, když český IZ v ust. § 128 odst. 1 poskytuje insolvenčnímu soudu lhůtu 7 dnů k posouzení insolvenčního návrhu a jeho případnému odmítnutí¹⁴⁷ (stojí zde proti sobě požadavek reálného obrazu insolvenčního rejstříku a požadavek na ochranu „dlužníků“ proti šikanózním věřitelským návrhům), může tím spíše nastat v případě přeshraničních insolvencí, kdy se může informace o úpadku dlužníka k jednotlivým

---

¹⁴⁵ VSR body 140-141.

¹⁴⁶ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 160.

¹⁴⁷ Byť skutečnost, že byl podán insolvenční návrh je vyhláškou oznámena do dvou (2) hodin od doručení návrhu danému insolvenčnímu soudu dle ust. § 101 IZ.

věřitelům prostřednictvím národních insolvenčních registrů dostat se značným zpožděním.

Uveřejnění některých zahraničních rozhodnutí je zajištěno českým insolvenčním soudem v souladu s ust. § 429 IZ, který stanoví, že rozhodnutí soudu jiného členského státu o zahájení insolvenčního řízení proti dlužníkovi, který má na území České republiky provozovnu, musí být zveřejněno v ČR. Rozhodnutí uveřejní konkrétně soud, v jehož obvodu se provozovna nachází.

Pro snazší přístup k těmto informacím ohledně evropských dlužníků a jejich výměně je pochopitelný požadavek na zavedení centrálního registru, jak popisuje recitál 76 Nařízení:

*„Aby se zlepšilo poskytování informací věřitelům a soudům a aby se zabránilo zahajování souběžných insolvenčních řízení, měly by mít členské státy povinnost zveřejňovat příslušné informace z přeshraničních úpadkových věcí ve veřejně přístupných elektronických rejstřících. Aby se zlepšil přístup věřitelů a soudů s bydlištěm nebo sídlem v jiném členském státě k těmto informacím, mělo by toto nařízení stanovit propojení těchto insolvenčních rejstřiků prostřednictvím portálu evropské e-justice. Členské státy by měly mít možnost zveřejňovat příslušné informace v několika rejstřících a mělo by být možné propojit více než jeden rejstřík každého členského státu“.*¹⁴⁸

Komentované ustanovení cílí na ochranu právě jen kupujícího, neboť co se týká prodávajícího – dlužníka, ten již o zahájeném insolvenčním řízení s největší pravděpodobností věděl. Neinformovaný kupující samozřejmě ztrácí ochranu v okamžiku, kdy sám nebyl v dobré víře, tzn. sám byl informován o tom, že již bylo insolvenční řízení zahájeno. O posouzení existence dobré víry kupujícího a o účincích takového převodu vůbec ovšem bude rozhodovat právě lex rei sitae (v případě nemovitosti) anebo právo státu, do jehož pravomoci rejstřík spadá. Nikoliv však lex fori concursus.¹⁴⁹

---

¹⁴⁸ Recitál 76 Nařízení.

¹⁴⁹ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. European cross-border insolvency law. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 159.

4.12 Účinky insolvenčního řízení na probíhající soudní nebo rozhodčí řízení

Co se týká úpravy práva rozhodného pro **soudní řízení probíhající** v době, kdy bylo zahájeno insolvenční řízení dle Nařízení, tato byla více méně převzata z původního Nařízení 2000. Pro vyloučení jakýchkoliv pochybností je v článku nově výslovně uvedeno, že se článek vztahuje jednak na řízení soudní a rovněž i na řízení rozhodčí.

Podstatnou informací je i to, že uvedené ustanovení lze aplikovat pouze v případě, že jsou daná soudní a arbitrážní řízení vedena v některém z členských států. Pokud by byla řízení vedena na území třetích zemí, dané ustanovení by se neuplatnilo. Moss¹⁵⁰ toto zřejmě dedukuje ze znění recitálu č. 73 Nařízení, který stanoví, že: „*Právním rozhodným pro účinky insolvenčního řízení na probíhající soudní řízení nebo probíhající rozhodčí řízení, která se týkají majetku nebo práva náležejících do majetkové podstaty dlužníka, by mělo být právo členského státu, ve kterém soudní řízení probíhá nebo ve kterém se rozhodčí řízení koná. Tímto pravidlem by však neměla být dotčena vnitrostátní pravidla týkající se uznávání a výkonu rozhodčích nálezů*“.¹⁵¹

Za zmínku v této souvislosti stojí rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.01.2011, sp. zn. 29 Cdo 2181/2008 zabývající se právě otázkou účinků prohlášení konkursu na Slovensku na soudní spory v České republice. V dané věci šlo o soudní spor ze smlouvy o dílo, který byl veden u českého soudu, konkrétně u Krajského soudu v Ostravě. Stranami sporu byla žalobkyně – TI-WAY OG NITRA, s.r.o., jakožto zhotovitel a žalovanou byla společnost Hutní montáže, a.s., jakožto objednatel. Žalobkyně žalovala nedoplatek na ceně za provedené dílo. Žaloba byla podána dne 21.12.2004. Jak napovídá obchodní jméno žalobkyně, jednalo se o společnost založenou podle slovenského práva a sídlící na Slovensku. Naproti tomu žalovaná byla společností českou. Dne 19.05.2005 prohlásil Krajský soud v Bratislavě na majetek žalobkyně konkurs a zároveň byl ustanoven insolvenční správce. KS v Ostravě žalobkyni nárok na úhradu nedoplatku ceny přiznal, a dále uzavřel, že „*prohlášení konkursu ve Slovenské republice nemá právní účinky pro toto řízení vedené v České republice*“.

Vrchní soud v Olomouci, k odvolání žalované, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně. Žalovaná podala proti rozsudku odvolacího soudu dovolání. Podle dovolatelky „(...) *spočívá,*

---

¹⁵⁰ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart. ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, str. 93.

¹⁵¹ Recitál 73 Nařízení.

zásadní právní význam napadeného rozhodnutí v řešení otázky, zda je situace, kdy je po podání žaloby soudem jiného státu prohlášen konkurs na majetek žalobce – zahraniční právnické osoby, může soud vyloučit účinky takového prohlášení konkursu ve vztahu k řízení probíhajícímu na území České republiky“. A dále, dovolatelka namítá, že „Rozhodnutí soudu neaplikovat ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, založené na přesvědčení, že právní úprava v jiném státě na řízení u tohoto soudu nedopadá a je výsledkem nesprávného právního posouzení věci, jež se projevilo tím, že soudy nadále akceptovaly úpadkyni (žalobkyni) jako účastníka řízení. Dovolatelka konečně odkazuje na zákon o konkursu a vyrovnání a ke konstantní judikatuře, která stanoví, že správce konkursní podstaty byl povinen vystupovat v soudním sporu úpadkyně. Když podáním ze dne 20.04.2006, došlým KS v Ostravě sdělil právní zástupce žalobkyně soudu, že byl žalobkyni jmenován konkursní správce, který bude v soudním řízení pokračovat. Žalovaná následně svým podáním došlém soudu dne 26.07.2006 namítla, že k dalšímu vedení sporu by měl být aktivně legitimovaný správce konkursní podstaty žalobkyně.

Pro daný případ je podstatná skutečnost, že dne 01.05.2004 vstoupila Česká i Slovenská republika do EU, čímž se součástí právních řádů obou zemí stalo Nařízení 2000.

Podle čl. 267 SFEU je soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, povinen předložit předběžnou otázku, která se týká platnosti a výkladů aktů přijatých orgány Společenství, a která vyvstala při jeho jednání, Soudnímu dvoru.

NSČR porovnal různá jazyková znění čl. 15 Nařízení 2000 a dospěl k závěru, že právo členského státu, ve kterém se takové soudní řízení koná (*lex fori processus*), určuje mimo jiné otázku zastavení, přerušení nebo pokračování v řízení. Obecně platí, že podle čl. 15 Nařízení 2000 může dojít k přerušení probíhajícího soudního řízení, jestliže podle práva členského státu, v němž je toto řízení vedeno (*lex fori processus*), úpadkové řízení zahájené ve smyslu Nařízení 2000 takový účinek vyvolává, bez ohledu na to, zda shodný účinek spojuje se zahájením úpadkového řízení právo státu, jehož soud toto úpadkové řízení zahájil (*lex fori concursus*).

NSČR tedy dospěl k závěru, že výše posuzovaná otázka správného výkladu a interpretace práva EU, konkrétně čl. 15 Nařízení 2000 je naprosto zjevná a stejně zjevnou se jeví být i soudům ostatních členských států, jakož i SDEU. NSČR tak nepovažoval za nutné vznášet předběžnou otázku k SDEU.

NSČR danou věc analyzoval následovně:

1. Je nepochybné, že podmínky stanovené čl. 15 ve spojení s čl. 4 odst. 2 písm. b) Nařízení 2000 má (může mít) konkurs prohlášený slovenským insolvenčním soudem na majetek žalobkyně, vliv na soudní spor vedený v České republice ve věci týkající se majetku (spadajícího do majetkové podstaty) dlužníka.
2. NSČR nemá pochyb o tom, že nalézací řízení v této věci, týkající se označené pohledávky žalobkyně, zahájené žalobkyní 21. prosince 2004 a probíhající (stále ještě před soudem prvního stupně) i v době prohlášení konkursu na majetek žalobkyně slovenským soudem, podléhalo režimu čl. 15 Nařízení 2000.
3. Pro odpověď na otázku, zda řízení v této věci bylo prohlášením konkursu na majetek žalobkyně slovenským soudem přerušeno a s kým a za jakých podmínek v něm bylo možné pokračovat, je určující úprava obsažená v českém zákonu o konkursu a vyrovnání (ust. § 14).
4. Dle ust. § 14 zákona o konkursu a vyrovnání (jemuž dnes odpovídá ust. § 263 IZ) se nalézací řízení o takové žalobě prohlášením konkursu v České republice přerušuje s tím, že v něm lze na návrh správce konkursní podstaty, případně ostatních účastníků řízení pokračovat s tím, že se správce konkursní podstaty ke dni doručení návrhu na pokračování v řízení soudu, stává účastníkem řízení namísto úpadce.

NSČR dodává, že tak jako k přerušení řízení v takovém případě dochází ex lege (bez dalšího) v případě, že je přerušeno vyvolané úpadkovým řízením vedeným českým soudem, bude tomu tak i v případě že je úpadkové řízení vedené cizím soudem (rozuměj soudem členského státu)¹⁵².

Výše popsaná dedukce je základní myšlenkou, která dala vzniknout právní větě, která již odráží konkrétní aspekty posuzovaného případu, a to: *„Jestliže slovenský soud prohlásí konkurs na majetek dlužníka, který je účastníkem soudního řízení v České republice, a týká-li se spor v České republice majetku náležejícího podle slovenského práva do konkursní podstaty takového dlužníka, přerušuje se řízení v České republice za stejných podmínek, za nichž by se v době*

---

¹⁵² Např. Usnesení NSČR ze dne 25. května 2000, sp. zn. 20 Cdo 340/2000 a rozhodnutí Nejvyššího soudu Rakouska ze dne 24. ledna 2006, sp. zn. 10Ob80/05w.

prohlášení konkursu přerušilo, kdyby konkurs prohlásil český soud“.

NSČR závěrem dle ustálené judikatury¹⁵³ zopakoval, že „*vada řízení vyvolaná tím, že soud pokračoval v řízení a vydal rozhodnutí v době, v níž bylo řízení prohlášením konkursu přerušeno, je vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci“.*

V posuzované věci se tak řízení přerušilo 19. srpna 2005 (prohlášení konkursu na majetek žalobkyně slovenským insolvenčním soudem) a zůstalo přerušeno až do 27. dubna 2006, kdy soudem prvního stupně došlo podání datované 20. dubna 2006, v němž zástupce nově ustanoveného správce konkursní podstaty žalobkyně soudu sdělil, že správce konkursní podstaty navrhuje, aby v řízení bylo pokračováno. Dnem 27. dubna 2006 se tudíž správce konkursní podstaty žalobkyně stal v souladu s ust. § 14 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání, účastníkem řízení namísto žalobkyně.

4.13 Závěry kapitoly

Přestože kapitola o rozhodném právu nebyla v přepracovaném Nařízení z hlediska svého obsahu nijak významně přepsána, stále se jedná o jednu z nejzásadnějších a z pohledu praxe významně komentovanou a analyzovanou částí Nařízení. Skutečnost, že k podstatným zásahům nedošlo, lze kvitovat. Právní jistota adresátů přepracovaného Nařízení by byla podkopána, bylo-li by tomu jinak. Zachován zůstává systém obecně uplatňovaného práva státu, který řízení zahájil, které je doplněno o řadu výjimek tam, kde jsou opodstatněné a tradičně v rámci mezinárodního práva soukromého respektované. Některé tyto výjimky jsou více předvídané než jiné, když lze jistě uzavřít, že co se týká úpravy nemovitostí, věcných práv a pracovněprávních vztahů, jsou zvláštní režimy práv a povinností z nich vyplývajících v podstatě očekávané, narozdíl např. od speciální úpravy práv ohledně plavidel a letadel, které mají jiný režim než jiné movité věci (jsou-li evidovány v ústředním registru).

Nutno uznat, že v části o rozhodném právu naplňuje Nařízení beze zbytku svůj záměr prezentovaný v recitálu 74 Nařízení, který hovoří o tom, že Nařízení musí stanovit nezbytnou pružnost v určitých svých pravidlech, aby se přihlédlo ke zvláštním rysům procesních pravidel soudních systémů v některých členských státech. Tento svůj cíl Nařízení plní právě tím, že respektuje národní úpravu práv, která považuje za zvlášť závažná a nečiní si ambici do těchto

---

¹⁵³ Usnesení NSČR ze dne 19. dubna 2001, sp. zn. 32 Cdo 2584/98.

zasahovat. To vše se odráží v posílené právní jistotě účastníků daných insolvenčních řízení.

5. Uznávání a výkon rozhodnutí¹⁵⁴

Jak již zaznělo v předchozích kapitolách, cílem přepracovaného Nařízení není sblížovat a připodobňovat insolvenční úpravu jednotlivých právních řádů členských států¹⁵⁵, ale zkvalitnit spolupráci mezi těmito státy tak, aby ta insolvenční řízení, jež mají přeshraniční přesah, byla řešena na nadnárodní úrovni tím nejefektivnějším způsobem.¹⁵⁶

K tomuto cíli přispívají jednak některá nově zavedená pravidla o spolupráci a vzájemné komunikaci¹⁵⁷ mezi jednotlivými subjekty insolvenčního řízení, která jsou popsána v dalších kapitolách¹⁵⁸, jednak pravidla původní, která mají svou tradici v mezinárodním právu soukromém a fungují odedávna i mimo odvětví insolvenčního práva.¹⁵⁹ Vedle podrobně zpracovaných pravidel, která ukládají jednotlivým soudům a zainteresovaným insolvenčním správcům povinnost kooperovat při administraci insolvenčních řízení, je nezbytným předpokladem hladkého průběhu přeshraničních insolvenčních řízení také vzájemné uznávání a výkon rozhodnutí vydaných insolvenčními soudy členských států.

Pravidla pro uznávání a výkon rozhodnutí byla upravena již v původním znění Nařízení 2000 a v podobě z velké části nezměněné byla převzata i do přepracovaného Nařízení. Obě znění

---

¹⁵⁴Nadpis této kapitoly záměrně neopisuje označení Kapitoly II užitě v Nařízení, které zní “Uznávání insolvenčního řízení”. Označení použité v Nařízení je částečně nepřesné a nekonzistentní s terminologií jiných unijních předpisů. Jednak, se spolu tradičně pojí uznávání a výkon rozhodnutí. Proto je i v textu této práce zvoleno označení konzervativní – vymezující „výkon“ vedle nikoliv v rámci „uznávání“ a dále je zde užíváno přesnější spojení „uznávání a výkonu insolvenčních rozhodnutí“ namísto „insolvenčních řízení“. Je možné, že Nařízení klade v nadpisu důraz jen na uznávání, protože to obsahuje speciální pravidla oproti výkonu, který žádná specifika neobsahuje a pouze odkazuje na ustanovení Brusel I bis.

¹⁵⁵ Viz. recitál č. 22 Nařízení.

¹⁵⁶ Studie Evropského parlamentu z července 2016: Harmonising insolvency in the Euro Area: rationale, stock-taking and challenges. What role for the Eurogroup, s. 16.

¹⁵⁷ K tomu detailně viz. INSOL Europe, *European Communication and Cooperation Guidelines for cross-border insolvency by prof. Wessels & prof. Virgos*. Dostupné na: <https://www.insol.org/files/Fellowship%202015/Session%2010/European%20Communication%20and%20Cooperation%20Guidelines%20for%20Cross-border%20Insolvency%20.pdf>, [18.06.2019].

¹⁵⁸ Kapitola 5, pojednávající o vedlejších řízeních a kapitola 6. zabývající se řízením vedeným proti více členům stejné skupiny společností.

¹⁵⁹ Zejména pravidla pro uznávání a výkon rozhodnutí dle nařízení Brusel I bis.

evropského insolvenčního nařízení tak mají společné to, že si tuto klíčovou procesní otázku upravují samostatně, to jest odchylně od, resp. speciálně ve vztahu k nařízení Brusel I bis.¹⁶⁰

Přepracované Nařízení, stejně jako jeho předchůdce, diversifikuje, co do hierarchie, mezi hlavním a vedlejším řízením, přičemž prioritní, nadřazené postavení má to řízení, které bylo (při splnění faktoru přítomnosti COMI) zahájeno nejdříve (hlavní řízení). Ústředním faktorem je čas zahájení řízení. Proto se II. kapitola Nařízení, zabývá zejména pravidly pro uznávání rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení, neboť ta jsou pro stanovení následných procesních pravidel řízení, klíčová. Tato kapitola sestává z článků 19-33, které kromě samotných zásad uznávání a výkonu rozhodnutí obsahují rovněž pravidla týkající se uznávání tzv. souvisejících rozhodnutí (o vedení, skončení insolvenčního řízení). Dále jsou zde upraveny pravomoci insolvenčního správce a zcela nově na člancích 24 až 27 ustanovení o insolvenčních rejstřících.

5.1 Zásady a účinky uznávání

Členské státy uznávají rozhodnutí jiných členských států v souladu se zásadou vzájemné důvěry, a to pro zachování principu univerzality (hlavních) insolvenčních řízení, tj. aby rozhodnutí vydaná v rámci hlavního insolvenčního řízení měla účinky ve všech členských státech. Povinnost a privilegium z uznávání insolvenčních rozhodnutí vyplývající byla zakotvena již v Insolvenční Úmluvě.¹⁶¹ Ve zprávě VSR¹⁶² byla tato zásada popsána jako “*Favor Recognitionis*”. Tato zásada vychází v obecných rysech z čl. 67 odst. 4¹⁶³ a čl. 81 odst. 1¹⁶⁴ SFEU, v nichž je projektován princip “Evropy bez hranic”, kdy hranice mezi jednotlivými členskými státy nesmějí stát v cestě automatickému uznávání rozhodnutí vydaných v kterémkoliv z těchto členských států.¹⁶⁵

---

¹⁶⁰ WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod 10730.

¹⁶¹ Úmluva Evropské unie o insolvenčním řízení ze dne 23. listopadu 1995.

¹⁶² VSR bod 147.

¹⁶³ Čl. 67 odst 4 SFEU stanoví, že Unie usnadňuje přístup ke spravedlnosti, zejména zásadou vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí v občanských věcech.

¹⁶⁴ Čl. 81 odst. 1 SFEU stanoví, že Unie rozvíjí justiční spolupráci v občanských věcech s mezinárodním prvkem založenou na zásadě vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí. Tato spolupráce může zahrnovat přijímání opatření pro sbližování právních předpisů členských států.

¹⁶⁵ WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod 10731.

Princip vzájemné důvěry v insolvenční věci vychází podle *Wesselse*¹⁶⁶ z ustanovení o loajalitě uvedeném v čl.10 SFEU, podle kterého nejen samotné členské státy, ale rovněž i soudci soudů z jednotlivých členských států mají dbát účelů a cílů unijních institutů. Uvedený názor je podpořen zněním čl. 4 odst. 3, věta třetí SEU, která členským státům přikazuje zdržet se jakýchkoliv aktivit, které by mohly ohrozit realizaci cílů Unie.

Přestože se Nařízení nesnaží o harmonizaci, což je na mnoha místech zdůrazňováno v textu přepracovaného Nařízení, stejně jako tomu bylo u Nařízení 2000, je kladen velký důraz na koordinovanou a upřímnou spolupráci členských států k tomu, aby bylo dosaženo hlavních cílů daného nařízení – v tomto případě zrychlení a zefektivnění přeshraničních insolvenčních řízení za současného posílení ochrany věřitelů a priority hlavního insolvenčního řízení.

Součástí principu vzájemné důvěry je právě i nutnost uznat takové rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení jiného členského státu, které by podle právního řádu členského státu, který toto uznává nemohlo insolvenční řízení zahájit.¹⁶⁷ Podmínky pro vydání rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení nelze konfrontovat s podmínkami místními.

V této souvislosti lze zmínit případ francouzského úpadce *SAS Rover France*, proti kterému zahájil hlavní insolvenční řízení anglický soud. Francouzský státní zástupce se domáhal toho, aby toto rozhodnutí nebylo ve Francii uznáno pro rozpor s veřejným pořádkem, když fakticky probíhala veškerá výroba ve Francii, kde byli i zaměstnanci a zákazníci. Státní zástupce namítal, že skutečnost, že mateřská společnost sídlí ve Velké Británii, odkud rovněž proudí veškerý kapitál, není rozhodná. Francouzský soud nicméně s odkazem na recitál 65 připomněl princip vzájemné důvěry a anglické rozhodnutí odmítl neuznat.¹⁶⁸

Po vzoru jiných evropských procesních předpisů¹⁶⁹ se nyní i pod taktovkou přepracovaného Nařízení děje uznávání zcela automaticky, bez nutnosti jakékoliv formalizované procedury typu

---

¹⁶⁶ WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod 10550a.

¹⁶⁷ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 366.

¹⁶⁸ WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod. 10551.

¹⁶⁹ Např. nařízení Brusel I bis.

*exequatur*¹⁷⁰, jako tomu bylo dříve, před účinností Brusel I bis. Naopak, pokud by některý z členských států (i přes splnění podmínek uvedených níže) podmiňoval uznání jakýmkoliv “vlastním” předchozím řízením, byl by takový požadavek neplatný pro rozpor s Nařízením.¹⁷¹ Členské státy mají povinnost, splní-li příslušné rozhodnutí kritéria vymezená v níže komentované části Nařízení, tato rozhodnutí uznávat automaticky, tzv. *ex lege communautaria/unionaria*¹⁷². Děje-li se něco automaticky, lze očekávat okamžitý výsledek bez nutnosti zvláštního zásahu k jeho dosažení. Uznávání se děje bez dalšího *ipso iure*¹⁷³. Tento záměr je prezentován v 65. recitálu Nařízení takto:

*„Toto nařízení by mělo stanovit okamžité uznávání rozhodnutí o zahájení, vedení a skončení insolvenčních řízení, která spadají do oblasti jeho působnosti, a rozhodnutí učiněných v přímé souvislosti s takovými insolvenčními řízeními. Automatické uznávání by tedy mělo znamenat, že se účinky vyplývající z těchto řízení podle práva členského státu, ve kterém bylo řízení zahájeno, rozšiřují na jiné členské státy. Uznávání rozhodnutí soudů členských států se musí zakládat na zásadě vzájemné důvěry. Důvody pro odepření uznání by měly být omezeny na nezbytné minimum. Podle této zásady by měl být rovněž řešen spor, kdy se soudy dvou členských států považují za příslušné k zahájení hlavního insolvenčního řízení. Rozhodnutí soudu, který zahájil řízení jako první, by mělo být uznáváno v jiných členských státech, aniž by byly tyto členské státy oprávněny rozhodnutí tohoto soudu přezkoumávat”.*¹⁷⁴

Jak vyplývá z recitálu výše i z členění II. kapitoly Nařízení, rozlišuje přepracované Nařízení typově dva okruhy rozhodnutí, jež mají být mezi členskými státy automaticky uznávána, a to a)

---

¹⁷⁰ Řízení o prohlášení vykonatelnosti dle nařízení Rady (ES) č. 44/2001 z 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

¹⁷¹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck), s. 47.

¹⁷² WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod 10732.

¹⁷³ Ibid, bod 10733.

¹⁷⁴ První věta recitálu dokonce klade důraz na *okamžité* uznávání rozhodnutí. Nejenže se tedy má uznávání dít automaticky, tzn. bez nutnosti zvláštního procesu, který by uznání legitimoval, má se tak dít i bez zbytečného prodlení, tedy důraz je kladen na časový aspekt tak, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům/obstrukcím při uznávání.

rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení, a b) rozhodnutí o vedení a skončení insolvenčního řízení.

Základním a pro účel Nařízení nejvýznamnějším je okruh rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení. Tento okruh rozhodnutí je zmíněn hned v prvním článku kapitoly - čl. 19, který stanoví základní zásady pro uznání rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení.

Článek 19 Nařízení, který v zásadě kopíruje znění čl. 16 Nařízení 2000, stanoví podmínky, za kterých jsou všechny členské státy povinny uznat konkrétní typ rozhodnutí. V souladu s principem univerzality se tak účinky takového rozhodnutí automaticky vztahují na majetek dlužníka, ať už se nachází kdekoliv (v kterémkoliv členském státě EU). Přezkum vydaného rozhodnutí jiným členským státem je vyloučen, neboť takové jednání by se přičilo zásadě vzájemné důvěry. K uznání dochází automaticky, jsou-li splněny podmínky uvedené v čl. 19 a násl. Nařízení.¹⁷⁵

*Bork*¹⁷⁶ systematicky rozlišuje tři podmínky, které musí být před automatickým uznáním splněny a zkontrolovány:

- I. Zda se jedná o **typ rozhodnutí**, který Nařízení nařizuje uznat;
- II. Jaké **účinky** má dané rozhodnutí v členském státě, v němž bylo vydané;
- III. Zda se převzetí těchto účinků nepříčí **veřejnému pořádku** státu, který chce rozhodnutí uznat.

I. Typ rozhodnutí

Oproti Nařízení 2000 obsahuje již přepracované znění samostatnou definici „rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení“. Nařízení tak vyšlo ze závěrů *Eurofood*¹⁷⁷ a tyto zapracovalo do textu Nařízení jako takového. Definice je obsažena v čl. 2 odst. 7 Nařízení a stanoví, že „*rozhodnutím o zahájení insolvenčního řízení*“ je jednak přímo soudní rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení nebo rozhodnutí o potvrzení, že bylo takové řízení zahájeno, případně soudní

---

¹⁷⁵ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s 129.

¹⁷⁶ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. European cross-border insolvency law. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 171.

¹⁷⁷ Eurofood, rozsudek SDEU ze dne 02.05.2006, sp.zn. C-341/04.

rozhodnutí, kterým je pro dané řízení jmenován konkrétní insolvenční správce¹⁷⁸. Nutno upozornit, že doslovné znění daného ustanovení uvádí tyto typy rozhodnutí “mimo jiné”. Výčet tedy není taxativní. Bylo by obtížné vytvořit generickou definici, která by pokrývala různorodost praxe všech členských států.

Jisté je, že se má jednat o takové rozhodnutí, kterým je zahájeno insolvenční řízení ve smyslu ust. čl. 2 odst. 4 – tzn. řízení uvedené v Příloze A Nařízení. Jakékoliv formální soudní rozhodnutí, které se ovšem nebude vztahovat k řízením vyjmenovaným v Příloze A, nelze za rozhodnutí o zahájení ve smyslu čl. 19 Nařízení považovat.¹⁷⁹

Co se týká rozhodnutí o potvrzení zahájení insolvenčního řízení, míří toto na určité provizorní fáze řízení, předcházející vydání formálního rozhodnutí, které potvrdí zahájení insolvenčního řízení.¹⁸⁰ V některých členských státech jsou za rozhodnutí zahajující insolvenční řízení považována rozhodnutí o jmenování IS.¹⁸¹

V ČR insolvenční soud jediným usnesením zjišťuje úpadek dlužníka, ustanovuje insolvenčního správce a mj. vyzývá věřitele k přihlášení svých pohledávek ve stanovené lhůtě.¹⁸² Pokud procesní předpisy některých členských států umožňují postupně vydat všechna tři jmenovaná rozhodnutí, považuje se pro tento případ za rozhodnutí zahajující insolvenční řízení to, které bylo vydané, resp. účinné jako první. V ČR bude za první rozhodnutí, kterým se řízení zahajuje, v souladu s IZ¹⁸³ považována již vyhláška insolvenčního soudu o zahájení insolvenčního řízení.¹⁸⁴

---

¹⁷⁸ Pozn. V ČR půjde o jediné rozhodnutí, jelikož insolvenční soud tímž rozhodnutím, kterým prohlašuje úpadek, zároveň jmenuje insolvenčního správce a stanoví věřitelům lhůtu k přihlášení jejich pohledávek.

¹⁷⁹ BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. *Commentary on the European insolvency regulation*. New York, NY: Oxford University Press, 2016, s. 309.

¹⁸⁰ Lze si představit, že za účelem limitování stigmatizace dlužníka (spojené s uveřejněním informace o podaném insolvenčním návrhu), budou v některých právních řádech vydána specifická “předběžná rozhodnutí”, která musí být doplněna o rozhodnutí potvrzující (např. po osvědčení skutečností tvrzených v insolvenčním návrhu), aby měla účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení.

¹⁸¹ BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. *Commentary on the European insolvency regulation*. New York, NY: Oxford University Press, 2016, s. 309.

¹⁸² Ust. § 136 IZ.

¹⁸³ Ust. § 109/4 IZ.

¹⁸⁴ Viz blíže v sekci “Účinky” této kapitoly.

Z komentovaného ustanovení rovněž explicitně vyplývá, že se uznává pouze rozhodnutí vydané soudem, tedy státní autoritou, která v daném členském státě vykonává moc soudní. Vzhledem k tomu, že v rámci insolvenčního řízení zpravidla působí různé subjekty od insolvenčního správce přes věřitelský výbor, někdy i vč. státního zastupitelství, jsou v insolvenčním rejstříku zveřejňována i nejrůznější podání těchto subjektů. Žádné takové podání, byť působící velice formálně, nemůže být dle Nařízení uznáno jako rozhodnutí. Ve vztahu k čl. 19 se uplatní definice soudu stanovená v čl. 2 odst. 6 ii) tj., že se soudem rozumí soudní orgán nebo jiný příslušný subjekt členského státu, který je oprávněn zahájit insolvenční řízení, potvrdit zahájení takového řízení nebo v průběhu takového řízení rozhodovat. V souladu s čl. 10 IZ je v poměrech českého insolvenčního práva jediným procesním subjektem, který je oprávněn rozhodovat insolvenční soud, který a) vydává rozhodnutí, jejichž vydání zákon ukládá nebo předpokládá, b) průběžně vykonává dohled nad postupem a činností ostatních procesních subjektů a rozhoduje o záležitostech s tím souvisejících (vykonává dohlédací činnost).¹⁸⁵

První věta ustanovení čl. 19 Nařízení navíc stanoví, že dané rozhodnutí musí být učiněné ne ledajakým soudem, ale soudem k tomu příslušným. Jak již bylo zmíněno výše, nepřísluší ovšem žádnému členskému státu přezkoumávat příslušnost daného soudu, a proto se ostatní členské státy spoléhají na to, že svou příslušnost přezkoumal sám soud, který rozhodnutí činí (což by ostatně mělo být řádně v rámci daného rozhodnutí odůvodněno), a jeho příslušnost pak berou ostatní soudy za danou.

Kromě rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení zmiňuje Nařízení v čl. 32 i rozhodnutí o průběhu a skončení insolvenčního řízení a stanoví, že pokud tato byla rovněž vydaná tímž soudem, budou i tato automaticky uznána.

Uznána dle Nařízení budou i rozhodnutí z insolvenčního řízení vyplývající či s ním související. Jako příklad takových rozhodnutí uvádí *Veder*¹⁸⁶ např. rozhodnutí soudu ohledně jednání, přihlašování pohledávek, odvolání insolvenčního správce a zahajování a uzavírání různých fází insolvenčních řízení.

---

¹⁸⁵ Ust. § 10 IZ.

¹⁸⁶ *Veder in BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. Commentary on the European insolvency regulation. New York, NY: Oxford University Press, 2016. s. 307.*

Stejný režim jako rozhodnutí vydaná soudem, který řízení zahájil, mají ovšem dle čl. 32 Nařízení i rozhodnutí „související“, která vydal i jiný než příslušný insolvenční soud, který insolvenční řízení zahájil. „Souvisejícími“ rozhodnutími jsou myšlena rozhodnutí, která vyplývají přímo z insolvenčního řízení či s ním úzce souvisejí, byť je vydal jiný soud.¹⁸⁷

Automaticky uznávána budou rovněž ochranná opatření vydaná po podání insolvenčního návrhu, a to zpravidla před samotným zahájením insolvenčního řízení. Ochranná opatření jsou často využívána k zafixování určitého stavu, zajištění určité skutečnosti předtím, než dojde k samotnému rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení. Tato ochranná opatření budou rovněž v souladu s ust. čl. 32 uznávána automaticky. Pojem ochranné opatření pochopitelně nemohl být v rámci Nařízení definován, když se jeho úprava a obsah stát od státu liší. Společným znakem by ale v souladu s bodem 198 VSR měla být ochrana majetkové podstaty dlužníka. V obecných rysech je obsah tohoto pojmu popsán v čl. 52 Nařízení v souvislosti s dočasným správcem, který je oprávněn navrhnout jakákoli opatření stanovená právem jiného členského státu a směřující k ochraně majetku dlužníka nacházejícího se na území tohoto jiného členského státu v době od podání návrhu na zahájení do rozhodnutí o zahájení řízení.¹⁸⁸ *Bork* se domnívá, že do uvedené množiny budou spadat pouze ta ochranná opatření zahájená ve prospěch věřitelů (resp. na jejich návrh).¹⁸⁹

Jakákoliv jiná rozhodnutí budou uznávána (a vykonávána) podle pravidel Brusel I bis. Jak uvádí *Bork*¹⁹⁰, slouží citované pravidlo k pokrytí jakýchkoliv mezer, a naopak zabránění duplicity působnosti Bruselu I bis proti Nařízení.

II. Účinky rozhodnutí

Podle definice uvedené ve VSR¹⁹¹ je uznávání přijetím účinků cizího rozhodnutí, kterých mu je přiděleno členským státem, který rozhodnutí vydal v rámci a pro území jiného členského

---

¹⁸⁷ Teoreticky by se tak mohlo např. jednat o rozhodnutí vrchního soudu o příslušnosti konkrétního krajského soudu v rámci vnitrostátního sporu o příslušnost. Takové rozhodnutí by muselo být rovněž uznáno, byť jej vydal jiný soud než ten, který řízení zahájil.

¹⁸⁸ Čl. 52 Nařízení.

¹⁸⁹ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 178.

¹⁹⁰ *Ibid.*

¹⁹¹ VSR, bod 190.

státu. Uvedená definice rovněž odpovídá znění čl. 20 Nařízení, který popisuje účinky uznání.¹⁹²

Kromě zásady univerzality, o které bylo blíže pojednáno v úvodní kapitole této práce, je uznávání a výkon rozhodnutí ovlivněno principem priority. Princip priority nebo pravidlo přednosti stanoví, že hlavní insolvenční řízení může být pouze jedno a jakmile je takové zahájeno, jsou všechna ostatní automaticky považována za řízení vedlejší ve smyslu ust. čl. 3 odst. 3 Nařízení. Rozhodným okamžikem je pak účinnost rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení. Jak poznamenává *Bork*, není nutné, aby se jednalo o rozhodnutí konečné. To, zda je rozhodnutí účinné, určuje *lex fori concursus*. V případě insolvenčních řízení vedených českými soudy bude rozhodným okamžikem zveřejnění rozhodnutí v insolvenčním rejstříku, který je veřejný a k dispozici online přes portál justice.cz.

Nosnou myšlenkou ust. čl. 20 je povinnost přiznat cizozemskému (v rámci členských států EU) rozhodnutí tytéž účinky, které mu připisuje stát, jehož soud jej vydal. Jinými slovy, pokud víme, že některý stát jako první vydal rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení a řádně zdůvodnil svou příslušnost, jedná se o řízení hlavní. Právo tohoto státu je *lex fori concursus* a toto právo, stejně jako rozhodnutí na jeho základě vydaná „hlavním“ insolvenčním soudem, jsou závazná pro veškeré ostatní členské státy s výjimkou těch států, kde bylo rovněž zahájeno insolvenční řízení – logicky řízení vedlejší ve smyslu ust. čl. 3 odst. 2.

Soudíc podle účinků, které jsou se zahájením insolvenčního řízení spojeny v českém právním řádu¹⁹³, lze předpokládat, že i podle právních řádů jiných členských států budou mít účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení značný význam, zejména v tom, jak významně ovlivní chování dlužníka i věřitelů. Tyto účinky se nejčastěji projevují zúžením možností věřitelů vymáhat své pohledávky proti dlužníkovi mimo insolvenční řízení. Cílem je zabránit jevu popsanému jako *“race to collect”*¹⁹⁴, tedy jakémusi nekoordinovanému lovu na dlužníka, při kterém je jeho majetek rozprodáván po kusech ad hoc, a to zpravidla za nevýhodné ceny. Tyto účinky tak slouží k ochraně majetkové podstaty před individuálním vymáháním nároků

---

¹⁹² Viz čl. 20 Nařízení.

¹⁹³ Ust. §109 IZ.

¹⁹⁴ Longhofer, S. D., & Peters, S. R. (2004, June). Protection for Whom? American Law and Economic Review, s. 20-25.

jednotlivými věřiteli a zavedení insolvenčního “*status quo*”, který potrvá zpravidla do skončení daného řízení.

Tento zákonný zákaz nebo zákonná povinnost nechat majetkovou podstatu zmrznout ve stavu v jakém se při zahájení řízení nachází se v anglické literatuře označuje jako “*automatic stay*” a v různých podobách existuje ve všech insolvenčních úpravách členských států. *Automatic stay* dává dlužníkovi prostor se nadechnout¹⁹⁵ po počátečním stigmatizujícím zahájení insolvenčního řízení dlužníkovi zajistí ochranu před “hladovými” věřiteli, jejichž aktivity jsou tímto automaticky ze zákona zastaveny. Co je obsahem tohoto “moratoria” a naopak stanovení případných povolených výjimek z něj je pak předmětem konkrétního insolvenčního zákona každého státu.¹⁹⁶

Ačkoliv je za klíčové rozhodnutí na počátku insolvenčního řízení dle českého insolvenčního zákona považováno usnesení o prohlášení úpadku, kterým je i jmenován insolvenční správce a stanovena lhůta pro přihlášení pohledávek, výše popsané účinky zakládá již samotná vyhláška o zahájení insolvenčního řízení, která popsanému usnesení dle ust. § 109 odst. 4 IZ předchází.¹⁹⁷

Zahájením vedlejších řízení dochází k vynětí majetku, který je umístěn na území tohoto státu z univerzálního režimu *lex fori concursus*, a naopak se pro tento majetek stává rozhodným výhradně právo tohoto státu (tzn. *lex rei sitae*).¹⁹⁸

Čl. 20 navíc rozlišuje mezi odlišnými účinky, které má zahájení hlavního a vedlejšího řízení. Zatímco hlavní řízení se snaží v souladu s ust. čl. 20 odst. 1 rozšířit plošně na veškeré členské státy, tzn. chce působit univerzálně a neomezeně, čl. 20 odst. 2 pouze vyjímá z této účinnosti teritorium, v němž bylo zahájeno řízení vedlejší, a toto si nárokuje pro svůj režim vedlejšího řízení, které naopak nesmí mít žádný přesah za hranice daného státu a vztahuje se pouze na majetky v něm umístěné. Účinky vedlejšího řízení pak musí být uznány ostatními státy.

---

¹⁹⁵ FERRIELL, Jeffrey Thomas a Edward J. JANGER. *Understanding bankruptcy*. Third edition. New Providence, NJ: LexisNexis, 2013, s. 21.

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 261.

¹⁹⁸ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 179 a obdobně VSR bod 155.

Zjednodušeně platí, že dokud není zahájené žádné vedlejší řízení, pak se ve všech členských státech uplatní účinky rozhodnutí vydaného v hlavním insolvenčním řízení.

III. Veřejný pořádek

Výše uvedená pravidla uznávání jsou samozřejmě závazná, pokud Nařízení nestanoví jinak. To znamená, že pokud samo Nařízení nabízí výluky z povinnosti uznávání, je jich potřeba využít.¹⁹⁹ Nařízení stanoví, že automatické uznávání insolvenčního řízení, na které se zpravidla vztahují právo státu, který řízení zahájil, se může dostat do rozporu s pravidly, na jejichž základě jsou právní jednání prováděna v jiném členském státě. K ochraně oprávněných očekávání a právní jistoty v členských státech jiných než ve státě, ve kterém bylo řízení zahájeno, by měly být přijaty určité výjimky z obecného pravidla.²⁰⁰

Odepřít uznání rozhodnutí vydaných v rámci insolvenčního řízení zahájeného v jiném členském státě lze jen zcela výjimečně, a to pro stejný důvod, kterým jsou ovládána i ostatní významná evropská nařízení jako např. Brusel I bis (čl. 34 odst. 1) pro výhradu veřejného pořádku. SDEU už v tomto směru judikoval²⁰¹, že závěry, které byly dovozeny judikaturou ohledně čl. 34 nařízení Brusel I bis lze převzít i pro čl. 33 Nařízení, když obě ustanovení slouží k dosažení stejných účinků. Vedle evropských nařízení je výhrada veřejného pořádku zpravidla zakotvena i v jednotlivých národních právních řádech. V českém mezinárodním právu soukromém je výhrada veřejného pořádku upravena v ust. § 4 ZMPS, který stanoví, že ustanovení zahraničního právního řádu, jehož se má použít podle ustanovení ZMPS, nelze použít, jestliže by se účinky tohoto použití zjevně přičily veřejnému pořádku. Ze stejných důvodů nelze uznat cizí rozhodnutí atd.

Nařízení upravuje tuto výhradu tak, že stanoví, že kterýkoli členský stát může odepřít uznání insolvenčního řízení zahájeného v jiném členském státě nebo výkon rozhodnutí učiněných v souvislosti s takovým řízením, pokud by byly účinky tohoto uznání nebo výkonu ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem tohoto státu, zejména s jeho základními zásadami nebo s ústavními právy a svobodami jednotlivce.²⁰²

---

¹⁹⁹ Viz např. čl. 33 výhrada veřejného pořádku nebo např. čl. 21 odst. 3 Nařízení.

²⁰⁰ Recitál 67 Nařízení.

²⁰¹ Gdynia, rozhodnutí SDEU ze dne 21.01.2010, sp.zn. C-444/07.

²⁰² Čl. 33 Nařízení.

Bez znalosti judikatury SDEU by bylo značně obtížné si pod pojmem „veřejný pořádek“ představit konkrétní právní obsah. Vzhledem k tomu, že se ale jedná o unifikovaný výraz, který je v rámci evropského práva vykládán autonomně, lze pro jeho výklad, jak připomíná *Pauknerová*²⁰³, analogicky použít judikaturu zabývající se výhradou veřejného pořádku v oblasti Řím I či Brusel I bis.²⁰⁴

Bříza označuje výhradu veřejného pořádku za „únikovou klauzuli“, která v poslední chvíli zabrání důsledkům, které by v konkrétním případě aplikace cizího práva či uznání cizího rozhodnutí mohlo mít na ten daný konkrétní právní vztah.²⁰⁵ *Brodec* zase vyzdvihuje, že evropský veřejný pořádek představují normy, které jsou všem členským státům společné.²⁰⁶

Česká právní nauka vymezuje veřejný pořádek negativně jako výjimečný obranný prostředek, *ultima ratio*, jehož má být použito k odvrácení negativních důsledků konkrétní nevyhovující zahraniční normy. Výhrada veřejného pořádku směřuje nikoli vůči takové normě samotné a jejímu obsahu, ale vůči důsledkům její aplikace. Normy zahraničního práva nelze použít, pokud by se účinky tohoto použití zjevně přičily veřejnému pořádku. Českému soudci přitom nepřísluší hodnotit samotné zahraniční právo, pouze účinky jeho aplikace na konkrétní právní poměr, zda jsou či nejsou v rozporu se základními principy, na nichž je třeba bezvýhradně trvat.²⁰⁷

Rozhodnutí ve věci *Maxicar* pak dodává, že pro odmítnutí uznání nepostačuje, že se soudci nelíbí daná cizí úprava např. pro výraznou odlišnost od úpravy „vlastní“. Uznáním by musel být ohrožen konkrétní existující princip.²⁰⁸

Šuk k danému tématu uvádí, že: „*S ohledem na hodnotovou blízkost právních řádů členských států si lze jen obtížně představit použití výhrady veřejného pořádku tam, kde rozhodným*

---

²⁰³ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). s 120.

²⁰⁴ Blíže např. v rozsudích SDEU C-7/98 *Krombach* či C-38/98 *Renault SA, Gambazzi* C- 394/07.

²⁰⁵ BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. V Praze: C.H. Beck, 2012. Právní praxe.s 88.

²⁰⁶ Brodec, Jan: Pojem „evropský veřejný pořádek“ v judikatuře ESD a Ústavního soudu ČR. *Jurisprudence*, 2006, č. 8, s. 3-5.

²⁰⁷ Pauknerová in Pauknerová, Rozehnalová, Zavadilová, *Zákon o MPS, Komentář*, Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 39

²⁰⁸ *Renault SA v. Mexicar*, rozsudek SDEU ze dne 11.05.2000, sp.zn. C-38/98.

bude právo některého členského státu. S ohledem na princip universality však aplikaci výhrady nelze zcela vyloučit tam, kde bude jako rozhodné určeno právo některé třetí země. Nařízení Řím II výslovně počítá s možností uplatnění výhrady veřejného pořádku v případě, kdy by bylo v důsledku uplatnění práva určeného podle tohoto nařízení uloženo nekompenzační odškodnění exemplární nebo represivní povahy v mimořádné výši, tzv. punitive damages (bod 32 úvodních ustanovení nařízení Řím II). Výhrada by se v tomto případě týkala výhradně neaplikace pravidla umožňujícího uložení punitive damages, nikoli rozhodného práva jako celku“.²⁰⁹

Výhrada veřejného pořádku tak má sloužit jako záchranná brzda ve zcela extrémních případech. Podle *Borka*²¹⁰ v sobě výhrada veřejného pořádku obsahuje jak subjektivní práva, tak i objektivní hodnoty, na kterých ten, který členský stát trvá. Zda-li existuje rozpor s veřejným pořádkem, zkoumají příslušné autority uznávajícího státu z moci úřední. *Bork* v tomto ohledu správně připomíná, že aby došlo k aktivizaci výhrady veřejného pořádku, nemusí nutně dojít k porušení práv konkrétních účastníků daného insolvenčního řízení. Naopak zkoumání budou podrobeny (trochu abstraktně) účinky daného rozhodnutí na hodnoty uznávajícího státu jako takového (nikoliv na práva konkrétních osob). Toto neplatí stoprocentně, když odborná literatura často uvádí jako důvod pro odmítnutí uznání daného rozhodnutí skutečnost, že rozhodnutí bylo vydáno nezákonným způsobem, tj., že procesní práva účastníků řízení byla porušena. Jak bylo zmíněno výše, v rámci insolvenčního řízení vystupuje řada subjektů, s různými procesními právy. Aby bylo možné alespoň některé situace vyloučit, upozorňuje *Bork* na použitelnost ust. čl. 34 odst. 2 nařízení Brusel I bis, které stanoví, že se nelze dovolávat porušení veřejného pořádku tam, kde nebylo účastníkem řízení využito jeho práva obrany proti danému rozhodnutí (typicky formou opravných či mimořádných opravných prostředků).

Mezi odbornou veřejností naopak není shody na tom, zda může členský stát s odkazem na výhradu veřejného pořádku odmítnout uznání rozhodnutí i v případě, že se toto přímo nedotýká jeho občanů anebo mají na území uznávajícího státu domicil. Diskutována je tak potřebná míra zásahu rozhodnutí do veřejného pořádku uznávajícího státu. Zatímco část autorů má za to, že dostatečná míra je naplněna už samotnou skutečností, že má být rozhodnutí automaticky uznáno,

---

²⁰⁹ Simon P, Šuk P., Nařízení Řím I a Řím II, e-learningové texty zpracované pro justiční akademii, 2010.

²¹⁰ BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. Commentary on the European insolvency regulation. New York, NY: Oxford University Press, 2016. s. 312.

jiná část autorů se domnívá, že k aktivaci výhrady je nutné bližší pojitko, konkrétní dopady uznaného rozhodnutí, a to v podobě dotčených účastníků řízení, kteří jsou občany uznávajícího státu či v něm mají domicil. Požadavek konkrétních následků se jeví jako nadbytečný. Vzhledem k tomu, že uznáním se rozhodnutí stává součástí právního řádu/judikatury uznávajícího státu, je tento oprávněn jeho uznání odmítnout spatřuje-li v něm rozpor s hodnotami na kterých je potřeba bezvýhradně trvat. Uznáním takového rozhodnutí by vznikaly nekonzistentní odchylky od standardní soudní praxe daného státu, což by bylo v rozporu s právní jistotou občanů takového státu, resp. adresátů daného právního řádu.

5.2 Právomoci insolvenčního správce (čl. 21)

Článek 21 upravující pravomoci insolvenčního správce doznal jen kosmetických změn, když označení “likvidátor” bylo, stejně jako jinde v textu Nařízení, nahrazeno označením “insolvenční správce”. Definice insolvenčního správce je pak vymezena přímo v čl. 2 odst. 5 Nařízení.²¹¹ Rozsah pravomocí insolvenčního správce se odvíjí od typu řízení, v němž svou funkci vykonává. V případě řízení dle čl. 3 odst. 1 Nařízení vykonává svou pravomoc (stanovenou lex concursus) i v jiném členském státě, dokud zde nebylo zahájeno jiné insolvenční řízení.²¹²

Jakmile je vedle hlavního řízení zahájeno vedlejší řízení, ztrácí IS své přímé pravomoci, které má v hlavním řízení, ve vztahu k majetku, který se nachází ve státě, kde bylo zahájeno vedlejší řízení.²¹³

To, jakým způsobem dochází ke jmenování insolvenčního správce, stejně jako vymezení jeho konkrétních pravomocí, je stanoveno právním řádem státu, který byl příslušný dané řízení zahájit (lex concursus fori).²¹⁴

---

²¹¹ Insolvenčním správcem se rozumí jakákoli osoba nebo subjekt, jejichž funkcí, a to i dočasně, je (i) prověřovat a přiznávat pohledávky přihlášené v insolvenčním řízení, (ii) zastupovat kolektivní zájmy věřitelů, (iii) spravovat zcela nebo zčásti majetek, ke kterému byl dlužník zbaven dispozičních oprávnění, (iv) zpeněžovat majetek uvedený v bodě iii) nebo dohlížet na správu záležitostí dlužníka. Seznam osob a subjektů uvedených v prvním pododstavci je obsažen v příloze B.

²¹² Čl.21 odst. 1 Nařízení.

²¹³ WESSELS, Bob. Powers of an IP in another EU member state. Dostupné na: <http://www.bobwessels.nl/blog/2018-05-doc6-powers-of-an-ip-in-another-eu-member-state/> [18.06.2019].

²¹⁴ BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. Commentary on the European insolvency regulation. New York, NY: Oxford University Press, 2016. s. 324.

5.3 Povinnost vrátit výnos & zásada shodného podílu (čl. 23)

Za zmínku stojí ustanovení čl. 23 Nařízení²¹⁵, který pro vyloučení pochybností uvádí výslovně, že věcná práva i práva prodávajícího na výhradu vlastnictví viz čl. 8 a 10 Nařízení jsou z povinnosti vydat vyloučena. Na tato práva tedy zahájení řízení nemá vliv a výkon těchto práv nemůže být považován za jednání poškozující všechny věřitele.²¹⁶

První odstavec komentovaného článku napravuje situaci, kdy některý z věřitelů dosáhne individuálního uspokojení (mimo insolvenční řízení) poté, co již bylo zahájeno insolvenční řízení dle čl. 3 odst. 1 Nařízení. V časných stádiích insolvenčního řízení je přirozeným instinktem každého věřitele „ukrojit si svůj díl koláče“ (majetkové podstaty) bez ohledu na zájmy ostatních věřitelů.²¹⁷ Nápravné ustanovení čl. 23 Nařízení stanoví povinnost vydat insolvenčnímu správci takto nabyté uspokojení.²¹⁸

Druhý odstavec čl. 23 míří na problém, který může nastat díky koexistenci hlavního a vedlejších řízení, když věřitelé smejí své pohledávky uplatnit v obou řízeních, což může způsobit, že v rámci některého řízení již byli částečně uspokojeni a nadále usilují o uspokojení v řízení jiném. Aby se dostalo principu *pari passu*, stanoví ust. čl. 23 odst. 2 Nařízení, že pokud byl již věřitel částečně uspokojen v jiném řízení, může se v dalším domáhat uspokojení jen za předpokladu, že tamní věřitelé stejného pořadí/skupiny obdrželi ekvivalentní uspokojení. Tento princip rovného zacházení s věřiteli téže skupiny je označován jako „*hotchpot rule*“.²¹⁹ Tento princip přebíjí *lex fori concursus*, kterým se v souladu s ust. čl. 7 odst. 2 Nařízení řídí i pravidla uspokojování věřitelů a zasahuje do něj.

---

²¹⁵ Viz čl. 23 Nařízení.

²¹⁶ BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. Commentary on the European insolvency regulation. New York, NY: Oxford University Press, 2016. s. 181.

²¹⁷ Longhofer, S. D., & Peters, S. R. (2004, June). Protection for Whom? American Law and Economic Review, s. 20-25.

²¹⁸ VSR body 171, 172.

²¹⁹ WESSELS, Bob. International Insolvency Law Part II European Insolvency Law. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017. bod 10773.

5.4 Zavedení insolvenčních rejstříků (čl. 24-27)

Nově zavedenými ustanoveními jsou ta týkající se insolvenčních rejstříků. Právě tato ustanovení patří mezi ta, jejichž účinnost byla odložena ve smyslu ust. čl. 92 Nařízení, a to v případě čl. 24, který ukládá povinnost zavedení národních elektronických insolvenčních rejstříků o 1 rok a v případě povinnosti zavést celoevropský decentralizovaný insolvenční rejstřík dle čl. 25 Nařízení, o 2 roky od obecné účinnosti zbytku Nařízení, tj. od června 2017.²²⁰

Článek 24 Nařízení zavedl povinnost členských států vytvořit a vést rejstříky shromažďující informace o insolvenčních řízeních tak, aby tyto byly zpřístupněny veřejnosti a obsahovaly povinné informace uvedené v odst. 2 (např. datum zahájení řízení a označení soudu, který řízení zahájil, druh insolvenčního řízení dle Přílohy A, zda je soudní příslušnost soudu dána dle ust. čl. 3 odst. 1, 2 nebo 4 Nařízení atp.).²²¹ Nad rámec povinných údajů smějí členské státy uveřejnit další informace dle vlastního uvážení.²²² Tento požadavek je v České republice splněn existencí online insolvenčního rejstříku (ISIR), který je dostupný prostřednictvím portálu justice.cz.²²³ Český insolvenční rejstřík plní funkci informační znamenitě, když obsahuje elektronickou verzi kompletního insolvenčního spisu.²²⁴

ISIR je užitečným a cenným zdrojem informací o českých insolvenčních řízeních, tedy o insolvenčních řízeních zahájených českými soudy. Lze v něm nalézt jednotlivé procesní kroky a rozhodnutí vydaná v rámci takového řízení a to v oddíle A - do vydání usnesení o úpadku, v oddíle B - po vydání usnesení o úpadku, v oddíle C jsou uveřejněny incidenční spory, tedy spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, o vyloučení věci z majetkové podstaty atp., v oddíle D jsou uvedeny případné další/ostatní údaje a v oddíle P jsou uvedeny veškeré přihlášené pohledávky, které jsou řazeny podle času přihlášení tedy okamžiku doručení insolvenčnímu soudu.

---

²²⁰ Čl. 92 Nařízení.

²²¹ Čl. 24 odst. 2 Nařízení.

²²² BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. *Commentary on the European insolvency regulation*. New York, NY: Oxford University Press, 2016, s. 347.

²²³ <https://isir.justice.cz/isir/common/index.do> [18.06.2019].

²²⁴ LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. Ostrava: Key Publishing, 2009. *Ekonomie* (Key Publishing), s. 143.

Příhlášky věřitelů jsou zveřejněny na standardizovaných formulářích a tím pádem je uveřejněna i jejich výše a (tvrzený) titul věřitele k dané pohledávce.²²⁵

Tak, jako má elektronický insolvenční rejstřík nezastupitelnou roli v rámci národního insolvenčního řízení, kde zdarma poskytuje veškeré potřebné informace všem subjektům na řízení zúčastněným, obdobně (ne-li více) důležitá je role těchto rejstříků při řešení přeshraničních insolvencí. Při těchto bude rejstřík sloužit nejen věřitelům ale často i soudům jiných členských států, které skrze ně získají snadný a rychlý přístup k rozhodnutím vydaným soudem jiného členského státu. I Nařízením garantuje bezplatný²²⁶ přístup k těmto informacím. V konečném důsledku má sdílení informací přes národní insolvenční rejstříky šetřit čas i náklady, které by bylo nutné jinak vynaložit např. při uznávání/výkonu rozhodnutí.²²⁷

To, že jednotlivé členské státy plní svou povinnost mít zavedený veřejný online insolvenční rejstřík ještě nepostačuje k tomu, aby zahraniční věřitelé či jiné subjekty mohly v těchto rejstřících vyhledávat. Proto byl článkem 25 Nařízení uložen Komisi úkol propojit národní insolvenční rejstříky přes portál *e-justice* v jediný ústřední informační systém, v němž by bylo možné vyhledávat ve všech úředních jazycích členských států. Ačkoliv má tento centralizovaný evropský insolvenční rejstřík být plně funkční a k dispozici nejpozději k 26. červnu 2019, jeho prototyp obsahující údaje z insolvenčních rejstříků Rakouska, České republiky, Estonska, Německa a Holandska funguje již od července 2014.²²⁸

5.5 Splnění závazku ve prospěch dlužníka

Dalším pravidlem, které vnáší Nařízení přímo do *lex fori concursus* je ust. čl. 31, které míří na ochranu dlužníků dlužníka v případě, že dle *lex fori concursus* byli tito povinni své dluhy plnit ve prospěch IS, ovšem tak neučinili, jelikož plnili ve prospěch dlužníka ve státě odlišném než tom, v němž bylo řízení zahájeno. Nařízení stanoví, že tímto jsou závazku plnit ve prospěch IS zproštěni. To vše samozřejmě za předpokladu, že daní věřitelé o existenci insolvenčního řízení nevěděli. Rozhodné je, zda byl závazek splněn před zveřejněním informace o zahájení

---

²²⁵ Ibid, s. 145.

²²⁶ Čl 27 odst. 1 Nařízení.

²²⁷ BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. Commentary on the European insolvency regulation. New York, NY: Oxford University Press, 2016, s. 345.

²²⁸ Ibid s. 350.

insolvenčního řízení podle čl. 28 Nařízení.

5.6 Výkon insolvenčních rozhodnutí

V souladu s čl. 32 odst. 1 Nařízení se rozhodnutí související s insolvenčním řízením, tj. rozhodnutí dle čl. 19 a 32 Nařízení vykonávají podle ustanovení Brusel I bis. Rovněž rozhodnutí, která nejsou uznávána podle Nařízení jsou v souladu s ust. čl. 32 odst. 2 vykonávána podle pravidel Brusel I bis. Brusel I bis stanoví, že výkon rozhodnutí se řídí pravidly státu, kde má být vykonán. Tento stát tedy určí, které konkrétní autority a jakým způsobem provedou výkon daného uznaného rozhodnutí. Ust. čl. 41 odst. 2 Brusel I bis rovněž stanoví limity výkonu, tj. podmínky za nichž může být např. výkon odepřen.

Cizí soudní rozhodnutí ovšem musí být vykonáno jako by se jednalo o národní rozhodnutí státu, v němž má k výkonu rozhodnutí dojít. Kterýkoliv účastník řízení, který se bude dožadovat výkonu rozhodnutí v jiném státě než ve státě vydání daného rozhodnutí, musí příslušnému orgánu předložit rozhodnutí v originálním znění nebo ve formě opisu a certifikát podle čl. 53 Brusel I bis, z něhož musí být patrná vykonatelnost rozhodnutí, tzn. musí obsahovat doložku vykonatelnosti. Za podmínek stanovených v čl. 45 a 46 Brusel I bis může členský stát výkon rozhodnutí odmítnout. Může tak učinit, pokud povinný z rozhodnutí o to požádá ve smyslu ust. čl. 46 a jsou naplněna kritéria čl. 45 Brusel I bis. Čl. 32 odst. 1 Nařízení ovšem tuto možnost upírá insolvenčním rozhodnutím. Výkon insolvenčních rozhodnutí může být odepřen jen pro rozpor s veřejným pořádkem.²²⁹

Zajímavé zamyšlení nabízí *Fabok*,²³⁰ který naznačuje, že výkon rozhodnutí nemá vlastně v insolvenčním řízení místo. Naráží tím na skutečnost, že oproti uznání rozhodnutí, kterými jsou například doloženy pohledávky jednotlivých věřitelů a osvědčují tak věřitelský titul k dané pohledávce, logicky nebudou tato rozhodnutí v plném rozsahu vykonána. To odpovídá základnímu principu insolvenčního řízení, v němž podle způsobu řešení úpadku, jsou původní pohledávky věřitelů nahrazeny novými, které odpovídají výši uspokojení, které věřitele obdrží v rámci

---

²²⁹ Za zmínku stojí ustanovení čl. 54 Brusel I bis, které stanoví pravidlo analogie v případě, že rozhodnutí ukládá takovou povinnost, kterou stát vykonávající nezná. Zmíněný čl. 54 ukládá použít instrument nejbližší takovému ustanovení.

²³⁰ FABOK, Zoltan. Grounds for refusal of Recognition of (quasi-) annex judgements in the recast european insolvency regulation. INSOL International and John Wiley & Sons, Ltd., 2017.

konkurzu případně reorganizace. Častěji budou tyto částky nižší než ty původní, na které zněla uznaná rozhodnutí a tato původní rozhodnutí nebudou nikdy v plném rozsahu vykonána²³¹.

5.7 Závěry kapitoly

Pátá kapitola se zabývá pravidly pro uznání a výkon rozhodnutí podle Nařízení. Přepracované Nařízení obsahuje své vlastní, na míru šité, zásady uznávání rozhodnutí, což je také důvodem, proč tato agenda nespadá do působnosti nařízení Brusel I bis. Uznávání insolvenčních rozhodnutí hraje v přeshraničních insolvenčních řízeních zásadní roli. Aby mohla fungovat dynamika mezi hlavním a vedlejšími řízeními, musí být zajištěno automatické uznávání rozhodnutí, kterými jsou tato řízení zahájena. Kromě faktoru COMI, totiž klíčovou roli sehrává čas – čas zahájení prvního insolvenčního řízení ve státě, v němž se nachází COMI. Takové řízení (hlavní) má prioritní postavení, a pokud by toto nebylo akceptováno ostatními členskými státy, funkčnost Nařízení by byla ohrožena. Univerzální účinek hlavního řízení je závislý na automatickém uznávání ostatními soudy a rovněž tak koexistence hlavního a vedlejších řízení vedle sebe.

Automatické uznávání je podle Nařízení založeno na principu vzájemné důvěry, podle kterého je členským státům uložena povinnost uznání daného rozhodnutí bez možné prověrky jeho hmotněprávní správnosti.

Podstatná část páté kapitoly rozebírá *Borkovu*²³² analýzu tří atributů, které sehrávají při automatickém uznávání klíčovou roli: (i) typ posuzovaného dokumentu, (ii) účinky daného rozhodnutí v místě (státu) vydání, (iii) soulad s veřejným pořádkem státu, který rozhodnutí uznává. Typem rozhodnutí, které musí být uznáváno automaticky je jakékoliv rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení uvedeného v Příloze A Nařízení, případně rozhodnutí potvrzující, že bylo řízení zahájeno. Nutno podotknout, že daný soud musí být příslušný k tomu, takové rozhodnutí vydat. V jiné části hovoří Nařízení o jiné skupině rozhodnutí, a to o rozhodnutích o průběhu a skončení řízení. Tato jsou rovněž uznávána automaticky. Další skupinu rozhodnutí označuje Nařízení za rozhodnutí z insolvenčního řízení vyplývající nebo s ním související. Tento typ rozhodnutí, na rozdíl od předchozí skupiny nemusí být vydán právě příslušným insolvenčním

---

²³¹ Již neposlouží jako exekuční titul.

²³² BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 171.

soudem, nicméně, musí se jednat o soudní rozhodnutí. Ochranná opatření vydaná v období mezi podáním insolvenčního návrhu a zahájením insolvenčního řízení jsou rovněž uznávána. Veškerá jiná další rozhodnutí, která nespádají do popsaných kategorií se uznávají podle pravidel stanovených nařízením Brusel I bis.

Kapitola se dále zabývá účinky, které rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení působí. Účinky, které dané rozhodnutí působí, se budou stát od státu lišit, společný je ovšem záměr zabránit individuálnímu vymáhání ze strany věřitelů a ochrana dlužníka, resp. majetkové podstaty před prvotní hysterií, stigmatem, které se se zahájením insolvenčního řízení pojí. V této souvislosti je rovněž vhodné zmínit, že účinky, které má rozhodnutí o zahájení hlavního insolvenčního řízení se liší od účinků rozhodnutí o zahájení vedlejšího insolvenčního řízení. První zmíněné rozhodnutí přenáší své účinky do všech členských států, zatímco druhé se teritoriálně omezuje na území státu, který zahájil vedlejší řízení.

Prostor je věnován také vymezení pojmu veřejný pořádek, který má v mezinárodním právu soukromém tradičně své místo. Článek 33 Nařízení stanoví, že automatické uznání rozhodnutí může být odepřeno pouze v případě, že by se účinky, které by uznané rozhodnutí v daném státě způsobilo, přiči veřejnému pořádku. Vzhledem k tomu, že pojem veřejný pořádek není v Nařízení definován, a naopak v národních právních řádech je definován různě, bude posouzení (ne)souladu s veřejným pořádkem ve smyslu Nařízení záviset na výkladu SDEU.

Závěrem pátá kapitola představuje povinnost zavedení elektronických insolvenčních rejstříků a jejich centralizované nadnárodní podoby, která má komukoliv umožnit přístup k informacím o dlužnících a insolvenčních řízeních ve všech jazycích EU.

Lze shrnout, že ačkoliv ustanovení o uznání a výkonu rozhodnutí neprošla zásadním přepracováním, stále hrají klíčovou roli v mechanismu přeshraničních insolvenčních řízeních, které Nařízení vytvořilo. Nově vložená ustanovení o insolvenčních rejstřících utváří univerzální nástroj, který přináší zásadní výhody, co do úspory časové a finanční, při vedení přeshraničních insolvenčních řízení.

6. Hlavní a vedlejší řízení

Co se týká procesních pravidel v Nařízení obsažených, jsou procesními pilíři zejména kapitoly obsahující pravidla příslušnosti soudu a dále pravidla pro uznávání a výkon rozhodnutí. Vedle těchto tradičních kolosů, na nichž je evropské přeshraniční insolvenční řízení postaveno, a bez nichž by nemohlo existovat, vzbuzovala vždy obrovskou pozornost i vášnivé debaty, procesní anomálie, rozlišující dva typy řízení a jejich vzájemný vztah. Nařízení je založeno na dynamice mezi řízením hlavním (*main proceedings*²³³) a řízením vedlejším (*secondary proceedings*)²³⁴. O doktríně tzv. modifikovaného universalismu, který je založen právě na souběžné existenci hlavního a vedlejšího insolvenčního řízení, bylo pojednáno v části 1.5 této práce.

Kromě vedlejšího řízení, které je zahájeno až v okamžiku, kdy v jiném členském státě (kde se nachází COMI dlužníka) bylo již zahájeno řízení (hlavní), Nařízení pracuje i s pojmem místní řízení (*territorial proceedings*)²³⁵, který označuje řízení, která byla zahájena předtím, než bylo zahájeno řízení hlavní.

Okamžikem zahájení hlavního řízení, se stávají místní řízení automaticky řízeními vedlejšími.²³⁶

Ačkoliv se Nařízení výslovně nezmiňuje o tom, co se stane s vedlejšími řízeními po skončení hlavního řízení, *Wessels* vysvětluje, že skončení hlavního řízení nezpůsobí ani skončení vedlejšího řízení, ani jeho konverzi do řízení hlavního. Vedlejší řízení jednoduše nadále poběží v režimu vedlejšího řízení, jako by hlavní řízení stále trvalo.²³⁷

Přepřelování ustanovení o vztahu vedlejších a hlavního řízení představují asi nejmarkantnější změnu Nařízení. Nejen co do úpravy textace, ale především, co do změny významu samotného.

Původní úprava vedlejších řízení prikazovala, aby veškerá řízení mimo řízení hlavní, tzn.,

---

²³³ Čl. 3 odst. 1 Nařízení

²³⁴ Čl. 3 odst. 3 Nařízení

²³⁵ Čl. 3 odst. 2 a 4 Nařízení

²³⁶ Čl. 3 odst. 4, posl. věta Nařízení

²³⁷ WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod 10833.

veškerá vedlejší řízení, byla nutně řízeními likvidačními.²³⁸ V poměrech českého práva tak bylo vyloučeno v rámci vedlejšího řízení reorganizovat podnik dlužníka při zachování jeho aktivit (*going concern* hodnoty); povolen byl pouze konkurs. Nařízení 2000 dokonce obsahovalo soupis různých typů řízení jednotlivých členských států, která jsou dle své povahy považována za řízení likvidační ve smyslu Nařízení 2000. Tento seznam byl obsažen v příloze B Nařízení 2000. Čl. 27 Nařízení 2000 stanovil ohledně vedlejšího řízení, že se musí jednat o některé z řízení uvedených v příloze B.

Tento požadavek byl ostatně značně kritizován,²³⁹ neboť jeho záměr se minul s důsledky. Zejména v tom, že tento mechanismus měl sloužit k zajištění nadřazeného postavení hlavního řízení, usnadnění vzájemného fungování mezi hlavním a vedlejším řízením a k vyloučení střetů kompetencí insolvenčních správců v těchto řízeních působících. Ve skutečnosti povinná likvidační funkce vedlejších řízení zapříčinila vysoce nespravedlivé zacházení, když dlužníci, kteří by byli vhodnými adepty pro reorganizaci, v důsledku čehož by i jejich věřitelé byli lépe uspokojeni, museli povinně řešit úpadek konkursem.

Čl. 34 upravující zahájení vedlejších řízení oproti původnímu čl. 27 Nařízení 2000 již neobsahuje požadavek na to, aby tato řízení byla likvidační povahy (to jest aby se jednalo o ta řízení, která jsou uvedena v příloze B Nařízení 2000).

Nově je pod přílohou B uveden seznam insolvenčních správců, resp. označení, jichž se v jednotlivých členských státech užívá pro insolvenční správce. Za účinnosti Nařízení 2000 tvořil tento seznam Přílohu C.

6.1 Soudní rozhodnutí formující přepracovanou podobu vedlejších řízení

Ustanovení o vedlejších řízeních patří mezi ta, která naplno vyšla z a ztělesnila závěry judikatury, jichž bylo dosaženo při interpretaci původního Nařízení 2000. Mezi nejvýznamnější v

---

²³⁸ Čl. 27 Nařízení 2000.

²³⁹ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 472.

tomto směru patří následující rozhodnutí: *Collins & Aikman*²⁴⁰, *MG Rover Belux*²⁴¹, *Bank Handlowy*²⁴², *Burgo Illochroma*²⁴³.

První dvě zmíněná rozhodnutí budou popsána spíše stručně, zatímco zbývající dvě budou pro svůj význam rozebrána velice detailně.

6.1.1 Bank Handlowy

V úpravě vedlejších řízení mělo zajímavý dopad rozhodnutí *Bank Handlowy*. Předběžná otázka ve věci *Bank Handlowy* byla podána v únoru 2011, což znamená, že právní rámec pro rozhodnutí SDEU stanovilo ještě Nařízení 2000. Soud v daném rozhodnutí vyšel z preambule původního Nařízení 2000 a zopakoval zásadní premisy, jako například, že vedlejší řízení může být zahájeno v členském státě, ve kterém má dlužník provozovnu a účinky vedlejších řízení se omezují na majetek, který se nachází v tomto státě. Vedlejší insolvenční řízení může kromě ochrany místních zájmů sloužit i k dalším účelům. V případech, kdy je struktura dlužníkovy majetku příliš složitá, což činí jeho jednotnou správu obtížnou, nebo v případech, kdy jsou právní systémy jednotlivých členských států natolik odlišné, že mohou nastat potíže v důsledku rozšíření účinků práva státu, ve kterém bylo řízení zahájeno, na jiné státy, v nichž se nachází určitý majetek dlužníka. I z takového důvodu může insolvenční správce, jmenovaný v hlavním řízení, navrhnout zahájení vedlejšího řízení, má-li za to, že je to potřebné k zajištění účinné správy dlužníkovy majetku. SDEU dále připomněl pravomoc hlavního IS zasahovat různými způsoby do řízení vedlejších, která v danou dobu probíhají. Právním rozhodným je *lex fori concursus*, tj. právo státu, v němž bylo zahájeno hlavní řízení. Toto právo pak určuje jak procesní, tak hmotněprávní pravidla daného insolvenčního řízení pro dotčené subjekty a právní vztahy. Z procesních aspektů upravuje zejména pravidla týkající se zahájení, vedení a skončení insolvenčního řízení.²⁴⁴

---

²⁴⁰ Rozhodnutí analyzováno např. v MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 59.

²⁴¹ Rozhodnutí analyzováno např. v MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 167.

²⁴² *Bank Handlowy*, rozsudek SDEU ze dne 22.11.2012, C-116/11.

²⁴³ *Burgo Illochroma*, rozsudek SDEU ze dne 04.09.2014, C-327/13.

²⁴⁴ *Bank Handlowy*, rozsudek SDEU ze dne 22.11.2012, C-116/11.

Pro účely výkladu daného rozhodnutí jsou rozhodné i aspekty vnitrostátního práva, a to konkrétně práva francouzského. Ve francouzském právu existuje řízení na ochranu podniku před věřiteli tzv. řízení *sauvegarde*. Daný typ řízení se zahajuje k návrhu dlužníka, pokud ten prokáže existenci finančních potíží, které není schopen překonat a které ho vedou k zastavení plateb. Z uvedené definice vyplývá podobnost s platební neschopností, tak jak ji definuje český IZ. Francouzské ochranné řízení tak slouží k odvrácení úpadku v případě mezery v likviditě dlužníka. Účelem francouzského ochranného řízení je předpřipravit dlužníka na reorganizaci, to znamená zachovat hospodářskou činnost, jakož i pracovní místa související s provozem. Vzhledem k tomu, že v rámci daného řízení je vypracován plán, který je následně přijat rozsudkem insolvenčního soudu, lze vidět paralelu s českým insolvenčním řízením, kde byl prohlášen úpadek a jako způsob jeho řešení byla zvolena reorganizace dlužníka.

Skutkový stav byl následující. Společnost Christianopol byla založena dle polského práva a v Polsku měla rovněž sídlo. Stoprocentním vlastníkem této společnosti byla německá společnost, jejímž majoritním společníkem (90 %) byla společnost francouzská. V říjnu roku 2008 zahájil francouzský soud zmíněné ochranné úpadkové řízení proti společnosti Christianopol s tím, že svou příslušnost zakládal na umístění COMI dlužníka ve Francii. Pro úplnost je vhodné dodat, že francouzský insolvenční soud řízení zahájil přesto, že dosud nebyly naplněny podmínky stavu platební neschopnosti, ale pouze hrozilo, že by se dlužník do tohoto stavu mohl bez rychlé finanční restrukturalizace dostat. Paralelu s českou úpravou lze shrnout tak, že řízení ochranného typu bylo zahájeno z důvodu *hrozícího úpadku*. V roce 2009 podala polská banka Bank Handlowy se sídlem ve Varšavě u polského soudu návrh na zahájení vedlejšího řízení proti této společnosti. Návrh banka podala z pozice věřitele dlužníka a oprávněnost návrhu opírala o ustanovení článku 27 původního Nařízení 2000. Banka podala rovněž alternativně návrh na zahájení likvidačního řízení podle polského práva, a to pro případ, že by byl rozsudek francouzského soudu shledán jako rozporný s veřejným pořádkem, což by zakládalo důvod zastavení daného řízení. V červenci 2009 schválil francouzský soud záchranný plán společnosti, podle kterého byl sjednán splátkový kalendář jeho dluhů, kdy tento měl být splněn v období 10 let. Daný reorganizační plán rovněž zakazoval prodej podniku dlužníka, jakož i určitý majetek dlužníka. V srpnu 2009 podal další polský věřitel, společnost Adamiak proti dlužníkovi návrh na zahájení likvidačního řízení podle polského práva. Dlužník se zahájením vedlejšího úpadkového řízení v Polsku nesouhlasil a navrhl zamítnutí daného insolvenčního věřitelského návrhu. Dlužník považoval zahájení dalšího

insolvenčního řízení za kolidující s cíli a povahou francouzského řízení.

Vzhledem k tomu, že dlužník své povinnosti dle reorganizačního plánu řádně plnil, argumentoval tím, že proti němu již nelze uplatňovat žádné další peněžité pohledávky a neexistuje důvod k zahájení dalšího úpadkového řízení.

Polský soud, který je soudem předkládajícím předběžnou otázku se nejprve dotazem obrátil na francouzský insolvenční soud a žádal o sdělení, zda insolvenční řízení, které bylo považováno za řízení hlavní ve smyslu Nařízení 2000, je stále aktivní, tedy zda nadále probíhá. Odpověď francouzského soudu nevedla k objasnění této otázky.

Úprava rozhodného práva pro vedlejší řízení je upravena v čl. 35 Nařízení tak, že nestanoví-li Nařízení jinak, řídí se vedlejší insolvenční řízení právem členského státu, který jej zahájil. Pro vedlejší řízení tak platí stejné pravidlo, jako pro řízení hlavní, tedy že rozhodným právem je *lex fori concursus*. Rozdíl je v tom, že zatímco *lex fori concursus* hlavního řízení se použije plošně i ve všech ostatních členských státech, v nichž se nachází majetek dlužníka, *lex fori concursus* vedlejšího řízení se použije pouze na území tohoto státu, v němž bylo vedlejší řízení zahájeno.

Zřejmě i v důsledku neuspokojivé odpovědi francouzského soudu se polský soud obrátil k SDEU s následujícími předběžnými otázkami.

První otázka se týká výkladu pojmu skončení úpadkového řízení, a zda tento okamžik má být vykládán napříč členskými státy autonomně anebo podléhá čistě vnitrostátní interpretaci práva soudu, který řízení zahájil. Druhá otázka se týkala možnosti přezkumu platební neschopnosti dlužníka soudem, který navrhuje zahájení vedlejšího úpadkového řízení, a to specificky v případě, kdy řízení hlavní je řízení ochranné – v tomto případě francouzské řízení *sauvegarde*, ve kterém francouzský soud konstatoval, že dlužník je schopen plnit své peněžité závazky. Polský soud se tedy táže, zda ani v takovém případě nepřichází sekundární přezkum ze strany soudu, který chce zahájit vedlejší řízení v úvahu. V rámci předběžné otázky tak má být zodpovězeno jednak, zda je řízení zahájené francouzským úpadkovým řízením ve smyslu nařízení a dále, zda má soud rozhodující o návrhu na zahájení vedlejšího řízení pravomoc ověřit platební neschopnost dlužníka přesto, že tato byla v podstatě konkludentně deklarována zahájením hlavního úpadkového řízení.

Třetí a poslední předběžná otázka se obdobně jako ta předchozí týká vztahu hlavního a

vedlejšího řízení v případě že hlavní řízení je zahájeno, přestože dlužník fakticky v úpadku není. Polský soud se ptá, zda je možné zahájit vedlejší úpadkové řízení v členském státě, v němž se nachází veškerý majetek dlužníka, pokud hlavní řízení má povahu ochrany před věřiteli, byl v něm schválen reorganizační plán, tento plán je dlužníkem plněn a soud vydal zákaz zpeněžení majetku dlužníka.

SDEU svůj výklad uvedl vysvětlením, že předmětné řízení zahájené francouzským soudem musí být považováno za úpadkové řízení ve smyslu Nařízení 2000 a to z toho důvodu, že řízení *sauvegarde* je uvedeno v příloze A Nařízení 2000, čímž na něj automaticky působnost Nařízení 2000 dopadá. Z uvedeného vyplývá, že ačkoliv se dlužník nenacházel v úpadku, protože nebyla naplněna platební neschopnost, bylo-li dané řízení řádným způsobem zahájeno musí být dlužník pro účely nařízení jako platebně neschopný posuzován. Na dlužníka se tedy hledí jako na úpadce a na ochranné řízení jako na insolvenční řízení ve smyslu Nařízení 2000. SDEU dále zdůraznil, že je-li v jakémkoliv členském státě zahájeno hlavní insolvenční řízení, musí toto být v ostatních státech automaticky uznáno a v žádném případě nejsou ostatní členské státy oprávněny přezkoumávat posouzení učiněné tímto prvním soudem, který hlavní insolvenční řízení zahájil. Jakmile se příslušný insolvenční soud prohlásí za příslušný nelze toto dále rozporovat.

Ohledně pojmu skončení insolvenčního řízení vyložil SDEU, že daný termín není předmětem autonomního výkladu, ale musí být posuzován podle *lex concursus*, to znamená podle rozhodného práva, kterým je právo státu, v němž bylo insolvenční řízení zahájeno. Vzhledem k tomu, že rozhodným právem bude vždy určité právo vnitrostátní je i na tomto vnitrostátním právu, aby určilo okamžik, kdy dojde ke skončení úpadkového řízení.

Dotázaný soud následně přistupuje k zodpovězení 3. otázky. Výklad zahajuje konstatováním, že Nařízení 2000 samo o sobě při posuzování možnosti zahájit vedlejší úpadkové řízení žádným způsobem nerozlišuje, zda je hlavní úpadkové řízení ochranné či likvidační. SDEU tak staví najisto, že vedlejší řízení lze zahájit i v případě že hlavní řízení má podobně jako dotčené francouzské řízení *sauvegarde*, ochranný účel. SDEU tak zdůrazňuje, že výklad, který zastává dlužník tedy, že je-li hlavní řízení ochranné povahy pak nelze zahájit řízení vedlejší, nemá oporu v textu Nařízení 2000 a dotázaný soud se s tímto názorem neztotožňuje. Nařízení 2000 dokonce předvídá situaci kdy zahájení vedlejšího řízení, které má likvidační povahu, může být v konfliktu s cíli hlavního řízení, které naopak sleduje reorganizaci. Odpověď na třetí otázku tedy zní: ano,

vedlejší řízení smí být zahájeno i v případě že hlavní řízení má ochranný charakter, nicméně stále platí, že musí být naplněna podmínka existence provozovny dlužníka ve státě, který chce vedlejší řízení zahájit.

Jako poslední odpovídá dotázaný soud na druhou otázku, která se týká možnosti přezkumu platební neschopnosti dlužníka soudem, který rozhoduje o zahájení vedlejšího řízení. A to za situace, kdy, již bylo zahájeno řízení hlavní a má se za to, že dlužník by měl být ve smyslu Nařízení 2000 v úpadku. SDEU vyložil, že Nařízení 2000 se vztahuje pouze na řízení zakládající se na platební neschopnosti. Tím je třeba rozumět spíše úpadek v širším slova smyslu, jelikož například v českém právním řádu se rozlišuje úpadek pro platební neschopnost a úpadek pro předluženost, kdy zcela jistě oba tyto typy úpadku, respektive insolvenčních řízení, která je řeší by pod působnost Nařízení spadly.

Vzhledem k tomu, že základním cílem Nařízení nebylo nikdy vytvářet harmonizované unifikované insolvenční řízení, nýbrž zajistit, aby se přeshraniční insolvenční řízení řešila účinně, nařízení tak samo o sobě neobsahuje definici pojmu platební neschopnost, a proto je otázka posouzení, zda se dlužník v úpadku nachází či nikoliv ponecháno vnitrostátnímu soudu, který hlavní řízení zahájil. Je logické, že odlišnosti právní úpravy v jednotlivých členských státech budou značné, a proto naplnění podmínek pro prohlášení úpadku v jednom státě nemusí dostačovat pro prohlášení úpadku v jiném státě. Nicméně prostor pro jakýkoliv přezkum zde není a lze shrnout, že jakmile vnitrostátní soud zahájil řízení, které je uvedeno v příloze A původního Nařízení 2000, jedná se o hlavní úpadekové řízení ve smyslu nařízení. Podstatou následného uznání takového řízení ostatními členskými státy je právě automatická, to znamená důvěra v to, že soud, který hlavní řízení zahájil, k tomu byl příslušný a jeho rozhodnutí o zahájení hlavního úpadekového řízení je nutno bez dalšího akceptovat.

Uznávání zahájení hlavního řízení musí sloužit k zajištění nadřazenosti hlavního řízení nad novými vedlejšími řízeními. Nadřazenost hlavního řízení deklaruje dotázaný soud i na skutečnosti, že i insolvenční správce jmenovaný v hlavním řízení může navrhnout zahájení řízení vedlejšího, pokud je takový krok v zájmu účinnější správy majetku dlužníka. Stručnou odpověď na druhou otázku tedy je: ne, soud rozhodující o návrhu na zahájení vedlejšího řízení nemůže zkoumat platební neschopnost dlužníka, proti kterému již bylo zahájeno hlavní řízení, a to bez ohledu na to jakou povahu toto hlavní řízení má.

Závěry SDEU v této věci byly značně kritizovány a některými dokonce označovány za zcela absurdní.²⁴⁵ Přepracované Nařízení se z této kritiky ponaučilo a text Nařízení ve svém článku 34 dnes již výslovně stanoví, že přezkum platební neschopnosti je zakázán. Povolen je pouze v případě je-li podmínkou pro zahájení hlavního insolvenčního řízení podle daného vnitrostátního práva, aby byl dlužník v úpadku. Musel-li být dlužník v úpadku, aby bylo možné zahájit proti němu úpadkové řízení, pak je takové hlavní řízení automaticky uznáno ostatními členskými státy a všechny soudy, které by zahajovaly vedlejší úpadkové řízení nesmí dále přezkoumávat podmínky za nichž bylo řízení zahájeno. Naopak v případě řízení, která jako ve výše komentovaném rozhodnutí umožňují zahájit kvazi úpadkové řízení²⁴⁶ i v případě, že dlužník dosud v úpadku není, pak je přezkum platební neschopnosti soudy, které chtějí zahájit vedlejší řízení povolen.

Stanovisko generální advokátky Juliane Kokott vydané k této věci obsahuje odůvodnění toho, proč rozhodl SDEU tak, jak rozhodl. Generální advokátka tak například připomíná, že hlavním důvodem pro zamezení opětovného přezkoumávání platební neschopnosti soudem vedlejšího řízení je rychlost a účinnost insolvenčního řízení.²⁴⁷ Není zájem na zbytečných průtahích řízení a na duplicitním přezkoumávání toho, co již bylo jednou zkoumáno při zahájení hlavního insolvenčního řízení. Navíc vzhledem k tomu, že soud rozhodující o zahájení vedlejšího řízení se řídí svým vnitrostátním právem, podle kterého si svým způsobem vykládá pojem platební neschopnost, podmínky pro prohlášení existence platební neschopnosti se tak logicky mohou ve státě vedlejšího a hlavního řízení lišit. Není v zájmu dlužníka ani jeho věřitelů, aby soud vedlejšího řízení po opětovném přezkoumání platební neschopnosti shledal, že tato naplněna není, odmítl tak vedlejší řízení zahájit, čímž by se otevřela cesta různým mimoinsolvenčním řízením jako je řízení exekuční či řízení likvidační, která povedou k nekoordinovanému zmenšování majetkové podstaty a uplatňování pohledávek formou “kdo dřív přijde, ten dřív mele”.

Z popsaného důvodu je zapotřebí zachovat pravidla příkazující uznání prohlášení platební neschopnosti jiným členským státem v případě, že pro zahájení insolvenčního řízení v tomto státě

---

²⁴⁵ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016. s 472.

²⁴⁶ Hybridní řízení typu hrozící úpadek.

²⁴⁷ Bod 76 stanoviska generální advokátky Juliane Kokott předneseného dne 24.05.2012 ve věci C-116/11.

je nutné deklarovat úpadek ve smyslu opravdové platební neschopnosti nikoliv rizika jejího budoucího vzniku tzn. pouze úpadku hrozícího.

Vzhledem k tomu, že právě reorganizační řízení budou mnohdy oněmi hybridními řízeními, která se snaží ještě před prohlášením úpadku finanční situaci dlužníka zlepšit a úpadek jako takový odvrátit, stanoví SDEU z výše popsaného pravidla výjimku. Touto výjimkou je možnost soudu vedlejšího řízení platební neschopnost sám přezkoumat před zahájením vedlejšího řízení v případě, že hlavní řízení má povahu řízení ochranného/ozdravného čili se jedná o restrukturalizaci.

Nově může mít vedlejší řízení povahu řízení hybridních či řízení předinsolvenčních.²⁴⁸

6.2 Provozovna a majetek dlužníka

Kromě rozšíření forem, které může vedlejší řízení mít, je zásadním počinem přepracování definice provozovny. Provozovnou je ve smyslu definice uvedené v čl. 2 odst. 10 Nařízení jakékoli provozní místo, kde dlužník vykonává nebo po dobu tří měsíců před podáním návrhu na zahájení hlavního insolvenčního řízení vykonával nikoli přechodnou hospodářskou činnost za pomoci lidských zdrojů a majetku.²⁴⁹

Pro účely evropského přeshraničního insolvenčního řízení musí být použito unifikované definice pobočky, přičemž je zjevné, že tato nebude odpovídat definicím které vychází z právních řádů členských států.²⁵⁰ Definice použitá v Nařízení dokonce neodpovídá ani definicím poboček uvedených v jiných předpisech evropského práva, jako např. té, použité v nařízení Brusel I bis, které pod pojem pobočky řadí i jakoukoliv provozovnu či zastoupení.²⁵¹

Stále se uplatní komentář uvedený ve VSR, který upozorňuje, že samotná přítomnost majetku není pro zahájení vedlejšího řízení dostatečná. Přítomny musí být skutečně aktivity na místním trhu, kterých je dosaženo pomocí daného majetku a osob.²⁵²

---

²⁴⁸ BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. *Commentary on the European insolvency regulation*. New York, NY: Oxford University Press, 2016, bod 34.

²⁴⁹ Ibid bod 34.04.

²⁵⁰ Ibid bod 34.15.

²⁵¹ Čl.7 odst. 5 nařízení Brusel I bis.

²⁵² VSR bod 71.

Na majetek, který se nachází v jiném členském státě než v tom, který zahájil hlavní řízení dopadají účinky lex fori concursus a pravomoc insolvenčního správce s tímto majetkem nakládat. Jakmile je zahájeno vedlejší řízení, ztrácí hlavní insolvenční správce toto oprávnění a majetek “spadne” opět do členského státu, v němž je vedlejší řízení zahájeno, a kde s ním bude nakládat, tam jmenovaný insolvenční správce.²⁵³ To, o jaký majetek se může jednat popisuje čl. 2 odst. 9 Nařízení. Jak stanoví články 7 až 18 přepracovaného Nařízení, má soud, který zahájil hlavní řízení kontrolu nad majetkem dlužníka i v případě, že je tento majetek na území různých jiných členských států. Rovněž hlavní insolvenční správce je nadán oprávněním vykonávat svou pravomoc v těchto jiných členských státech. Vzhledem k tomu, že i věřitelé těchto jiných členských států jsou oprávněni přihlásit své pohledávky do hlavního insolvenčního řízení, tedy k insolvenčnímu soudu, který se nachází v jiném členském státě, lze si představit situace, kdy lze insolvenční řízení dlužníka vyřešit i bez nutnosti zahajovat jiná vedlejší řízení. Jak ale vyplývá z judikatury některých členských států, slouží někdy vedlejší řízení k vykonání ochranné nebo podpůrné funkce ve vztahu k hlavnímu řízení. Takto zahájil vedlejší řízení například maďarský soud v následující situaci.

Němečtí vlastníci maďarské textilní společnosti podali návrh na zahájení hlavního insolvenčního řízení v Německu. Příslušnost německého soudu opírali o existenci centra hlavních zájmů této společnosti v Německu. Poté, co německý soud hlavní insolvenční řízení zahájil a rovněž jmenoval hlavního insolvenčního správce, rozhodl se insolvenční správce v rámci výkonu své funkce k ukončení pracovních poměrů se zaměstnanci dlužníka. Insolvenční správce jmenovaný v tomto německém řízení žádným způsobem nezohlednil normy maďarského pracovního práva. Zaměstnanci maďarského dlužníka se proti danému rozhodnutí obrátili námitkou k maďarskému soudu, který tuto jejich námitku posoudil jako návrh na zahájení vedlejšího řízení a rozhodl o zahájení vedlejšího úpadkového řízení a o jmenování vedlejšího insolvenčního správce za účelem dohledu nad průběhem tohoto vedlejšího řízení.²⁵⁴

---

²⁵³ Bob Wessels, Contracting Out of Secondary Insolvency Proceedings: The Main Liquidator’s Undertaking in the Meaning of Article 18 in the Proposal to Amend the EU Insolvency Regulation, 9 Brook. J. Corp. Fin&Com. L., 2014.

²⁵⁴ Rozhodnutí ve věci Komárom-Esztergom Megyei Bíróság komentováno např. v BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. Commentary on the European insolvency regulation. New York, NY: Oxford University Press, 2016, bod 34.06.

Obdobným případem je úpadek řeckých aerolinek Olympic Airlines kdy soud v Athénách otevřel hlavní insolvenční řízení proti dlužníkovi Olympic Airlines a tento dlužník měl provozovnu v Nizozemsku, kde bylo zaměstnáno několik zaměstnanců, přičemž jejich pracovní smlouvy se řídily nizozemským právem. Vzhledem k tomu, že řecký insolvenční správce byl toho názoru že aby mohl ukončit pracovní poměr i těchto zaměstnanců bude nejprve vyžadován předchozí souhlas nizozemského samosoudce, jelikož tak to stanoví nizozemské insolvenční právo, požádal hlavní insolvenční správce o zahájení vedlejšího insolvenčního řízení u nizozemského soudu.²⁵⁵

Zcela novým ustanovením je čl. 36 Nařízení, který umožňuje insolvenčnímu správci hlavního řízení uzavřít s věřiteli, kteří by potencionálně mohli zahájit v jiném členském státě vedlejší insolvenční řízení, určitou formu „dohody“ na základě které se IS zaváže tyto věřitele uspokojit ve stejné výši, v jaké by byli uspokojeni v rámci vedlejšího řízení a věřitelé se naopak zaváží nenarušit běh a mnohdy komplexní proces reorganizace řízený z hlavního insolvenčního řízení tím, že by proti dlužníkovi zahájili vedlejší insolvenční řízení. Stejnou mírou uspokojení je myšleno konkrétně to, že bude věřitelům zachováno takové pořadí, jaké by měli podle národního práva, jímž by se řídilo vedlejší insolvenční řízení. Zejména např. při posuzování priority zajištěných věřitelů atp.

Článek 36 Nařízení čerpá ze závěrů rozhodnutí *MG Rover Belux*²⁵⁶ a *Collins & Aikman*²⁵⁷ a svým způsobem opět posiluje pravomoci hlavního insolvenčního správce který je nyní nadán pravomocí znemožnit otevření vedlejšího insolvenčního řízení. Touto pravomocí je nadán právě proto, aby nedocházelo k zahajování vedlejších insolvenčních řízení k maření zájmů, které jsou

---

²⁵⁵ Rozhodnutí ve věci FNV Bondgenoten, komentováno např. v BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. *Commentary on the European insolvency regulation*. New York, NY: Oxford University Press, 2016, bod 34.08.

²⁵⁶ *MG Rover Belux SA* [2006] EWHC 1296 (Ch). Rozhodnutí komentováno např. v MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 167.

²⁵⁷ *Collins & Aikman Europe SA, Re* [2006] EWHC 1343 (Ch). Rozhodnutí komentováno např. v MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 59.

chráněny v rámci hlavního řízení.²⁵⁸

V obou výše uvedených případech se hlavnímu insolvenčnímu správci podařilo přesvědčit věřitele ze států, kde měl dlužník provozovnu, aby nepodávali návrh na zahájení vedlejších řízení.

6.2.1 MG Rover

V případě *MG Rover* bylo zahájeno hlavní insolvenční řízení proti anglické společnosti MG Rover, a to anglickým insolvenčním soudem. Dlužník měl dceřinou společností MG Rover Belux v Belgii, kde se rovněž nacházeli věřitelé této společnosti. Vzhledem k tomu, že hlavní insolvenční správce chtěl docílit účelnější zpeněžení majetku dlužníka, tedy, chtěl, aby se jeho pravomoc zpeněžovat majetkovou podstatu vztahovala i na území Belgie, musel zabránit zahájení vedlejšího insolvenčního řízení v Belgii. Jelikož se toto řízení vedlo ještě za účinnosti Nařízení 2000, nezahrnovalo toto možnost využití institutu příslibu, jak jej zná čl. 36 Nařízení. Insolvenční správce nicméně v souladu s anglickým právem připravil návrh pro belgické věřitele tak, aby jeho přijetím z jejich strany bylo garantováno nezahájení vedlejších řízení. Aby byl pro belgické věřitele tento návrh akceptovatelný, musel jim dát takové záruky, které nabízí belgické právo. Do *lex fori concursus*, které bylo anglické, se tak dostalo právo jiného členského státu, které určilo prioritní postavení belgických věřitelů. Věřitelé (z velké části tvořeni zaměstnanci belgické společnosti) návrh insolvenčního správce přijali. V důsledku toho zůstalo hlavnímu insolvenčnímu správci oprávnění nakládat i s belgickým majetkem. Ekonomický smysl jeho záměru se potvrdil, když oproti původnímu odhadu uspokojení nezajištěných věřitelů ve výši 19 %, byli tito uspokojeni ve výši 37 %.²⁵⁹

6.2.2 Collins & Aikman

V případě *Collins & Aikman* bylo zahájeno insolvenční řízení proti americkému dlužníkovi dle „Chapter 11“.²⁶⁰ Pod danou skupinu spadalo v rámci EU 24 společností, které 100% vlastnila americká společnost. Evropské dceřiné společnosti podaly vlastní insolvenční návrh k anglickému

---

²⁵⁸ Mangano in BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. *Commentary on the European insolvency regulation*. New York, NY: Oxford University Press, 2016, s. 421.

²⁵⁹ *MG Rover Belux SA* [2006] EWHC 1296 (Ch). Rozhodnutí komentováno např. v MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 167.

²⁶⁰ Reorganizační způsob řešení úpadku dle amerického práva.

soudu. Řízení zahájené v Anglii se prohlásilo za řízení hlavní. Stejně jako v předchozím případě, insolvenční správce byl přesvědčen o vyšším uspokojení v případě, že bude moci vyjednávat prodej majetkové podstaty zahrnující i majetek z ostatních členských států. Vydal proto věřitelům garanci jejich postavení dle národních právních řádů i v řízení vedeném anglickým soudem. Anglický soud uznal, že takový způsob derogace od anglického práva, coby *lex concursus fori* je přípustný.

V této souvislosti je vhodné zmínit i rozhodnutí *Nortel*²⁶¹ v němž soud sám obeslal veškeré členské státy, v nichž potenciálně hrozilo zahájení vedlejšího řízení a žádal o neprodlené informování v případě, že by byl v kterékoliv takové jurisdikci podán návrh na zahájení insolvenčního řízení. Tato notifikační povinnost se již nově promítla přímo do textu Nařízení – do čl. 38.

6.3 Účelnost vedlejšího řízení

Velkým tématem je v souvislosti s vedlejším insolvenčním řízením požadavek účelnosti, konkrétně požadavek na posuzování účelnosti zahájení vedlejšího insolvenčního řízení členským státem, pokud by toto nebylo účelné. Nejen touto problematikou se zabýval SDEU v rozhodnutí *Burgo & Illochroma*.²⁶²

6.3.1 Burgo & Illochroma

SDEU zveřejnil svůj právní názor ve věci *Burgo Group SpA* (dále jen „*Burgo*“) vs. *Illochroma SA* (dále jen „*Illochroma*“) dne 04.09.2014 a posílil tím (opět o něco více) právní jistotu v oblasti přeshraničního insolvenčního řízení, a to, pokud jde o subsidiární použitelnost vnitrostátního práva ve vztahu k Nařízení 2000.²⁶³

Belgická společnost *Illochroma* dlužila italské společnosti *Burgo* za dodané zboží. Vzhledem k tomu, že společnost *Burgo* nestihla včas přihlásit svou pohledávku v rámci hlavního insolvenčního řízení zahájeného proti společnosti *Illochroma* ve Francii, kde se nacházelo centrum

---

²⁶¹ Rozhodnutí *Nortel Networks SA* komentováno např. v MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 458.

²⁶² *Burgo Illochroma*, rozsudek SDEU ze dne 04.09.2014, C-327/13.

²⁶³ <https://www.epravo.cz/top/clanky/mohou-narodni-soudy-odmitnout-zahajeni-vedlejsiho-upadkoveho-rizeni-98580.html> [18.06.2019].

jejích hlavních zájmů, podala společnost Burgo návrh na zahájení vedlejšího úpadkového řízení v Belgii, tj. v členském státě, kde se nacházelo registrované sídlo, pobočka (provozovna) a nemovitý majetek dlužníka.

Belgický insolvenční soud v rámci řízení o uvedeném návrhu vznesl k SDEU žádost o rozhodnutí následujících předběžných otázek ohledně výkladu čl. 3, 16, 27-29 Nařízení 2000, které považoval za sporné:

- 1) Může být vedlejší úpadkové řízení zahájeno v členském státě, kde se kromě provozovny nachází i statutární (registrované) sídlo dlužníka, pokud již bylo hlavní úpadkové řízení zahájeno v jiném členském státě, ve kterém se nachází COMI?
- 2) Je k podání návrhu na zahájení vedlejšího úpadkového řízení oprávněn pouze věřitel s bydlištěm či sídlem v tom členském státě, ve kterém je návrh podáván?
- 3) Je-li hlavní úpadkové řízení likvidační, je soud jiného členského státu oprávněn rozhodnout o zahájení vedlejšího úpadkového řízení pouze tehdy, pokud dospěje k závěru, že je zahájení takového řízení účelné?

Na první dotaz odpověděl SDEU kladně, když zahájení vedlejšího úpadkového řízení v daném případě bylo možné v členském státě, kde bylo registrováno statutární sídlo dlužníka proto, že se zde nacházela rovněž provozovna ve smyslu čl. 3 odst. 2 Nařízení. Na druhou otázku pak SDEU odpověděl záporně, jelikož vyloučil možnost omezení okruhu navrhovatelů vedlejšího insolvenčního řízení pouze na osoby mající své bydliště či sídlo ve státě, kde má být vedlejší řízení zahájeno. O tom, kdo je a není oprávněn insolvenční návrh podat sice rozhoduje vnitrostátní úprava, ovšem pokud by možnost podat návrh na zahájení vedlejšího úpadkového řízení náležela pouze „místním“, jednalo by se o nepřipustnou diskriminaci na základě státní příslušnosti. V této souvislosti SDEU zdůraznil, že omezení aktivní legitimace navrhovatelů dle jejich bydliště či sídla je možné jen u tzv. územních úpadkových řízení, která slouží výlučně k ochraně zájmů lokálních věřitelů.

Rozhodnutí SDEU se setkalo s poněkud vlažným přijetím ze strany odborné veřejnosti, která jej povětšinou považovala za předvídatelné a nikterak převratné. Dotčené rozhodnutí totiž nabývá na zajímavosti až ve spojení s vnitrostátním právem, na které odkazuje. Je však nezbytné poukázat na výklad SDEU k třetí otázce belgického insolvenčního soudu, tj. **zda je či není insolvenční soud**

oprávněn posuzovat účelnost zahájení vedlejšího úpadkového řízení a případně i za situace, kdy jsou splněny veškeré formální náležitosti, jeho zahájení pro neúčelnost odmítnout.

Nařízení neupravuje žádné podmínky, za kterých by příslušný insolvenční soudce byl oprávněn nezahájit vedlejší úpadkové řízení navzdory splnění veškerých formálních náležitostí (např. z důvodu neúčelnosti). Proto je nutné subsidiárně hledat oporu pro takový postup v právní úpravě jednotlivých členských států. SDEU v této souvislosti výslovně uvedl, že: „*Vzhledem k tomu, že nařízení neobsahuje ustanovení, které stanoví, že soud, k němuž byl podán návrh, musí nebo za určitých podmínek nesmí zahájit vedlejší řízení, otázka, zda má tento soud v tomto ohledu posuzovací pravomoc, která mu umožňuje mimo jiné zohlednit prvky účelnosti, spadá v zásadě pod vnitrostátní právo členského státu, na jehož území je zahájení tohoto řízení navrhováno.*“

Uvedené lze tedy shrnout tak, že insolvenční soudy jednotlivých členských států jsou oprávněny v mezích národní právní úpravy zkoumat, zda je či není účelné zahájit vedlejší úpadkové řízení a v případě, že dospějí k závěru, že kritéria účelnosti dle národního práva naplněna nejsou, jsou oprávněny zahájení takového vedlejšího úpadkového řízení odmítnout.

V návaznosti na citované stanovisko SDEU je otázkou, zda jsou i české insolvenční soudy nadány uvedenou pravomocí, resp. zda české právní předpisy takovou pravomoc insolvenčním soudům svěřují.

Česká vnitrostátní úprava insolvenčního práva, konkrétně § 5 IZ stanoví základní principy a zásady, na nichž insolvenční řízení spočívá. Tyto principy a zásady musí příslušný insolvenční soud zvažující zahájení vedlejšího úpadkového řízení vzít v potaz. Důvodem nezahájení vedlejšího řízení by pak mohl být zejména rozpor se zásadou uvedenou pod písm. a) zmíněného ustanovení, podle které platí, že: „*Insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů*“. Pokud by tak zahájení vedlejšího úpadkového řízení v České republice zcela evidentně odporovalo co možná nejrychlejšímu, nejhospodárnějšímu a nejvyššímu možnému uspokojení věřitelů, bylo by pak v kompetenci českého insolvenčního soudu, u kterého byl podán návrh na zahájení vedlejšího úpadkového řízení, takové řízení nezahájit. Zahájení vedlejšího úpadkového řízení bude v rozporu s uvedenou zásadou insolvenčního řízení zejména tehdy, pokud oddělený prodej majetku dlužníka v několika likvidačních řízeních na území různých

členských států nepovede k co možná nejvyššímu výtěžku zpeněžení a uspokojení všech věřitelů, a když naopak restrukturalizace veškerého majetku dlužníka pod dohledem jediného hlavního insolvenčního správce povede k zachování zdrojů dlužníka a k podstatnému zvýšení hodnoty jeho majetku, ze kterého mohou být věřitelé ve vyšší míře uspokojeni.

Ostatně o současné tendenci nezahajovat plošně vedlejší úpadeková řízení, pokud by měla být neúčelná, svědčí i čl. 36 podle kterého může insolvenční správce hlavního řízení zabránit zahájení řízení vedlejšího v případě, že jsou místním věřitelům garantována stejná práva a pořadí pohledávek, které by jim v případě vedlejšího úpadekového řízení poskytlo příslušné vnitrostátní právo.

Z výše uvedeného rozhodnutí SDEU ve věci *Burgo vs. Illochroma*, jakož i ze znění přepracovaného Nařízení je zřejmá snaha zabraňovat neefektivním likvidacím majetku dlužníka umístěného na území několika členských států tzv. „po kouscích“. Současným trendem je tak snaha dosáhnout ekonomicky nejoptimálnějšího řešení úpadku dlužníka, nejvyššího možného uspokojení jeho věřitelů a pokud možno, záchrany dlužníka, bez nutnosti oddělené likvidace jeho majetku. K dosažení tohoto účelu má napomoci komunikace a loajální spolupráce mezi soudem a insolvenčním správcem hlavního řízení a soudy příslušnými k zahájení vedlejších řízení.

Klíčový význam mají i nově zaváděná pravidla spolupráce a komunikace mezi soudy a insolvenčními správci. Ačkoliv jsou tato pravidla v obecných rysech popsána v Nařízení, jejich konkrétní detailní podobu zpracovali *Wessels* a *Virgos* z profesní skupiny INSOL Europe.²⁶⁴ Vzhledem k tomu, že obdobná pravidla byla zahrnuta i do ustanovení o řešení úpadku členů skupiny a tato jsou v této práci rozepsána poměrně podrobně, nebude už na tomto místě věnován prostor těmto pravidlům, když jsou v zásadě velmi podobná. Rozdělena jsou rovněž do tří skupin, a to jako spolupráce mezi soudy navzájem, spolupráce mezi IS navzájem a spolupráce mezi soudy a IS. Předmětem diskusí nyní zůstává, jakým způsobem by mohly být detailní pravidla zapracována do Nařízení. Nabízí se možnost implementovat tato do národních právních řádů anebo je připojit k Nařízení jako přílohu.²⁶⁵

---

²⁶⁴ Tzv. CoCo Guidelines.

²⁶⁵ INSOL International. Global Insolvency Practice Course.

6.4 Závěry kapitoly

Ustanovení o vedlejších insolvenčních řízeních a jejich vztahu k hlavnímu insolvenčnímu řízení prošla asi nejmarkantnější změnou co se týká zásahů do textu i významu samotného. Přepracované Nařízení zapracovalo dosavadní judikaturu SDEU i významná rozhodnutí soudů členských států funkčním způsobem. V tomto ohledu jsou podstatné závěry *Bank Handlowy*, *Collins & Aikman*, *MG Rover* nebo *Burgo Illochroma*, které všechny svým dílem přispěly k aktuální podobě přepracovaného znění.

Zásadní je odklon od povinné likvidační povahy vedlejších řízení, což má pomoci naplnit aktuální cíl a směřování celoevropské vnitrounijní politiky, která má, pokud možno, podnikatelům vypomoci překlenout krátkodobé finanční obtíže a umožnit pokračování v podnikatelské aktivitě. Důraz je rovněž kladen na vzájemnou spolupráci mezi subjekty hlavního a vedlejšího řízení k podpoře efektivity obou řízení.

7. Informování věřitelů a přihlašování jejich pohledávek

Narizení upravuje i ryze praktickou oblast, kterou jsou pravidla informování věřitelů a přihlašování pohledávek různých zahraničních věřitelů. Zahraniční věřitelé mají možnost přihlašovat své pohledávky v souladu s podmínkami, které stanoví právo státu, v němž bylo řízení zahájeno. Forma a obsah takového podání je tedy upravená odlišně dle vnitrostátního práva daného státu. Plošně pro všechny zahraniční věřitele ale platí, že pro pouhé přihlášení pohledávky nemusí být nutně zastoupeni advokátem nebo jiným odborníkem pro tuto oblast.²⁶⁶

Věřitelé se o zahájení insolvenčního řízení mohou dozvědět například od soudu který toto řízení vede, kdy ten má povinnost vyrozumět všechny známé zahraniční věřitele o zahájení insolvenčního řízení. Aby se věřitel stal známým musí insolvenční správce nebo insolvenční soud na existenci takového věřitele narazit například v účetnictví dlužníka případně v přihláškách či přílohách podaných jinými věřiteli. Vyrozumění známých věřitelů bude obsahovat obdobné informace jako je tomu v případě vnitrostátních usnesení informujících věřitele o možnosti přihlášení pohledávek. Zejména bude obsahovat lhůtu pro přihlášení pohledávky případně její náležitosti zejména pak poučení o právních následcích nepřihlášení pohledávky či zmeškání lhůty.²⁶⁷

Součástí vyrozumění je i kopie standardního formuláře, který k přihlašování pohledávek slouží. Formulář je rovněž dostupný na portálu e-justice²⁶⁸, kde je jeho text uveřejněn ve všech úředních jazycích EU. Existují tak dva různé formuláře – jeden, který používá soud k vyrozumění známých zahraničních věřitelů o zahájení insolvenčního řízení a druhý, který mohou věřitelé mimo jiné použít pro přihlášení svých pohledávek. V dané sekci je ke stažení i formulář pro námítky týkající se koordinačního řízení proti skupině, o kterých je pojednáno v následující kapitole této práce. Vzhledem k tomu, že článek 53 Nařízení stanoví, že věřitel může svou pohledávku přihlásit libovolným způsobem, respektive jakoukoliv formou povolenou daným právním řádem, není použití standardního formuláře pro přihlášení pohledávky jediným možným způsobem. Pokud například věřitel použije formulář, který se užívá v rámci vnitrostátního insolvenčního řízení daného státu, bude takový formulář použitelný a zcela dostačující pro řádné uplatnění

---

²⁶⁶ ČL. 53, poslední věta Nařízení.

²⁶⁷ Jako je tomu v případě českých věřitelů a jejich poučení insolvenčním soudem dle ust. § 173 a násl. IZ.

²⁶⁸ https://e-justice.europa.eu/content_insolvency-447-cs.do [18.06.2019.]

pohledávky.²⁶⁹ Nutno upozornit, že v případě že je pohledávka přihlášená jinak než na standardním formuláři musí obsahovat informace vyjmenované v druhém odstavci článku 55 Nařízení, to jest zejména informace o věřiteli, pohledávce, typu pohledávky atd. Lze však předpokládat, že formuláře používané ve vnitrostátním insolvenčním řízení budou zpravidla tyto informace rovněž obsahovat a budou proto dostačující.

Zajímavostí je, že ačkoliv se ustanovení o informování věřitelů a přihlašování pohledávek zdají být poměrně jasná a jednoduchá, u českých soudů byla již opakovaně podrobena právní analýze. Přestože ani v jednom z těchto případů, se příslušný soud (NSČR) neobrátil na SDEU s předběžnou otázkou, neunikla tato rozhodnutí pozornosti evropských insolvenčních specialistů a jsou tak uveřejněna v databázi *European Insolvency Regulation Case Register*²⁷⁰. Jedná se o rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.05. 2012, sp.zn. 29 NSCR 13/2010 a rozhodnutí ze dne 31.10.2016, sp.zn. 29 NSCR 111/2014.

První rozhodnutí se zabývá výkladem pojmu “známý věřitel”, který kromě Nařízení používá i české insolvenční právo v ust. § 130 IZ. V daném případě dospěl NSČR k závěru, že nemůže jít k tíži zahraničního věřitele, pokud jej dlužník z důvodu nepečlivého vedení účetnictví neoznačil řádně ve svém účetnictví, byť tak učinit měl. NSČR uzavřel, že známý (zahraniční) věřitel je takový věřitel, o kterém by se insolvenční soud, případně IS dlužníka dozvěděl při obvyklém chodu věci z řádně vedeného účetnictví. Dlužník, který nejedná s péčí řádného hospodáře a nevede řádně své záznamy (o majetku, závazcích atp.), nemá právo spoléhat na to, že věřitel přijde v důsledku dlužníkovy nedbalosti o možnost přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení.²⁷¹

Ve druhém jmenovaném případě se NSČR zabýval případem, kdy pohledávka za dlužníkem byla postoupena zahraničnímu věřiteli, který jako postupník pověřil postupitele k vymáhání lokální pohledávky za dlužníkem v rámci insolvenčního řízení vedeného českým soudem. Spor se vedl o to, zda zahraniční věřitel měl být přesto insolvenčním soudem vyrozuměn. NSČR uzavřel, že ustanovení § 430 insolvenčního zákona je nadbytečnou, a navíc poněkud nepřesnou interpretací některých částí Nařízení 2000, které v článku 40 zakládá povinnost soudu oznámit známému

---

²⁶⁹ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 492.

²⁷⁰ <https://www.insol-europe.org/technical-content/european-insolvency-regulation> [18.06.2019].

²⁷¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.05. 2012, sp.zn. 29 NSCR 13/2010.

věřiteli skutečnosti týkající se insolvenčního řízení a způsobu uplatnění jeho pohledávky, tak aby byly překonány případné jazykové bariéry či rozdílná pojetí insolvenčního řízení a aby věřitel měl v porovnání s jinými věřiteli férovou možnost dojít uspokojení svých pohledávek. Ohledně této povinnosti soudu nepřísluší diskreční oprávnění spočívající v možnosti posoudit, kterého známého zahraničního věřitele bude informovat (ať už s ohledem na pověření k vymáhání pohledávky nebo na jiné skutečnosti). Kdyby soud takovou pravomoc měl, vedlo by to k závažným a nepřijatelným důsledkům kolidujícím se zásadami přímo použitelného nařízení (jež má aplikační přednost před českým právem). V posuzovaném případě tak věřiteli měly být oznámeny veškeré skutečnosti předvídané ust. § 430 IZ, zejména měl být individuálně vyzván k podání přihlášky; to se nestalo, takže mu nezačala běžet lhůta k podání přihlášky (a na přihlášku nelze hledět jako na opožděnou).²⁷²

7.1 Závěry kapitoly

Přestože české soudy pojem “známého zahraničního věřitele” znají i z české insolvenční úpravy (viz. ust. § 430 IZ), vyvstává v českém právním prostředí neobvykle často v rámci soudních sporů otázka, kdy má daný věřitel nárok na to, aby s ním insolvenční soud jako s privilegovaným jednal. Daná otázka je problematická zejména proto, že musí vážit mezi liknavým dlužníkem, který možná i záměrně nedá danému věřiteli možnost se z jeho účetnictví vyjevit a na druhou stranu mezi účelovým postoupením pohledávek do zahraničí, která mohou sloužit jako účinný nástroj procesních obstrukcí v podobě posouvání lhůt pro definitivní přihlášení zahraničních pohledávek.

Je nepochybně jen otázkou času, než se zmíněná problematika dostane v podobě předběžné otázky až k SDEU, který pak závazně stanoví upřesnění aktuálních pravidel.

---

²⁷² Body 9 – 11 rozhodnutí NSČR ze dne 31.10.2016, sp.zn. 29 NSCR 111/2014.

8. Insolvenční řízení proti členům skupiny společností

Zavedení pravidel pro společné, koordinované insolvenční řízení několika společností náležejících do stejné korporátní skupiny je aktuálně obrovským tématem a jednou z nejvíce očekávaných novinek, jež přepracované Nařízení přineslo.

Přestože není pochyb o tom, že již v době zavedení původního Nařízení 2000 existovaly nadnárodní koncerny a skupiny, kdy se členové těchto skupin dostávaly do úpadku, zdála se materie koordinovaného řešení několika samostatně běžících insolvenčních řízení v různých členských státech natolik problematickou, že se jí prozatím (tehdy) normotvůrci rozhodli ponechat zcela stranou Nařízení. Představa jednotného řízení několika zcela samostatně běžících národních insolvenčních řízení, kdy každé takové má svého zákonného soudce, svého insolvenčního správce, své rozhodné právo a tím daná procesní pravidla, se oprávněně jevila jako obtížně uchopitelná právní oblast, žádající si detailní rozbor zejména co se týká souladu se základními principy Nařízení i vnitrostátních právních řádů.

Vzhledem ke kreativitě korporátních skupin při snaze optimalizovat finanční toky v rámci skupiny, byl již v době zavedení původního Nařízení 2000 viditelný obrovský přeshraniční přesah těchto skupin. Přestože existují i čistě vnitrostátní skupiny společností, převážně mají skupiny společností nadnárodní charakter, už jen proto, aby mohly využívat zákonných a zejména pak daňových odlišností různých států a dle aktuálních potřeb skupiny zakládaly společnosti a tvrdily daňová rezidentství v různých členských státech.

Byť bylo uvedení Nařízení 2000 v život průlomovým právním počinem, jak tvrdí Mangano²⁷³, brzy se zjistilo, že většina přeshraničních insolvencí se dotýká právě různých subjektů, které spadají do jedné nadnárodní skupiny společností. Ponechání úpravy koordinovaného řízení pro členy skupin stranou se tak ukázalo být krátkozraké a příchod koncernové úpravy až v roce 2017 je vnímán po právu jako opožděný.

---

²⁷³ Mangano in BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. Commentary on the European insolvency regulation. New York, NY: Oxford University Press, 2016, bod 8.02.

8.1 Definice členů skupiny společností

Pravdou i nadále zůstává, že otázka koncernů a skupin je problematická, což začíná již u pokusů „skupinu společností“ definovat. V našem právním řádu poskytuje nejširší definici ZOK, který rozlišuje tři stupně podnikatelských seskupení: i) ovlivnění, ii) ovládání, iii) koncern. Zatímco u prvních dvou typů podnikatelských seskupení sice zákon počítá s uplatňováním vlivu ze strany i) vlivné osoby nebo ii) ovládající osoby, zároveň zakotvuje povinnost uhradit újmu způsobenou společností ovlivňované či ovládané v této souvislosti. Poněkud privilegovanější pozici má tzv. deklarovaný koncern, tzn. skupina společností, jež na svých webových stránkách deklaruje, že se jedná o koncernovou strukturu. Takový koncern může být povinnosti hradit újmu zproštěn, a to, pokud újma vznikla „pro dobro“ řídicí osoby a bude v přiměřené době vyrovnána např. přiměřeným protiplněním nebo jinými výhodami plynoucími z členství v koncernu.²⁷⁴ V souvislosti s koncernovými strukturami z pohledu korporátního práva se hovoří o přímém/nepřímém ovládání, o horizontální či vertikální struktuře. Vlastní definici pak podávají daňové předpisy, kdy ZDP²⁷⁵ definuje „spojené osoby“ určitým způsobem a odlišným definuje stejný pojem ZDPH²⁷⁶. Vzhledem k tomu, že neexistuje jednotná definice ani v rámci jediného právního řádu, nelze očekávat, že by se podařilo vymezit pojetí nadnárodní. Společnými klíčovými pojmy by zcela jistě byly mj. pojmy „kontrola“, „ovládání“, „většinový podíl“, „koncern“.

Vzhledem k tomu, že Nařízení výslovně stanoví, že by se mělo zajistit účinné vedení insolvenčních řízení týkajících se různých společností, jež jsou součástí skupiny společností,²⁷⁷ nutně se muselo vypořádat s definicí pojmu „skupina společností“. Nařízení skutečně tento pojem ve svém čl. 2 definuje, a to konstatováním, že **skupinou společností se rozumí mateřský podnik a všechny jeho dceřiné podniky**. Definici mateřského podniku pak vyjadřuje jako **podnik, který má přímou nebo nepřímou kontrolu nad jedním či více dceřinými podniky**.²⁷⁸

---

²⁷⁴ Ust. § 72 ZOK.

²⁷⁵ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

²⁷⁶ Zákon 235/2004 Sb., zákon o dani z přidané hodnoty („ZDPH“) dokonce samo o sobě používá dvě různé definice téhož termínu – spojené osoby dle § 5a a §36a ZDPH.

²⁷⁷ Recitál 51 Nařízení.

²⁷⁸ Čl. 2 odst. 14 Nařízení.

Dále odkazem na evropskou směrnici stanoví, že mateřským podnikem je podnik, který sestavuje konsolidovanou účetní závěrku dle pravidel dané směrnice.²⁷⁹

Podle příslušné směrnice by měla konsolidovaná účetní závěrka prezentovat činnosti mateřského podniku a jeho dceřiných podniků jakožto činnosti jednoho hospodářského subjektu (skupiny). Za dceřiné podniky by měly být pokládány podniky kontrolované mateřským podnikem. Kontrola by měla být založena na většině hlasovacích práv, avšak může existovat i v případech, kdy jsou s dalšími akcionáři či společníky uzavřeny dohody. Za určitých okolností může být kontrola účinně vykonávána i v případě, kdy mateřský podnik drží v dceřiném podniku menšinový či nulový podíl. Členské státy by měly být oprávněny vyžadovat, aby do konsolidované účetní závěrky byly zahrnuty podniky, jež nepodléhají kontrole, avšak jsou jednotně řízeny nebo mají společný správní, řídicí či dozorčí orgán.²⁸⁰

Nařízení tak volí způsob definice zejména vymezením kontroly a vztahu jednotlivých podniků/entit. Z definice plyne, že kontrola může být přímá či nepřímá, což *Mangano*²⁸¹ doplňuje tvrzením, že není podstatné, zda tato kontrola vychází z ekvity společnosti (společníci, SHA dohody), ze smlouvy (plné moci, speciální ustanovení zakladatelských dokumentů) či z managementu (právnícké osoby jako jednatelé, členové představenstva). Jakékoliv dvě (či více) společnosti, z nichž jedna má kontrolu na druhou budou podle Nařízení považovány za skupinu společností.²⁸² Praxe ukazuje, že tato kontrola nemusí být vždy patrná například z veřejných rejstříků, když nemusí odpovídat faktické účasti na ovládané společnosti v podobě majoritního podílu, ale může zůstat třetím stranám skryta. Aktuálně lze tuto realitu pozorovat na nové povinnosti evidovat skutečné majitele společností při rejstříkových soudech. Rovněž lze tyto vztahy vyčíst z veřejně dostupných zpráv o vztazích, které jsou někdy společnostmi, jež spadají do koncernu či skupiny společností zakládány do sbírky listin vedené rejstříkovými soudy. Vždy bude tedy záležet na konkrétním posouzení a prokázání, zda v daném případě vztah “ovládání” či jiný projev kontroly existuje. *Mevorach* navíc kritizuje fakt, že Nařízení pracuje pouze s tou

---

²⁷⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU.

²⁸⁰ Recitál 31 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU.

²⁸¹ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, bod 8.15.

²⁸² MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, bod 8.751.

nejtradičtější formou skupinové struktury, která má vertikální hierarchii s koncovou mateřskou společností, která členy skupiny ovládá. Jeho námitka však poukazuje na stav praxe, která funguje i na bázi lineární skupiny společností, které jsou ovládány prostřednictvím konečného vlastníka – fyzické osoby, kdy takové skupiny jsou ponechány mimo úpravu Nařízení.²⁸³ Rovněž decentralizovaně řízené skupiny, které mají dvě či více specializovaných řídicích center do definice uvedené v Nařízení nezapadají.²⁸⁴

Komplexnost problematiky koncernové úpravy vymezením definice skupiny pouze začíná. Normotvůrci se zjevně před zařazením této úpravy museli vypořádat s dilematem metodologického charakteru, tj. protichůdných myšlenek, kdy jedna připouští v případě úpadku konsolidaci majetku skupiny jako celku a druhá zásadně odlišuje právní i faktickou samostatnost jednotlivých členů skupiny a jejich majetkových podstat.²⁸⁵

Je zjevné, že aby bylo možné řešit úpadek členů skupiny koordinovaným a efektivním způsobem, musí Nařízení zakotvit výjimku ze soudní příslušnosti, která v čl. 3 Nařízení jasně diktuje že, co samostatná právní entita, to jedno COMI. Nařízení tento svůj záměr deklaruje v recitálu 54.

V případě skupiny společností je vysoce pravděpodobné že oddělené nekoordinované insolvenční řízení jednotlivých členů skupiny bude méně efektivní a pro ekonomickou hodnotu celé skupiny poškozující oproti jedinému plošnému skupinovému procesu.

Ještě před účinností Nařízení došla judikatura²⁸⁶ k závěru, že pokud jsou jednotlivá COMI společností skupiny umístěna ve stejném státě, přičemž pro všechny tyto dlužníky byl jmenován jediný správce, pak je možné implementovat koordinované insolvenční řízení.

Spíše výjimečně se podaří, aby sídla jednotlivých společností ze skupiny, resp. jejich COMI byla umístěna ve stejném státě. Nařízení proto přináší dva nové přístupy k začlenění určitých

---

²⁸³ Irit Mevorach, *INSOL Europe's proposals on Groups of Companies (in cross-border insolvency): A Critical Appraisal*.

²⁸⁴ Irit Mevorach, *Cross-Border Insolvency of Enterprise Groups: The Choice of Law Challenge*, 9 *Brook. J. Corp. Fin. & Com. L.* 107 (2014).

²⁸⁵ Schmidt in BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. *Commentary on the European insolvency regulation*. New York, NY: Oxford University Press, 2016, s. 590.

²⁸⁶ Zejména rozsudky *Collins & Aikman a Nortel* – obě věci souzené ve Velké Británii. V obou těchto případech se koordinovaný způsob řešení úpadku vyplatil.

koordinačních pravidel do evropské insolvenční praxe, a to i pro případ, že mají členové skupiny svá COMI ve dvou a více členských státech.

Jeden z těchto přístupů představuje obecná **povinnost spolupracovat a komunikovat** v rámci insolvenčních řízení, která se týkají dvou či více členů jedné skupiny společností a druhý přístup představuje zcela nový koncept **skupinového koordinačního řízení**, které umožňuje koordinovaným způsobem to jenom skupin společností.

Před dalším výkladem je vhodné uvést, že komunikace a spolupráce je povinná, zatímco koordinace je dobrovolná.

Nařízení přináší tři zásadní pojmy, které úpravu insolvencí členů skupiny společností ovládají. Jsou jimi **komunikace a spolupráce**, a dále **koordinace**. Nejedná se pouze o pojmy, které tvoří nadpis jednotlivých oddílů páté kapitoly, nýbrž o nově zaváděné koncepty²⁸⁷, které jsou pro řešení skupinových insolvencí klíčové.

Oddíl první zavádí povinnost dotčených subjektů spolu komunikovat a spolupracovat, a dále pak upravuje pravomoc insolvenčních správců vstupovat do insolvenčních řízení, která byla zahájena v jiných členských státech – tedy proti členovi téže skupiny společností a zde činit určité procesní kroky. Druhý oddíl se zabývá speciálním druhem řízení, který je členům skupiny společností umožněn, tj., koordinačním řízením.

8.2 Spolupráce a komunikace

Tedy, aby bylo možné efektivně řešit přeshraniční insolvenční řízení několika entit, které náležejí k jedné skupině, zavádí Nařízení povinnost pro zainteresované insolvenční správce a insolvenční soudy, aby spolu komunikovali a spolupracovali. Tato povinnost dopadá jednak na komunikaci a spolupráci mezi insolvenčními správci navzájem, mezi insolvenčními soudy navzájem, a rovněž na vzájemnou komunikaci a spolupráci správců se soudy. Logicky se nejedná pouze o spolupráci uvnitř každého členského státu, ale právě o komunikaci a spolupráci přeshraniční.

---

²⁸⁷ Byť koncepce povinné spolupráce a komunikace vychází z obdobných pravidel, které obsahovalo již Nařízení 2000 pro vymezení vztahu hlavního a vedlejších řízení.

Všechny dotčené subjekty si budou muset nejprve pragmaticky zvolit jazyk a formu, kterou se budou dorozumívat a podstatné informace si vyměňovat.²⁸⁸ Cílem je přitom posílit vzájemnou spolupráci (tak jak ji známe např. z kooperace subjektů v hlavním a vedlejších řízeních) tak, aby tato řízení zefektivnila, a přitom nepoškozovala zájmy věřitelů. Tato myšlenka je výslovně uvedena v recitálu 52 Nařízení, který stanoví, povinnost aktérům zapojeným do insolvenčního řízení proti několika společnostem z téže skupiny, spolu navzájem spolupracovat a komunikovat, stejně jako tato povinnost stíhá i subjekty hlavního a vedlejších řízení, jež jsou vedena proti stejnému dlužníkovi. Spolupráce mezi insolvenčními správci by přitom nikdy neměla být v rozporu se zájmy věřitelů v jednotlivých řízeních a cílem takové spolupráce by mělo být nalezení řešení, které by posílilo synergie napříč danou skupinou.²⁸⁹

Popsaný recitál tak jasně činí paralelu mezi pravidly spolupráce, jimiž jsou vázány subjekty zúčastněné na hlavním a vedlejších řízeních dle čl. 41 až 43 Nařízení a mezi subjekty v rámci řešení úpadku proti členům skupiny dle čl. 56 až 59 Nařízení.

8.2.1 Spolupráce insolvenčních správců

Čl. 56 Nařízení ukládá povinnost spolupráce a komunikace insolvenčním správcům navzájem. Jako příkladné nástroje takové spolupráce uvádí Nařízení možnost uzavírání dohod či protokolů mezi správci.

Moss zmiňuje podstatnou myšlenku, a sice, že hlavním cílem této spolupráce je právě jen usnadnění účelného vedení řízení. Tuto povinnost tak nelze vykládat extenzivně tak, že jsou např. správci povinni společně spolupracovat tak, aby došlo k co možná nejvyššímu uspokojení všech věřitelů. Hranice a nosné pilíře jejich spolupráce jsou dány 2. odstavcem čl. 56 Nařízení. Záměrem je tedy např. právě zmiňovaná povinnost si vyměňovat informace, které jsou relevantní i pro jiná řízení. Takovými informacemi mohou být např. podklady k přihlášeným pohledávkám, existence pohledávek uplatněných duplicitně ve vícero řízeních nebo naopak vymáhání pohledávek dlužníkem po „společných“ obchodních partnerech atp.²⁹⁰ Další oblastí, o níž by bylo vhodné

---

²⁸⁸ Michele Reumers – What is in a Name? Group Coordination or Consolidation Plan – What is allowed under the EIR, s. 241.

²⁸⁹ Recitál 52 Nařízení.

²⁹⁰ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 500.

komunikovat napříč řízeními je např. prodej majetkové podstaty. Vzhledem k tomu, že skupiny jsou často organizačně řízené nikoliv po entitách, nýbrž po jednotlivých obchodních jednotkách (*business lines*),²⁹¹ kdy tyto jsou navíc často spravovány a řízeny nadnárodně, tzn. např. pro CEE region atp., je vhodné sdílet informace např. o potenciálních kupujících částí závodu, konkrétní obchodní jednotky ve všech členských státech. Tímto způsobem je možné vyjednat pro celou skupinu i věřitele výhodnější prodej na mezinárodní úrovni s jediným kupujícím. Navzdory tomu, že Nařízení v podstatě ukládá průběžnou a volnou výměnu jakýchkoliv relevantních informací, nestanoví již nic o jazyku, ve kterém mají tyto informace být sdělovány, ani o způsobu vypořádání případných nákladů na překlady.²⁹²

8.2.2 Spolupráce insolvenčních soudů

Článek 57 Nařízení ukládá povinnost spolupráce a komunikace soudům. Každý soud, který zahájil řízení proti členům skupiny, má povinnost spolupracovat a komunikovat s kterýmkoliv soudem, u něhož byl podán návrh na zahájení insolvenčního řízení proti jinému členovi téže skupiny. Spolupráce bude mít formu zejména výměny informací, tj. jejich podávání a vyžádání, jakož i případnou asistenci. Tento způsob kooperace známe z procesních předpisů pod pojmem dožádání. Ve státech common law je tato praxe známá pod pojmem “letter of request”.²⁹³ Nařízení výslovně soudy nabádá ke spolupráci například při jmenování insolvenčních správců. Insolvenční soudy by tak mohly v rámci každého státu jmenovat jediného insolvenčního správce ve všech řízeních proti jednotlivým členům skupiny, kteří do této soudní příslušnosti spadají. Zmíněný procesní postup samozřejmě podléhá místním vnitrostátním procesním předpisům a pravidlům o zákazu střetu zájmu.²⁹⁴

8.2.3 Spolupráce soudů a správců navzájem

Článek 58 Nařízení upravuje spolupráci a komunikaci mezi insolvenčními správci a soudy navzájem a míří nejen na spolupráci mezi správcem a soudem v témže řízení, která je ostatně upravená v národních procesních předpisech, nýbrž na spolupráci přeshraniční. Insolvenční

---

²⁹¹ Ibid bod 8.756.

²⁹² Ibid bod 8.755.

²⁹³ Ibid bod 8.761.

²⁹⁴ Schmidt in BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. *Commentary on the European insolvency regulation*. New York, NY: Oxford University Press, 2016, bod. 56.22.

správce jmenovaný v jakémkoliv insolvenčním řízení vedeném proti členovi skupiny společností je oprávněn a zároveň povinen poskytnout asistenci soudu který je příslušný k insolvenčnímu řízení ohledně jiného člena téže skupiny. Dané ustanovení tak zejména míří na urychlení a zefektivnění výměny informací a nabádá insolvenční správce, aby komunikovali s dotčenými zahraničními soudy napřímo, což je oproti zdlouhavému procesu podání žádosti na dožádání u soudu místního, který by následně kontaktoval soud zahraniční (tj. dle čl. 57 Nařízení), časově i nákladem úspornější.

Co se týká nákladů řízení vzniklých výše popsáním způsobem spolupráce, stanoví článek 59 Nařízení, že náklady si nese každé řízení samo. Tzn., že jakékoliv náklady vzniklé insolvenčnímu správci nebo soudu v souvislosti s činnostmi popsány v čl. 56 až 60 Nařízení, se považují za náklady těch jednotlivých řízení, pro něž byl správce jmenován a soud je zahájil.

8.2.4 Pravomoci insolvenčního správce

Poslední článek oddílu o spolupráci a komunikaci²⁹⁵ je věnován okruhu pravomocí, které insolvenční správce jmenovaný v řízení proti členům skupiny má. Rozsah jeho pravomocí je překvapující, jelikož svým způsobem zasahuje do „suverenity“/pravomoci jiných insolvenčních správců. Nutno podotknout, že vyjmenované pravomoci se uplatní pouze v případě, že nebylo zahájeno koordinační řízení dle čl. 61 a násl. Nařízení. Dané pravomoci tak správci mají pouze v režimu „prosté“ spolupráce a komunikace.²⁹⁶ Insolvenční správce jmenovaný v insolvenčním řízení vedeném proti členovi skupiny společností má např. možnost být slyšen v každém řízení, které bylo zahájeno proti jinému členovi řízení.²⁹⁷ IS rovněž smí za specifických podmínek navrhnout odklad jakéhokoliv opatření týkajícího se zpeněžení majetkové podstaty, a to majetkové podstaty kteréhokoliv člena skupiny, proti němuž bylo insolvenční řízení zahájeno, rovněž smí podat návrh na zahájení koordinačního řízení proti skupině.²⁹⁸ Značným zásahem do pravomocí jiných insolvenčních správců je zejména právě možnost insolvenčního správce, který byl jmenován v insolvenčním řízení ohledně jiného člena skupiny navrhnout odklad zpeněžení majetkové podstaty v řízení, pro které byl jmenován jiný insolvenční správce. Důvody, pro které

---

²⁹⁵ Čl. 60 Nařízení.

²⁹⁶ Čl. 60 odst. 1 písm. b), iv) Nařízení.

²⁹⁷ Čl. 60 odst. 1 písm. a) Nařízení.

²⁹⁸ Čl. 60 odst. 1 písm. c) Nařízení.

tak smí učinit, jsou limitované. Aby směl být odklad navržen, musel již být navržen pro všechny nebo některé členy skupiny restrukturalizační plán, který nabízí přiměřenou naději na úspěch. Požadovaný odklad je nezbytný právě pro realizaci navržené restrukturalizace a tato restrukturalizace by zároveň byla ve prospěch věřitelů z řízení, v němž je odklad požadován. Stále přitom platí primární premisa, že se musí jednat o nekoordinované řízení, tzn. nikoliv o koordinační řízení proti skupině dle čl. 61 a násl. Nařízení. Ze strany soudu jsou výše popsané podmínky přezkoumány a soud odklad povolí pouze, má-li za to, že byly splněny.²⁹⁹ Moss a spol. tvrdí, že rozhodnutí soudu není zcela v jeho diskreci, když pokud podmínky splněny jsou, je soud povinen odklad uložit.³⁰⁰

Soud rovněž sám vyslechne insolvenčního správce, který byl jmenován pro řízení, pro něž je odklad požadován. V praxi jistě nebude neobvyklým jevem názorový rozkol mezi jednotlivými insolvenčními správci, a proto je zapotřebí, aby insolvenční správce, do „jehož“ řízení takto invazivně vstupuje jiný subjekt – jiný insolvenční správce, měl možnost se k návrhu vyjádřit.³⁰¹ Pokud soud uzná odklad za vhodné opatření, uloží jej na libovolně dlouhou dobu, nepřekračující 3 měsíce. Soud může odklad i po uplynutí této doby prodlužovat, maximálně však do celkové doby trvání 6 měsíců.³⁰²

8.3 Koordinace

Od výše popsané spolupráce při řešení úpadku skupiny je nutno odlišovat speciální koordinační řízení. Pravidla koordinace jsou upravena v článku 61 až 77 Nařízení a jsou oproti pravidlům spolupráce a komunikace propracována podrobněji a více formalisticky. Rovněž dále odkazují na použití procesních norem národních právních řádů tam, kde je to vhodné a/nebo výslovně uvedené.

Návrh na zahájení koordinačního řízení proti skupině může podle článku 61 podat jakýkoliv insolvenční správce, a to u kteréhokoliv soudu příslušného pro insolvenční řízení vedené proti některému členovi skupiny. Osobou aktivně legitimovanou k zahájení takového řízení, respektive

---

²⁹⁹ Čl. 60 odst. 2 Nařízení.

³⁰⁰ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, bod 8.767.

³⁰¹ Ibid bod. 8.769.

³⁰² Čl. 60 odst. 2, poslední věta.

k podání návrhu na jeho zahájení je pouze insolvenční správce již jmenovaný pro řízení ve vztahu k jinému členovi stejné skupiny. Návrh nemůže podat např. žádný z věřitelů.

Formální požadavky samotného návrhu, resp. způsob jeho podání příslušnému soudu se řídí právem, kterým se řídí řízení, v němž byl IS jmenován.³⁰³ Nařízení ovšem samo stanoví přílohy, které musí být k návrhu připojeny. Jedná se o a) návrh osoby, která by měla být skupinovým koordinátorem a doklady osvědčující její způsobilost a kvalifikaci pro tuto funkci, vč. souhlasu dané osoby; b) nastínění navrhované koordinace skupinových řízení; c) seznam insolvenčních správců, případně i soudů či jiných zainteresovaných orgánů (např. státní zastupitelství) v daných řízeních proti členům skupiny, a v neposlední řadě d) odhad nákladů, které by v souvislosti s navrhovanou koordinací vznikly, vč. určení poměrů v jakých by byly tyto jednotlivými členy skupiny hrazeny.³⁰⁴

V souvislosti s čl. 70 je hodně diskutován pojem „procesní konsolidace“ (*procedural consolidation*), resp. její zákaz. Nařízení stanoví, že koordinační plán nesmí obsahovat jakékoliv návrhy na konsolidaci řízení či majetkových podstat.³⁰⁵ Zatímco zákaz konsolidace majetkových podstat lze snadno obhájit s ohledem na zájmy věřitelů jednotlivých řízení, kteří by v případě sloučení všech majetkových podstat byli velice pravděpodobně znevýhodněni, jistá míra procesní konsolidace se jeví jako nevyhnutelná.

Konsolidace majetkových podstat by mohla způsobit, že např. zajištění či jiní prioritní věřitelé z jiných států, kde místní majetková podstata zdaleka nepostačuje na jejich uspokojení, by mohli „odčerpat“ pro sebe přednostní uspokojení z majetkových podstat jiných států, kde je místní dlužník a jeho majetková podstata „bohatší“. Zejména nezajištění věřitelé, ale případně i věřitelé zajištění s horším pořadím, by byli značně znevýhodněni. Jak správně podotýká *Reumers*³⁰⁶ naznačenou konsolidací majetkových podstat by byla zcela narušena právní jistota např. významných věřitelů z bankovního sektoru, která by se projevila v neochotě úvěrovat lokální subjekty, které spadají do nadnárodních koncernů. Odstranění zmíněného rizika by bylo možné

---

³⁰³ Čl. 61 odst. 2 Nařízení.

³⁰⁴ Čl. 61 odst. 3 Nařízení.

³⁰⁵ Čl. 72 odst. 3 Nařízení.

³⁰⁶ Michele Reumers – What is in a Name? Group Coordination or Consolidation Plan – What is allowed under the EIR, s. 241.

snad jen sdílením detailního nadnárodního registru zástavních práv a jejich pořadí, který ovšem dosud neexistuje. Proto je za současného stavu nejbezpečnější variantou ponechání zákazu konsolidace majetkových podstat v platnosti.

Obecně má koordinace skupinových řízení usilovat o účelnou koordinaci a současně respektovat právní subjektivitu každého člena skupiny.³⁰⁷

Ačkoliv se pravidla o spolupráci, komunikaci a koordinaci upravená pro subjekty hlavního a vedlejšího řízení jeví podobná těm, která jsou stanovena pro členy skupiny, v podstatě se liší zejména tím, že zatímco vztah hlavního a vedlejšího řízení předpokládá zahájení jednoho hlavního řízení a jednoho či více vedlejších řízení proti jedinému dlužníkovi a předpokládá nadřazenost řízení hlavního nad řízeními vedlejšími, v případě skupiny společností je dlužníků několik, jen jsou spojeny různými faktory (ekvita, kontrola, atp.)³⁰⁸

8.3.1 Koordinovaný restrukturalizační plán dle čl. 56 Nařízení x Návrh na zahájení koordinovaného řízení dle čl. 61 Nařízení

O koordinovaném restrukturalizačním plánu se Nařízení zmiňuje v čl. 56 Nařízení. Tento plán tedy spadá do sekce povinné spolupráce a komunikace mezi insolvenčními správci jednotlivých vnitroskupinových entit.

V textu Nařízení je výslovně uvedeno, že povinnost sjednat koordinační plán mají insolvenční správci pouze v případě, existuje-li možnost reorganizace. Bude-li způsobem řešení úpadku konkurs, jsou správci povinni „pouze“ si vyměňovat relevantní informace a koordinovaným způsobem dohlížet na správu záležitostí členů skupiny. Žádný plán koordinovaného konkursu se nepřipravuje (byť si lze představit, že jeho obsahem by byl např. plán na koordinovaný prodej jednotlivých částí závodů či jednotlivých movitých věcí). Z uvedeného vyplývá, že plán podle čl. 56 Nařízení může být pouze reorganizačním plánem bez toho, aniž by Nařízení stanovilo bližší požadavky na jeho obsah.

Oproti tomu úprava koordinačního plánu, nebo přesněji návrhu na zahájení koordinačního řízení je, stejně jako celá sekce zabývající se koordinací insolvencí členů skupiny, mnohem více

---

³⁰⁷ Recitál 54 Nařízení.

³⁰⁸ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. European cross-border insolvency law. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 287.

formalizovaná. Návrh na zahájení koordinačního řízení proti skupině může podat kterýkoliv insolvenční správce jmenovaný v kterémkoliv z řízení zahájených proti některému členovi skupiny. Tento návrh přitom může podat u kteréhokoliv soudu příslušného k řízení vedenému proti kterémukoliv členovi skupiny.³⁰⁹

Z ekonomického pohledu, a to ať už půjde o koordinaci konkursu anebo reorganizace skupiny je klíčové právě uvážení nákladové položky. Jakkoliv se totiž koordinované řešení může jevit jako atraktivní a v nejlepším zájmu skupiny, může se snadno stát, že nákladová položka, byť už jen za překladatelské služby či poradenskou asistenci při zpracování plánu, v konečném součtu celé řízení mnohonásobně prodraží oproti řízením izolovaným.³¹⁰

8.3.2 Pravidlo priority

V případě, že by např. v důsledku špatné komunikace došlo k situaci, že návrh na zahájení koordinačního řízení proti skupině podalo více správců, případně byl návrh podán u vícero soudů různých členských států, stanoví pro tento případ Nařízení pravidlo přednosti³¹¹ podle kterého se soudy u nichž byl návrh podán později, prohlásí za nepřislušné (ve prospěch soudu, u kterého byl návrh podán nejdříve). V České republice by určení časové posloupnosti jednotlivých návrhů nemělo činit potíže, když jsou podání do insolvenčních řízení zaznamenávána až do řádu minut, tj. ve formátu hh:mm. Pravidlo priority není v evropském mezinárodním právu žádnou novinkou, když je již dlouhodobě zavedeno např. v Nařízení Brusel I bis.³¹²

Existuje tak určitá míra pravděpodobnosti, že SDEU bude v případě interpretace pravidla přednosti dle Nařízení vycházet ze své dosavadní judikatury ohledně pravidla přednosti v nařízení Brusel I bis.³¹³

Pravidlo přednosti lze prolomit například za využití článku 66 Nařízení, podle kterého jsou insolvenční správci schopni ovlivnit volbu soudu pro koordinační řízení, a to tak, pokud se alespoň

---

³⁰⁹ Čl. 61 Nařízení

³¹⁰ Michele Reumers – What is in a Name? Group Coordination or Consolidation Plan – What is allowed under the EIR, s. 230.

³¹¹ Čl. 62 Nařízení.

³¹² Nařízení Brusel I bis.

³¹³ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, bod 8.775.

jejich dvě třetiny shodnou že nejvhodnějším soudem pro zahájení koordinačního řízení proti skupině je jiný Soud. V případě takové shody je tento soud výlučně příslušný k zahájení koordinačního řízení. Všechny ostatní soudy se následně prohlásí za nepřislušné ve prospěch dotyčného soudu, který byl dvěma třetinami insolvenčních správců za ten nejvhodnější a příslušný stanoven. Forma konsensu insolvenčních správců musí být dle Nařízení písemná, případně písemně doložená. Dohoda insolvenčních správců o příslušném soudu tak může být uplatněna až do faktického zahájení řízení, tzn. až do vydání rozhodnutí dle čl. 68 Nařízení.

8.3.3 Návrh na zahájení koordinačního řízení a jeho přezkum

Poté, co je příslušnému insolvenčnímu soudu návrh na zahájení koordinačního řízení doručen, provede soud nejprve posouzení, zda je zahájení koordinačního řízení v daném případě vhodné pro usnadnění účelného vedení řízení a rovněž zda koordinační řízení nezpůsobí finanční znevýhodnění kteréhokoliv z věřitelů kteréhokoliv člena skupiny. Soud také posoudí, zda jsou splněny požadavky ohledně osoby koordinátora a pokud ano, oznámí co nejdříve všem insolvenčním správcům jmenovaným v jednotlivých insolvenčních řízeních skutečnost, že mu byl návrh na zahájení řízení doručen. Toto oznámení rozešle soud doporučeným dopisem s doručenkou. Následně mají vyrozumění insolvenční správci možnost vznést námitky, a to buď proti zahrnutí jejich insolvenčního řízení do koordinačního řízení anebo proti navržené osobě koordinátora. Lhůta pro podání námitek činí 30 dní od doručení oznámení příslušného soudu.

Důsledky vznesených námitek se liší. Zatímco podání námítka proti zahrnutí do koordinačního řízení má za následek automatické vynětí z koordinačního řízení, námitka proti osobě koordinátora žádný automatický efekt nemá. Vzhledem k tomu, že Nařízení nijak neupravuje otázku odůvodnění námítka proti zahrnutí do koordinačního řízení, zjevně může být podána námitka bez uvedení důvodů. Nařízení rovněž nestanoví žádná pravidla pro přezkum námitek. V konečném důsledku je tak úprava koordinačního řízení bezzubá, když snaha některého insolvenčního správce nebo skupiny insolvenčních správců může být zmařena bez rozumného odůvodnění jiným insolvenčním správcem. Existuje-li návrh koordinačního plánu, který zahrnuje všechny členy skupiny, pak nezahrnutí některých členů skupiny bude mít jistě ekonomický dopad minimálně v tom, že se bude muset koordinační plán přepracovávat.

Co se týká námitek proti navržené osobě koordinátora, tyto smí podat pouze insolvenční správci, kteří jsou do koordinačního řízení zahrnuti. To znamená, že není přípustné, aby

insolvenční správce, který namítá proti zahrnutí svého řízení do koordinačního řízení, následně podával námitky proti osobě koordinátora. Učiní-li jediné podání s oběma námitkami, zřejmě se nebude k té týkající se osoby koordinátora vůbec přihlížet, když v důsledku první námítky ztratí namítající aktivní legitimaci namítat proti osobě koordinátora. V případě, že jsou námitky proti osobě koordinátora podány insolvenčním správcem, který je do koordinačního řízení zahrnut (a je tak aktivně legitimovaný k takovému podání), může k nim soud přihlídnout a případně může namítajícího insolvenčního správce vyzvat k navržení nového koordinátora dle č l. 61 odst. 3 Nařízení.³¹⁴

8.3.4 Přezkum návrhu na zahájení koordinačního řízení

Čl. 63 Nařízení pak popisuje soudní přezkum daného návrhu na zahájení koordinačního řízení. Soud, k němuž byl návrh podán je povinen ještě předtím, než oznámí insolvenčním správcům v jednotlivých dotčených řízeních jmenovaným, že návrh obdržel, návrh přezkoumat a teprve shledá-li, že a) je zahájení koordinačního řízení vhodné a účelné, b) s největší pravděpodobností nedojde k finančnímu znevýhodnění kteréhokoliv z věřitelů v důsledku koordinace, c) navržený koordinátor splňuje požadavky stanovené v čl. 71 Nařízení, ostatní insolvenční správce vyzvat.³¹⁵

Vzhledem k tomu, že účast na koordinačním řízení je dobrovolná, umožňuje článek 69 Nařízení insolvenčním správcům vstoupit do řízení i poté co již bylo zahájeno. Pozdější opt-in je umožněn správci, proti jehož zahrnutí byla vznesena námitka případně je pozdější vstup do koordinačního řízení umožněn těm insolvenčním správcům, jejichž řízení byla zahájena až po zahájení koordinačního řízení. Následné zahrnutí do koordinačního řízení podléhá schválení koordinátora, který zejména posoudí s ohledem na pokročilost koordinačního řízení, zda by zahrnutí dalšího řízení splňovalo základní kritéria, to znamená usnadnění účelnosti řízení a vyloučení pravděpodobnosti znevýhodnění věřitelů. V takovém případě řízení do koordinace zahrne. V případě, že není žádosti o následné zahrnutí do koordinačního řízení vyhověno, může insolvenční správce, jehož žádost byla zamítnuta, toto negativní rozhodnutí koordinátora

---

³¹⁴ Čl. 67 Nařízení.

³¹⁵ Koordinátorem může být jen osoba způsobilá jednat jako insolvenční správce, a to podle práva kteréhokoliv z členských států a zároveň nesmí být jedním z insolvenčních správců jmenovaných právě v některém z řízení vedených proti členovi skupiny, ani nesmí být ve střetu zájmů.

napadnout, a to v souladu s procesními předpisy členského státu, v němž je koordinační řízení vedeno.

8.3.5 Výkon funkce koordinátora & jeho pravomoc

Co se týká osoby koordinátora, stanoví Nařízení pouze toliko, že se musí jednat o osobu, která je podle práva některého z členských států způsobilá jednat jako insolvenční správce. Podle této definice se jeví, že se nemusí jednat o způsobilost dle některého ze zainteresovaných členských států, to znamená z těch států, v nichž bylo zahájeno insolvenční řízení proti některému členovi skupiny, nýbrž postačí, pokud je správce způsobilý podle práva kteréhokoliv členského státu. Co se týká konkrétních států, v nichž byla řízení proti členům skupiny zahájena Nařízením stanoví, že koordinátorem nesmí být žádný z insolvenčních správců, který byl pro tato řízení jmenován.

Ohledně pravomocí koordinátora stanoví nový článek 72 Nařízení, že koordinátor může navrhopat doporučení pro koordinované vedení řízení, navrhopat plán koordinace, který by obsahoval komplexní soubor opatření vhodných k řešení úpadku členů skupiny. Plán může zejména obsahovat opatření k obnovení hospodářské výkonnosti skupiny nebo její části, urovnání sporů v rámci skupiny či dohody mezi insolvenčními správci jednotlivých členů skupiny. Koordinátor může být rovněž slyšen v každém řízení zahájeném proti členovi skupiny a působit jako mediátor při urovnávání sporů mezi správci. Koordinátor rovněž komunikuje koordinační plán subjektům, vůči kterým má informační povinnost podle svého vnitrostátního práva, smí požadovat informace od kteréhokoliv insolvenčního správce a rovněž smí navrhopat přerušlení řízení zahájeného proti kterémukoliv z členů skupiny, a to na dobu trvání až 6 měsíců.

Nařízením stanoví jedno zásadní omezení týkající se obsahu koordinačního plánu, a to sice že plán nesmí obsahovat žádný návrh ani doporučení k sloučení řízení nebo majetkových podstat. V souvislosti s tímto ustanovením je mezi autory značně diskutován pojem procesní konsolidace.³¹⁶

Koordinátor je výslovně zavázán k plnění své funkce nestranně a s náležitou péčí.³¹⁷

---

³¹⁶ Blíže např. Michele Reumers – What is in a Name? Group Coordination or Consolidation Plan – What is allowed under the EIR, s.235-240.

³¹⁷ Čl. 72 odst. 5 Nařízení.

Problematickým se jeví ustanovení článku 70 Nařízení, které stanoví, že co se týká doporučení koordinátora a plánu koordinace skupiny, nejsou jimi insolvenční správci vázáni. To znamená že insolvenční správci nejsou povinni s doporučeními koordinátora a obsahem plánu koordinace se zcela nebo zčásti řídit. Jedinou podmínkou je nutnost zdůvodnit odchylky od doporučení a plánu koordinace, a tyto poskytnout všem subjektům, které je daný insolvenční správce povinen podle svého vnitrostátního práva informovat. Samozřejmě je rovněž povinen informovat koordinátora.

Mimo výše uvedeného nabádá Nařízení insolvenční správce ke spolupráci s koordinátorem, zejména k výměně podstatných informací tak, jak jsou tomu povinni při vzájemné spolupráci dle předchozího oddílu Nařízení.

Koordinátor může být funkce zbaven, a to buď z podnětu některého z insolvenčních správců, případně z vlastního podnětu to jest formou odstoupení z funkce. Koordinátora odvolává soud a v případě že je návrh na jeho odvolání učiněn třetí osobou, musí být splněny podmínky pro jeho odvolání. Důvodem pro odvolání je např. skutečnost, že jednal v neprospěch některých věřitelů nebo neplnil své povinnosti řádně, jak mu ukládá Nařízení.

Odměna musí být přiměřená a odpovídat konkrétní situaci, to znamená úkolům, které koordinátor v rámci daného koordinačního řízení plní. Konečné vyúčtování předkládá koordinátor soudu, který koordinační řízení zahájil. Vyúčtování je předloženo i všem jmenovaným insolvenčním správcům, kteří mají možnost do 30 dnů od obdržení vyúčtování vznést námitky. Námitky budou zpravidla směřovat proti rozdělení podílů, jimiž se mají správci na úhradě podílet. Nejsou-li v řádné 30denní lhůtě námitky podány, považuje se vyúčtování za schválené. V případě, že námitky vzneseny budou, rozhodne o podílech, jimiž se mají jednotliví členové skupiny na úhradě nákladů podílet, soud. Proti takovému rozhodnutí soudu se můžou insolvenční správci bránit postupem stanoveným procesními pravidly členského státu, v němž bylo koordinační řízení zahájeno.

8.4 Kolik COMI v rámci skupiny?

Nová evropská úprava řešení úpadku členů skupiny spustila debatu ohledně posouzení COMI v rámci korporátní skupiny. Proti sobě stály dva názory, kdy jeden, poukazující na pravidla vyřčená již rozsudkem *Eurofood* stanoví, že co právnická osoba, tedy co samostatná entita, to

jedno COMI. Tento názor tedy tvrdí, že každá právnická entita má své COMI. Protinázor pak stanovil, že všechny společnosti do skupiny náležející přeci podléhají jednotnému řízení z nadnárodního „ústředí“ („*headquarters*“), tedy COMI je pouze jedno pro celou skupinu.³¹⁸

Názor uznávající jediné COMI na skupinu byl podpořen např. rozhodnutím³¹⁹ anglického insolvenčního soudu ve věci dlužníka Daisytek ISA Ltd. Skutkový stav byl v daném případě takový, že Daisytek ISA Ltd byla anglická společnost, 100 % vlastněná americkou mateřskou společností, která na sebe podala návrh dle amerického Chapter 11³²⁰ (restrukturalizační řízení dle amerického insolvenčního práva). Anglická Daisytek ISA Ltd vlastnila dceřiné společnosti ve Francii a Německu, které společně s Daisytek podaly návrh na zahájení insolvenčního řízení k anglickému High Court of England. Ten rozhodl, že s ohledem na to, že většina obchodních vztahů i financování byla vyjednávána ústřední kanceláří v Anglii, proto se COMI německé a francouzské dceřiné společnosti nachází rovněž v Anglii a tím pádem jsou anglické soudy příslušné k zahájení řízení.

Předmětné rozhodnutí rozbouřilo odbornou debatu na mnoha setkáních evropských insolvenčních specialistů (např. konference pořádaná INSOL Europe či Německý insolvenční kongres v Berlíně), kdy „anglická škola“ v čele s Mossem rozhodnutí kvitovala, „kontinentální škola“ v čele s Paulusem a německými komentátory rozhodnutí kritizovala³²¹.

Téma jediného COMI je naznačeno v recitálu 53 Nařízení, který stanoví, že zavedení pravidel pro skupiny, by nemělo omezit soudy v možnosti zahájit v jednom státě insolvenční řízení proti několika společnostem, pokud mají tyto všechny své COMI v jediném členském státě. V daném případě má daný soud možnost rovněž jmenovat jediného insolvenčního správce ve všech

---

³¹⁸ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 282.

³¹⁹ Rozhodnutí High Court of Justice, Chancery Division Leeds District Registry ze dne 16.5.2003, ve věci Daisytek-ISA Ltd., 2003 B.C.C. 562.

³²⁰ Pozn. Označení “Chapter 11” je obecně používané jako synonymum “reorganizace” v americkém právu. Kontrastně “Chapter 7” značí likvidační způsob řízení ve smyslu českého konkursu; obojí upraveno v americkém insolvenčním zákoně *Bankruptcy Code*.

³²¹ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 283.

dotčených řízeních. To samozřejmě za předpokladu, že to není v rozporu s právními předpisy *lex fori concursus*, kterým se dané řízení řídí.

Recitály ovšem nejsou právně závazné a poskytují pouze doplnění k závazným článkům Nařízení, často v podobě odůvodnění záměru legislativce. Princip jedna skupina – jedno COMI tak legislativně v závazné části Nařízení zakotven nebyl.

V každém případě musí být o „celoskupinovém“ COMI zachováno to, co platí o každém jiném separátním COMI, tj. musí se jednat o místo, kde dochází ke skutečné správě a řízení dlužnickových záležitostí a toto místo musí být zjistitelné třetími osobami.³²²

Přepracované Nařízení možná v tomto ohledu opět jednou podcenilo problematiku COMI a jeho dosahů, když nezohlednilo návrh Mosse, ani Pauluse, kteří oba předložili svůj přepracovaný návrh COMI, kdy obě tyto definice výslovně obsahovaly dovětek o tom, že v případě skupiny, je místem hlavních zájmů to místo, kde je umístěno centrální (ultimátní) řízení entit, které do skupiny náleží.³²³

8.5 Závěry kapitoly

Vzhledem k tomu, že je myšlenka koordinovaného řešení skupinových insolvencí lákavá, připomíná Nařízení v této své části, že jeho působnost se vztahuje pouze na řízení přeshraniční.³²⁴ Pravidla o koordinovaném řízení tedy nelze použít na čistě vnitrostátní skupinu a její úpadek řešit podle Nařízení. Pokud by v rámci skupiny bylo více dlužníků, jejichž COMI je na území téhož státu, musela by být pravidla pro koordinované řízení zakotvena v národní legislativě. Jakkoliv by se tedy národní insolvenční soudy a správci jednající v národních insolvenčních řízeních rádi v textu Nařízení inspirovali, při absenci přeshraničního prvku jej nelze na čistě vnitrostátní řízení použít. Samozřejmě, pokud vnitrostátní předpisy v jakýchsi obecných obrysech komunikaci, spolupráci a koordinaci při řešení vnitrostátních úpadků členů skupiny předpokládají a dovolují, a

---

³²² Podmínky stanovené v čl. 3 Nařízení.

³²³ WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, para 10600a.

³²⁴ Recitál 62 Nařízení.

zároveň (dosud) nepodávají detailní instrukce, nic nebrání se v pravidlech Nařízení inspirovat.

Zatímco pravidla o spolupráci, komunikaci a koordinaci jsou určitě prospěšná a efektivnímu řízení nápomocná, za mnohem zásadnější otázku považuje autorka vyjasnění definice COMI a její funkčnost ve vztahu ke skupinám.

Z textu Nařízení, resp. z porovnání některých částí jeho preambule a čl. 3 není zcela jasné, zda má celá skupina jedno COMI anebo každá entita ve skupině vlastní COMI. V odborných kruzích bylo toto rovněž debatováno, kdy proti sobě stál universalistický přístup podporující myšlenku jednoho celoskupinového COMI-jednoho celoskupinového sudiště a přístup teritorialistický, kdy každá entita v rámci skupiny má vlastní COMI a vlastní sudiště.

Zdá se, že legislativci jednou opět podcenili definici COMI a jaké všechny aspekty jeho přesné vymezení ovlivňuje. Vzhledem k tomu, že Paulus a Moss oba představili při přípravě přepracovaného Nařízení definice COMI, které obsahovaly výslovně, že v případě skupin společností se za COMI považuje místo centrálního řízení (“headquarters”), je rozpačité, že ani jedna z těchto definic nebyla nakonec využita. Opětovně je tak definice COMI odkázána na to fungovat ve dvojkolejném režimu, kdy je částečně vymezena Nařízením a částečně dotvořena rozhodnutími SDEU.

9. Shrnutí a závěry

Výzkumným cílem této práce bylo zanalyzovat současné problémy přeshraničních insolvenčních řízení. Za účelem zúžení vybraného poměrně rozsáhlého a obecného tématu byl výzkum omezen pouze na korporátní insolvence, což znamená, že oddlužení fyzických osob byla zcela ponechána stranou a co se týká teritoria, omezil se tento výzkum pouze na členské státy EU (vyjma Dánska).³²⁵

V jádru této studie se nachází typický instrument evropského práva – nařízení, přímo použitelné ve všech členských státech EU, ukládající svá pravidla členským státům, čímž se stává součástí národních právních řádů bez nutnosti implementační procedury a bez možnosti opt-outu.

Nařízení, o kterém je řeč je přepracované evropské insolvenční nařízení (“**Nařízení**”) platné od roku 2015 a účinné (ve své podstatné části) od června 2017.

Struktura této práce vychází ze záměru dotknout se všech relevantních ustanovení přepracovaného Nařízení a porovnat jeho současné znění s textací jeho předchůdce – Nařízením 2000. Cílem bylo popsat evoluci textu a důvody které za úpravami stojí. Přirozeně bylo posuzováno i to, zda se přepracované Nařízení dokázalo vypořádat s kritikou, které čelilo Nařízením 2000. Předmětem prověření bylo rovněž to, zda dokázalo Nařízení vhodným způsobem reflektovat aktuální judikaturní závěry (jak národních insolvenčních soudů, tak SDEU) tak, aby se předešlo dalším diskuzím ohledně jeho správné interpretace. Ambiciózním záměrem této práce bylo rovněž poskytnout, pokud možno, co nejvíce praktický komentář vycházející z debat specialistů zabývajících se insolvenčním právem, tedy zejména insolvenčních správců, akademiků a advokátů specializujících se na tento obor práva.

Kromě úvodní a závěrečné kapitoly pokrývá tato práce většinu kapitol Nařízení nebo alespoň ty části, jejichž výklad považuje autorka této práce za klíčové pro řádný výkon insolvenční praxe.

Ve smyslu mezinárodního práva soukromého více tradiční či konzervativní témata jsou popsána v kapitole 2 až 5 této práce a zabývají se tradičními instituty, jako je působnost Nařízení, příslušnost soudu, pravidla pro určení rozhodného práva, či uznání a výkon rozhodnutí.

---

³²⁵ V souladu s recitálem č. 88 Nařízení, se Dánsko neúčastní.

Po těchto kapitolách následují oblasti, které jsou pro odvětví mezinárodního práva soukromého zcela unikátní a velice úzce spjaty právě jen s insolvenční tematikou. Nejprve kapitola 6 představuje nový koncept vedlejších insolvenčních řízení a jejich vztah k řízení hlavnímu. Následně sedmá kapitola velice stručně popisuje pravidla informování věřitelů a pravidla pro přihlašování jejich pohledávek. Přestože toto téma nevyvolává žádné vášnivé debaty mezi právními teoretiky ani praktiky, jeho praktický význam pro fungování přeshraničních insolvenčních řízení, je zásadní.

Konečně kapitola 8 přináší zcela nový a dlouho očekávaný koncept pravidel pro řešení úpadku členů skupiny společností.

Níže je uveden přehled závěrů přijatých v rámci každé kapitoly a závěrečné zamyšlení, které přináší souhrn podnětů, které vzešly z této práce, a které autorka doporučuje k dalšímu vědeckému zpracování.

9.1 Kapitola č. 1 - Úvod do evropského insolvenčního práva

První kapitola obecně vysvětluje, čím se insolvenční právo zabývá a co to znamená úpadek dlužníka. Pro lepší orientaci v této práci vysvětluje první kapitola rozdíl mezi národním insolvenčním právem, evropským insolvenčním právem a mezinárodním insolvenčním právem (ve smyslu mimo EU) a popisuje, jakým způsobem jsou tyto upraveny.

K vysvětlení základních principů insolvenčního práva je užito příkladu českého insolvenčního zákona. V České republice existuje pouze dvojí způsob řešení korporátních insolvencí. Jedním způsobem je konkurs a druhým je reorganizace. Tyto dva způsoby řešení stojí na principiálně opačných pólech daného spektra řešení úpadku. Zatímco konkurs nejčastěji cílí na prostý prodej majetku dlužníka, ať už jako celku či kus po kusu, ovšem vždy při skončení provozu závodu dlužníka, reorganizace na druhé straně směřuje k zachování hodnoty běžícího živého podniku, což otevírá možnost vytvoření plánu pro budoucnost. Takový reorganizační plán zahrnuje dlužníkovy zaměstnance, obchodní partnery i vedení dlužníka s cílem překonat finanční problémy a udržet, případně i za využití konkrétních reorganizačních opatření zvýšit, hodnotu dlužníka v budoucnosti.

Ačkoliv jsou jednotlivé úpravy insolvenčního práva členských států značně odlišné, toto základní rozlišení způsobů řešení úpadku (byť budou existovat různé variace) je pro jakýkoliv insolvenční zákon typické.

První kapitola také hovoří o některých základních principech, které stojí v centru insolvenčních úprav v rámci EU i mimo ni. Zejména půjde o (i) zásadu maximalizace hodnoty dlužníka, (ii) snahu dosáhnout co možná nejvyššího uspokojení věřitelů, a (iii) dodržování pravidla rovného zacházení s věřiteli stejného postavení/skupiny, označovaného jako *pari passu*.

Po rozboru těchto základů insolvenčního práva se kapitola první přesouvá od národní úpravy k evropské úpravě a vysvětluje, jakým způsobem nařízení vytvářená na evropské úrovni fungují v členských státech.

Konečně, je věnována pozornost účelu přepracovaného Nařízení, kterým není harmonizovat insolvenční úpravu jednotlivých členských států, ale zajistit, že přeshraniční řízení budou probíhat účinně s důrazem na vzájemnou spolupráci a koordinaci jednotlivých účastníků, a to s cílem posílit efektivitu řízení.

S naukou mezinárodního práva soukromého se pojí dva protichůdné principy – universalismus a teritorialismus. První kapitola vysvětluje, jakou roli tyto principy sehrávají v Nařízení, a jakým způsobem jsou v něm propojeny. Vzhledem ke specifickým evropského insolvenčního práva, vznikl v akademických kruzích pojem vhodně vystihující podstatu Nařízení, tedy skutečnost, že hlavní řízení jsou ovládána principem univerzality a vedlejší řízení principem teritoriality. Kombinací obou efektů vzniká pojem “modifikovaný universalismus”.

Závěrem poskytuje první kapitola, pro úplnost, i návod, kde hledat úpravu přeshraničních insolvenčních řízení v případě, že zahrnují i nečlenský stát, tedy třetí zemi. Tato pravidla se nachází v národní úpravě mezinárodního práva soukromého. V České republice jsou tato pravidla obsažena v ust. § 111 a násl. ZMPS.

9.2 Kapitola č. 2 - Působnost Nařízení

Druhá kapitola se zabývá tím, jakým způsobem došlo k rozšíření působnosti Nařízení oproti původnímu znění Nařízení 2000. Toto rozšíření spočívá v zahrnutí více druhů řízení do

působnosti Nařízení. Zejména jde o předinsolvenční nebo tzv. hybridní řízení a dále o výslovné zahrnutí řízení, v nichž nepřechází dispozice s majetkovou podstatou zcela na insolvenčního správce, nýbrž zůstává v rukou dlužníka.

Mezi nejvýznamnější soudní rozhodnutí, která mj. přispěla k současnému vymezení působnosti Nařízení, patří rozhodnutí *Bank Handlowy*, které je podrobně analyzováno v kapitole 6., zabývající se vedlejšími řízeními.

Druhá kapitola analyzuje podmínky, které je nutné splnit, aby určité řízení spadalo do působnosti Nařízení, kdy dvěma hlavními atributy v tomto směru jsou veřejnost a kolektivnost takového řízení.

Hlavním důvodem pro rozšíření působnosti Nařízení je opět záměr legislativce umožnit co největšímu množství dlužníků reorganizaci podle režimu Nařízení. Skutečnost, že Nařízení obsahuje propracovaný soubor pravidel, jej činí pro dlužníky atraktivním, neboť nabízí např. pravidla povinné komunikace a koordinace, což jsou opatření, která šetří náklady i čas insolventní společnosti. Nařízení se snaží toto privilegované zacházení otevřít pro co možná nejvíce typů řízení, potažmo dlužníků a jejich věřitelů.

Jedinou podmínku, kterou musí tato nově do působnosti Nařízení začleněná před-insolvenční řízení splňovat, je, že musí vyplývat z insolvenčního zákona, tedy že místní zákon upravující úpadek dlužníka musí tyto formy před-insolvenčních řízení povolovat a počítat s nimi.³²⁶

Značné změny v oblasti působnosti vedly i k aktualizaci Přílohy A k Nařízení, která byla rozšířena o další typy insolvenčních řízení. Přestože je záměrem Nařízení, pokrýt co možná nejširší spektrum řízení, vždy se musí jednat pouze o taková řízení, která jsou obsažena v Příloze A. Nařízení nelze aplikovat na insolvenční řízení, které, ač by jinak splňovalo veškeré podmínky Nařízením stanovené, nebylo výslovně uvedeno v Příloze A. Příloha A sice může být doplňována, ale její obsah je pro daný moment vždy závazný a taxativní³²⁷.

---

³²⁶ Recitál č. 66 Nařízení.

³²⁷ Alespoň do té doby než je Příloha A opět doplněna.

Závěr kapitoly je věnován vztahu mezi Nařízením a nařízením Brusel I bis, kdy vztah obou předpisů je vymezen takovým způsobem, že by nemělo docházet k průnikům působností obou nařízení, ani by se neměla žádná řízení nacházet mimo působnost kteréhokoliv z nich.

9.3 Kapitola č. 3 - Mezinárodní příslušnost dle Nařízení

Pravidla pro určení mezinárodní příslušnosti tvoří nedílnou součást Nařízení a vždy byla podnětem pro odborné diskuze a významným zdrojem nové judikatury. Vymezení soudní příslušnosti je klíčové z pohledu praxe nejen proto, že stanoví, který soud bude ve věci daného dlužníka o úpadku rozhodovat, ale přímo ovlivňuje i právo, které bude v daném řízení rozhodné.

Ačkoliv podstata stanovení soudní příslušnosti nebyla úpravami oproti původnímu Nařízení 2000 dotčena, byly nově včleněny určité pojistky proti *forum shopping* a definice COMI, jako centra hlavních zájmů dlužníka, byla upravena tak, aby zohlednila závěry zásadních soudních rozhodnutí. V této souvislosti jsou ve 3. kapitole podrobně analyzována dvě rozhodnutí, která k nové formulaci COMI přispěla nejvíce, a to rozhodnutí *Eurofood* a *Interedil*.

Ačkoliv se tato disertační práce soustředí výhradně na přeshraniční insolvenční řízení uvnitř EU, byla pro úplnost doplněna i zmínka o tom, jak budou posuzovány situace, kdy se sídlo dlužníka (jehož COMI je v EU) nachází ve třetím státě (mimo EU). Vzhledem k tomu, že tato problematika není řešena v Nařízení výslovně, odpověď poskytl SDEU v rozhodnutí *BRAC Inc.*³²⁸

Zde SDEU dospěl k závěru, že je-li splněna podmínka COMI v EU, jsou soudy členských států příslušné k projednání insolvenčního řízení ohledně dlužníka, i když se jeho sídlo nachází ve třetí zemi.

Často se debata o prokazování COMI stočí k debatě o *forum shopping*, což se potvrdilo i ve třetí kapitole této práce. Navzdory obecně přijímanému vnímání *forum shopping* jako čistě negativního jevu, který je zapotřebí zcela vymýtit, poskytuje autorka odlišný názor, a to z pohledu advokáta, jehož povinností v souladu se stavovskými předpisy, je v mezích zákona plnit pokyny klienta a prosazovat jeho oprávněné zájmy. Touto optikou pak nelze kritizovat advokáta, který v

---

³²⁸ Rozhodnutí komentováno např. ve WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, bod 10572.

rámci toho, co právní předpisy dovolují, hledá pro klienta nejvýhodnější řešení jeho situace, přičemž na takové jednání by, dle názoru autorky, nemělo být nahlíženo pejorativně jako na cosi nekalého.

Kvitovat lze výslovné zařazení časového testu do textu Nařízení, kdy tento slouží k vyvrácení domněnky statutárního sídla coby COMI v případě, že došlo k jeho přemístění v období tří měsíců před podáním insolvenčního návrhu. Tato myšlenka, která slouží jako další pojistka proti forum shopping má svůj původ v rozhodnutí *Susanne Staubitz Schreiber*, které je v této kapitole rovněž rozebráno.

Důraz je kladen rovněž na posílení ochrany věřitelů a předcházení konfliktům příslušnosti. K tomu slouží povinnost přezkumu příslušnosti a zpracování odůvodnění své příslušnosti soudem, který insolvenční řízení zahajuje. Pozitivním konfliktům příslušnosti pak má zabránit pravidlo priority.

Posledním rozhodnutím, které je v rámci dané kapitoly analyzováno je *Seagon x Deko Marty*, které přispělo k upřesnění pravidel pro stanovení soudní příslušnost ohledně tzv. žalob přímo vyplývajících z insolvenčního řízení.

Jediným tématem, které zůstává v rámci dané kapitoly „nakousnuté“ je problematika příslušnosti pro skupiny společností. Ačkoliv je tato materie blíže řešena v kapitole osmé, předesílá již třetí kapitola, že Nařízení neobsahuje žádná speciální pravidla pro sudiště skupiny společností, kdy v kombinaci s tím, že ani přepracované COMI výslovně pravidlo pro skupiny společností neobsahuje, lze opět, možná zbytečně, očekávat vyšší nápad předběžných otázek směrem k SDEU.

9.4 Kapitola č. 4. - Rozhodné právo dle Nařízení

Přestože kapitola o rozhodném právu nebyla v přepracovaném Nařízení z hlediska svého obsahu nijak významně přepsána, stále se jedná o jednu z nejzásadnějších a z pohledu praxe významně komentovanou a analyzovanou částí Nařízení. Skutečnost, že k podstatným zásahům nedošlo, lze kvitovat. Právní jistota adresátů přepracovaného Nařízení by byla podkopána, bylo-li by tomu jinak. Zachován zůstává systém obecně uplatňovaného práva státu, který řízení zahájil, které je doplněno o řadu výjimek tam, kde jsou opodstatněné a tradičně v rámci mezinárodního práva soukromého respektované. Některé tyto výjimky jsou více předvídané než jiné, když lze

jistě uzavřít, že co se týká úpravy nemovitostí, věcných práv a pracovněprávních vztahů, jsou zvláštní režimy práv a povinností z nich vyplývajících v podstatě očekávané, narozdíl např. od plavidel a letadel, které mají jiný režim než jiné movité věci (jsou-li evidovány v ústředním registru).

Nutno uznat, že v části o rozhodném právu naplňuje Nařízení beze zbytku svůj záměr prezentovaný v recitálu 74 Nařízení, který hovoří o tom, že Nařízení musí stanovit nezbytnou pružnost v určitých svých pravidlech, aby se přihlédlo ke zvláštním rysům procesních pravidel soudních systémů v některých členských státech. Tento svůj cíl Nařízení plní právě tím, že respektuje národní úpravu práv, která považuje za zvlášť závažná a nečiní si ambici do těchto zasahovat. To vše se odráží v posílené právní jistotě účastníků daných insolvenčních řízení.

9.5 Kapitola č. 5. - Uznání a výkon rozhodnutí

Pátá kapitola se zabývá pravidly pro uznání a výkon rozhodnutí podle Nařízení. Přepřacované Nařízení obsahuje své vlastní, na míru šité, zásady uznávání rozhodnutí, což je také důvodem, proč tato agenda nespadá do působnosti nařízení Brusel 1 bis. Uznávání insolvenčních rozhodnutí hraje v přeshraničních insolvenčních řízeních zásadní roli. Aby mohla fungovat dynamika mezi hlavním a vedlejšími řízeními, musí být zajištěno automatické uznávání rozhodnutí, kterými jsou tato řízení zahájena. Kromě faktoru COMI, totiž klíčovou roli sehrává čas – čas zahájení prvního insolvenčního řízení ve státě, v němž se nachází COMI. Takové řízení (hlavní) má prioritní postavení, a pokud by toto nebylo akceptováno ostatními členskými státy, funkčnost Nařízení by byla ohrožena. Univerzální účinek hlavního řízení je závislý na automatickém uznávání ostatními soudy a rovněž tak koexistence hlavního a vedlejších řízení vedle sebe.

Automatické uznávání je podle Nařízení založeno na principu vzájemné důvěry, podle kterého je členským státům uložena povinnost uznání daného rozhodnutí bez možné prověrky jeho hmotněprávní správnosti.

Podstatná část páté kapitoly rozebírá *Borkovu*³²⁹ analýzu tří atributů, které sehrávají při automatickém uznávání klíčovou roli: (i) typ posuzovaného dokumentu, (ii) účinky daného rozhodnutí v místě (státu) vydání, (iii) soulad s veřejným pořádkem státu, který rozhodnutí uznává.

Typem rozhodnutí, které musí být uznáváno automaticky je jakékoliv rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení uvedeného v Příloze A Nařízení, případně rozhodnutí potvrzující, že bylo řízení zahájeno. Nutno podotknout, že daný soud musí být příslušný k tomu, takové rozhodnutí vydat. V jiné části hovoří Nařízení o jiné skupině rozhodnutí, a to o rozhodnutích o průběhu a skončení řízení. Tato jsou rovněž uznávána automaticky. Další skupinu rozhodnutí označuje Nařízení za rozhodnutí z insolvenčního řízení vyplývající nebo s ním související. Tento typ rozhodnutí, na rozdíl od předchozí skupiny nemusí být vydán právě příslušným insolvenčním soudem, nicméně, musí se jednat o soudní rozhodnutí. Ochranná opatření vydaná v období mezi podáním insolvenčního návrhu a zahájením insolvenčního řízení jsou rovněž uznávána. Veškerá jiná další rozhodnutí, která nespádají do popsaných kategorií se uznávají podle pravidel stanovených nařízením Brusel I bis.

Kapitola se dále zabývá účinky, které rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení působí. Účinky, které dané rozhodnutí působí, se budou stát od státu lišit, společný je ovšem záměr zabránit individuálnímu vymáhání ze strany věřitelů a ochrana dlužníka, resp. majetkové podstaty před prvotní hysterií, stigmatem, které se se zahájením insolvenčního řízení pojí. V této souvislosti je rovněž vhodné zmínit, že účinky, které má rozhodnutí o zahájení hlavního insolvenčního řízení se liší od účinků rozhodnutí o zahájení vedlejšího insolvenčního řízení. První zmíněné rozhodnutí přenáší své účinky do všech členských států, zatímco druhé se teritoriálně omezuje na území státu, který zahájil vedlejší řízení.

Prostor je věnován také vymezení pojmu veřejný pořádek, který má v mezinárodním právu soukromém tradičně své místo. Článek 33 Nařízení stanoví, že automatické uznání rozhodnutí může být odepřeno pouze v případě, že by se účinky, které by uznané rozhodnutí v daném státě způsobilo. Vzhledem k tomu, že pojem veřejný pořádek není v Nařízení definován, a naopak v

---

³²⁹ BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 171.

národních právních řádech je definován různě, bude posouzení (ne)souladu s veřejným pořádkem ve smyslu Nařízení záviset na výkladu SDEU.

Závěrem pátá kapitola představuje povinnost zavedení elektronických insolvenčních rejstříků a jejich centralizované nadnárodní podoby, která má komukoliv umožnit přístup k informacím o dlužnících a insolvenčních řízeních ve všech jazycích EU.

Lze shrnout, že ačkoliv ustanovení o uznání a výkonu rozhodnutí neprošla zásadním přepracováním, stále hrají klíčovou roli v mechanismu přeshraničních insolvenčních řízeních, které Nařízení vytvořilo. Nově vložená ustanovení o insolvenčních rejstřících utváří univerzální nástroj, který přináší zásadní výhody, co do úspory časové a finanční, při vedení přeshraničních insolvenčních řízení.

9.6 Kapitola č. 6. – Hlavní a vedlejší řízení

Šestá kapitola se zabývá vedlejšími insolvenčními řízeními a jejich vztahem k hlavnímu insolvenčnímu řízení. V rámci systematiky Nařízení jsou vedlejší řízení obsažena ve třetí kapitole. Ustanovení o vedlejších insolvenčních řízeních a jejich vztahu k hlavnímu insolvenčnímu řízení prošla asi nejmarkantnější změnou co do zásahů do textu i významu samotného. Přepracované Nařízení zapracovalo dosavadní judikaturu SDEU i významná rozhodnutí soudů členských států funkčním způsobem. V tomto ohledu jsou podstatné závěry *Bank Handlowy, Collins & Aikman, MG Rover* nebo *Burgo Illochroma*, které všechny svým dílem přispěly k aktuální podobě přepracovaného znění.

Zásadní je odklon od povinné likvidační povahy vedlejších řízení, což má pomoci naplnit aktuální cíl a směřování celoevropské vnitroujní politiky, která má, pokud možno, podnikatelům vypomoci překlenout krátkodobé finanční obtíže. Důraz je rovněž kladen na vzájemnou spolupráci mezi subjekty hlavního a vedlejšího řízení k podpoře efektivity obou řízení.

9.7 Kapitola č. 7. – Informování věřitelů a přihlašování pohledávek podle Nařízení

Obsahově kratší kapitola 7. se zaměřuje na povinnost insolvenčního soudu vyrozumět věřitele o zahájení insolvenčního řízení a lhůtě pro přihlášení jejich pohledávek. Ústředním tématem kapitoly je termín “známý věřitel”, který je mimo Nařízení používán i v českém

insolvenčním právu, a to v ust. § 430 IZ. Zajímavostí je, že ze všech členských států se obsahem tohoto termínu zabývaly nejvíce právě české soudy, kdy NSČR dále rozvedl, co obnáší povinnost soudu vyzvat pouze takového věřitele, který je známý/zjevný z účetnictví dlužníka. Spornou byla právě otázka, co se stane, pokud vinou dlužníka, věřitel z účetnictví ani jiných relevantních dokumentů dlužníka čitelný není. NSČR dospěl k závěru, že není možné přičítat k tíži věřitele, že dlužník nevede své účetnictví v souladu s péčí řádného hospodáře a tím pádem, je nutné takovému věřiteli přiznat lhůtu speciální – novou.

Podstatnou ryze praktickou informací, kterou 7. kapitola podává, je možnost věřitelů přihlašovat své pohledávky prostřednictvím standardizovaných formulářů, které jsou k dispozici ve všech úředních jazycích EU na portálu e-justice.

9.8 Kapitola č. 8. – Řešení úpadku skupin společností

Osmá kapitola se zabývá tematikou do Nařízení zcela nově zařazenou, a to sice řešením úpadku dlužníků, kteří náleží do jedné korporátní skupiny. Po provedené právní analýze lze konstatovat, že tuto úpravu čeká pravděpodobně podobný osud jako institut COMI. Prvotní zařazení úpravy (jak COMI, tak skupin) do textu Nařízení bylo nepochybně obrovsky pozitivním krokem pro praxi. Nicméně, zvolená terminologie se jeví být prozatím spíše povrchní a teprve soudní praxe odhalí nedostatky v plném rozsahu, kdy až následně poslouží judikatura národních soudů a SDEU k precizaci užití terminologie tak, aby již daná ustanovení v praxi sloužila tak, jak zamýšlel zákonodárce. Stejným způsobem jako bylo zdokonaleno COMI, budou pravděpodobně upravována i ustanovení o řešení úpadku skupin. Aktuálně je již mezi autory kritizována, jako nedostatečně široká, definice členů skupiny, která nepojímá „barvitost“ korporátní praxe. Bouřlivé diskuze rovněž vyvolávala otázka COMI právě pro členy skupiny, konkrétně otázka množství potenciálních COMI pro jednu takovou skupinu. Předmětem sporu byly protichůdné koncepty: jedna entita = jedno COMI x jedna skupina = jedno „überCOMI“. Prozatím byla otázka vyřešena SDEU v případě Daisytek, který ustálil domněnku jednoho COMI pro celou skupinu.

Podstatná část kapitoly je věnována rozboru mechanismů vzájemné spolupráce a komunikace mezi subjekty účastnícími se skupinového přeshraničního insolvenčního řízení, jakož i novému konceptu koordinace, který je vlastní právě pro řešení skupinových úpadků. Vzhledem k tomu, že již existují mnohem podrobněji zpracovaná pravidla vzájemné spolupráce – tzv. CoCo

Guidelines zpracovaná mimo text Nařízení, zůstává otevřenou otázkou, jakým způsobem budou tyto do právních řádů členských států implementovány, případně připojeny k textu Nařízení.³³⁰

Ačkoliv z výše uvedeného vyplývá potřeba podrobnějšího rozpracování otázky řešení úpadku členů skupiny, je nadmíru pozitivní, že včleněním daného tématu do Nařízení se odborná diskuze na dané téma konečně dala do pohybu, což v konečném důsledku k „vypilování“ dané úpravy povede. Kvitovat lze rovněž celkový ekonomický záměr, který je novou úpravou podporován, a to sice zachování maximální hodnoty skupiny, ve prospěch všech zúčastněných.

Vzhledem k tomu, že je myšlenka koordinovaného řešení skupinových insolvencí lákavá, připomíná Nařízení v této své části, že jeho působnost se vztahuje pouze na řízení přeshraniční.³³¹ Pravidla o koordinovaném řízení tedy nelze použít na čistě vnitrostátní skupinu a její úpadek řešit podle Nařízení. Pokud by v rámci skupiny bylo více dlužníků, jejichž COMI je na území téhož státu, musela by být pravidla pro koordinované řízení zakotvena v národní legislativě. Jakkoliv by se tedy národní insolvenční soudy a správci jednající v národních insolvenčních řízeních rádi v textu Nařízení inspirovali, při absenci přeshraničního prvku jej nelze na čistě vnitrostátní řízení použít. Samozřejmě, pokud vnitrostátní předpisy v jakýchsi obecných obrysech komunikaci, spolupráci a koordinaci při řešení vnitrostátních úpadků členů skupiny předpokládají a dovolují, a zároveň (dosud) nepodávají detailní instrukce, nic nebrání se v pravidlech Nařízení inspirovat.

Zatímco pravidla o spolupráci, komunikaci a koordinaci jsou určitě prospěšná a efektivnímu řízení nápomocná, za mnohem zásadnější otázku považuje autorka vyjasnění definice COMI a její funkčnost ve vztahu ke skupinám.

Zdá se, že legislativci jednou opět podcenili definici COMI a jaké všechny aspekty jeho přesné vymezení ovlivňuje. Vzhledem k tomu, že Paulus a Moss oba představili při přípravě přepracovaného Nařízení definice COMI, které obsahovaly výslovně, že v případě skupin společností se za COMI považuje místo centrálního řízení (“headquarters”), je rozpačité, že ani

---

³³⁰ INSOL Europe, *European Communication and Cooperation Guidelines for cross-border insolvency* by *prof. Wessels & prof. Virgos* https://www.insol.org/_files/Fellowship%202015/Session%2010/European%20Communication%20and%20Cooperation%20Guidelines%20for%20Cross-border%20Insolvency%20.pdf, [18.06.2019].

³³¹ Recitál 62 Nařízení.

jedna z těchto definic nebyla nakonec využita. Opětovně je tak definice COMI odkázána na to fungovat ve dvojkolejném režimu, kdy je částečně vymezena Nařízením a částečně dotvořena rozhodnutími SDEU.

9.9 Závěrečné zamyšlení

Evropské insolvenční právo je nepochybně jedním z nejvíce “trendy” právních oblastí současnosti. O tom svědčí i fakt, že po roce 2002, kdy se stalo účinným původní Nařízení 2000, které představilo základní pravidla pro řešení přeshraničních insolvenčních řízení v rámci EU, bylo o téměř dekádu později následováno přepracovaným Nařízením, které bylo výsledkem živých debat o potřebě přepracování původního Nařízení 2000.

Přestože obsah této práce byl částečně limitován, ukázalo se dané téma být příliš obsáhlé pro hloubkovou analýzu všech podstatných úprav a tento původní záměr se prokázal být příliš ambiciózním. To mj. i s ohledem na to, že se pole národního i evropského insolvenčního práva neustále v čase proměňuje. Nic toto tvrzení nedokládá tak přesvědčivě jako fakt, že přepracované Nařízení o 180’ otáčí základní paradigma o způsobu řešení vedlejších řízení a nově preferuje řízení sanační oproti likvidačním anebo fakt, že ani ne 5 let po účinnosti přepracovaného Nařízení, byla představena tzv. Restrukturalizační směrnice, která rovněž řeší otázky insolvenčního práva na evropské úrovni.

Druhou stranou téže mince je ale pozitivní fakt, že v průběhu právní analýzy tak rozsáhlého tématu vyvstalo hned několik závažných otázek, které si říkají o odborné posouzení v případných dalších právních rozbořech (mimo text této práce). Pozornost si zaslouží zejména:

- Vztah Nařízení a Restrukturalizační směrnice a odůvodnění jejich současného působení na evropské úrovni;
- Soulad českých právních předpisů s aktuální myšlenkou přepracovaného Nařízení, tj. se záměrem preferovat řízení sanační před likvidačními (zejména otázka DPH a odlišné posouzení možnosti věřitelů si jej nárokovat v režimu konkursu a reorganizaci);
- Budoucnost hybridních insolvenčních řízení v ČR a komparace s právní úpravou jiných členských států;

- Podrobné rozpracování pravidel řešících úpadek skupiny společností tak, aby tato pravidla byla více “šitá na míru” koncernům a jiným korporátním uskupením;
- Úprava definice COMI tak, aby výslovně obsahovala kritérium pro korporátní skupiny.

10. Summary and conclusions

The aim of this research was to conduct an in-depth analysis of the current issues of cross-border insolvency proceedings. To narrow down the rather generic topic, the research was limited to corporate insolvencies only, i.e. leaving personal bankruptcies completely out of the picture, and in terms of territory only considering the territory within the EU member states (excluding Denmark).³³²

At the core of this study is the typical tool of EU law - a regulation, directly applicable in all EU member states, imposing its rules on to the member states and becoming a part of their national legal systems without the need for any implementation procedure and without the possibility to opt-out.

The regulation in question is the recast European Insolvency Regulation³³³ (“**EIR Recast**”) adopted in 2015 and effective as of June 2017.

The thesis is structured in a way to touch all the most relevant articles of the EIR Recast and to compare the current wording of the recast version to the wording of its predecessor - the **EIR 2000**³³⁴. The goal was to describe the evolution of the wording and the reasons behind the adjustments. Naturally, it was also assessed whether the EIR Recast was able to deal with the critique that the original EIR 2000 was facing and review whether the outcomes of judicial decisions of both national insolvency courts as well as the CJEU have been reflected properly to prevent further discussions as to the interpretation of the EIR Recast. The ambitious intention of this paper was to also provide a somewhat practical commentary coming from and inspired by the

---

³³² As per the recital no. 88 of the Regulation Denmark is not taking part in the adoption of this Regulation.

³³³ Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings (recast); effective as of 26 June 2017.

³³⁴ Council Regulation (EC) No 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings.

voices of insolvency specialists i.e. mainly insolvency trustees and attorneys-at-law specializing in that field of law.

Apart from the introductory and summary chapters the thesis has covered most of the sections of the EIR Recast, or at least those that are considered crucial for the insolvency practice by the author of this thesis.

The, in terms of private international law, more traditional and conservative themes covered by this thesis are the **scope** of the EIR Recast in **chapter 2**, the **jurisdiction** in **chapter 3**, the rules concerning **choice of law** in **chapter 4** and finally rules on **recognition and enforcement** of judicial decisions in **chapter 5**.

These chapters are followed by more insolvency-specific areas which are unique in the field of private international law and quite fascinating from a practical point of view. Firstly, **chapter 6** introduces the new concept of **secondary insolvency proceedings** and their relationship with main insolvency proceedings. Consequently, **chapter 7** discusses very briefly the **rules on notification** of creditors and rules on **lodging of creditors' claims**, which on the one hand do not initiate passionate debates over their interpretation, but on the other hand are of great importance for the practical functioning of cross-border insolvencies under the EIR Recast.

Lastly, a brand new and long-awaited concept is introduced in **chapter 8** discussing the new rules on dealing with insolvency of members of a **group of companies**.

Below is an overview of findings made within each chapter as well as some closing final thoughts.

10.1 Chapter 1 - European Insolvency Law - an introduction

The first chapter kicks off by explaining what insolvency law deals with in general and what does bankruptcy of a debtor mean. To better understand the construction of the whole thesis the first chapter distinguishes between national insolvency, European insolvency and international insolvency (meaning beyond the borders of EU) and describes how these are governed. To describe the basic principles of insolvency law the example of Czech insolvency act is used. In the Czech Republic if we're speaking of corporate insolvencies there are only two outcomes of an insolvency

proceeding one being a liquidation and the other being a reorganization. These two solutions are at the opposing poles of resolving bankruptcy. While liquidation only aims at selling the assets of the debtor piece by piece and stopping the operations of the debtor, reorganization on the other hand aims at preserving the so-called going-concern value of the company which enables a plan for the future. Such a reorganization plan involving the debtor's employees, business partners and management seeks to overcome financial distress and maintain or even increase the value of the company in the future.

Although the insolvency laws of EU member states differ largely, this type of opposing resolutions of insolvency is typical for any insolvency act, although there might be numerous variations thereof.

The first chapter also introduces some essential principles which are at the core of bankruptcy laws may it be within the EU or outside. Namely, these principles include (i) the aim to maximize the value of the debtor, (ii) seek the utmost highest satisfaction for creditors, and (iii) comply to fair and equal treatment of creditors of the same ranking.

After describing these basics, chapter one moves from national insolvency to insolvency at EU level and explains how regulations exported at EU level work among the member states.

Finally, the actual aim of the EIR Recast is analyzed informing of its intention not to harmonize insolvency act of EU member states but rather ensure that the procedures taking place cross-borders will be dealt with effectively with the accent on cooperation and coordination of its stakeholders resulting in an overall increase in efficiency.

Since private international law has always been linked with two contradicting principles of universalism and territorialism the first chapter also explains what the role of these principles is within the EIR and how they are combined therein. Due to the specifics of European insolvency law the academics of private international law came up with a specific term suitable for the situation occurring under the EIR Recast. i.e. main proceedings having universal effect and secondary proceedings having territorial effect - this is now called "modified universalism".

Lastly, for the sake of completeness, this chapter also provides instructions on where to find rules for dealing with cross-border insolvencies involving a third state (meaning a non-member of EU). These rules are to be found in national law, namely within the acts governing

private international law. In the Czech Republic these rules are contained within article 111 and following of the Act on private international law³³⁵.

10.2 Chapter 2 - Scope of the EIR

The second chapter is all about how the scope of the EIR Recast was extended as opposed to the original wording within the EIR 2000. The extension was caused by a) permitting a wider range of proceedings to fall within the scope especially newly including **pre-insolvency** procedures or so-called **hybrid procedures** and by b) expressly enabling proceedings which involve a **debtor in possession** to also be governed by the EIR Recast.

Among some of the significant judicial decisions also contributing to the current state of the scope is the Bank Handlowy³³⁶ case which is briefly mentioned but not analyzed within this chapter as it also affects the topic of secondary proceedings and is therefore analyzed closely in chapter 6.

Chapter 2 goes on to explain what the requirements of a proceeding are to fall under the scope of the regulation. Mainly there were two new attributes added and that is the **publicity** and **collectiveness**. These terms are then examined in detail.

The main reason for the extension of the scope of the EIR Recast is according to this chapter again the intention to open the possibility, the opportunity of reorganizing a business without the need of its liquidation to even more debtors than previously. The concept of the EIR Recast is considered beneficiary, it is some sort of advantage because it introduces rules on cooperation and coordination, it basically is trying to save costs and preferably rescue an insolvent company if this is possible. The key reason for extending the scope is to enable a larger group of debtors the benefit of taking use of these already existing rules and reorganize/liquidate in compliance with such.

---

³³⁵ ZMPS.

³³⁶ Bank Handlowy, CJEU decision dated 22.11.2012, case file no. C-116/11.

The only condition that the newly added pre-insolvency proceedings need to fulfill is that the local national law needs to reflect these, i.e. such proceedings need to be based on laws relating to insolvency.³³⁷

The change in scope also resulted in the transformation of the Annex A to the EIR Recast. This has been adjusted accordingly to the increase in types of applicable proceedings and therefore serves as a closed list of proceedings that are subject to the scope of the EIR Recast.

Finally, the chapter elaborates on the relationship between the EIR recast and the Brussels I bis regulation, concluding that there is no space for an intersection, nor for a gap between the scope of these two regulations.

10.3 Chapter 3 - Jurisdiction under the EIR

Rules on jurisdiction form an integral part of the regulation and always have been subject to passionate debate and analysis. The importance of examining jurisdiction is key from a practical point of view because not only does it decide which courts shall resolve the insolvency proceeding but it also affects the choice of law (as explained later).

Although the essence of rules on jurisdiction has not been changed by the adjustments to the wording of the EIR Recast, some guarantees have been implemented to avoid *forum shopping* and the definition of “center of main interests” has been updated in accordance with the latest decisions of CJEU.

Chapter 3 therefore analyses the definition of COMI in detail and discusses what forms a COMI. A major part of the chapter is dedicated to two of the most important decisions of the CJEU in forming the definition of center of main interests - this is the *Eurofood* decision and the *Interedil* decision.

Although the scope of this thesis is limited to the territory of EU member states chapter 3 contains a brief article on how to deal with a situation where the registered seat is located outside of the EU. Since the Regulation 2000 did not deal with this situation explicitly the conclusion had

---

³³⁷ Recital 16 of the EIR Recast.

to, again, be made by the CJEU in the *BRAC Inc* decision. The court passed a decision confirming that courts of a member state do have jurisdiction to open insolvency proceedings against a debtor incorporated outside the EU.

When speaking of the COMI, attention always turns to the forum shopping phenomenon and the same thing happens in chapter 3. Contrary to the general opinion labeling *forum shopping* as something that needs to be completely avoided the author tries to provide a different point of view coming from the perspective of an attorney at law who is obliged to use its knowledge and skill-set to the benefit of its client. This point of view justifies making use of all options available by the law to the advantage of the client's case. If analyzing the most advantages jurisdiction and taking steps to reach it is not forbidden by the law, then it should not be labelled as something "fraudulent".

The test of time condition added to the COMI definition is a well welcomed amendment which serves to rebut the statutory office presumption if the COMI has been shifted within 3 months or less prior to filing the insolvency petition. The origin of this idea stems from the CJEU's *Susanne Staubitz Schreiber* decision.

Other rather effective guarantees have been added to minimize the risk of conflicts of jurisdiction, all to the benefit of creditors.

The only topic remaining "unfinished" is the COMI with respect to groups of companies which is also dealt with in chapter 8.

10.4 Chapter 4 - Choice of Law under the EIR

Although the chapter on choice of law has not been subject to any substantial modifications, it remains one of the most crucial parts of the EIR and is often at the center of expert discussions and subject to judicial decisions. The author thinks that this is not caused by the wording of the EIR as in that guidance on how this should be interpreted was needed. It's more the case that the importance of clarifying governing law in every case is what affects the stakeholders the most.

Also, with all the exceptions to the general rule of *lex fori concursus*, the creditors firmly

hold on to their specific rights which deserve to be safeguarded by the EIR. The author believes that the EIR truly serves this purpose well and is fair enough to not interfere with the most “precious” rights each member state demands to handle in their own specific way.

10.5 Chapter 5 - Recognition and enforcement under the EIR

Chapter 5 deals with the rules of recognition and enforcement of judgements under the EIR. The EIR has its own, tailored principles, which is why this agenda does not fall under the scope of Brussels I bis regulation. The reason why automatic recognition of judgements is so important in the field of cross-border insolvencies is that it substantially affects the dynamics between main and secondary proceedings. For the distinction between the two types of proceedings to work, one factor, other than the COMI is key - time. The time of the first decision on opening a main proceeding is issued or effective to be more precise. The court which first opens the main insolvency proceeding gains the superior position with respect to any later opened proceedings which must be secondary. This all, of course, only works if all the other member states recognize the effects of the first judgement (and adversely all the following judgements regarding secondary proceedings as well). The universal effect of the main proceeding can only work when automatic recognition of insolvency judgments is given.

The automatic recognition is therefore crucial for the main and secondary proceedings to be able to function properly beside one another. This is possible thanks to the *mutual trust* principle imposing the obligation to recognize the judgments without the option to review its substance or rightness.

A major part of chapter 5 is dedicated to *Bork's* analysis of the three areas which need to be considered in connection with automatic recognition and these are: (i) what **type of document** is in question, (ii) what the **effects** of such a judgment in the state of issuance are, (iii) compliance with **public policy** of the member state recognizing the judgment.

The type of judgment that is to be recognized automatically is any judgement opening an insolvency proceeding listed in Annex A of the EIR Recast or confirming the commencement thereof. It must also be noted that such a judgement had to be issued by the court of jurisdiction

over the preceding. At a different place the Regulation also speaks of another group of judgements issued by the opening court and these are decisions on the conduct and closure of insolvency proceedings. These shall also be recognized automatically. The EIR Recast speaks of yet another group of judgments, so called connected judgments, meaning these are directly derived from and closely linked to the insolvency proceedings. This group of judgments, contrary to the previous ones, does not need to be issued by the opening court. Nevertheless, they still need to be issued by *a*³³⁸ court. Preservation measures issued in between the moment of filing an insolvency petition and issuing the judgment on opening of the insolvency proceeding, also need to be recognized. All judgments other than those mentioned above shall fall under the rules of recognition provided by the Brussels I bis regulation.

Further, the chapter describes the effects of a judgment on opening an insolvency proceeding. The effects, although they may differ among the member states, usually serve one purpose - to impose the automatic stay injunction to protect the debtor/its estate from the “race to collect” hysteria of the creditors. It’s worth mentioning that the effects of opening a main proceeding are different to opening a secondary proceeding. The first mentioned transposes its effects onto all other member states, whereas the latter is limited to the territory of the state of opening the secondary proceeding.

One of the next terms that is examined within this chapter is the benchmark of **public policy** - a well-known subject in the field of private international law. Art. 33 of the EIR Recast states that recognition may be denied should the effects of such a recognized decision be contrary to the public policy of the recognizing state. Since the definition of this term is not contained within the EIR Recast and it differs among various national laws, it is expected that whether a judgment complies or is contrary to the public policy will need to be addressed by the CJEU.

Finally, this chapter introduces the obligation of creating and operating an electronic insolvency register and the aim to create a centralized platform where anyone can access and search debtors and insolvency proceedings in all of EU’s languages.

Overall, although the rules on recognition and enforcement have not been subject to material change, they still play a key role in the functioning of the whole mechanism constructed by the

---

³³⁸ Note: Emphasis added.

EIR Recast. The new rules on insolvency registers provide for a universal tool that will have substantial practical benefits in saving time and costs while conducting cross-border insolvency proceedings.

10.6 Chapter 6 - Secondary Proceedings under the EIR

Chapter 6 is dedicated to secondary proceedings and their relationship to the main proceeding. Within the EIR secondary proceedings are placed in chapter 3 and this chapter is one that has undergone the largest transformation. Speaking of transformation this does not only include the change in the wording but mainly the shift in the essence and consequences of opening secondary proceedings.

At the beginning of this chapter the difference between secondary and territorial proceedings is explained simply by stating that if a main proceeding is already opened, then all other proceedings are secondary and in contrast, if a main proceeding was not yet commenced the insolvency proceeding that has been opened in the state where the debtor has establishment is called a territorial proceeding. A common characteristic for both proceedings is that their effects are limited to the territory of just that state.

At the center of attention within this chapter is the adjustment of Article 27 of the EIR 2000 which has been replaced by article 34 EIR Recast and which has completely abandoned the idea of mandatory liquidation nature of secondary proceedings. The articles dealing with secondary proceedings have very nicely implemented the outcomes of judicial decisions which were issued during the time the EIR 2000 was effective. Therefore, two judgements are analyzed in detail to provide a better understanding of the practical issues insolvency courts, trustees and creditors were facing prior to this recast version being in effect.

The first judgment³³⁹ had a major impact on several sections of the EIR. For secondary proceedings it has shaped article 34 stating that where the national law of the court opening the

---

³³⁹ Bank Handlowy, CJEU decision dated 22.11.2012, case file no. C-116/11.

main proceedings insists on the debtor to be insolvent when opening an insolvency proceeding, in such cases the insolvency cannot be re-examined by the member states who have the jurisdiction to open secondary proceedings.

The other judgement³⁴⁰ deals with the issue of appropriateness of secondary proceedings and discusses whether a member state may refuse to open a secondary proceeding in case the judgment seems inappropriate according to its local insolvency law. The answer is to be found in the respective local insolvency laws of the member states and in case of the Czech Republic the answer seems to be yes - yes, the Czech insolvency Court as a court of a member state which has jurisdiction to open a secondary proceeding may refuse to do so, should this not be appropriate in terms of efficiency and economic reasons.

Some key terms like the establishment and assets of the debtor are also examined.

This chapter also aims at showing the great value of the newly added article 36 which has been incorporated because of previous judicial decisions like *Collins and Aikman* or *MG Rover Belux*. This article is immensely important because it allows the insolvency trustee of the main proceedings to negotiate with the creditors in the secondary state and close a deal with them. A deal that guarantees them the same satisfaction they would receive under the local law if they respect the bigger good of the main proceeding and agree not to open a secondary proceeding. Since the aim of the whole EIR is to strive for efficient resolving of insolvency it would be very unreasonable to forbid this setup due to which a part of the local law is implemented into the *lex fori concursus* and must be obeyed.

Lastly, the so-called CoCo rules are mentioned. These are the rules on cooperation and communication of insolvency courts, insolvency trustees and both together to enhance efficiency. Since these rules are very similar to those analyzed within the Chapter 8 dealing with insolvencies of members of a group of companies, they are not examined again here.

10.7 Chapter 7 - Notification of creditors and lodging of claims under the EIR

---

³⁴⁰ Burgo Illochroma, CJEU decision dated 04.09.2014, case file no. C-327/13.

The short contents of chapter 7 aims at providing a brief overview of the duty of an insolvency court to notify creditors that an insolvency proceeding has been opened and what the due date for lodging claims is. The chapter focuses on the term “known foreign creditor” which is used not only within the EIR but also in the Czech Insolvency Act (section 430). This term is key as the court is only obliged to notify a foreign creditor if it is known to the court or the trustee. This should usually happen by screening through the debtor’s accounting books. Several cases have been resolved by the Czech Supreme Court as to what happens if due to the debtor’s wrongdoing the creditor is not listed properly in the books. The Supreme court’s opinion is that the creditor “deserves” a special new due date as it cannot go to its detriment that the debtor is foul at organizing its accounting. Unfortunately, we do not know yet whether the CJEU would agree.

One practical take-away message from chapter 7 is that foreign creditors may lodge their claims via a standardized form which is available in all EU languages on the website of e-justice.

10.8 Chapter 8 - Insolvencies of members of a group of companies

It seems what the EIR has done is implemented the rules on group insolvency proceedings, which consist of the new possibility of group coordination proceedings, along with the somewhat recycled³⁴¹ rules on mandatory cooperation and communication. Although the inclusion of multinational groups into the EIR’s scope is certainly considered a great achievement, what appears to be missing is a certain degree of *interconnection* with the COMI definition and rules on international jurisdiction as defined in article 3 of the EIR.

However, this comes as a surprise, as Wessels points out that originally there were other proposals for the amended wording of the COMI definition. Two of these, one presented by *Moss* and the other by *Paulus*, considered the place where the head office functions of a debtor falling within a corporate group take place. If such a place was also ascertainable by third parties (meaning mainly creditors of greatest values), then it would have priority over the local COMI of the local company belonging to a group of companies. Both proposals explicitly established the possibility of a group-COMI.

---

³⁴¹ See the similarity with rules on cooperation and communication between main and secondary insolvency proceedings in article 42 et seq of the EIR.

One may argue that, for the sake of clarity and legal certainty, an adjustment to the current wording of article 3 of the EIR would be appropriate. However, as was the case with the original COMI definition,³⁴² until such an adjustment takes place, member states will make use of the CJEU's decisions and apply these conclusions alongside those of the EIR.

Still, credit must be given to the lawmakers behind the EIR, as in the case of multinational groups it is extremely hard to come up with a one-rule-fits-all. Mainly, this is because the way groups operate is extremely diverse and will need to be assessed case by case. Nothing proves this better than the fact that, as of 2017 when the new chapter on group insolvencies came into effect, academics and insolvency practitioners already criticized even the definition of “group of companies“ as contained in article 2 para 13 of the EIR for its inability to well serve both groups with centralized and decentralized operations/management/decision-making.

Various factors must be considered when determining the COMI of companies belonging to one group. The rather vague wording of article 3 EIR (with respect to multinational groups) together with the CJEU decisions make it possible for each group to have a tailored regime of one/many COMI(s).

One thing that is true for either of the two options (group-COMI vs entity-COMI) is that, in both cases, the COMI must fulfill the conditions stipulated by article 3 of the EIR. This means that the premise of the registered seat being its COMI may be rebutted by factors that are objective and ascertainable by third parties.³⁴³ Ultimately, the group COMI(s) must pass the so-called headquarters/head office functions test which is, in line with the CJEU's Interdil decision, the company's actual center of management and supervision.³⁴⁴

10.9 Final thoughts

---

³⁴² As per article 3 of the EIR 2000.

³⁴³ WESSELS, Bob. *International Insolvency Law Part II European Insolvency Law*. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017, para 10600a.

³⁴⁴ MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, p. 309.

European insolvency law is without doubt one of the most trending fields of law nowadays. This is in part caused by the fact that as of 2002 the first Council regulation on insolvency proceedings took effect, introducing the rules on dealing with cross-border insolvency within the EU, was followed, approximately a decade later, by a brand-new recast regulation which had to be established because of lively debate and the need for amendment.

Although the territorial and personal scope of this thesis was limited, still the research subject proved to be too broad to be covered in detail by a single paper and the intention to do so - too ambitious. Especially when the field of insolvency law both at national and European level is ever-changing. Nothing proves this better than the complete shift in paradigm from mandatory liquidation (under the EIR 2000) to recommended reorganization (under EIR Recast) of secondary proceedings in just a little over 10 years and another major EU instrument - the “second chance directive” being finalized not even 5 years after the EIR Recast was published.

Several issues have aroused during the writing of this paper, all of which might serve as reference for future legal analyses. Namely, the following areas deserve attention:

- The relationship between the EIR and the Second Chance Directive and the rationale behind having both acts effective at EU level at the same time;
- Compliance of Czech tax laws with the current trend to prefer reorganization (especially VAT issues with respect to different regimes for creditors involved in a liquidation type of insolvency and those involved in reorganization);
- The future of hybrid insolvency proceedings in the Czech Republic and comparison of other member states’ legislation on this topic;
- Further development of rules on group insolvencies, so that these are more tailored.
- Adjustment of the COMI definition to expressly include the scenario for groups of companies.

Seznam použité literatury

Monografie a učebnice

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Evropské a mezinárodní insolvenční právo: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 9788071795919.

BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. Commentary on the European insolvency regulation. New York, NY: Oxford University Press, 2016. ISBN 978-0-19-872728-6.

BORK, Reinhard a Renato MANGANO. European cross-border insolvency law. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016. ISBN 9780198729099.

BŘÍZA, Petr. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. V Praze: C.H. Beck, 2012. Právní praxe. ISBN 9788071796060.

FERRIELL, Jeffrey Thomas a Edward J. JANGER. Understanding bankruptcy. Third edition. New Providence, NJ: LexisNexis, [2013]. ISBN 978-0-7698-5920-0.

FINCH, Vanessa. Corporate insolvency law: perspectives and principles. New York: Cambridge University Press, 2002. ISBN 0521622565.

Galen, R. (2012). Revision of the European insolvency regulation. Nottingham: INSOL Europe. ISBN 978-0-9570761-0-5

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-652-1.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-550-0.

LANDA, Martin. *Ekonomika insolvenčního řízení*. Ostrava: Key Publishing, 2009. *Ekonomie* (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-031-6.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 4. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Pro praxi. ISBN 9788073805685.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb.* Praha: Leges, 2011. Glosátor. ISBN 9788087212752.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: ve znění zákona č. 64/2017 Sb. s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. aktualizované vydání podle stavu právní úpravy k 1.1.2018. Praha: Leges, 2018. Glosátor. ISBN 9788075022578.

MCCORMACK, G. *European insolvency law: reform and harmonization*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2017. ISBN 9781786433305.

MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016. ISBN 978-0-19-968780-0.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 9788074005046.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-368-5.

PILÁTOVÁ, Jana, Petr ADAMÍK, Jaroslav RICHTER, Adam SIGMUND a Petr TARANDA. *Likvidace obchodních společností*. Olomouc: ANAG, spol. s r.o., 2003. Účetnictví (ANAG). ISBN 9788072638772.

QUEIROLO, Ilaria a DOMINELLI, Stefano. *European and national perspectives on the application of the European Insolvency Regulation*. Rome, Italy, Aracne Editrice, 2017. ISBN 978-88-255-0906-9.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2., doplněné a upravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-444-7.

SMRČKA, Luboš, Jan PLÁČEK, Jaroslav SCHÖNFELD a Lee LOUDA. *Insolvenční řízení: (očekávání, realita a budoucnost insolvenčního zákona)*. Praha: Professional Publishing, 2016. ISBN 9788074311512.

STONE, Peter. EU private international law. Third edition. Cheltenham, UK: Edward Elgar, 2014. ISBN 9781782544500.

WESSELS, B., Bruce A. MARKELL a Jason J. KILBORN. International cooperation in bankruptcy and insolvency matters. New York: Oxford University Press, c2009. ISBN 9780195340174.

WESSELS, Bob. International Insolvency Law Part II European Insolvency Law. Fourth edition. Leiden, Netherlands: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 9789013145021.

Willems, M. . Retention of title in and out of insolvency. Woking, Surrey: Globe Law and Business Ltd. 2015. ISBN 9781909416796.

Wood, P. Law and Practise of International Finance. Principles of International Insolvency. London: Sweet & Maxwell. 2007. ISBN 9781847032553.

XIE, Bo. Comparative insolvency law: the pre-pack approach in corporate rescue. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2016. ISBN 9781781007372.

Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-528-2.

Odborné články, vč. elektronických, studie a akademické práce

FABOK, Zoltan. Grounds for refusal of Recognition of (quasi-) annex judgements in the recast european insolvency regulation. INSOL International and John Wiley & Sons, Ltd., 2017.

Longhofer, Stanley D. and Peters, Stephen R., Protection for Whom?. Regulation, Vol. 28, No. 4, pp. 20-25, Winter 2005. SSRN: <https://ssrn.com/abstract=875362>.

Michele Reumers – What is in a Name? Group Coordination or Consolidation Plan – What is allowed under the EIR, s. 241. <https://doi.org/10.1002/iir.1263>.

Irit Mevorach (2010) Jurisdiction in Insolvency: A study of European Courts' decisions, *Journal of Private International Law*, 6:2, 327-357, DOI: 10.5235/174410410792166502, s. 332.

Irit Mevorach, Cross-Border Insolvency of Enterprise Groups: The Choice of Law Challenge, 9 *Brook. J. Corp. Fin. & Com. L.* 107 (2014).

Irit Mevorach, INSOL Europe's proposals on Groups of Companies (in cross-border insolvency): A Critical Appraisal.

Brodec, Jan: Pojem „evropský veřejný pořádek“ v judikatuře ESD a Ústavního soudu ČR. *Jurisprudence*, 2006, č. 8, s. 3-5.

Longhofer, S. D., & Peters, S. R. (2004, June). Protection for Whom? *American Law and Economic Review*.

Studie Evropského parlamentu z července 2016: Harmonising insolvency in the Euro Area: rationale, stock-taking and challenges. What role for the Eurogroup, s. 16.

Simon P, Šuk P., Nařízení Řím I a Řím II, e-learningové texty zpracované pro justiční akademii, 2010.

INSOL Europe, *European Communication and Cooperation Guidelines for cross-border insolvency* by *prof. Wessels & prof. Virgos*
<https://www.insol.org/files/Fellowship%202015/Session%2010/European%20Communication%20and%20Cooperation%20Guidelines%20for%20Cross-border%20Insolvency%20.pdf>,
[18.06.2019].

Střížová, V., Rathouský O., <https://www.epravo.cz/top/clanky/mohou-narodni-soudy-odmitnout-zahajeni-vedlejsiho-upadkoveho-rizeni-98580.html> [18.06.2019].

WESSELS, Bob. Powers of an IP in another EU member state. Dostupné na: <http://www.bobwessels.nl/blog/2018-05-doc6-powers-of-an-ip-in-another-eu-member-state/> [18.06.2019].

Wessels Bob, Contracting out of Secondary Insolvency. *Proceedings: The Main Liquidator's Undertaking in the Meaning of Article 18 in the Proposal to Amend the EU Insolvency Regulation*, 9 *Brook. J. Corp. Fin. & Com. L.* 236 (2014).

Judikatura SDEU a stanoviska generálních advokátů

Schmid v. Hertel, rozsudek SDEU ze dne 16.01.2014, sp.zn. C-328/12.

Nickel & Goeldner, rozsudek SDEU ze dne 04.09.2014, sp.zn. C-157/13.

Eurofood, rozsudek SDEU ze dne 02.05.2006, sp.zn. C-341/04.

Interedil, rozsudek SDEU ze dne 20.10.2011, sp.zn. C-369/09.

Staubitz-Schreiber, rozsudek SDEU ze dne 17.01.2006, sp.zn. C-1/04.

Seagon v. Deko Marty, rozsudek SDEU ze dne 12.02.2009, sp.zn. C-339/07.

Gourdain v. Nadler, rozsudek SDEU ze dne 22.02.1979, sp.zn. 133/78.

Lawrie-Blum, rozsudek SDEU ze dne 03.07.1986, sp.zn. C-66/85.

Renault SA v. Mexicar, rozsudek SDEU ze dne 11.05.2000, sp.zn. C-38/98.

Bank Handlowy, rozsudek SDEU ze dne 22.11.2012, sp.zn. C-116/11.

Burgo Illochroma, rozsudek SDEU ze dne 04.09.2014, sp.zn. C-327/13.

Gdynia, rozsudek SDEU ze dne 21.01.2010, sp.zn. C-444/07.

Stanovisko generální advokátky Eleanor Sharpston přednesené dne 10.09.2013 ve věci C – 328/12.

Stanovisko generálního advokáta Dámasy Ruiz-Jaraba Colomera přednesené dne 16.10.2008 ve věci C-339/07.

Stanovisko generální advokátky Juliane Kokott přednesené dne 24.05.2012 ve věci C-116/11.

Judikatura členských států

Usnesení NSČR ze dne 20.05.2010, sp.zn. 29 NSČR 22/2009.

Usnesení NSČR ze dne 18.12.2013, sp.zn. 29 NSČR 116/2013.

Usnesení NSČR ze dne 27.01.2011, sp. zn. 29 Cdo 2181/2008.

Usnesení NSČR ze dne 25.05.2000, sp. zn. 20 Cdo 340/2000.

Usnesení NSČR ze dne 19.04.2001, sp. zn. 32 Cdo 2584/98.

Usnesení NSČR ze dne 31.05.2010, sp.zn. 29 NSČR 13/2010.

Usnesení NSČR ze dne 11.02.2008, sp.zn. 29 Odo 164/2006.

Usnesení NSČR ze dne 25. května 2000, sp. zn. 20 Cdo 340/2000

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Rakouska ze dne 24. ledna 2006, sp. zn. 10Ob80/05w.

Rozhodnutí AG Hamburg 67a IN 450/05, NZI 2006 komentováno např. v BORK, Reinhard a Renato MANGANO. *European cross-border insolvency law*. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2016, s. 95.

Rozhodnutí *Collins & Aikman Europe SA*, Re [2006] EWHC 1343 (Ch). Rozhodnutí komentováno např. v MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 59.

Rozhodnutí *Nortel Networks SA* komentováno např. v MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 458.

Rozhodnutí *MG Rover Belux SA* [2006] EWHC 1296 (Ch). Rozhodnutí komentováno např. v MOSS, Gabriel S., Ian F. FLETCHER a Stuart ISAACS. *Moss, Fletcher and Isaacs on the EU regulation on insolvency proceedings*. Third edition. New York: Oxford University Press, 2016, s. 167.

Rozhodnutí ve věci *Komárom-Esztergom Megyei Bíróság* komentováno např. v BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. *Commentary on the European insolvency regulation*. New York, NY: Oxford University Press, 2016, bod 34.06.

Rozhodnutí ve věci *FNV Bondgenoten*, komentováno např. v BORK, Reinhard a Kristin van ZWIETEN. *Commentary on the European insolvency regulation*. New York, NY: Oxford University Press, 2016, bod 34.08.

Rozhodnutí High Court of Justice, Chancery Division Leeds District Registry ze dne 16.5.2003, ve věci *Daisytek-ISA Ltd.*, 2003 B.C.C. 562.

Právní předpisy a důvodové zprávy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (přepracované znění).

Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení.

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 z 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU (COM(2016)0723 – C8-0475/2016 – 2016/0359(COD)).

Smlouva o fungování Evropské unie, Úř. věst. C 83, 30.03.2010.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/34/EU.

Úmluva Evropské unie o insolvenčním řízení ze dne 23. listopadu 1995.

Důvodová zpráva k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU, s. 2.

Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru o uplatňování nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení ze dne 12.12.2012, COM (2012) 743 final.

Current issues of cross-border insolvency proceedings

Abstract

The aim of this PhD thesis is to analyse the current status of European insolvency law and with the help of both national and European judicial decisions put together an overview of practical obstacles that insolvency courts, debtors, creditors and insolvency trustees across Europe are facing when dealing with cross-border insolvencies.

At the very core of this topic stands the European Insolvency Regulation (“**EIR**”) which was adopted in 2015 and is effective within the member states as of June 2017. Since this regulation was put together as a recast of its predecessor, i.e. the original insolvency regulation adopted in 2000 and effective as of 2002, naturally this research is oriented at comparing the two legislative acts and mainly assessing whether or not the recast EIR managed to overcome some of the inconsistencies in the wording of the original EIR, often resulting in conflicting interpretations and a great deal of preliminary rulings filed with the Court of Justice of the EU. Apart from looking into good old instruments of private international law such as the scope, the jurisdiction, the choice of law and the recognition and enforcement rules governed by the EIR, this thesis also focuses on topics that are very bankruptcy-specific and dissimilar to anything we know from other fields of law. These areas include the special procedural rules distinguishing between main and secondary insolvency proceedings which have previously always been governed by the rule of the first proceeding having the privilege of maintaining the going-concern value of the debtor’s business whereas all the other secondary proceedings had to by operation of law result in liquidation of the assets.

The recast EIR brings a fundamental twist which basically changes the whole doctrine of EU insolvency law by allowing all proceedings to aim at restructuring. This major transformation in paradigm together with the inclusion of special rules on dealing with insolvencies of members of one group of companies shows just how much insolvency law affects businesses and economic growth within the European Economic Area and how willingly EU lawmakers are adjusting insolvency legislation to prevent unnecessary winding-up of vital businesses.

The signal is clear - restructuring a business while preserving its operations, employment and business relationships is the desired outcome of cross border insolvencies within the EU.

Keywords

European Insolvency Regulation, EIR Recast, cross-border insolvency, corporate restructuring, corporate bankruptcy, COMI, bankruptcy of groups of companies, cooperation and coordination, 2nd chance Framework

***